

Programmarekening 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Bestuurlijke inleiding	3
Rekening in één oogopslag	7
Leeswijzer	9
Programmaplan	12
Programma 1 Samenleven	13
Programma 2 Leefomgeving	58
Programma 3 Bedrijvigheid	98
Programma 4 Bestuur en ondersteuning	108
Algemene dekkingsmiddelen	123
Paragrafen	127
Paragraaf Lokale heffingen	128
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	135
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	140
Paragraaf Financiering	152
Paragraaf Bedrijfsvoering	159
Paragraaf Verbonden partijen	165
Paragraaf Grondbeleid	178
Paragraaf Open overheid	186
Paragraaf Opvang ontheemden	187
Financiële jaarrekening	189
Balans	190
Totaaloverzicht resultaat per programma	192
Waarderingsgrondslagen voor het opstellen van de jaarrekening	194
Toelichting op de balans	198
Toelichting op de programma's	209
Overzicht van incidentele baten en lasten	250
Structureel evenwicht	260
Rechtmatigheidsverantwoording	261
Bijlage 1: SISA-verantwoording	262
Bijlage 2: Overzicht investeringskredieten	300
Bijlage 3: Wet normering topinkomens	310
Bijlage 4: Overzicht mutaties van de reserves	312
Bijlage 5: Overhevelingen	317
Bijlage 6: Risico-inventarisatie	328
Bijlage 7: Overzicht baten en lasten per taakveld	334

Bestuurlijke inleiding

Beste lezer,

Als college hebben we het afgelopen jaar stappen gezet in de uitvoering van het raadsakkoord. Denk aan de inzet op duurzaamheid: zonnepanelen op het dak, de isolatie van huizen en maatregelen tegen energiearmoede. Ook zijn successen behaald op de aanpak van ondermijning en zijn de bouwplannen Geestwater, Trompenburg en Vuursteeglaan verder gebracht. En is fors ingezet op participatie en het participatiebeleid is vastgesteld. Verder is na de evaluatie van de intergemeentelijke structuurvisie greenport Bollenstreek (ISG) gestart met het komen tot een visie op het landelijke gebied en duurzame greenport (DBS).

Daarnaast hebben we in 2023 gevierd dat Lisse 825 jaar bestaat. Een jaar vol feestelijke activiteiten voor- en vooral door - inwoners. Het laat de kracht en betrokkenheid van ons dorp zien.

Via de Programmarekening 2023 legt het college verantwoording af over het gevoerde beleid en de bijbehorende inkomsten en uitgaven. Lisse begroot met het oog op de toekomst. We zoeken voor structurele lasten een structurele dekking. Scherp begroten is ook nodig, gezien de financiële situatie van de gemeente. Elke euro kan immers maar één keer worden uitgegeven. Vanaf 2023 legt het college ook verantwoording af over de rechtmatigheid. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording heeft een grotere bewustwording van interne beheersing in de organisatie gebracht. We hebben op teamniveau gesprekken gevoerd over de benodigde maatregelen en processen. Nog niet alle processen zijn op orde, maar qua kennis en bewustwording zijn mooie stappen gemaakt. De uitkomst van de rechtmatigheidsverantwoording is nog onder voorbehoud van de uitkomsten van de laatste controlewerkzaamheden.

Gemeentelijke lasten

Onze gemeente loopt tegen beperkingen aan. Alles is opnieuw duurder geworden. Dat merken wij als gemeente, maar dat merken onze inwoners ook. Om de lastenverhoging zo min mogelijk te laten zijn, hebben wij het totaal aan gemeentelijke belastingen niet meer laten stijgen dan 2,5 procent, terwijl de inflatie in 2023 veel hoger is.

Krappe arbeidsmarkt

Door de krappe arbeidsmarkt hebben wij als gemeente ook te maken met capaciteitsbeperking. Het is moeilijk om geschikte medewerkers te vinden. Met een uitgebreide arbeidsmarktcampagne en het op de juiste manier boeien en binden van medewerkers in de HLT-organisatie zetten we het werken voor onze gemeente op de kaart. Hiermee zijn goede resultaten geboekt, maar toch is de realiteit dat we gebrek hebben aan voldoende en ervaren personeel. Net als veel andere gemeenten. Dit heeft helaas ook effect op de uitvoering van onze plannen en het realiseren van onze ambities.

De resultaten

De jaarrekening volgt de vier programma's uit het raadsakkoord: samenleven, leefomgeving, bedrijvigheid en bestuur & ondersteuning. Per thema hebben we onze ambities aangegeven en ook wat we hebben gedaan. Vervolgens zijn de kosten weergegeven.

Samenleven

MAG

Samen met maatschappelijke partners en inwoners werken we aan de uitvoering van de maatschappelijke agenda. We ondersteunen samen met onze partners de gezondheid, veerkracht, en zelfredzaamheid van onze inwoners. Met algemeen toegankelijke voorzieningen en zorg op maat voor wie (tijdelijk) niet zonder kan. Uitgangspunt is dat iedereen mee kan doen.

Zorgzame buurt

De Componistenbuurt in de Poelpolder is aangewezen als pilotwijk WWZ/Zorgzame buurt. In een zorgzame buurt werken welzijns- en zorgpartners samen met bijvoorbeeld woningcoöperatie, bewoners, verenigingen en cultuur en eerstelijns zorg. Zo ontstaat er een buurtnetwerk waardoor mensen comfortabel in hun eigen vertrouwde buurt kunnen blijven wonen.

Verenigingsdag

In november is de tweede jaarlijkse Verenigingsdag georganiseerd. Tijdens deze avond hebben vertegenwoordigers van sport- en culturele organisaties met elkaar gesproken over de veranderingen bij sport- en cultuurorganisaties. Daarnaast stond vooral centraal hoe verenigingen zich kunnen versterken en de gezamenlijke bijdrage aan maatschappelijke ambities vergroten.

Nieuwe subsidiesystematiek

Lisse werkt met de gemeenten Hillegom en Teylingen aan een nieuwe subsidiesystematiek vanaf 2026. Het moet voor iedereen duidelijk zijn wanneer de gemeente subsidie verstrekt. Daarnaast wordt goed gekeken of de activiteiten ook bijdragen aan de doelstellingen uit de maatschappelijke agenda. De gemeente gaat kritisch kijken waar ze wel of geen subsidie aan wil geven.

Betaalbare jeugdzorg en ondersteuning inwoners

Door op een andere manier in te kopen bij zowel de jeugdzorg als bij hulp in het huishouden is het gelukt de kosten hiervan te beheersen. Een ingewikkelde opgave omdat je bij beide te maken hebt met verschillende samenwerkingspartners en regiegemeenten.

Integrale toegang

Zorgvraagstukken van onze inwoners worden steeds ingewikkelder. Vaak spelen er meerdere problemen tegelijk. Om snel de juiste hulp te kunnen aanbieden is gewerkt aan het verbeteren van de toegang tot zorg, door Stichting Voorieder1. Problemen worden in gezamenlijkheid bekeken en opgelost, met extra aandacht voor gedrag en veiligheid van de hulpvrager en zijn/haar omgeving.

Opvang ontheemden

Het aantal vluchtelingen in Nederland neemt toe. Steeds meer mensen moeten huis en haard verlaten door oorlog, onveilige situaties of bittere armoede. De instroom van vluchtelingen betekent ook een groter beroep op gemeenten als het gaat om opvang, huisvesting en maatschappelijke voorzieningen (zorg). In 2023 heeft Lisse 143 ontheemden opgevangen. 48 ontheemden verbleven bij particulieren. Verwachting is dat het aantal vluchtelingen de komende jaren blijft stijgen.

Leefomgeving

Ondermijning

De inzet op ondermijning werpt zijn vruchten af. In 2023 is bij reguliere controles op bedrijventerreinen extra aandacht geweest voor situaties die kunnen duiden op ondermijning. Verder is ingezet op een interne- en externe bewustwordingscampagne. Het aanpakken van ondermijning lukt alleen samen met eigen medewerkers, samenwerkingspartners als de politie en het OM en inwoners & ondernemers.

Bouwen voor iedereen

Veel mensen zoeken een huis. De gemeente wil een zo divers mogelijk woningaanbod. Dat betekent: huur- én koopwoningen, voor jongere en oudere inwoners, maar ook gezinnen en starters. De gemeente kiest voor duurzame woningen, in hoog- en laagbouw. Met het voorbereiden en vaststellen van verschillende bestemmingsplannen is de bouw van meer woningen een stap dichterbij gekomen. Daarnaast is gekeken welke maatregelen noodzakelijk zijn om het opkopen van woningen door beleggers te voorkomen. Ook hebben we in 2023 een aanvullend budget van € 1.000.000 beschikbaar gesteld voor startersleningen, omdat we de komende jaren meer projecten voor koopstarters verwachten.

Mobiliteit

Extra woningen en bedrijvigheid in onze regio vragen om extra investeringen en heldere keuzes in de bereikbaarheid en ontsluiting van de bollenstreek. Samen met Hillegom, Katwijk, Teylingen en Noordwijk werken we aan maatregelen om de noordkant van onze regio beter te ontsluiten.

Klimaatadaptatie

Door de klimaatverandering moeten we inspelen op extremer weer. Tegelijkertijd willen we de opwarming van de aarde helpen beperken. Daarvoor doen we ingrepen in de openbare ruimte, zoals aanleg van groen (tegen hittestress en wateroverlast of juist watertekort) en versterken van de biodiversiteit.

Energietransitie

Steeds meer inwoners zijn zich bewust van de noodzaak om minder energie te gebruiken. De gemeente faciliteert en ondersteunt hierbij door gezamenlijke inkoopacties om te isoleren en voor zonne-energie. In regionaal verband wordt gekeken naar de mogelijkheden van een warmtenet en de opties voor windenergie.

Bedrijvigheid

Duurzame bollenteelt

Lisse is het hart van de bollenstreek. Met Keukenhof als showvenster voor de bollenteelt. Ook de bollenteelt gaat met haar tijd mee. De inzet op verduurzaming van de sector gaat door. Dat is onder andere te zien in innovatieve manieren van gewasbescherming, met bijvoorbeeld drones en robots. Maatschappelijk is de interesse voor de verduurzamingsopgave ook gegroeid. Dit maakt dat wij als gemeente ook meer acteren op dit dossier, waarbij er een grote afhankelijkheid is van de Europese Unie en het Rijk.

Centrumaanpak

In 2023 zijn we samen met ondernemers en omwonenden gestart met het maken van een centrumaanpak. Een visie op een toekomstbestendig centrum, waar het fijn wonen, winkelen en recreëren is. In 2024 bepalen we koers zodat we in de jaren daarna kunnen starten met de uitvoering.

Economic Board Duin- en Bollenstreek (EBDB)

2023 heeft met betrekking tot de EBDB in het teken gestaan van de uitwerking en implementatie van de uitkomsten van de evaluatie van de EBDB. Inmiddels is er in regionaal verband een nieuwe overeenkomst met de Stichting EBDB gesloten en is de Board in een nieuwe samenstelling haar werkzaamheden gestart.

Hierbij ligt voor de Greenport de focus op zowel de onderscheidende producten uit de streek, de verduurzaming van de bloembollenteelt en de circulaire opgaven als het versterken van de recreatieve & toeristische functie van ons gebied.

Bestuur en ondersteuning

Communicatie en participatie

De gemeente hecht waarde aan de inbreng van inwoners, organisatie en ondernemers. In 2023 is het beleidskader participatie vastgesteld. Hierin is opgenomen op welke manier inwoners met ons mee kunnen denken en praten. Er staat ook in wat we verwachten van inwoners die zelf met een initiatief aan de slag gaan. In 2023 is extra ingezet op de participatie rondom het 'Ommetje rondom de Poelpolder', de toegankelijkheid van het Dorpshart, het bouwproject Ruishornlaan 21. Verder is het Digipanel gevraagd om mee te denken over onder andere de winkeltijden.

Digitalisering

De Wet Open Overheid (WOO) en de Omgevingswet vragen bijzondere aandacht voor digitalisering. Immers, digitale dienstverlening moet het mogelijk maken om sneller en beter met burgers te communiceren en sneller data te kunnen leveren. Dit vraagt een forse inspanning om de informatiehuishouding hierop in te richten.

Een toekomstbestendige begroting

In december 2021 is de notitie 'Toekomstbestendig begroten' vastgesteld. Daarin hebben we samen met de raad de ambities benoemd voor het structureel gezond maken van onze financiën. Deze ambities blijven uitgangspunt voor ons handelen. Tegen de achtergrond van de crisis waarmee we de laatste jaren te maken hebben gekregen, en de onvoorspelbaarheid van economische en financiële ontwikkelingen als gevolg daarvan, blijft het structureel in balans brengen van inkomsten en uitgaven een uitdaging. Daarom hebben wij de begroting 2023 vier strategische opgaven benoemd. Zo willen we kijken waar de kosten kunnen beheersen van de drie decentralisaties (jeugd, Wmo), de gemeenschappelijke regelingen, de subsidies en het accommodatiebeleid (intensiever en meer benutten van voorzieningen). De laatste zoekrichting is kijken naar het realiseren van meer inkomsten via bijvoorbeeld externe fondsen. Uiteindelijk behoort ook een verhoging van de woonlasten mogelijk zijn. De eerste resultaten zijn opgenomen in de begroting van 2024.

Financiële resultaten

We sluiten het jaar 2023 af met een voorlopig positief saldo van € 2,4 miljoen. In de Slotwijziging 2023 was nog sprake van een positief saldo € 0,2 miljoen. Het structurele resultaat van de programmarekening bedraagt € 0,4 miljoen positief ten opzichte van de slotwijziging waar nog een negatief saldo van € 0,6 miljoen werd verwacht.

We hadden hogere inkomsten dan begroot door de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, en compenseerde het Rijk ons volledig voor de kosten van de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. In het resultaat over 2023 zijn ook overgeheveld budgetten voor uitvoering van beleid opgenomen. In totaal gaat het om € 2,1 miljoen aan projecten en bestuursopdrachten uit het raadsakkoord, waarvan de uitvoering in 2024 doorloopt.

Namens het college,

Kees van der Zwet
Wethouder Financiën

Rekening in één oogopslag

Inleiding

De gemeente maakt elk jaar een programmarekening om te laten zien waaraan zij het afgelopen jaar geld heeft besteed, als verantwoording naar onze inwoners. In de Programmarekening 2023 doen wij verslag van de activiteiten en bereikte resultaten van ons college in 2023. Uitgangspunt van onze verantwoording is de door de raad vastgestelde Programmabegroting 2023 en de wijzigingen daarop die door de raad zijn goedgekeurd in de Tussentijdse rapportage, Slotwijziging en losse besluiten.

De rekening in één oogopslag geeft op hoofdlijnen inzicht gegeven in de financiële resultaten over het gevoerde beleid in 2023. Daarnaast geeft de rekening ook de belangrijkste financiële trends weer, waaronder de ontwikkeling van het resultaat en de financiële kengetallen. Voor een meer gedetailleerd inzicht in de beleidsprestaties en de bijbehorende financiën verwijzen wij u naar de programma's.

Effecten opvang ontheemden

In februari 2022 begon de oorlog in Oekraïne, waarmee een grote vluchtelingenstroom op gang kwam richting de rest van Europa en dus ook Nederland. De HLT-gemeentes stonden daardoor acuut voor de uitdaging om Oekraïense ontheemden op te vangen. De middelen vanuit het Rijk waren in 2022 en 2023 voldoende om de gemaakte kosten te kunnen opvangen. Voor meer informatie verwijzen we naar de paragraaf 'Opvang ontheemden'.

Totaal resultaat

Het jaar 2023 sluiten we af met een positief resultaat van € 2.427.681 (in 2022 € 5.029.186 positief). Bij de Slotwijziging 2023 werd een positief resultaat geraamd van afgerond € 238.000. Het verschil tussen het geraamde en werkelijke resultaat is afgerond € 2,2 miljoen. Het structurele resultaat werd bij de Slotwijziging 2023 nog geraamd op afgerond € 661.000 negatief en komt bij de Programmarekening 2023 uit op € 377.000 positief.

Wij stellen voor om, in aanvulling op het besluit bij de Slotwijziging 2023, de geplande uitvoering van een aantal projecten en bestuursopdrachten uit het raadsakkoord door te trekken naar 2024. Bij de Programmarekening 2023 gaat het om een bedrag van € 3.561.387. In bijlage 5 is een overzicht opgenomen met de aangevraagde overhevelingen, het door te schuiven bedrag en een toelichting. Van de overhevelingen die bij de Programmarekening 2023 worden aangevraagd (€ 3.561.387) wordt een deel gedekt uit de reserves (€ 1.040.213). Hierdoor wordt een bedrag van € 2.521.174 ten laste van het resultaat gebracht. Het bedrag aan overhevelingen naar 2024 is € 93.493 hoger dan het beschikbare resultaat. Het verschil wordt onttrokken aan de algemene reserve.

Analyse jaarrekeningresultaat

Het positieve verschil van € 2,2 miljoen tussen het geraamde en werkelijk resultaat heeft op hoofdlijnen de volgende oorzaken:

- De algemene uitkering viel € 1,3 miljoen hoger uit door de extra middelen in de Decembercirculaire 2023. Het grootste gedeelte van deze middelen is bestemd voor de energietoeslag in 2024 (€ 0,7 miljoen) en daarom wordt ook voorgesteld om deze over te hevelen naar 2024.
- Als gevolg van prijsstijgingen voor gas, elektra en water zijn de kosten voor deze met € 0,7 miljoen hoger uitgevallen dan begroot. Een deel van deze kosten wordt verhaald op de gebruikers. Het resultaat valt hierdoor per saldo € 0,5 miljoen lager uit dan verwacht.
- De verkoop van de grond voor het project De Commissionair was niet begroot, maar is eind december 2023 nog gerealiseerd. Het resultaat valt hierdoor € 0,15 miljoen hoger uit dan begroot.
- Voor wegen is bij de Slotwijziging, als gevolg van onderbezetting binnen het team, een groot deel van het onderhoudsbudget afgeraamd. Vanaf het 3e kwartaal en doordat de

indexering uiteindelijk veel hoger is uitgevallen dan begroot is het resultaat € 0,25 miljoen lager uitgevallen dan begroot.

- In 2023 zijn op diverse onderdelen meer inkomsten ontvangen dan begroot: rente, precariobelasting, vergoeding voor gemaakte invorderingskosten etc. Het resultaat valt daardoor € 0,3 miljoen hoger uit dan begroot.
- De kosten aan HLTsamen vallen € 1,0 miljoen hoger uit dan begroot. Dit betreft kosten, waarvan dekking binnen de gemeentelijke begroting aanwezig is (inzet voor opvang van ontheemden, middelen uit de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiemiddelen (CDOKE) etc.), maar die nog formeel als capaciteit voor HLTsamen begroot moeten worden.
- De kosten voor de crisisjeugdhulp vallen hoger uit dan begroot. Het resultaat valt hierdoor € 0,2 miljoen lager uit dan begroot.
- Voor de opvang van ontheemden hebben we € 0,5 miljoen meer ontvangen dan we hebben uitgegeven. Samen met het bedrag wat vanuit 2022 is overgeheveld, is het resultaat daardoor € 0,8 miljoen hoger uitgevallen dan begroot. Voorgesteld wordt om dit bedrag over te hevelen naar 2024 gezien de onzekerheid over de financiering van opvang van ontheemden van het Rijk.
- De kosten voor alle activiteiten die de ISD Bollenstreek voor ons uitvoert, is de afrekening over 2023 hoger uitgevallen dan begroot. Het resultaat valt hierdoor € 0,3 lager uit dan begroot.
- De kosten voor de jeugdhulp is over 2023 hoger uitgevallen dan begroot. Het resultaat valt hierdoor € 0,2 miljoen lager uit dan begroot.
- In 2023 zijn niet alle activiteiten uitgevoerd. Deze activiteiten zullen in 2024 worden uitgevoerd als het voorstel tot overhevelingen wordt overgenomen. Zie hiervoor bijlage 5.

Voor een uitgebreide analyse van het resultaat per programma verwijzen we naar het hoofdstuk "Toelichting op de programma's".

Leeswijzer

Inleiding

De inrichting van de programmarekening wordt door het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorgeschreven en bestaat uit het jaarverslag en de jaarrekening.

Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

Voor de jaren vanaf 2023 is door de raad een nieuwe indeling van het programmaplan vastgesteld.

Deze indeling is:

1. Samenleven
2. Leefomgeving
3. Bedrijvigheid
4. Bestuur en ondersteuning

Hierna volgt het onderdeel "Algemene dekkingsmiddelen".

Met deze indeling in programma's en thema's ontstaat een logische clustering van beleid. Dit versterkt de integraliteit en programmasturing. Daarnaast ontstaat er meer aansluiting tussen het coalitieakkoord, de programmabegroting en de programmarekening. Elk thema bevat een clustering van de landelijk voorgeschreven taakvelden.

Inzicht per thema

Elk programma geeft per thema inzicht in de doelstellingen ("wat wilden wij bereiken?"). Aan de hand van een beschrijving van de activiteiten ("wat hebben wij daarvoor gedaan?") leggen we vervolgens uit hoe we deze doelstellingen hebben bereikt. Deze activiteiten waren onze ambities specifiek voor 2021. Reguliere, jaarlijks terugkerende taken, zonder bijzonderheden, zijn evenals vorig jaar, niet meer in de toelichting opgenomen. De activiteiten worden aangegeven met een letter(doel) met daarachter het nummer van de activiteit (bijvoorbeeld A1, A2, A3). Als er een nummer(activiteit) of een letter(doel) ontbreekt, dan is deze activiteit of dit doel vóór 2023 afgerond of vervallen en daarom niet meer meegenomen in het begrotingsjaar 2022 (bijvoorbeeld A1, A3, A4).

De stoplicht-aanduiding laat in één oogopslag zien wat de stand van zaken is van een activiteit. De actiepunten die nieuw zijn ten opzichte van het collegewerkprogramma, zijn voorzien van een markering.

Legenda stoplichtrapportage	
Status	Kleur
Volgens planning nog niet gestart	
Vertraging met financiële consequenties of kan niet worden uitgevoerd.	
Vertraging zonder financiële consequenties	
In uitvoering / loopt volgens planning	
Afgerond / bestaand beleid wordt gecontinueerd.	

Elk thema wordt afgesloten met de verplichte beleidsindicatoren en - waar van toepassing - de prestatie-indicatoren. De beleidsindicatoren zijn verplicht voorgeschreven gegevens die een trend kunnen signaleren. Deze gegevens worden voornamelijk vanuit externe bronnen verkregen. Deze informatie is ook beschikbaar op www.waarstaatjegemeente.nl.

Financieel overzicht

Elk programma sluit af met het financiële overzicht "wat heeft het gekost?". In dit overzicht staan per taakveld de lasten en baten vermeld. Dit geldt ook voor de mutaties in de reserves. Alle lasten zijn negatief opgenomen, alle baten positief. In de tabellen waar de bedragen afgerond zijn op € 1.000, kunnen afrondingsverschillen in totaalstellingen optreden. Na de vier programma's geven we inzicht in de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting.

Totaaloverzicht van programma elementen

Naast het programmaplan geven de paragrafen een totaaloverzicht van de elementen die in diverse programma's opgenomen zijn. Zoals de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' of 'Verbonden partijen'. Wij gebruiken de standaardindeling van het BBV.

De jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit de financiële jaarrekening en een aantal bijlagen.

Financiële jaarrekening

In de financiële jaarrekening zijn de waarderingsgrondslagen voor het opstellen van de jaarrekening opgenomen. De balans en de toelichting op de balans geven inzicht in de financiële bezittingen en schulden van de gemeente. Naast de balans en de toelichting daarop is een totaaloverzicht opgenomen van de lasten en baten per programma en per taakveld. We geven inzicht in de verschillen en verklaren de verschillen tussen de begroting en de realisatie. Als laatste is er een specificatie opgenomen van de incidentele baten en lasten en leggen we uit waarom deze baten en lasten incidenteel zijn.

Met ingang van 2023 is ook de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders opgenomen in de financiële jaarrekening.

Bijlagen

Bij de jaarrekening zijn de volgende bijlagen opgenomen:

- De SiSa-verantwoording. Single information, Single audit (SiSa) is de manier waarop mede overheden (provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen) aan het Rijk ieder jaar verantwoorden of en hoe ze de specifieke uitkeringen hebben besteed.
- Het overzicht met de financiële stand van zaken van alle investeringskredieten met een korte toelichting.
- De inkomens- en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen op grond van de Wet Normering Topinkomens.
- Het overzicht van alle mutaties van de reserves.
- De Rapportage Interbestuurlijk Toezicht opgenomen. Hierin geven wij voor 6 thema's aan de provincie Zuid-Holland (als toezichthouder) aan of deze op orde zijn.
- Het overzicht met alle voorgenomen (budget)overhevelingen van 2023 naar 2024.
- De risico-inventarisatie, waarin de geïdentificeerde risico's zijn opgenomen met een toelichting van de impact van het risico en een inschatting van de mogelijke financiële effecten.
- Het overzicht met de baten en lasten per taakveld is opgenomen in bijlage 8.

Programmaplan

Programma 1 Samenleven

Trends en ontwikkelingen

Maatschappelijke agenda (MAG)

In 2023 is samen met maatschappelijke partners gewerkt aan het realiseren van de ambities in de MAG. Daar zijn ook steeds vaker bewoners, bewonersinitiatieven en verenigingen bij betrokken.

Stand van zaken 'herijking subsidiebeleid:

In het 3^e en 4^e kwartaal 2023 is met externe ondersteuning en expertise gewerkt aan de herijking (van de bouwstenen) van het gemeentelijke subsidiebeleid. Dit geldt voor alle 3 de HLT-gemeenten. Deze opdracht bevat meerdere elementen. Allereerst wordt de koppeling met de Maatschappelijke Agenda (MAG) versterkt. Daarnaast wordt gewerkt aan uitbreiding en flexibilisering van de manieren van subsidiëren en wordt er waar mogelijk ook een efficiëncyslag gemaakt.

De beleidsvoorstellen zijn uiteindelijk in januari 2024 opgeleverd en zullen uiteindelijk in het 1^e halfjaar 2024 waar nodig in besluitvorming worden gebracht. De voorstellen worden van kracht met in gang van het subsidiejaar 2025.

Onderdeel van de besluitvorming is ook de nadere invulling van de financiële taakstelling van minimaal 100.000 euro met ingang van 2025.

Stand van zaken 'kostenbeheersing Sociaal Domein':

Begin 2023 is de aanpak kostenbeheersing sociaal domein gestart. Deze aanpak bestaat uit een spoor Wmo en een spoor Jeugd.

Voor wat betreft de Wmo is al in 2022 gestart met verkennende bijeenkomsten met gemeenteraden. Voorstellen zijn uitgewerkt en in oktober 2023 heeft het Dagelijks Bestuur van de ISD besloten tot de invoering van HbH (hulp bij het huishouden)-light vanaf 1 november 2023 en het toepassen van de pxq methoden vanaf 1 april 2024. Met deze besluiten is de beoogde besparing op het sociaal domein van 100.000 euro structureel bereikt.

De aanpak voor jeugd ligt iets complexer aangezien we te maken hebben met veel meer actoren. Zowel lokaal, regionaal, als op het vlak de samenwerking in de keten is vooruitgang geboekt en zijn voorstellen in voorbereiding. Verder besluitvorming op deze thema's zal in 2024 plaatsvinden. De besparing van de kosten zal op zijn vroegst in 2025 en 2026 zichtbaar worden.

Met alle partners in de keten is een werkconferentie gehouden, waar onder meer is afgesproken de samenwerking in de keten te verbeteren. Deze afspraken worden in 2024 uitgewerkt en in uitvoering genomen.

Integrale verordening sociaal domein

Door beperkte ambtelijke capaciteit en gemaakte prioriteiten is er in 2023 nog geen begin gemaakt met de Integrale verordening. Wel zijn voorbereidingen getroffen waarmee in 2024 gestart kan worden met het maken van deze nieuwe verordening.

Verenigingsdag

In november is de tweede jaarlijkse Verenigingsdag georganiseerd. Tijdens deze avond hebben vertegenwoordigers van sport- en culturele organisaties niet alleen met elkaar gesproken over het veranderende sport- en cultuurlandschap, maar vooral over manieren om verenigingen te versterken en de gezamenlijke bijdrage aan maatschappelijke ambities te vergroten.

Brede SPUK/GALA

De Brede-SPUK is een regeling van het Rijk, waarin geldstromen worden gebundeld die zich richten op het stimuleren van gezondheid, sport & bewegen, preventie en het versterken van de sociale basis.

Om in aanmerking te kunnen komen voor deze regeling is een plan van aanpak gemaakt: Op weg naar een Bruisend Lisse!, Samen voor een bruisend, gezond en actief Lisse. Dit plan is in oktober 2023 goedgekeurd door het ministerie van VWS. Daarmee kunnen we met name binnen de MAG-pijlers Vitaliteit en Zorg voor Elkaar de komende jaren meer bereiken.

Integrale toegang

Vanuit transformatiemiddelen hebben we ingezet op een kwaliteitsimpuls bij de lokale toegang, Stichting Voor ieder 1. Dit wordt gerealiseerd door inzet van een gedragswetenschapper en een kwaliteitsmedewerker.

De gedragswetenschapper heeft onder meer een spreekuur voor ingewikkelde casuïstiek en wordt betrokken bij veiligheidsvraagstukken. De kwaliteitsmedewerker zorgt onder meer voor betere werkprocessen, communicatie en rapportages.

Wonen, Welzijn, Zorg

De Componistenbuurt in de Poelpolder is aangewezen als pilotwijk WWZ/Zorgzame buurt. Afgevaardigden van de verschillende partijen hebben zich verenigd in 'werkgroep Poelpolder'. In 2023 is een eerste verkenning uitgevoerd in de wijk. In 2024 zal deze zogeheten Zorgzame buurt zich verder ontwikkelen.

Nieuwe overeenkomst Sportfondsen Lisse

In 2023 is een nieuwe overeenkomst gesloten met Sportfondsen Lisse voor de periode 2019-2026. In de nieuwe huur- en exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de gemeentelijke binnensportaccommodaties in Lisse. Deze overeenkomst is ook met de Belastingdienst afgestemd over de juridische en fiscale aspecten. Doordat de overeenkomst met terugwerkende kracht is vastgesteld is in het taakveld 'Sportbeleid en activering', zowel aan de lastenkant als aan de batenkant een forse overschrijding zichtbaar. Per saldo is het effect van de nieuwe overeenkomst nihil.

Vitaliteit

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De gezonde keuze moet de makkelijke keuze worden. We willen een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Wij voeren het preventieakkoord 'Lisse positief gezond' uit. Wij bevorderen een gezonde leefstijl van onze inwoners: gezond eten en drinken, meer bewegen en sporten en minder overmatig alcoholgebruik en roken.	We geven met het kernteam buurtsportcoaches 'Lisse Actief' en andere uitvoeringspartnersuitvoering aan de ambitie. We hebben meerdere activiteiten georganiseerd die ze onder de aandacht brengen. Lisse Actief is de verbinder tussen sportverenigingen, ze jagen een gezond aanbod aan op scholen en verenigingen en zetten zich in voor een rookvrije generatie en Nix18.	
A2	De brede maatschappelijke agenda sluit aan bij de begrippen 'brede welvaart' en 'positieve gezondheid' en staat voor een opgavegerichte en integrale aanpak.	Met het programma LisseActief en de JOGG-regisseur geven wij uitvoering aan projecten die bijdragen aan een gezonde, sportieve en vitale levensstijl.	
A3	'Iedereen doet mee' stimuleren wij door burgerinitiatieven te ondersteunen, waar daar ruimte voor is. Het huidige voorzieningenniveau in Lisse willen we op peil houden en laten aansluiten bij de behoeften van onze inwoners.	Team Lisse Actief en Lokaal Fonds Lisse honoreren lokale initiatieven die bijdragen aan een gezonde leefomgeving, of die Lisse mooier en meer betrokken maken. In het kader van Lisse 825 jaar is een uitgebreid en divers programma aan activiteiten georganiseerd.	
A4	Met onze partners dragen we bij aan de uitrol van 'Van Lisse actief naar Lisse vitaal'. Dan gaat het om het monitoren, sturen en rapporteren van de taken die zijn belegd bij de verschillende (uitvoerings)partners.	Per kwartaal wordt per factsheet gerapporteerd. Deze vormt de basis voor de jaarrekening en het jaarverslag.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Onze inwoners worden gezonder ouder, zowel fysiek als mentaal, en hebben meer gezonde levensjaren door levenslang te investeren in een positieve en gezonde leefstijl

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	In de omgevingsvisie formuleren we onze doelen voor een gezonde leefomgeving, met voldoende ruimte voor sport en beweging. Dit doen we door zowel accommodaties als buitenruimte uitdagend te maken: dat nodigt uit tot bewegen.	Binnen het plan van aanpak GALA 'Bruisend Lisse' is deze actie opgenomen. De eerste afspraken zijn gemaakt in 2023. De realisatie vindt plaats in 2024 en 2025. Voor het aanpassen van sportvelden is nog geen beleid ontwikkeld.	
B2	Bij het ontwikkelen van sportvoorzieningen stimuleren we het multifunctionele gebruik.	Daar is aandacht voor geweest o.a. bij de Verenigingsdag en -tafel. Waar vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd. Team Lisse Actief heeft hierbij ondersteund waar dat mogelijk was.	
B3	We gaan door met het ondersteunen en uitrollen van de sportieve routes in de openbare ruimte. Hierbij betrekken wij de buurtsportcoaches binnen de MAG.	Deze activiteit is in 2023 opgenomen in het plan van aanpak GALA. De eerste routes worden in 2024 uitgezet.	
B4	We geven uitvoering aan het sport- en bewegbeleid. We voeren de acties uit van de nota 'Sportbeleid' en het lokaal sportbeleid. Dit draagt ook integraal bij aan diverse andere pijlers, waaronder talentontwikkeling, zorg voor elkaar, opgroeien en thuis wonen.	Het plan van aanpak GALA 'Op weg naar een Bruisend Lisse' draagt hieraan bij.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Regionaal Bureau Leerplicht (RBL: onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) HECHT (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Uitvoeringsorganisatie gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) MEE Kwadraad Welzijnsstichtingen Speeltuinverenigingen Uitvoeringsorganisaties maatschappelijk vastgoed Sportaanbieders Zorgaanbieders Onderwijs Stichting SportSupport The Pando Network Schoolbesturen Kinderopvangorganisaties Ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstellingen Bibliotheek

Talentontwikkeling

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Talenten van inwoners worden meer benut

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We voeren acties uit de cultuurnota uit. Dit draagt integraal ook bij aan diverse andere pijlers waaronder: Vitaliteit, Zorg voor Elkaar, opgroeien en thuis wonen.	Door het aanbod van de organisaties op elkaar af te stemmen en elkaar te versterken door samenwerking, kunnen meer inwoners van het brede aanbod genieten en gebruik maken. Het culturele aanbod draagt bij aan de doelen van de Maatschappelijke Agenda. Er is ingezet op cultuureducatie en tijdens Lisse 825 jaar is een uitgebreid en divers programma aan activiteiten georganiseerd.	
A2	Met onze partners werken we ambities uit om te komen tot een leven lang ontwikkelen en persoonlijke ontplooiing. Wij stimuleren verbindingen van de cultuursector met zorg, welzijn, onderwijs en het bedrijfsleven.	Zie A1 en C1	
A3	We voeren de acties uit het regionale convenant Bondgenootschap voor Geletterdheid uit.	Over de acties rondom (laag) geletterdheid wordt gerapporteerd bij pijler 4: werk en inkomen	
A4	In de omgevingsvisie formuleren we onze doelen voor een aantrekkelijk kunst- en cultuurklimaat.	In de omgevingsvisie is het belang van kunst en cultuur in de omgeving opgenomen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen kan lezen, schrijven, rekenen, met geld en computers omgaan

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Wij benutten de Bibliotheek Bollenstreek als facilitator voor cultuur en sociaal domein.	De bibliotheek is een laagdrempelig toegankelijke publieke voorziening voor alle inwoners van Lisse om te lezen, leren, werken, ontwikkelen en ontmoeten. In 2023 zijn door de bibliotheek diverse activiteiten georganiseerd, waaronder: ☐ Bevordering taalvaardigheid en bestrijden van laaggeletterdheid: ☐ Digitale inclusie ter bevordering van zelfredzaamheid ☐ Bevordering taalontwikkeling voor de jeugd Community Library: praatgroepen, workshops, debatten, exposities.	
B2	De Volksuniversiteit biedt een scala aan cursussen, zoals het creatief atelier.	De Volksuniversiteit is een instituut waar je kunt leren, bewegen, ontwikkelen, creatief bezig zijn of anderen ontmoeten. Er is een breed aanbod aan cursussen, workshops en lezingen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen, jong en oud, krijgt kansen en wordt gestimuleerd tot een zinvolle vrijetijdsbesteding

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Basisscholen kunnen deelnemen aan het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024'.	In 2023 hebben de basisschoolleerlingen in Lisse deelgenomen aan het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024'.	
C2	Voor leerlingen in het voortgezet onderwijs is er het schoolproject 'De Zwarte Tulp'.	In april 2023 hebben de brugklasleerlingen van het Fioretti College het project 'De Zwarte Tulp' uitgevoerd. De resultaten van dit project zijn tentoongesteld in het museum De Zwarte Tulp.	
C3	Er is aandacht voor ons erfgoed, bijvoorbeeld via de Open Monumentendag.	In september 2023 heeft het Comité Lisse Open Monumentendag georganiseerd. Hierbij is aangesloten bij het landelijk thema 'Levend erfgoed' met de ondertitel 'Als monumenten konden spreken'. Ook is i.s.m. Lisse 825 het project Minecraft uitgevoerd.	
C4	Er is een muziekvoorstelling voor basisscholen: kennismaken met muziekinstrumenten en promoten regeling Jeugd Sport- en Cultuurfonds.	In 2018 en 2022 heeft de Stichting Educatieve Orkest Projecten twee muziekvoorstellingen voor de basisscholen georganiseerd. Dit waren incidentele evenementen die zijn afgerond. Er wordt onderzocht hoe muziek voor jeugd vanaf 2024 op een andere manier vormgegeven kan worden.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: iedereen kan kennismaken met diverse vormen van expressie en culturele uitingen.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	Er is voldoende en gevarieerd cultureel aanbod.	Er zijn verschillende culturele aanbieders in Lisse die op het gebied van zang, film, muziek, dans en podiumkunsten een gevarieerd aanbod bieden.	
D2	Cultuurpagina.	Er is nog geen samenwerkingspartner gevonden die de redactionele werkzaamheden voor de cultuurpagina wil uitvoeren.	
D3	Wij subsidiëren culturele activiteiten.	Er is in 2023 incidentele subsidie aangevraagd en verleend voor het uitvoeren van een (kleinschalig) evenement.	
D4	Fiets- en wandelroutes langs beeldende kunstwerken.	Er zijn diverse fiets- en wandelroutes langs beeldende kunstwerken en monumenten waarvan de inwoners van Lisse en toeristen gebruik kunnen maken.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Er zijn in de buurten voldoende gelegenheden om elkaar te ontmoeten, te bewegen en voor cultuurparticipatie: kleinschalig, laagdrempelig, toegankelijk en betaalbaar

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
E1	Er zijn voldoende accommodaties en voorzieningen, zoals musea, theater Floralis, Filmhuis, 't Huys Dever, Keukenhof, Jongerencentrum De Greef en dansscholen.	In 2023 is het traject Actualisering Accommodatiebeleid gestart met een Beeldvormende sessie in de Raad op 3 juli. Dit traject is gericht op een b(l)oeiend verenigingsleven met structureel minder kosten vanuit de gemeente voor haar accommodaties. De eindrapportage wordt naar verwachting eind Q2 2024 opgeleverd. Het nieuw te ontwikkelen beleid geeft kaders over welke accommodaties in de toekomst ter beschikking moeten worden gesteld op basis van wettelijke taken danwel plaatselijk beleid (bij de MAG).	
E2	Buurthuis Salvatori voorziet in laagdrempelige activiteiten; stichting De Paraplu in activiteiten voor ouderen.	In Buurthuis Salvatori worden verschillende laagdrempelige activiteiten georganiseerd waarbij alle inwoners uit Lisse welkom zijn. Bij Stichting de Paraplu ligt de focus van het activiteiten aanbod op ouderen, met veel aandacht voor ontmoeting. Ook Welzijnskompas organiseerde in 2023 verschillende workshops waarbij ontmoeting centraal stond.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht (Voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Uitvoeringsorganisatie gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) MEE Kwadraad Speeltuinverenigingen Uitvoeringsorganisaties maatschappelijk vastgoed Sportaanbieders Zorgaanbieders Kinderopvangorganisaties Ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstellingen Bibliotheek Bollenstreek Cultuurverenigingen- en organisaties Commissie Culturele Zaken Kunstcommissie Kunstgebouw Cultuureducatiegroep 't Huys Dever Museum De Zwarte Tulp Schoolbesturen Fioretti Basisscholen Lisse VVV Bollenstreek/Kleurrijk Lisse Stichting Lisse Marketing Keukenhof Team Buurtsportcoaches Lisse Historische verenigingen Welzijnskwartier Welzijnskompas Kunstenaars

Zorg voor elkaar

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners zijn (meer) betrokken bij hun buurt en kijken naar elkaar om

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We faciliteren en stimuleren buurtwerk dat is gericht op elkaar kennen en naar elkaar omzien.	In 2023 hebben wij onder andere Burendag, adoptiegroen en het RepairCafe ondersteund. Daarnaast hebben wij ook in 2023 inwoners, verenigingen en bedrijven met complexe vragen ondersteund en hen binnen de organisatie wegwijs gemaakt en gekoppeld aan onze samenwerkingspartners.	
A2	We moedigen buurtinitiatieven aan, bijvoorbeeld met onze contactfunctionaris en wijkavonden.	Dit is een doorlopend proces.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat. Voor deze ambitie werken we samen met OOV.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We zetten outreachend jongerenwerk in.	Jongerenwerkers doen hun werk zoveel mogelijk in de leefwereld van de jongeren, bijvoorbeeld samen met Fioretti.	
B2	We zetten de ervaringen uit het uitvoeringsprogramma maatschappelijke zorg 'Omzien naar elkaar' in om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren.	Maatschappelijke zorg werkt samen met de afdeling Openbare Orde en Veiligheid (OOV) In de wijken wordt Bemoeizorg, de Wijk-GGD en GGZ- in de wijk ingezet.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Minder mensen voelen zich eenzaam

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We voeren het plan lokale aanpak eenzaamheid uit in samenwerking met maatschappelijke partners en werken aan de doorontwikkeling van de aanpak van eenzaamheid.	We werken aan meer verbinding en uitwisseling tussen bestaande initiatieven en netwerken. We organiseerden in 2023 een inspiratiebijeenkomst, trainingen, de Ik doe mee-weken en de Week van de Ontmoeting en werkten aan de verbetering van signalering.	
C2	We faciliteren en stimuleren laagdrempelige ontmoeting. Daarbij maken we gebruik van bestaande buurtkamers en ontmoetingsplekken.	We faciliteren en stimuleren laagdrempelige ontmoeting, bijvoorbeeld door het (ondersteunen bij het) organiseren van vraaggerichte activiteiten, denk aan Buurtbakkie, de Ik doe mee-weken en sport- en spelactiviteiten. We hebben subsidie verleend aan Welzijnskompas, Stichting de Zevensprong, Stichting Present Bollenstreek, De Zonnebloem en Stichting de Paraplu.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De draagkracht en draaglast van mantelzorgers zijn in balans

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We ondersteunen mantelzorgers met informatie en advies, begeleiding en hulp op maat via de Adempauzeregeling.	Welzijnskompas voert deze opdracht uit. Mantelzorgadviseurs bieden een luisterend oor, geven informatie, advies, begeleiding en hulp op maat. Mantelzorgers kunnen als zij behoefte hebben aan een adempauze een beroep doen op de Adempauzeregeling. Daarnaast zijn er bijeenkomsten voor mantelzorgers georganiseerd.	
D2	We werken samen met het zorgkantoor, zorgorganisaties en andere gemeenten om de mogelijkheden voor respijtzorg verder te verbeteren.	Regionale samenwerking tussen gemeenten, Zorg & Zekerheid en zorgorganisaties heeft geleid tot een pilot 'logeerzorg', waarbij een persoon met dementie kan gaan logeren op een locatie om de mantelzorger ademruimte te geven. De eerste logeervoorziening in deze pilot is gerealiseerd in Alphen aan de Rijn.	
D3	We bevorderen signalering, doorverwijzing en aandacht voor mantelzorgers bij maatschappelijke partners.	We hebben deze opdracht belegd bij de welzijnsorganisaties. Zij agenderen dit in de netwerken waar zij deel van uitmaken, en bij de individuele samenwerkingspartners.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Mantelzorgers en vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
E1	We waarderen mantelzorgers met het mantelzorgcompliment.	We waarderen mantelzorgers met een VVV-bon of bonnen van lokale ondernemers ter waarde van € 100. De mantelzorgers krijgen deze tijdens een van de uitreikmomenten waar ze ook in gesprek kunnen met elkaar en ook met een mantelzorgadviseur. In 2023 zijn er 251 mantelzorgcomplimenten uitgereikt en voor jonge mantelzorgers 39 pluimen.	
E2	We werken aan een actieve participatie van mantelzorgers bij de beleidscyclus	In 2023 zijn met Welzijnskompas voorbereidingen getroffen voor een mantelzorgproject waarbij de mantelzorgers actief kunnen participeren op de ondersteuningsvragen die zij hebben. Dit project zal in 2024 doorgang vinden.	
E3	We waarderen vrijwilligers door het uitreiken van vrijwilligersprijzen.	We hebben in Lisse aan individuen die een exceptionele bijdrage hebben geleverd als vrijwilliger de Waarderingsspeld uitgereikt.	
E4	We zorgen voor begeleiding naar vrijwilligerswerk en ondersteunen vrijwilligersorganisaties. We verbinden vraag en aanbod.	We hebben in Lisse verschillende typen ondersteuning voor vrijwilligers gerealiseerd. Zo worden vrijwilligers ondersteund bij het vrijwilligerswerk of het vinden ervan via de Tafel van Welzijnskompas, de vrijwilligersvacaturebank en het vrijwilligerscafé. Rond vrijwilligerswerk werken diverse maatschappelijke organisaties in Lisse samen, denk aan Welzijnskompas, de bibliotheek, Fietsmaatjes Hillegom Lisse, Schuldhulpmaatjes, Langeveldshof en de Volksuniversiteit. We subsidiëren Stichting Present.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Uitvoeringsorganisatie gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Stichting MEE Stichting Lumen Kwadraad Welzijnskompas Welzijnskwartier Speeltuinverenigingen Uitvoeringsorganisaties maatschappelijk vastgoed Sportaanbieders Zorgaanbieders Culturele organisaties en verenigingen historische vereniging Oud-Lisse VoorIeder1 Ondernemers Onderwijs/schoolbesturen Kinderopvangorganisaties Bibliotheek

Werk en inkomen

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We bieden inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, in samenwerking met onze sociale partners kansen op participatie door werk of vrijwilligerswerk.	<p>Provalu begeleid inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt richting werk of zinvolle dagbesteding in samenwerking met ISD Bollenstreek. Daarnaast bemiddelen zij inwoners met een bijstandsuitkering naar passend werk. Voor statushouders worden aparte trajecten ontwikkeld.</p> <p>De in november 2023 vastgestelde Meerjarenvisie van Provalu zorgt voor een goede aansluiting op de Participatiewet.</p> <p>We hebben het Regionaal Werkgevers Servicepunt (WSP) geopend, zodat voor de hele regio vraag en aanbod overzichtelijk is.</p> <p>We voeren Social Return on Investment (SROI) uit. Via SROI zetten we zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in bij (gemeentelijke) opdrachten,</p> <p>Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek (ISD) is ook verantwoordelijk voor de inburgering van onze statushouders. Er zijn onderwijsroutes ontwikkeld voor statushouders.</p>	
A2	Wij voeren de acties uit het Taalpact uit om laaggeletterdheid onder inwoners te verlagen en de zelfredzaamheid te verhogen.	In 2023 hebben we samen met de Bibliotheek Bollenstreek, gemeenten Hillegom, Teylingen, Noordwijk en Oegstgeest en maatschappelijke partners gewerkt aan de acties uit het Taalpact 2023. We hebben onder andere een theatervoorstelling georganiseerd om meer bewustzijn te creëren over laaggeletterdheid. Daarnaast zijn de acties gericht op geweest op begrijpelijke communicatie vanuit gemeenten en partnerorganisaties en het toeleiden van inwoners met laaggeletterdheid	

		naar passend taalonderwijs.	
A3	We begeleiden Pro/Vso-jongeren actief naar de arbeidsmarkt in samenwerking met Provalu, het Jongerenpunt en MBO Rijnland.	De banden met onder andere het praktijkonderwijs (PRO)/ voortgezet speciaal onderwijs (VSO) en het Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO) Holland Rijnland zijn verder aangetrokken. De nieuwe stagetrajecten en leerlijnen worden onderzocht. Provalu doet dit in nauwe samenwerking met de twee andere sociaal ontwikkelbedrijven – RijnVicus en DZB (re-integratiebedrijf gemeente Leiden) in de arbeidsmarktregio.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners zonder betaald werk kunnen meedoen en ervaren een zinvolle bijdrage aan de samenleving

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	In project Meedoen worden mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt geactiveerd naar nuttige dagbesteding en/of vrijwilligerswerk.	Project Meedoen is gestopt in 2022. In 2023 waren er oriënterende gesprekken, met welzijn Noordwijk, voor het project "Lekker Fit" dat een vervolg kan zijn voor het project Meedoen. Deze oriënterende gesprekken met mogelijke samenwerkingspartners moeten in 2024 leiden tot opdrachtverlening.	
B2	Wij bieden inwoners die (nog) niet in staat zijn om toe te treden tot de arbeidsmarkt, een plek om deel te nemen aan arbeidsmatige dagbesteding. Dit vergroot de kansen op uiteindelijke terugkeer naar de arbeidsmarkt.	Er zijn diverse mogelijkheden en locaties waar mensen passend bij hun competenties en vaardigheden een of meerdere dagdelen kunnen deelnemen aan (arbeidsmatige) dagbesteding. Vanuit dagbesteding is het mogelijk door te groeien naar arbeid.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het gebruik van minimaregelingen verbetert

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Wij voeren communicatieacties uit om de bekendheid van de regelingen te vergroten onder zowel inwoners als de maatschappelijke partners.	Via sociale media en gemeenteberichten informeren we inwoners doorlopend. Daarnaast hebben wij alle inwoners aangeschreven om Stichting Leergeld extra onder de aandacht te brengen. Ook zijn wij aangesloten bij de landelijke campagnes van het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Geldfit.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We voeren acties uit het beleidsplan Schuldhulpverlening uit. Dit betekent o.a. dat we inzetten op vroeg signalering, preventie van schulden en op bewustwording.	We vinden het belangrijk in een zo vroeg mogelijk stadium inwoners met (problematische) schulden te bereiken. Dit doen we door vroegsignalering en de mogelijkheid om (anoniem) hulp te zoeken via de Nederlandse Schuldhulproute. Ook zijn we gestart met het aanbieden van saneringskredieten, waardoor inwoners minder stress ervaren.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners met geldzorgen weten waar ze terecht kunnen voor hulp en hulp is toegankelijk en effectief

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
E1	Door aan te sluiten bij initiatieven die zich specifiek richten op het laagdrempelig bereiken en helpen van inwoners met (problematische) geldzorgen, maken wij de hulp toegankelijker.	Via de Nederlandse Schuldhulproute en Geldfit zijn inwoners (anoniem) geholpen met persoonlijk advies en/of tips. Inwoners zijn doorverwezen naar lokale schuldhulpverlening.	
E2	We voeren communicatieacties uit om inwoners te informeren waar zij met hulpvragen terecht kunnen.	Via sociale media en gemeenteberichten zijn inwoners geïnformeerd. Daarnaast zijn alle inwoners aangeschreven om Stichting Leergeld extra onder de aandacht te brengen. Ook zijn we aangesloten bij de campagnes van het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Geldfit.	
E3	We bevorderen de samenwerking tussen (schuld)hulpverleners, vrijwilligers en maatschappelijke partners om effectief hulp te kunnen verlenen.	Diverse partners en vrijwilligers hebben afgelopen jaar samengewerkt in de Papierwinkel, inwoners met een schuldhulpvraag zijn doorverwezen naar de juiste organisatie. Bij de vroegsignalering wordt Humanitas betrokken. Ook zijn de flyers en website van de ISD Bollenstreek aangepast zodat direct verwezen wordt naar Humanitas en Schuldhulpmaatje.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Financieel misbruik van kwetsbare inwoners neemt af

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
F1	Wij nemen deel aan de Alliantie Financieel Misbruik.	De Alliantie Financieel Misbruik is aangesloten bij het netwerk van de Alliantie één tegen eenzaamheid.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug, Welzijn Teylingen en onderwijs Welzijn Teylingen Welzijnskwardier TWO Jeugdhulp en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, basisscholen, Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, historische verenigingen DZB Leiden RijnVicus Alpen aan de Rijn KTS MBO Rijnland

Opgroeien en opvoeden

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Ieder kind kan zich ontwikkelen en gaat naar school, opvang/zorg of (leer)werktraject

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We kopen met de regio passende jeugdhulp in. In het inkoopbeleid vertalen we de ambities van ons beleid: normaliseren, passende onderwijsplekken en snel passende hulp.	In Holland Rijnland kopen de gemeenten de gespecialiseerde jeugdhulp gezamenlijk in via de Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SO Zorg HR). We werken vanuit een regionaal programma-, inkoop- en jaarplan. In 2023 lag het accent op tijdige zorg voor de meest kwetsbare kinderen. Hier hebben we vanuit de integrale aanpak wachttijden aan gewerkt. De focus lag op het versterken van de samenwerking met de integrale toegang en op passende hulp aan de meest kwetsbare jeugdigen/gezinnen. Ook hebben we geanticipeerd op de Hervormingsagenda Jeugd. In 2023 zagen we de druk op de jeugdhulp toenemen, zoals zichtbaar in een toenemend gebruik van en stijgende kosten voor jeugdhulp en oplopende wachttijden. We hebben verkenningen uitgevoerd naar maatregelen om deze druk te verminderen, bijvoorbeeld door aanpassing van de buitenbudgettaire routes. We concluderen echter dat we binnen het systeem steeds meer vastlopen. Daarom zijn maatregelen nodig die een fundamentele heroverweging van het stelsel vragen. Hier gaan we in 2024 mee verder.	
A2	We bevorderen (talent)ontwikkeling van jeugdigen door middel van de inzet van jongerenwerkers.	We stimuleren zinvolle vrijetijdsbesteding op basis van interesse en talenten. Zo kunnen jongeren een bijdrage leveren aan de samenleving. Met Project Talent (Maatschappelijke diensttijd (MDT)) ondersteunen we vrijwilligers om zelfstandig activiteiten op te zetten.	

	beweegbeleid en werken aan Gezonde Scholen.	Onderwijs worden kinderen van de basisscholen gestimuleerd om mee te doen met veel sport- en spel activiteiten	
A4	We bevorderen cultuureducatie.	In 2023 hebben de basisscholen in Lisse deelgenomen aan het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024'. Dit krijgt in 2024 een vervolg in regionaal verband.	
A5	Bij de inzet van ondersteuning wordt het netwerk van kinderen en ouders betrokken voor een duurzaam resultaat, 1Gezin/1Plan is daar onderdeel van	De bureaudienst van Voor ieder 1 doet een brede triage (uitvraag) bij elke nieuwe aanmelding of hulpvraag. Zij bespreken de eigen mogelijkheden van de inwoner, het gezin en zijn of haar netwerk.	
A6	H + T: We continueren de inzet van de praktijkondersteuner huisarts jeugd-GGZ.	Alle huisartsen hebben de mogelijkheid om te verwijzen naar de praktijkondersteuner (POH). De POH-Jeugd van Zorggroep Lisse is 16 uur per week beschikbaar.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Kinderen hebben gelijke kansen, ongeachte hun herkomst of problemen van hun ouders

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We bouwen verder aan een laagdrempelige integrale toegang.	Vanuit transformatiemiddelen hebben we ingezet op een kwaliteitsimpuls bij de lokale toegang, Stichting Voor ieder 1. Dit wordt gerealiseerd door inzet van een gedragswetenschapper en een kwaliteitsmedewerker. Deze investering loopt door tot in 2024. Daarnaast zal het nieuw aangekochte Elektronisch Cliëntendossier meer inzicht geven in huidige processen en sturingsmogelijkheden. We zijn tevreden over het functioneren van de integrale toegang. Er is een evaluatie gestart over de vorm waarop het nu georganiseerd is.	
B2	We bevorderen een gezonde leefstijl via de jeugdgezondheidszorg en door het uitvoeren van het landelijk actieprogramma Kansrijke Start.	GGD Hollands Midden (GGD) verzorgt de jeugdgezondheidszorg. We hebben de gezonde schoolaanpak in 2023 voortgezet. Omdat we steeds meer preventief en resultaatgericht willen werken hebben we netwerkjeugdteams voor de leeftijdscategorie 12+ georganiseerd. Daarmee willen we bereiken dat de voorliggende voorzieningen beter de samenwerking met elkaar aangaan om tot een meer preventieve aanpak te komen. Ook heeft het jeugdteam een preventieplan opgesteld. Het actieprogramma Kansrijke start - wat daar onderdeel van is en specifiek is gericht op de leeftijdscategorie 0 tot de eerste 1000 dagen- is daar onderdeel van. Dit actieprogramma heeft in 2023 vorm gekregen in lokale coalities.	

B3	We gaan door met de zorg- en veiligheidstafels	We zijn doorgedaan met de maandelijkse Zorg- en Veiligheidstafels Jeugd, waarbij in 2023 enkele nieuwe partners zijn aangesloten. Voor complexe casussen hebben we individuele Zorg- en Veiligheidstafels georganiseerd. Onder regie van de gemeente heeft de Zorg- en Veiligheidstafel gezorgd voor verbinding tussen de ketenpartners en dat ze elkaar makkelijker kunnen vinden.	
B4	We werken met goede (afwegings)kaders	De lokale toegangsorganisatie werkt met een brede triage (uitvraag). Daarin wordt gekeken naar de eigen mogelijkheden van de inwoner, het gezin en het netwerk. Wanneer de hulpvraag wordt opgepakt wordt er samen met de inwoner of het gezin een plan opgesteld over de inzet van (voorliggende) voorzieningen in de gemeente	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Zorg en ondersteuning op school is algemeen toegankelijk, ongeacht leeftijd of woonplaats

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We voeren de Regionale Educatieve Agenda uit	De ontwikkelagenda Duin- en Bollenstreek 2019-2022 is afgerond. In 2023 zijn het Ondersteuningsplan 2023-2027 van Samenwerkingsverband (SWV) Primair Onderwijs (PO) Duin- en Bollenstreek en het Ondersteuningsplan 2023-2027 Barséba, Reformatorisch Passend Onderwijs vastgesteld. In 2023 is een bestuurlijke werkconferentie belegd om tot een meerjarenagenda te komen. Tijdens de werkconferentie "Een sterke pedagogische basis voor onze jeugd door krachtige samenwerking in de Duin- en Bollenstreek" stonden thema's op het snijvlak van onderwijs en jeugd op de agenda. De opbrengsten uit deze werkconferentie vormen de basis voor een vertaling van de stevige, gedeelde ambities naar praktische doelen en activiteiten in de meerjarenagenda van de Duin- en Bollenstreek en werken door in de afspraken binnen de Lokale Educatieve Agenda.	
C2	We voeren het onderwijskansenbeleid uit	Ook in 2023 is het onderwijskansenbeleid uitgevoerd. De gemeente, scholen, kinderopvangorganisaties, jeugdverpleegkundigen en de bibliotheek hebben de Lokale Educatie Agenda (LEA) besproken. Er is een plusoverleg voorschoolse educatie en er wordt ingezet op ouderbetrokkenheid en een warme overdracht naar school. Er deden vijf scholen mee aan het project Bibliotheek op School om leesplezier en lezen te bevorderen. Omdat het onderwijskansenbeleid afloopt wordt in 2024, op basis van een evaluatie, nieuw beleid vormgegeven.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Als jongeren 18 jaar worden, is er een soepele overgang naar ondersteuning voor volwassenen als dat nodig is.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We sturen op het gebruik van het Perspectiefplan bij de integrale toegang.	Het lokale toegangsteam maakt actief gebruik van het perspectiefplan. Wanneer de inschatting wordt gemaakt dat hulp nodig blijft na de achttiende verjaardag trekken medewerkers van jeugd, maatschappelijk werk en WMO met elkaar op om een zo volledig mogelijk perspectiefplan op te kunnen stellen.	
D2	We sturen op het gebruik van het Perspectiefplan door jeugdhulpaanbieders.	Het gebruik van het perspectiefplan is opgenomen in de contracten van de aanbieders. De SO Zorg HR heeft contractmanagementgesprekken met aanbieders. De focus lag daarin vooral op de financiële aspecten. In 2023 is gestart met een uniforme, meer inhoudelijke agenda voor die gesprekken. In 2024 vindt doorontwikkeling plaats.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Voor ieder 1 Service Organisatie Zorg Holland Rijnland Regionaal Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden)	Welzijnsorganisaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Kinderopvangorganisaties Bibliotheek (Samenwerkingsverbanden) onderwijs Noot (leerlingenvervoer) Praktijkondersteuners huisartsen Diverse aanbieders preventief aanbod, zoals Humanitas, Kwadraad, Marente ReSet, MEE Stichting SportSupport Veilig Thuis Brijder GGZ Riverduinen SO Zorg HR Jeugdzorgaanbieders/Gecertificeerde instellingen (GI's)

Thuis wonen

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners nemen zelf ook de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen, bijvoorbeeld door hun woning tijdig aan te passen

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We maken in 2023 een uitvoeringsprogramma Thuis wonen, waarin we de ambities concretiseren. De concrete uitvoering start in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners.	"Omzien naar elkaar" loopt tot eind 2023. Er zal een nieuw uitvoeringsprogramma gemaakt worden voor de maatschappelijke zorg in de Duin en Bollenstreek, medio 2024, waarin de link met uitvoeringsprogramma "Thuis wonen" gemaakt zal worden. Ambulantisering en zo lokaal als mogelijk zullen hierin een plek krijgen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De woonomgeving is veilig, leefbaar en nodigt uit om te ontmoeten. We werken hierop samen met Openbare Orde en Veiligheid en Ruimtelijke Ordening.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We maken in 2023 een uitvoeringsprogramma Thuis wonen, waarin we de ambities concretiseren. De concrete uitvoering start in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners. We nemen de ervaringen vanuit het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg 'Omzien naar Elkaar' daarin mee.	In 2023 is er een krachtcirkel voortgezet vanuit de Duin- en Bollenstreek waarbij inwoners elkaar kunnen ontmoeten en informeel ondersteunen. Daarnaast is de pilot van de Wijk-GGD met een jaar verlengd waarbij ingezet wordt op Zorg en veiligheid en woningbehoud (in samenwerking met Openbare Orde en Veiligheid). Het belang van mede-inwoners wordt hierin meegenomen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Er is een goed integraal voorzieningen- en dienstenaanbod verspreid over de wijken/kernen (o.a. ontmoeting, vervoer, dagbesteding)

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	<p>We maken in 2023 een uitvoeringsprogramma Thuis wonen, waarin we de ambities concretiseren. De concrete uitvoering start in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners.</p>	<p>In 2023 hebben we een Koersplan WWZ (Wonen-Welzijn-Zorg) gerealiseerd met alle betrokken partijen. Het hierin beschreven plan voor voorzieningen -en dienstenaanbod speelt in op de wensen en initiatieven van inwoners uit de buurt, waarbij co-creatie als belangrijke waarde wordt gehanteerd en inwoners actief betrokken worden. Dit vraagt een nieuwe werkwijze van alle partijen, waarbij een omslag gemaakt moet worden van 'aanbodgericht' naar 'vraaggestuurd' werken. Tevens is er in 2023 een kerngroep geformeerd, waarmee de betrokken partijen samen zijn gekomen om de bovenstaande transformatie verder uit te diepen en te leren van elkaar.</p> <p>De Componistenbuurt in de Poelpolder is aangewezen als pilotwijk WWZ/Zorgzame buurt. Afgevaardigden van de verschillende partijen hebben zich verenigd in 'werkgroep Poelpolder'. In 2023 is een eerste verkenning uitgevoerd in de wijk. In 2024 zal deze zogeheten Zorgzame buurt zich verder ontwikkelen.</p>	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Voor degenen die dat nodig hebben, is er hulp bij het meedoen

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We maken in 2023 een uitvoeringsprogramma Thuis wonen, waarin we de ambities concretiseren. De concrete uitvoering start in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners. Ook staan acties beschreven bij opgave 7 Hulp bij meedoen.	"Omzien naar elkaar" loopt tot eind 2023. Er wordt een nieuw uitvoeringsprogramma gemaakt voor de maatschappelijke zorg in de Duin en Bollenstreek. Dit zal medio 2024 voorgelegd worden. Het nieuwe programma maakt een link met het uitvoeringsprogramma "Thuis wonen". Ambulantisering en zo lokaal als mogelijk zullen hierin een plek krijgen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen heeft een dak boven het hoofd. Niemand wordt op straat gezet.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
E1	We voeren het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg uit 'Omzien naar Elkaar'.	<p>IHet uitvoeringsprogramma is gemaakt. De ervaringen van onder andere de krachtcirkel, waarbij inwoners met een GGZ achtergrond elkaar informeel kunnen ontmoeten, zijn meegenomen. Ook zijn de ervaringen van de pilot van de Wijk –GGD meegenomen, hwaarbij ingezet wordt op Zorg en veiligheid en woningbehoud (in samenwerking met Openbare Orde en Veiligheid).</p>	
E2	We voeren het convenant 'Regionale Samenwerking Maatschappelijke Opvang Holland Rijnland' uit	<p>Vanaf 1 januari 2023 is de Maatschappelijke zorg gedecentraliseerd, zo ook de opvang voor dak- en thuisloze inwoners. Voor specialistische opvangvragen werken we samen met de andere Holland Rijnland gemeenten. Met de decentralisatie zijn de lokale gemeenten ook verantwoordelijk geworden voor inzet op preventie dakloosheid. Uit de ervaring van 2023 wordt bekeken of en waar er opvangplekken nodig zijn om te realiseren binnen de Duin- en Bollenstreek.</p>	
E3	We laten de ISD, woningcorporatie Stek, Meldpunt zorg en overlast van de GGD HM werken met het convenant 'Voorkomen huisuitzettingen bij huurachterstanden'.	<p>De partijen werken volgens het convenant 'Voorkomen huisuitzettingen bij huurachterstanden'. Zij werken volgens het principe vroegsignalering, waardoor inwoners met één of twee maanden huurachterstand snel in beeld zijn.</p>	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners die een beroep doen op maatschappelijke zorg (maatschappelijke opvang en beschermd wonen) wordt passende ondersteuning geboden, bij voorkeur ambulante. De ondersteuning is gericht op het voorkomen van instroom in de maatschappelijke zorg en op herstel en uitstroom uit de maatschappelijke zorg.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
F1	Een transformatiemanager geeft samen met de gecontracteerde aanbieders invulling en uitvoering aan de gezamenlijk opgestelde samenwerkingsovereenkomst. In deze overeenkomst zijn onder andere de transformatiedoelen, zoals ambulante ondersteuning, opgenomen.	In 2023 heeft de transformatiemanager samen met de Duin en Bollengemeenten en de zorgaanbieders gewerkt aan onder meer een respijtovereenkomst, 24/7 oproepbaarheid en i een ontwikkelagenda . Deze punten worden onderdeel van een samenwerkingsovereenkomst. Dit loopt door in 2024.	
F2	We voeren het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg uit 'Omzien naar Elkaar'.	Per 2023 is de Maatschappelijke Zorg gedecentraliseerd vanuit de centrumgemeente Leiden naar de afzonderlijke gemeenten. Gemeente Lisse werkt nauw samen met de andere Duin- en Bollengemeenten. Het jaar 2023 was een overgangsjaar, waarin alle nieuwe taken van de Maatschappelijke zorg een plek moest krijgen. Vanuit de voorbereidingen op de decentralisatie zijn er verschillende activiteiten ingezet die gericht zijn om de instroom in de maatschappelijke zorg te voorkomen. Zoals het inzetten van bemoeizorg, de Wijk-GGD, GGZ in de wijk en de krachtcirkel.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Welzijnskompas Marenthe Stek Langeveldsehof DSV Voor Ieder 1 Welzijnkwartier G4 Combibrug Activite Senioren Vereniging JoJo Lumen GGZ Rivierduinen de Brijder Stichting 's Heerenloo Stichting de Brug De Binnenvest Prodeba B.V. Cardea Jeugdzorg Stichting Arkin Silhouet Coaching Stichting de Haardstee Stichting Limor ST Leger des Heils Stichting de Steenrots

Hulp bij meedoen

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners weten de weg te vinden naar hulp als zij die nodig hebben

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We bouwen verder aan een laagdrempelige integrale toegang.	Vanuit transformatiemiddelen hebben we ingezet op een kwaliteitsimpuls bij de lokale toegang, Stichting Voor ieder 1. Dit wordt gerealiseerd door inzet van een gedragswetenschapper en een kwaliteitsmedewerker. De gedragswetenschapper heeft onder meer een spreekuur voor ingewikkelde casuïstiek en wordt betrokken bij veiligheidsvraagstukken. De kwaliteitsmedewerker zorgt onder meer voor betere werkprocessen, communicatie en rapportages.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners die het nodig hebben krijgen snel en eenvoudig de juiste hulp

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We gaan verder met het ontwikkelen van algemene en collectieve voorzieningen voor mensen met behoefte aan ondersteuning	Binnen de Maatschappelijke agenda is dit belegd binnen het uitvoeringsprogramma Thuis wonen. In 2024 zal een vervolg aan de uitvoering worden gegeven.	
B2	We bouwen verder aan goede (afwegings)kaders zodat inwoners geen onnodige of te dure hulp krijgen.	Voor ieder 1 kijkt tijdens een uitgebreid keukentafelgesprek integraal naar de hulpvraag en met name naar eigen mogelijkheden en regievoering. Er is in 2023 meer contact geweest met specialistische jeugdhulppartijen en er is meer gestuurd op afschaling wanneer mogelijk.	

B3	Bij de inzet van ondersteuning wordt het netwerk betrokken voor een duurzaam resultaat	Voor ieder 1 kijkt tijdens een uitgebreid keukentafelgesprek integraal naar de hulpvraag. Daarbij verkennen zij met name de eigen mogelijkheden van het gezin en haar netwerk in ondersteuning en continuïteit.	
----	--	---	---

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners die hulp nodig hebben zijn tevreden over het resultaat van de hulp

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We laten de clienttevredenheid meten	ISD Bollenstreek heeft een cliënttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Voor ieder1 heeft in 2023 de voorbereidingen getroffen voor een cliënttevredenheidsonderzoek. Dit wordt in 2024 uitgevoerd.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Veilig kunnen leven

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We voeren de regiovisie voor de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling uit.	We voeren het regionale plan voor de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling uit. De regiovisie 2019-2023 loopt af in 2023. We hebben samen met de regiogemeenten uit heel Hollands Midden een nieuwe regiovisie voor 2024-2028 opgesteld.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Uitvoeringsorganisatie gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) MEE Kwadraad Welzijnsstichtingen Speeltuinenverenigingen Uitvoeringsorganisaties maatschappelijk vastgoed Sportaanbieders Zorgaanbieders Onderwijs Schoolbesturen Kinderopvangorganisaties Ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstituten Bibliotheek

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Onderstaande beleidsindicatoren komen uit de landelijk verplichte uniforme basisset van beleidsindicatoren voor de begroting en jaarrekening (Besluit Begroting en Verantwoording).

Naam indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	668,8	699,9	A	NB	2022: 825,4	LISA
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolkingen t.o.v. de beroepsbevolking	73,2	74,3	B	NB	2022: 72,2	CBS
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	203,7	170,9	C	167,6	2023: 366,7	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	84,6	78,0*	D	69,9	2023*: 191,5	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	640	650	E	NB	2022: 700	CBS/GMSD
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3	nb**	F	NB	2021: 6	CBS
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	nb**	G	NB	2021: 2	CBS
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	15,9	14,9	H	12,6	2022: 13,2	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,1	1,0	I	0,9	2023: 1,0	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3	nb**	J	NB	2021: 0,3	CBS
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1	1	K	NB	2021: 1	CBS

A: In samenwerking met diverse partners binnen de arbeidsmarktregio Holland Rijnland werken we aan het snel en doeltreffend verbinden van vraag en aanbod aan elkaar.

B: Streven is het hoge niveau van arbeidsparticipatie vast te houden en verder omhoog te brengen door inwoners met en zonder arbeidsbeperking de mogelijkheid te bieden zich (door) te ontwikkelen en onbenut arbeidspotentieel in kaart te brengen en (terug) te verleiden naar werk.

C: De ontwikkeling van personen in de bijstand komt mede voort uit autonome (landelijke) ontwikkelingen. Streven is deze terug te dringen door de inzet van sociale activering en zodra er sprake is van arbeidsvermogen, actieve bemiddeling naar het sociaal ontwikkelbedrijf.

D: Streven is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt via diverse ontwikkeltrajecten toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Het sociaal ontwikkelbedrijf bedrijf geeft hier samen met de sociale dienst en het Werkgeversservicepunt Holland Rijnland invulling aan.

E: Samen met inwoners bekijken we welke beperkingen deze ondervindt. Met de inwoner wordt onderzocht in welke mate deze in staat is om zelf oplossingen te vinden voor die beperkingen. Dit kan door het inschakelen van het eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen, kerk, vereniging etc.) en algemene voorzieningen die in de omgeving aanwezig zijn. Is de conclusie dat de beperkingen niet zelf op te lossen zijn, dan wordt onderzocht of een maatwerkarrangement de oplossing is.

F: Streven is ervoor te zorgen dat kinderen door de inzet van voorzieningen vanuit o.a. bijstand en minimabeleid kunnen meedoen in de samenleving.

G: Het jongerenpunt zet zich in tegen jeugdwerkloosheid van jongeren zonder werk en/of startkwalificatie, door goed en laagdrempelig vindbaar en toegankelijk te zijn en daarnaast deze jongeren actief te benaderen. Streven is hen naar (terug) werk en/of opleiding te begeleiden.

H: Met de integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen streven we ernaar het aantal jongeren, dat na een delict voor de rechter komt, te verminderen.

I: Streven is door de inzet van preventie, normalisering, vroeg signalering en het organiseren van passende zorg het percentage jongeren met jeugdhulp terug te dringen.

J: Jeugdbeschermingsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is de voorliggende zorg en hulp en de nazorg aan gezinnen te optimaliseren, waardoor het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen afneemt.

J: Jeugdreclasseringsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen die in aanraking komen met de politie, waardoor het aantal jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel afneemt.

K: Met de integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen streven we ernaar het aantal jongeren, dat na een delict voor de rechter komt, te verminderen.

Toelichting indicator Banen

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Toelichting indicator Kinderen in uitkeringsgezin

Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier verstaan: uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (Wwb, tot en met 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz).

Toelichting indicator Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Toelichting indicator Werkloze jongeren

Personen van 16 tot en met 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de polisadministratie.

Toelichting indicator Personen met een bijstandsuitkering

Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (Wwb, tot en met 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). Niet inbegrepen zijn de uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden. Dit geldt ook voor de uitkeringen aan dak- en thuislozen.

Toelichting indicator Lopende re-integratie- voorzieningen

Het aantal re-integratie-voorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met delict voor de rechter

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg, zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere of opvoedingsproblemen van de ouders.

Toelichting Jongeren met jeugdbescherming

Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Als de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of officier van justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Toelichting indicator Cliënten met een maatwerk-arrangement Wmo

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

* voorlopige cijfers

** nb: De gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Als de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Naam indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Absoluut verzuim	Aantal leerplichtigen per 1.000 dat niet staat ingeschreven op een school	nb*	1,9	L	NB	2022: 4,2	DUO/ Ingrado
Relatief verzuim	Aantal leerplichtigen per 1.000 dat ongeoorloofd afwezig is	11	13	L	NB	2022: 24	DUO/ Ingrado
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en mbo-onderwijs	1	nb*	L	NB	2021: 1,9	DUO/ Ingrado

L: Onze ambitie is in samenwerking met onderwijs, integrale toegang en jeugdhulp leerlingen optimaal te begeleiden en daarmee het aantal verzuimers en vsv'ers verder terug te dringen.

Toelichting indicator Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school of instelling en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht.

Toelichting indicator Relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is.

Toelichting indicator Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

Het percentage van het totale aantal leerlingen van het voortgezet onderwijs en mbo (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

* nb: De gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Als de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Naam indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Niet-sporters	Percentage niet-sporters van het totaal aantal inwoners	nvt*	46,3%		NB	2022: 46,4%	Gezondheids-enquête (CBS, RIVM en GGD)

* Onderzoek wordt 1 keer per 4 jaar uitgevoerd. De laatste meting is in 2020 gedaan. Het percentage in Lisse was toen 48,8.

Toelichting indicator Niet-sporters

Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Kaderstellende stukken

- [Programma Voortijdig schoolverlaten Holland Rijnland 2017-2020](#)
 - [Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp Duin en Bollenstreek 2019-2023](#)
 - Fantastische lijnen onderwijs en arbeidsmarkt (dagbesteding) Holland Rijnland 2017-2020
 - Onderwijskansenbeleid 2020-2023
 - Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2016-2019
 - [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs](#)
 - [Beleidsregels handhaving Wet kinderopvang 2018](#)
 - [Verordening Leerlingenvervoer](#)
 - [Meerjarenprogramma 'Sporten, bewegen en spelen 2019-2022'](#)
 - Maatschappelijke agenda Lisse (onder voorbehoud van vaststelling van de raad in 2021)
 - [Kadernota WMO Bollen5 2015-2018](#)
 - [Transformatieagenda WMO en haar omgeving](#) (2017-2018)
 - [Regionaal beleidsplan transitie Jeugdzorg Holland Rijnland Hart voor de Jeugd](#)
 - [Sturingsplan Jeugdhulp Holland Rijnland 2018-2019](#)
 - Contourennota Servicepunt Werk Duin- en Bollenstreek
 - [Doelenboom mantelzorg](#)
 - [Algemene subsidieverordening Lisse 2017](#)
 - [Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2020](#)
 - [Verordening Jeugdhulp 2015](#)
 - [Verordeningen Participatiewet](#)
 - Iedereen doet mee, Een gezamenlijke aanpak voor uitkomen met het inkomen,
- Beleidsnota Lisse 2019-2022
- [Omzien naar elkaar, Uitvoeringsprogramma maatschappelijke zorg en beschermd wonen Duin- en Bollenstreek 2018-2020](#)
 - [Beleidsplan schulddienstverlening ISD Bollenstreek 2016-2020](#)
 - [Gemeenschappelijke Regeling ISD Bollenstreek](#)
 - Gemeenschappelijke regeling Provalu
 - [Gemeenschappelijke Regeling Regionale Dienst Openbare Gezondheid Hollands Midden \(GGD\)](#)
 - [Gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland](#)
 - [Programmaplan Jeugdhulpaanbod vanaf 2021 Duin & Bollenstreek](#)
 - [Regionaal Inkoopplan Jeugdhulp](#)
 - Maatschappelijke agenda (onder voorbehoud vaststelling raad 2021)
 - Aandacht voor Cultuur!, Beleidsnota cultuur 2016 – 2019

Wat heeft het gekost?

Voor een verklaring van de verschillen tussen de Begroting 2023 na wijziging en de Rekening 2023 verwijzen wij naar de toelichting op de programma's in de financiële jaarrekening.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Thema 1. Vitaliteit				
Sportbeleid en activering	-1.515	-1.100	-2.869	-7.237
Sportaccommodaties	-2.758	-2.625	-3.054	-3.509
Volksgezondheid	-1.480	-1.468	-1.699	-1.489
Thema 2. Talentontwikkeling				
Onderwijshuisvesting	-2.585	-2.555	-2.526	-2.540
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-933	-714	-819	-781
Musea	-76	-77	-79	-78
Media	-696	-696	-733	-734
Cultureel erfgoed	-61	-58	-60	-53
Openbaar basisonderwijs	-196	-166	-170	-250
Samenkracht en burgerparticipatie	-23	0	0	0
Thema 3. Zorg voor elkaar				
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-5	-12	-14	-15
Samenkracht en burgerparticipatie	-742	-839	-906	-878
Thema 4. Werk en inkomen				
Inkomensregelingen	-6.474	-5.205	-7.207	-6.687
Arbeidsparticipatie	-267	-315	-292	-292
WSW en beschut werk	-1.748	-1.756	-1.764	-1.752
Thema 5. Opvoeden en opgroeien				
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-946	-602	-1.153	-1.086
Samenkracht en burgerparticipatie	-241	-255	-230	-228
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.130	-1.238	-1.308	-1.288
Geëscaleerde zorg 18-	-498	-490	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	-5.066	-5.374	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	-88	-89
Jeugdhulp begeleiding	0	0	-1.382	-1.545
Jeugdhulp behandeling	0	0	-83	-126
Jeugdhulp dagbesteding	0	0	-913	-950

Pleegzorg	0	0	-151	-173
Gezinsgericht	0	0	-114	-255
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	-807	-682
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	-18	-18
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	-1.513	-1.776
Gesloten plaatsing	0	0	-519	-517
Jeugdbescherming	0	0	-366	-392
Jeugdreclassering	0	0	-43	-51

Thema 6. Thuiswonen

Samenkracht en burgerparticipatie	-318	-705	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	-621	-673
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	-107	-90

Thema 7. Hulp bij meedoen

Samenkracht en burgerparticipatie	-1.998	-930	-5.399	-4.780
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-258	-338	-634	-327
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-444	-370	-371	-427
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-28	-122	-122	-48
Maatwerkdienstverlening 18+	-5.423	-5.535	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	-15	-18	0	0
Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0	-2.248	-2.429
Begeleiding (WMO)	0	0	-1.985	-2.126
Dagbesteding (WMO)	0	0	-742	-768
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	-427	-408
Totaal lasten	-35.924	-33.563	-43.536	-47.547

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema 1. Vitaliteit

Sportbeleid en activering	122	0	136	154
Sportaccommodaties	907	398	2.269	6.772
Volksgezondheid	49	25	289	275

Thema 2. Talentontwikkeling

Onderwijshuisvesting	582	512	516	549
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	692	0	0	0
Media	203	202	230	239

Openbaar basisonderwijs	0	0	0	4
-------------------------	---	---	---	---

Thema 3. Zorg voor elkaar

Samenkracht en burgerparticipatie	2	0	63	11
-----------------------------------	---	---	----	----

Thema 4. Werk en inkomen

Inkomensregelingen	3.619	3.721	4.695	3.963
--------------------	-------	-------	-------	-------

Thema 5. Opvoeden en opgroeien

Onderwijsbeleid en leerlingzaken	479	61	416	492
----------------------------------	-----	----	-----	-----

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	16	0	0	9
-------------------------------------	----	---	---	---

Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	12	0
-----------------------------	---	---	----	---

Thema 6. Thuiswonen

Samenkracht en burgerparticipatie	204	568	0	0
-----------------------------------	-----	-----	---	---

Beschermd wonen (WMO)	0	0	483	1.157
-----------------------	---	---	-----	-------

Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	88	78
--	---	---	----	----

Thema 7. Hulp bij meedoen

Samenkracht en burgerparticipatie	1.740	236	4.596	4.904
-----------------------------------	-------	-----	-------	-------

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	10
-------------------------------------	---	---	---	----

Totaal baten	8.615	5.723	13.793	18.616
---------------------	--------------	--------------	---------------	---------------

Saldo voor resultaatbestemming	-27.308	-27.841	-29.745	-28.931
---------------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	-2.719	-2.500	-2.585	-3.174
Onttrekkingen reserves	4.510	5.000	5.627	5.401
Totaal reserves	1.791	2.500	3.042	2.228

Saldo na resultaatbestemming	-25.517	-25.341	-26.703	-26.704
-------------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Programma 2 Leefomgeving

Trends en ontwikkelingen

Schaarse ruimte

In ons deel van het land is de ruimte schaars. Het zoeken naar een balans tussen wonen, werken, recreëren en verblijven, geeft een voortdurende spanning. Ook de energie- en warmtetransitie legt een claim op de ruimte. Het is een uitdaging om de concurrerende ruimtevragen integraal af te wegen en om waar mogelijk multifunctioneel gebruik te maken van ruimte.

De volgende ontwikkelingen leiden tot extra ruimtevrage:

Woningmarkt

Op de woningmarkt is sprake van forse krapte. Zowel de koop- als de huurmarkt zijn overspannen. Vraag en aanbod zijn ook vorig jaar verder uit elkaar gegroeid. De koopprijzen stijgen nog steeds en de wachttijden voor huurwoningen worden langer. Tegelijk verandert de woningvraag. Er zijn steeds meer een- en tweepersoonshuishoudens en een deel daarvan wil anders wonen dan in de traditionele eengezinswoning. Dit heeft onder meer te maken met de individualisering en het langer zelfstandig blijven wonen van ouderen. De uitstroom uit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen draagt ook bij aan deze ontwikkeling. De vraag naar flexibele en tijdelijke woonruimte neemt toe, onder andere voor spoedzoekers zoals vluchtelingen. De vraag naar arbeidsmigranten/internationale werknemers voor de arbeidsintensieve bollenteelt en andere werkgelegenheid in de regio leidt tot een vraag naar (kwalitatieve) huisvesting.

Dit alles heeft ertoe geleid dat de overheid in 2023 meer regie heeft genomen om de impasse op de woningmarkt te doorbreken. Met de Nationale Woon- en Bouwagenda en bijbehorende programma's stuurt de rijksoverheid op voldoende woningen voor iedereen, betaalbaarheid en kwaliteit. In maart 2023 hebben de rijksoverheid, provincie, gemeenten en corporaties de Regionale realisatieagenda Wonen Holland Rijnland getekend. Hierin zijn ambities opgenomen over woningbouw en afspraken gemaakt over hoe de woningbouwopgave versneld te realiseren. De afspraken over woningbouw in onze regio zijn vastgelegd in de Regionale Woonagenda Holland Rijnland, die medio 2023 is geactualiseerd.

Op 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap van kracht geworden. Het meldpunt dat gemeenten per 1 januari 2024 moeten hebben is ingericht.

Recreatie (in het groen)

Met de toenemende verstedelijking groeit de behoefte aan recreatie en groen. Inwoners hebben behoefte aan voldoende gebieden van goede kwaliteit voor bewegen, recreëren, natuur en rust. Ook de vraag naar accommodaties en voorzieningen stijgt.

Infrastructuur en mobiliteit

De toenemende verstedelijking leidt tot een zwaardere belasting van de bestaande infrastructuur en vervoersvormen. Dat betekent knelpunten in de capaciteit, veiligheid en leefbaarheid. Robuuste en duurzamere vormen van ontsluiting en mobiliteit vragen om extra ruimte.

Krimp en schaalvergroting

De komende jaren zet de krimp in het aantal bedrijven in de bollensector door. Dat resulteert in verdergaande schaalvergroting en specialisatie binnen de sector, met aandacht voor duurzaam bodembeheer.

Duurzame energie en klimaatadaptatie

Voor de omschakeling van fossiele naar duurzame energiebronnen is veel ruimte nodig, zowel boven de grond (onder andere zonneweides en windturbines) als ondergronds (warmtesystemen). Ook voor het klimaatbestendig inrichten is extra ruimte nodig (onder andere waterberging, meer groen in woonwijken).

Klimaat en biodiversiteit

Het klimaat verandert wereldwijd. De gemiddelde temperatuur en zeespiegel stijgen en de seizoenen worden verstoord. Bovendien nemen de weersextremen toe – denk aan langere periodes van droogte, hitte en hevige regenbuien. Om te zorgen dat onze planeet ook voor de komende generaties een goede plek is om te leven, moeten we samen optrekken om de klimaatverandering tegen te gaan.

CO2-reductie

In het nationale Klimaatakkoord is de doelstelling neergelegd om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49 procent terug te dringen ten opzichte van 1990. In het akkoord zijn concrete landelijke maatregelen opgenomen om deze doelstelling te behalen. Wij zetten in op de 61 doelstellingen van het Klimaatakkoord en proberen ook lokaal de mogelijke gevolgen van de klimaatverandering te bestrijden. Voor zover mogelijk integreren we dit in lopende projecten van beheer en onderhoud.

Biodiversiteit

De mens kan niet zonder flora en fauna, en wel om de simpele reden dat die ons verscheidene ecosysteemdiensten verleent – voedsel, grondstoffen voor medicijnen en bouwmaterialen. Daarnaast biedt het ons recreatie, speelt het een rol in onze geluk beleving en bovenal voorzien bomen en planten ons van zuurstof. Flora en fauna speelt daarnaast een belangrijke rol bij de huidige uitdagingen die op ons afkomen door het veranderende klimaat, zoals hiervoor beschreven.

Ondanks de waarde van de verschillende ecosystemen delven planten en dieren vaak het onderspit door het beleid dat wereldwijd gevoerd wordt. Het gevolg is een afnemende biodiversiteit, met mogelijk desastreuze consequenties. Met het oog op de toekomst is een duurzaam flora- en faunabeleid urgenter dan ooit: we moeten de huidige trend keren.

Voor de komende jaren betekent dit dat we allerlei duurzame veranderingen moeten inpassen in de leefomgeving. Denk hierbij aan het verduurzamen van de gebouwde omgeving en de omschakeling naar duurzame energie. Deze ontwikkelingen vergen actieve betrokkenheid van vele organisaties, bedrijven en inwoners.

Meer integraal werken

De komst van de Omgevingswet betekent voor de overheid een verandering in het denken over een veilige en gezonde (fysieke) leefomgeving. Een belangrijk verschil tussen de Omgevingswet en de 'oude manier van werken' is dat niet langer allerlei sectoraal beleid op elkaar wordt gestapeld (zoals parkeernormen, structuurvisies, detailhandelsbeleid en woonbeleid), maar dat er sprake is van een integrale beleidscyclus en integrale gebiedsontwikkeling. Bij de integrale afwegingen voor gebiedsontwikkelingen krijgen onder meer ook klimaatadaptatie, erfgoed, landschap, mobiliteit, biodiversiteit en veiligheid een plek.

Veiligheid

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een veilige woon- en leefomgeving voor onze inwoners.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We maken het Integraal Veiligheidsbeleid 2020-2023 operationeel in het jaarlijks Veiligheidsjaarplan (2023). Prioriteiten zijn: ondermijning, cybercrime, jeugd en overlast/maatschappelijke onrust, verkeer en buurtbemiddeling. Daarnaast starten wij in 2023 met het proces om tot het Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027 te komen.	In december 2023 is het Integraal veiligheidsbeleid 2024-2027 door de raad vastgesteld. De prioriteiten zijn ondermijning, jeugd en veiligheid, zorg en veiligheid en digitale veiligheid. In maart 2024 wordt het Veiligheidsjaarplan 2024 door het college vastgesteld.	
A2	Het KVO Meer en Duin (Keurmerk Veilig Ondernemen) is in uitvoering, in samenwerking met de ondernemers. Ondernemers, politie en gemeente werken samen aan een veilig ondernemersklimaat.	Het KVO Meer en Duin is in juni 2023 behaald, er worden nu vervolgstappen gezet om de eerste ster op het gebied van veiligheid te behalen.	
A3	We actualiseren de Algemeen Plaatselijke Verordening (alleen juridisch/technisch indien noodzakelijk).	In december 2023 is de Apv vastgesteld door de raad.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Duurzame oplossingen door veiligheid en zorg te combineren.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	De Zorg- en veiligheidstafel Jeugd is een vast onderdeel geworden in de aanpak Jeugd. Jongeren over wie een van de partners zorgen heeft, worden integraal besproken aan de Zorg- en veiligheidstafel om gezamenlijk te bekijken wat de beste aanpak is. Voor overlastgevend jeugd kiezen we voor outreachend jongerenwerk, in nauwe samenwerking met de boa's, inwoners en politie.	We zijn doorgedaan met de Zorg- en Veiligheidstafels Jeugd. We hebben maandelijks een overleg gehad om signalen te delen, hier zijn in 2023 enkele nieuwe partners bij aangesloten. Voor complexe casussen hebben we individuele Zorg- en Veiligheidstafels georganiseerd. Er is een interne uitvraag geweest onder de ketenpartners om te inventariseren wat de ervaringen zijn en wat verbeterd kan worden. In 2024 zullen deze verbeteringen doorgevoerd worden. Vanuit de Zorg- en Veiligheidstafel is in 2023 een aantal overleggen georganiseerd voor de aanpak van een groep waar zorgen over waren. Dit heeft tot een positief resultaat geleid.	
B2	We pakken multiproblematiek aan door veiligheid en zorg te combineren. Dit vraagt om ontschotting op casusniveau (veiligheid, zorg, huisvesting, etc.: problematiek integraal aanpakken).	In mei 2023 is een procesregisseur aangesteld binnen het Sociaal Domein, welke zich onder andere bezighoudt met casuïstiek waar moet worden ontschot. Er is doorlopend aandacht voor de samenwerking met het Sociaal Domein, zowel beleidsmatig als op casusniveau.	
B3	We voeren de Wet verplichte GGZ uit.	De Wet verplichte GGZ wordt doorlopend uitgevoerd.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Speerpunten 2023: aanpak van hennepcultuur en drugshandel, het sluiten van maatschappelijke coalities, focus op sleutelpersonen en het voorkomen van jonge aanwas.	<p>In 2023 is het informatiebeeld en bijbehorend plan van aanpak drugscriminaliteit opgeleverd. Door de politie is een nieuwe gebiedsscan opgesteld. De beide documenten geven goede handvatten voor de aanpak van drugscriminaliteit. Tevens is ons Damoclesbeleid aangepast, waardoor we meer en eerder mogelijkheden hebben om panden te sluiten.</p> <p>We hebben voorbereidende gesprekken gevoerd voor de mogelijke implementatie van het project Dealbreakers dat zich richt op het voorkomen van jonge aanwas in de drugscriminaliteit. In 2024 gaan we in ieder geval al van start met een aantal preventieve activiteiten die onderdeel uitmaken van dit project.</p> <p>Om de awareness rond drugscriminaliteit bij onze inwoners te vergroten, hebben we het afgelopen jaar twee publiekscampagnes rond dit thema gehouden.</p> <p>Signalen zijn opgepakt en uitgewerkt, lopende casuïstiek is, al dan niet in RIEC verband, gecontinueerd en waar mogelijk afgesloten.</p>	

C2	<p>Signaleren: onder meer preventief toezicht en integrale controles, (door)ontwikkelen van datagedreven werken en blijvend investeren in awareness via trainingen en (publieks)campagnes.</p>	<p>In het afgelopen jaar hebben in samenwerking met interne en externe partners 4 integrale controles in Lisse plaatsgevonden, waarvan 2 preventieve (Knock & Talk).</p> <p>De (door)ontwikkeling van datagedreven werken heeft onze continue aandacht. Zo zijn we als pilot gemeente betrokken geweest bij de doorontwikkeling van het dashboard van het RIEC dat veel waardevolle informatie bevat over risicofactoren en de mate waarin de verschillende verschijningsvormen van ondermijning zich voordoen in onze gemeente. Deze informatie speelt een belangrijke rol in de prioriteitstelling voor de inzet van capaciteit.</p> <p>Om de awareness rond (signalen van) ondermijnende criminaliteit bij onze medewerkers te vergroten, zijn we een interne campagne gestart. In dit kader heeft onder andere de zogenaamde Roadshow vanuit het RIEC plaatsgevonden, hebben we op regelmatige basis informatie geplaatst op intranet, hebben diverse teams een op maat gemaakte training ontvangen en hebben we een e-learning ingekocht voor medewerkers en bestuurders die begin volgend jaar uitgerold gaat worden. Tevens hebben we de Straatsignaal app geïntroduceerd, een instrument waarmee medewerkers op een laagdrempelige manier signalen kunnen melden. De bewustwordingscampagne loopt door in 2024.</p>	
----	--	---	---

C3	<p>Voorkomen: verder bouwen aan een weerbare organisatie en samenleving, met een preventieve aanpak (arbeidsuitbuiting en jonge criminele aanwas, KVO) en barrières opwerpen in beleid (zoals APV en BIBOB-beleid).</p>	<p>Om de awareness rond (signalen van) ondermijnende criminaliteit bij onze medewerkers te vergroten, zijn we een interne campagne gestart. In dit kader heeft onder andere de zogenaamde Roadshow vanuit het RIEC plaatsgevonden, hebben we op regelmatige basis informatie geplaatst op intranet, hebben diverse teams een op maat gemaakte training ontvangen en hebben we een e-learning ingekocht voor medewerkers en bestuurders die begin 2024 uitgerold wordt.</p> <p>Om de awareness rond (signalen van) ondermijnende criminaliteit bij onze inwoners te vergroten, hebben we een tweetal publiekscampagne rond drugshandel gehouden.</p> <p>Om ondermijnende criminaliteit nog meer te voorkomen, is ons Bibob beleid uitgebreid. Waar eerst enkel vergunningen met betrekking tot de Drank- en horecawet werden getoetst, kijken we nu bijvoorbeeld ook naar vergunningsaanvragen voor casino's en huisvesting voor arbeidsmigranten. Tevens is ons Damoclesbeleid aangepast, waardoor we meer en eerder mogelijkheden hebben om panden te sluiten.</p>	
----	---	---	---

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Veilig en legaal bouwen en voorkomen van strijdig gebruik.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We voeren het handhavingsbeleid 2019-2022 uit op basis van handhavingsprogramma's (prioriteiten zijn onder andere APV en BWT-toezicht en handhaving). In 2023 stellen we nieuw handhavingsbeleid op.	In 2023 is uitvoering gegeven aan het Vergunningen- toezicht en handhavingsbeleid 2020-2023 op basis van o.a. het handhavinguitvoeringsprogramma 2023. In 2023 is ook het nieuwe Vergunningen- toezicht en handhavingsbeleid 2024-2027 vastgesteld.	
D2	We bereiden veranderingen voor in de VTH-taken als gevolg van de wet Kwaliteitsborging voor het bouwen en de invoering van de Omgevingswet.	Vorbereidingen getroffen op de veranderingen VTH-taken als gevolg van de wet Kwaliteitsborging voor het bouwen en invoering Omgevingswet. (interne training, volgen webinars, aanpassing sjablonen en systeem etc.)	
D3	We voeren het project 'Handhaving Buitengebied 2019-2022' over ruimtelijke duurzaamheid uit. Dit project heeft een uitloop in 2023. We pakken toezicht en handhaving rond illegale bouw en gebruik in het buitengebied intensief op voor behoud van het Bollengebied.	Het project Handhaving Buitengebied is verlengd in 2023 met een aantal maanden. Evaluatierapport opgesteld. In 2023 overgedragen aan BWT en is een reguliere taak geworden.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Veiligheidsregio Holland Midden (VRHM) Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	Politie GHOR Voor Ieder 1 Veiligheidshuis Hollands Midden Brijder Halt Welzijnswartier Reclassering, OM RIEC Belastingdienst Onderwijs Woningcorporatie Stek Jeugdbescherming West ondernemers

Mobiliteit

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Betere bereikbaarheid met fiets, openbaar vervoer en auto.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We stellen een uitvoeringsprogramma vast gebaseerd op het in 2022 vastgestelde Mobiliteitsplan Lisse.	Onderdeel van het Mobiliteitsplan Lisse maakt uit een globale uitvoeringsplanning. In 2023 is nog geen jaarlijks uitvoeringsprogramma opgesteld	
A2	We actualiseren de verkeers- en parkeertellingen in het najaar van 2022 (als onderdeel van tweejaarlijkse actualisatie).	In het najaar van 2023 zijn verkeers- en parkeertellingen uitgevoerd.	
A3	We geven opvolging aan de (in november 2021 vastgestelde) voorkeursvariant voor een HOV-route over de Sportlaan. Het schetsontwerp wordt verder uitgewerkt naar een Voorlopig Ontwerp (VO) en we treffen voorbereidingen voor de benodigde aanpassingen in het bestemmingsplan.	Het ontwerpbestemmingsplan Partiële herziening HOV de Waterkanten is in december 2023 vastgesteld	
A4	Met het opstellen en uitvoeren van een actueel en gedragen parkeerbeleid dragen we bij aan de bereikbaarheid en het voorkomen van onnodig zoekverkeer. Onderdeel hiervan zijn een evaluatie van de blauwe zone en een geactualiseerde nota 'Parkeernormen'.	Vorbereidende werkzaamheden voor het opstellen van een gedragen parkeerbeleid zijn in 2023 uitgevoerd. In 2024 wordt hieraan een vervolg gegeven en zal een voorstel voor het parkeerbeleid en een nota parkeernormen aan de gemeenteraad worden voorgelegd.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Blijvende aandacht voor verkeersveiligheid.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Met het uitvoeringsprogramma 'Mobiliteit' hebben we nadrukkelijk aandacht voor verkeersonveilige situaties en nemen we maatregelen om deze onveilige situaties op te lossen.	Dit is een doorlopende opgave	
B2	We gaan door met de lopende verkeerseducatie-acties met VVN, alle scholen en Holland Rijnland voor jongeren. We faciliteren de landelijke acties en stimuleren en faciliteren de verkeersbrigadiers bij lagere scholen. Regionaal en/of landelijk worden nieuwe educatieve en/of voorlichtingscampagnes ontwikkeld.	Dit is een doorlopende opgave	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Duurzamere mobiliteit.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We richten ons op uitbreiding van laadlocaties door verdere uitvoering van de beleidsvisie Laadinfrastructuur, zoals in mei 2021 vastgesteld.	In 2023 is een plaatsingsplan voor de plaatsing van 15 laadpalen vastgesteld. De aanbestedingsprocedure is voorbereid.	
C2	In de verdere uitvoering van het mobiliteitsplan en uitvoeringsprogramma besteden we nadrukkelijk aandacht aan duurzame vervoerswijzen.	In 2023 is geen uitvoeringsprogramma vastgesteld.	
C3	De ambities voor parkeervoorzieningen voor duurzame vervoerswijzen nemen we na vaststelling van het uitvoeringsprogramma op in een nieuw parkeerbeleid.	Het nieuwe parkeerbeleid is nog in voorbereiding.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Betere ontsluiting van de Greenport Duin- en Bollenstreek.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	Wij zorgen dat de gemeentelijke belangen goed ingebracht worden in de verschillende processen en projecten die spelen rondom het verbeteren van de bereikbaarheid van de noordelijke Duin- en Bollenstreek, zodat er tot een evenwichtig maatregelenpakket voor de korte en middellange termijn besloten kan worden en de uitvoering voorbereid kan worden. We kijken hierbij ook naar de mogelijkheid van cofinanciering vanuit het Rijk via de versnellingsopgave Woningbouw.	Dit is een doorlopende opgave die wordt opgepakt binnen de strategische agenda Duin- en Bollenstreek en het project Mobiliteit Noordelijke Duin- en Bollenstreek. In november 2023 is een startnotitie ondertekend.	
D2	Actief uitvoering geven aan de Regionale Strategie Mobiliteit.	Samen met de andere gemeenten binnen Holland Rijnland wordt uitvoering gegeven aan de Regionale Strategie Mobiliteit. Een voorbeeld hiervan is het werken aan de doorfietsroutes.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Regiogemeenten Gemeente Haarlemmermeer Burgers, bedrijfsleven en belanghebbenden Provincies Noord- en Zuid-Holland VVN/Fietsersbond/Politie Vervoerregio Amsterdam Openbaarvervoerbedrijven Keukenhof

Wonen

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Voorzien in de lokale en (boven)regionale woningbehoefte (kwantitatief en kwalitatief).

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Jaarlijks voeren we het meerjarige woningbouwprogramma Lisse uit en monitoren dit om tijdig te kunnen bijsturen.	We monitoren lokaal, en subregionaal de voortgang. Zo hebben we een goed inzicht wat er op de planning staat om gebouwd te worden.	
A2	Jaarlijks stemmen we de programmering en fasering van de woningbouwproductie regionaal af, om in de regio het gewenste woningbouwprogramma te realiseren.	In 2023 is de Regionale Woonagenda vastgesteld. Hierin is opgenomen dat in subregio Noord (waar Lisse deel van uitmaakt) tot en met 2030 tussen de 6.500-7.500 woningen moeten worden toegevoegd aan de woningvoorraad. We zijn voornemens in 2024 en de jaren daarna extra woningen te gaan bouwen om de woningvoorraad te laten groeien naar het gewenste niveau.	

A3	<p>We zetten in op een mix van woningen voor – waar mogelijk Lisser – starters, gezinnen en senioren en gericht op doorstroom. Daarbij houden we ook andere doelgroepen in het oog, waaronder spoedzoekers. Zo komt er voor elke inwoner een passende woning binnen bereik.</p>	<p>We hebben ons ingezet om te komen tot een goede mix van nieuwbouwwoningen waarbij voor alle doelgroepen aandacht is geweest. Er zijn nieuwbouwwoningen opgeleverd voor starters, gezinnen, senioren en andere aandachtsgroepen. Voor de toewijzing van nieuwbouwwoningen in het sociale segment pasten we lokaal maatwerk toe, waardoor woningzoekenden uit Lisse met voorrang in aanmerking kwamen. In 2023 is een verruiming van het lokaal maatwerk aangekondigd. In 2024 onderzoeken we hoe we invulling kunnen geven aan die verruiming.</p> <p>Om binnen de bestaande voorraad inwoners te helpen aan een passende woning is in samenwerking met Stek een doorstroom adviseur ingezet. De ervaringen zijn positief. Daarnaast wordt beleidsmatig een voorrangspostie gegeven bij sociale huur aan doorstromers en worden woningen gebouwd die doorstroom bevorderen (bijvoorbeeld gelijkvloerse woningen voor senioren die een grotere eengezinswoning achterlaten).</p>	
----	---	---	---

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Beschikken over actueel woonbeleid in samenwerking met betrokken partners.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We voeren het woonprogramma 2020-2024 'Evenwicht op de woningmarkt' uit. Het woonprogramma sluit aan op de omgevingsvisie en geeft inzicht in de ambities, doelstellingen en prioriteiten.	In 2023 is uitvoering gegeven aan het Woonprogramma 2020-2024. In het Woonprogramma is o.a. vastgelegd dat we 60% van de plancapaciteit reserveren voor betaalbare en goedkope woningen. Dit woonprogramma vormt een uitvoeringsprogramma van de omgevingsvisie Samen werken aan een levendig Lisse.	
B2	We actualiseren de Regionale Woonagenda en het Woonprogramma 2020-2024 in lijn met de nationale Woon- en Bouwagenda, de programma's en actielijnen om in te spelen op de ontwikkelingen op de woningmarkt. De actualisatie van het Woonprogramma sluit aan bij de beleidscyclus van de op te stellen omgevingsvisie.	De Regionale Woonagenda is in 2023 geactualiseerd. Er wordt meer nadruk gelegd om het realiseren van betaalbare woningen. 2 op 3 nieuwe woningen moeten betaalbaar zijn. Dat houdt in dat er procentueel meer sociale huurwoningen en huur- of koopwoningen voor middeninkomens gebouwd moeten worden in Lisse dan voorheen. In 2024 passen we ons woonbeleid hierop aan.	
B3	We sluiten meerjarige prestatieafspraken met Stek en de Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek. Deze voeren we uit en monitoren we. Dit leidt tot afspraken over betaalbaarheid, voldoende woningen voor diverse doelgroepen, duurzame woningen, wonen met zorg en de huisvesting van bijzondere doelgroepen.	In 2023 zijn er nieuwe meerjarige prestatieafspraken én jaarafspraken voor 2024 gemaakt met Stek en de Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek. Daarin zijn afspraken in verwerkt die aansluiten op de Nationale Prestatieafspraken, de Woondeal (Regionale Realisatieagenda) en de geactualiseerde Regionale Woonagenda Holland Rijnland. Gedurende het jaar stuurden we op de uitvoering van de prestatieafspraken. De evaluatie is begin 2024 beschikbaar.	

B4	We implementeren nieuwe taken die voortkomen uit de nationale Woon- en Bouwagenda en regionale woondeals. De rijksoverheid maakt via de provincie prestatieafspraken met gemeenten om tot een gemeentelijke inzet te komen.	De nieuwe taken, voortvloeiend uit de nationale Woon- en Bouwagenda, vertaalt zich naar nieuwe taken voor de gemeenten middels de Regionale Woonagenda Holland Rijnland. Voorbeelden hiervan zijn het beter sturen op betaalbaarheid, toevoegen van woonwagendplaatsen en het huisvesten van specifieke doelgroepen. Ook is op basis van de Wet goed verhuurderschap eind 2023 het wettelijke meldpunt ingevoerd.	
----	---	--	---

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een passend woningaanbod voor alle doelgroepen.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We actualiseren in 2023 de regionale huisvestingsverordening Holland Rijnland tot een transparant verdeelsysteem dat inspeelt op de huidige sociale woningmarkt.	De regionale huisvestingsverordening is op 28 juni 2023 vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland. De verordening is per 1 januari 2024 in werking getreden. Op basis van de eind 2023 vastgestelde gewijzigde Huisvestingswet wordt regionaal nagegaan of aanpassingen nodig of gewenst zijn.	
C2	In 2023 krijgen we inzicht in de huisvestingsopgave voor arbeidsmigranten/internationale werknemers en de daaruit voortvloeiende woonopgave, zodat we voor hen passende huisvesting kunnen realiseren.	Het programma huisvesting arbeidsmigranten is in 2023 gestart. Er is een globaal regionaal beeld over aantallen arbeidsmigranten/internationale werknemers. De gemeenten in de duin- en bollenstreek hebben aangegeven een beter beeld te willen van de lokale opgave.	

C3	<p>Jaarlijks faciliteren we de woonopgave die voortkomt uit de transitie en transformatie van de maatschappelijke opvang en beschermd wonen. We bevorderen initiatieven op dit vlak en anticiperen zo op de toekomstige woonvraag.</p>	<p>Cliënten die klaar zijn voor de stap naar zelfstandig wonen met begeleiding, kunnen uitstromen via zogenoemde contingentplekken. In 2023 is besloten het aantal contingentplekken dat we regionaal (Holland-Rijnland) beschikbaar stellen voor uitstroom, te verhogen van 194 naar 250 per jaar. Stek heeft in 2023 in de subregio Noord (Hillegom, Lisse, Noordwijk en Teylingen) 22 woningen beschikbaar gesteld voor cliënten die uitstromen uit zorginstellingen en de maatschappelijk opvang.</p>	
C4	<p>Jaarlijks verstrekken we startersleningen, zodat starters hun eerste stap op de koopmarkt kunnen zetten.</p>	<p>In 2023 zijn aan starters in Lisse 31 startersleningen verstrekt. In 2023 is een aanvullend budget van € 1.000.000 beschikbaar gesteld in het revolverende fonds van de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn). We verwachten de komende jaren meer projecten met woningen voor koopstarters.</p>	
C5	<p>We bevorderen initiatieven en faciliteren de woonzorgopgave, zodat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.</p>	<p>In 2023 hebben we meegewerkt aan de ontwikkeling en realisatie van zorggeschikte woningen. Voorbeeld noemen?</p> <p>Ook is met het uitrollen van de 'Zorgzame buurten', (de Componistenbuurt in Lisse), een pilot gestart om een buurt te creëren waar de sociale cohesie tussen bewoners versterkt wordt. Dit in het kader om vooral de ouderen een prettiger woon- en leefklimaat te geven en waar mogelijk de zorg en ondersteuning te ontlastten.</p>	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Stimuleren van een duurzame woningmarkt in Lisse gebaseerd op de lokale energiestrategie.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	Met het oog op zo duurzaam mogelijke nieuwbouw zetten we in op het realiseren van NOM-woningen (nul-op-de-meter-woningen) bij nieuwbouwprojecten (i.p.v. op de BENG-norm; Bijna Energieneutrale Gebouwen).	Ook in 2023 hebben we actief gestuurd om initiatiefnemers minimaal NOM-woningen te laten bouwen. Het doel is om zo duurzaam mogelijk te bouwen. In de prestatieafspraken met Stek, zijn we overeengekomen dat Stek nieuwbouwwoningen zo energiezuinig als mogelijk realiseert.	
D2	Jaarlijks zetten we in op verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en realisatie van duurzame nieuwbouw volgens het uitvoeringsprogramma 'Energietransitie'. Dit zodat de woningvoorraad toekomstbestendig wordt als onderdeel van de portefeuille energietransitie.	Het toekomstbestendig maken van de huidige woningvoorraad, heeft het afgelopen jaar grote stappen gemaakt. Voor corporatiewoningen hanteert, zoals afgesproken in de prestatieafspraken, een uitsterf beleid voor E, F en G-labels in haar voorraad. Voor niet sociale huurwoningen zijn door middel van bijvoorbeeld gunstige duurzaamheidsleningen mogelijkheden voor inwoners geboden om hun woning gunstig te verduurzamen. Het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad is een lange termijn doel. De realisatie van duurzame nieuwbouw is altijd in lijn met DGO (duurzame gebiedsontwikkeling), dit wordt in anterieure overeenkomsten vastgelegd bij nieuwbouwprojecten.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Woningcorporatie Stek Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek Huurders Holland Rijnland Holland Rijnland Wonen Zorgaanbieders

Implementatie Omgevingswet

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Via de instrumenten van de Omgevingswet werken we aan een veiligere en gezondere fysieke leefomgeving, waarbij duurzaamheid voorop staat.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	<p>We geven integraal beleid vorm en geven uitvoering geven aan de beleidscyclus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - monitoren en evalueren van initiatieven en plannen die bijdragen aan de omgevingsvisie - actualiseren van de omgevingsvisie - opstellen, uitvoeren, evalueren en actualiseren van (uitvoerings-)programma's 	Geen opmerkingen - doorlopende acties.	
A2	<p>Starten met de vertaling van de omgevingsvisie in een omgevingsplan voor het gehele grondgebied van Lisse gebaseerd op de uitgangspunten die de gemeenteraad heeft vastgesteld.</p>	<p>Delegatiebevoegdheden geregeld voor wijzigingen van het omgevingsplan.</p> <p>Verder is er een Veegplan voor de gemeente Lisse opgesteld die eind 2023 in ontwerp terinzage is gelegd. In dit veegplan zijn 21 uitgebreide (reeds verleende) Wabo-omgevingsvergunningen verwerkt in een juridische regeling. Voorts is er een ontwerp Crisis- en herstelwet bestemmingsplan opgesteld en eind 2023 ter inzage gelegd, waarin het huidige kruimelgevallenbeleid is opgenomen in een juridische regeling. Het Veegplan en het Chw-plan komen in het tijdelijke omgevingsplan van rechtswege dat de gemeente Lisse op 1 januari 2024 heeft gekregen bij inwerkingtreding van de Omgevingswet.</p>	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Optimale dienstverlening. Daar waar nodig een traject van cultuurverandering bij bestuurders en ambtenaren.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Voortzetten organisatie van bijeenkomsten en proeftuinen voor ambtenaren, bestuurders, samenwerkingspartners en initiatiefnemers om de nieuwe manier van werken structureel te borgen.	De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. Er is een strategisch adviseur binnen Strategie en Projecten benoemd die de effecten die het werken met de nieuwe wet heeft op de HLT organisatie signaleert en gaat borgen in overleg met betrokken teams en directie.	
B2	Verder doorontwikkelen van en werken met serviceformules uitgaande van één-loket-gedachte(zie programma 4 Dienstverlening).	Verder doorontwikkeling van de serviceformules is geborgd binnen programma 4. Dienstverlening.	
B3	Kaders ontwikkelen hoe we (overheids-) participatie onder de Omgevingswet gaan vormgeven (zie programma 4 Participatie).	Verdere vormgeving van (overheids-) participatie wordt is opgepakt vanuit Strategie en Projecten in samenwerking met planvorming en communicatie. En loopt door in 2024. Het participatiebeleidskader is vastgesteld door de Raad.	
B4	We voeren het strategisch communicatie- en participatieplan uit.	Afgerond	
B5	Aanpassen competentieprofielen medewerkers.	Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet 2024 zijn bij direct betrokken teams zoals Vergunning verlening en planvorming competenties aangepast, dit traject loopt nog door in 2024.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een digitale ontsluiting van gegevens en infrastructuur, die aansluit op het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) passend bij de invoering van de Omgevingswet.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We wisselen kennis uit en werken samen met partners.	Afgerond	✓
C2	We lanceren pilots die aansluiten op het landelijke digitale stelsel	Afgerond	✓
C3	We realiseren de noodzakelijke IT-architectuur (applicaties en gegevens) om nieuwe processen te ondersteunen.	Afgerond	✓

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Omgevingsdienst West-Holland GGD Veiligheidsregio Hollands Midden	Provincie Zuid-Holland Hoogheemraadschap van Rijnland

Gebiedsontwikkeling

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Gebiedsontwikkeling in lijn met de omgevingsvisie 'Levendig Lisse', waarin een gezonde en veilige fysieke leefomgeving het uitgangspunt is.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	In de geest van de Omgevingswet stimuleren en faciliteren van initiatieven en plannen die bijdragen aan de ambities en opgaven van de Structuurvisie en Centrumvisie. De Structuurvisie wordt herijkt in het proces van de omgevingsvisie.	De Structuurvisie is november 2021 vervangen door de Omgevingsvisie 'Samen werken aan een levendig Lisse'. De gemeenteraad is in 2022 en 2023 bijgepraat over de voortgang van de ontwikkelrichtingen en het faciliteren van initiatieven en plannen die een bijdrage leveren aan de ontwikkelrichtingen van de diverse deelgebieden.	
A2	We vullen de eigen grondposities, zoals Geestwater, Greveling-Zuid en vrijkomend maatschappelijk vastgoed, afgaande op de actuele woonbehoefte. We doorlopen de processen zo vlot mogelijk.	De gemeenteraad is in 2023 twee keer bijgepraat over de voortgang van de ruimtelijke projecten in relatie tot de ontwikkelrichtingen uit de Omgevingsvisie 'Levendig Lisse'.	
A3	We zetten het kader voor duurzame gebiedsontwikkeling (DGO) in bij gesprekken en onderhandelingen met initiatiefnemers, projectontwikkelaars en bedrijven. Met het DGO streven we naar de hoogst mogelijke ambities voor duurzame gebiedsontwikkelingen met de thema's: energietransitie, warmtetransitie, duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie, natuur en milieu, gezondheid en veiligheid en circulaire economie.	In 2023 is DGO nog wel gebruikt bij projecten, maar er is niet actief op gestuurd. In 2024 wordt dit verder opgepakt onder het programma duurzaamheid.	

A4	We stellen een gebiedsvisie op voor de Rooversbroekpolder als verdere uitwerking van de omgevingsvisie en als basis voor juridische vertaling in het omgevingsplan en handreiking voor initiatieven. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	Begin 2023 gestart met gebiedstafels voor de bewoners en betrokkenen van de Rooversbroekpolder. Het signaal werd afgegeven dat er eerst duidelijkheid moest komen over het zoekgebied voor de oost-west verbinding. Het college heeft hieraan gehoor gegeven door het proces tot het komen van een gebiedsvisie op te schorten tot Provincie Zuid-Holland meer duidelijkheid kan geven.	
A5	We onderzoeken of er woningen toegevoegd kunnen worden binnen het stedelijk gebied, door het transformeren van bedrijventerreinen tot gebieden voor wonen en werken. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	Gemeenteraad is in november 2023 geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek naar mogelijke locaties voor woningbouw.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	Woningbouwcorporaties Projectontwikkelaars Bedrijven Particuliere initiatiefnemers

Openbare ruimte en duurzaamheid

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een aantrekkelijke gemeente met specifieke aandacht voor groen, milieu, biodiversiteit en beweging.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We gaan verder met het integreren van alle opgaven in het actualiseren en uitvoeren van beleid, projecten, beheer en uitvoeringsprogramma's.	In 2023 is er een nieuwe manager gestart voor team Beheer en Ontwikkeling. Eén van zijn kerndoelen is verbetering van integrale samenwerking tussen assets.	
A10	We geven uitvoering aan het regionaal groenprogramma (RIF) van Holland Rijnland.	In 2023 is gestart met de evaluatie van het regionale Groenprogramma. Deze wordt in 2024 vastgesteld. Een aantal projecten moeten nog worden afgerond.	
A11	We zetten het vervangingsplan LED door. Hierbij zetten we in op het gebruik van slimme LED-verlichting.	Gedaan en ondertussen lopen er nieuwe uitrollen voor 2024.	
A2	In 2023 gaan we verder met het optimaliseren van assetmanagement (kapitaalgoederen) als basisprincipe voor beheer en onderhoud van kapitaalgoederen. Dit houdt in: <ul style="list-style-type: none"> • Optimaliseren en harmoniseren van de data van onze kapitaalgoederen. • Opleidingen assetmanagement. • Optimaliseren en harmoniseren van de werk- en beleidsprocessen. 	In 2023 is er een nieuwe manager gestart voor team Beheer en Ontwikkeling. Eén van zijn kerndoelen is verbetering van integrale samenwerking tussen assets.	
A3	We voeren het beleid c.q. uitvoeringsprogramma 'Spelen, Sport en Bewegen in de buitenruimte' uit.	Conform vaststelling is hier uitvoering aan gegeven. Dit is ook terug te zien in het groot onderhoud van speelplekken.	

A4	<p>We voeren het beheerplan 'Groen' c.q. uitvoeringsprogramma uit. We integreren de volgende onderdelen: Vitaliteit en gezondheid van inwoners door doelstellingen op te nemen voor het verminderen van onder andere hittestress.</p> <p>Het inzetten van groen om de gevolgen van klimaatverandering te verminderen (klimaatadaptatie).</p> <p>Droogtebestendige groeiplaatsen en boom- en plantensoorten waar nodig.</p> <p>Maatregelen voor toename van biodiversiteit.</p>	Het vastgestelde beheerplan Groen is in uitvoering	
A5	<p>We zorgen voor gerichte communicatie aan de inwoners over hun eigen invloed op de leefomgeving (bijvoorbeeld over de trias energetica, milieuvervuiling, geluidsoverlast en vergroening ten behoeve van waterberging).</p>	<p>We informeren en enthousiasmeren van inwoners voor het groener maken van hun woonomgeving via de campagne Alle Tuinen Groen.</p> <p>Als gemeente geven we het goede voorbeeld en delen de projecten die we zelf duurzaam uitvoeren en waarmee we de biodiversiteit en klimaatadaptatie bevorderen.</p>	
A6	<p>We leveren een bijdrage aan een (mogelijk) nieuw gebiedsprogramma voor de Duin- en Bollenstreek aan de hand van de visie 'Rijke Groenblauwe Leefomgeving' van de provincie Zuid-Holland.</p>	<p>In 2023 is gewerkt aan de evaluatie van het van lopende gebiedsprogramma. Deze wordt in 2024 vastgesteld. Een eventueel nieuw programma wordt mede gebaseerd op de aanbevelingen uit de evaluatie.</p>	
A7	<p>We stellen een visie 'Flora en fauna' (biodiversiteit) op die aansluit op de gemeentelijke omgevingsvisie en gebiedsprogramma's. We integreren de volgende onderdelen: Kansencarten flora en fauna. Inzicht in (ecologische) groenblauwe structuren en daarbij behorende ontwikkelkansen en -risico's. Vervolgens wordt naar aanleiding van de visie een uitvoeringsprogramma 'Biodiversiteit' opgesteld.</p>	<p>Dit is gedeeltelijk opgepakt, mede omdat dit is meegenomen in het opstellen van de omgevingsvisie. Daarnaast is in het programma water en klimaat adaptatie en programma duurzaamheid nadere aandacht gegeven aan dit onderwerp.</p>	
A8	<p>We actualiseren het beleidsplan 'Civiele kunstwerken'. Daarbij verkennen we de opties in materiaalgebruik: zo milieuvriendelijk mogelijk, met als uitgangspunt circulariteit, duurzame productie en productengebruik en lage CO2-voetafdruk.</p>	<p>Het 'Beleidsplan civiele Kunstwerken 2018-2022' is opgevolgd door het 'Beheerplan Civiele kunstwerken 2023-2027'. Hierin zijn de genoemde duurzaamheidsaspecten meegenomen.</p>	

A9	Het opstellen van een nieuw regionaal uitvoeringsprogramma 'Groen en Recreatie'. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	In 2023 is gewerkt aan de evaluatie van het lopende uitvoeringsprogramma. Deze wordt in 2024 vastgesteld. Een eventueel nieuw programma wordt mede op de aanbevelingen van de evaluatie gebaseerd.	
----	--	--	---

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een klimaatbestendige openbare ruimte.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	<p>We werken een maatregelenpakket uit voor klimaatadaptatie op basis van de in 2021 vastgestelde ambities (afgestemd op de doelstellingen van klimaatadaptatie uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie). Dit wordt onderdeel van het nieuwe Integrale Waterbeheerplan, ook wel het Programma Water en Klimaatadaptatie (PWKA) genoemd. Hierbij kijken we naar combinaties met reguliere beheer- en onderhoudsmaatregelen.</p> <p>Daarbij hoort het inzichtelijk maken van kansen en risico's voor samenwerkingen en bijdragen op gebied van klimaatadaptatie vanuit Rijk, provincie en andere partijen. Hierbij kijken we ook naar wat organisatorisch nodig is om in te spelen op deze kansen en risico's.</p>	Het Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028 is vastgesteld door de gemeenteraad in 2023. In 2024 wordt uitvoering gegeven aan dit programma.	
C10	<p>In 2022 brengen we de gemeentelijke water- en bodemstructuren in beeld.</p> <p>Vervolgens stellen we een plan op voor de uitvoering van (toekomstige) bodemtaken.</p>	Begin 2024 zal een coördinator ondergrond starten. Zij heeft dit als taakveld.	
C2	We stellen in samenwerking met verbonden gemeenten en partijen in 2022 een uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen op voor een ecologische verbindingzone langs de trekvaart, waarbij de haalbaarheid van de uitvoering wordt getoetst op onder meer kosten, kansen en meerwaarde.	Gesprekken hierover worden gevoerd en kansen worden uitgewerkt.	

C3	We stellen een integraal waterbeheerplan c.q. uitvoeringsprogramma op (Programma Water en Klimaatadaptatie PKWA) waarin ook een maatregelenpakket voor klimaatadaptatie wordt opgenomen. In dit plan gaat ook aandacht uit naar meer biodiversiteit in bermen en oevers.	Het Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028 is in 2023 door de raad vastgesteld. Onderdeel van dit programma is het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, hiermee creëren we meer waterberging en bevordert het de biodiversiteit in de aangrenzende bermen en oevers.	
C4	We voeren de bewustwordingscampagnes over biodiversiteit en klimaatadaptatie uit (waaronder 'Operatie Steenbreek'): op basis van de gelijknamige landelijke campagne voeren we jaarlijks bewustwordingscampagnes uit die zijn gericht op het vergroenen van de woonomgeving (waaronder daken en tuinen).	We informeren en enthousiasmeren van inwoners voor het groener maken van hun woonomgeving via de campagne Alle Tuinen Groen. Hieronder valt oa NK Tegelwippen (Steenbreek is hierdoor vervangen). Ook heeft het GroenDoenPlein plaatsgevonden in augustus. Als gemeente geven we het goede voorbeeld en delen de projecten die we zelf duurzaam uitvoeren en waarmee we de biodiversiteit en klimaatadaptatie bevorderen.	
C5	We actualiseren jaarlijks de leidraad 'Duurzame (her)inrichting van de openbare ruimte' aan de hand van nieuwe ontwikkelingen en ervaringen.	Dit is een continu doorlopend proces	
C6	We maken de gevolgen, risico's en kansen van de komst van de Wet natuurbescherming (Wnb) inzichtelijk. We verkennen de haalbaarheid van het organisatorisch en juridisch implementeren van noodzakelijke aanpassingen om aan de wet te voldoen.	Gedeeltelijk opgepakt door capaciteitstekort. Er is nog geen haalbaarheidsstudie gedaan naar de organisatie en noodzakelijke aanpassingen. Wel wordt de wet meegewogen in de uitvoering van onze activiteiten.	
C7	We optimaliseren de samenwerking met de Omgevingsdienst West-Holland bij het invullen van de (milieu-taken.	We gebruiken hiervoor het jaarrond de afstemmingsmomenten met de ODWH en volgen daarnaast een P&C systematiek op basis van het werkplan en (tussentijdse) rapportages. In 2024 zetten we ons tevens verder in op efficiëntieverbetering en kostenbeheersing van de taken die belegd zijn bij de omgevingsdienst, zonder daarbij afbreuk te doen aan de kwaliteit van de dienstverlening.	

C8	<p>We onderzoeken de gevolgen van het overnemen van de bodemtaken. De financiële dekking voor klimaatadaptatie en bodemtaken is voor een groot deel te vinden in de meicirculaire, waarin dit geld al gelabeld is.</p>	<p>Met de ODWH zijn afspraken gemaakt over de uitvoering van deze nieuwe bodemtaken onder de Omgevingswet. Daarnaast spelen de bodem en ondergrond steeds meer een belangrijke rol bij grote opgaven zoals klimaat, duurzaamheid, energie, etc. Hiertoe is specifieke kennis nodig. Vanuit het Programma Duurzaamheid is daarom een bodemcoördinator aangetrokken om de kennis binnen de gemeentelijke organisatie te versterken.</p>	
C9	<p>We gaan verder met het toepassen van een aantal klimaatadaptieve maatregelen in beheerprojecten voor wegen en riool:</p> <p>In de Poelpolder wordt in de aankomende jaren het riool vervangen en het verhard oppervlak afgekoppeld. Daarbij wordt het oude riool vervangen door een gescheiden rioolstelsel waar het hemelwater afzonderlijk wordt afgevoerd.</p> <p>Door de voorgenomen gefaseerde ophoging in de aankomende jaren van het zuidelijk deel van de zettingsgevoelige wijk Meerenburgh vermindert de kwetsbaarheid tegen wateroverlast.</p> <p>Aan de hand van een integrale afweging kan nog besloten worden of er koppelkansen zijn voor een bredere klimaatadaptieve herinrichting bij de uitvoering van deze projecten. Dit brengt de bredere kansen, mogelijkheden en risico's op gebied van klimaatadaptatie in zicht.</p>	<p>Dit wordt meegenomen in beheerprojecten en opdrachtverlening.</p>	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Lisse is circulair in 2050

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Afvalcommunicatie en -voorlichting: op basis van het afvalbeleidsplan geven we voorlichting om bewustzijn te creëren over een duurzame omgang met afval. Dit stimuleert inwoners tot goede afvalscheiding (schone afvalstromen) en hergebruik.	Dit is een doorlopende activiteit.	
B10	We werken aan het integreren van circulariteit in onze aanbestedingstrajecten. Hierin verwerken we als uitgangspunt het principe 'Maatschappelijk verantwoord inkopen'.	Het integreren van circulariteit in onze aanbestedingstrajecten biedt kansen. Waar mogelijk is circulariteit een mogelijkheid om een aanbesteding te beoordelen. In 2023 is een regisseur circulariteit aangenomen die dit mee kan nemen in zijn taakveld.	
B2	We voeren gerichte optimalisaties door op basis van in 2020 uitgevoerde metingen over afvaldumpingen en bijplaatsingen ter bevordering van afvalscheiding.	Optimalisaties zijn doorgevoerd en deze worden doorlopend aangepast en bekeken. Mede op basis van bevindingen uit meldingssysteem.	
B3	We doen onderzoek naar een nieuwe (gezamenlijke) milieustraat 3.0 die past in de context van een circulaire economie.	Door capaciteitstekort is dit niet gedaan.	
B4	Jaarlijks voeren we sorteeranalyses uit naar de samenstelling van het gescheiden en ongescheiden afval. Met die uitkomsten verrichten we gerichte optimalisaties en voeren we eventuele beleidswijzigingen door ter bevordering van afvalscheiding.	Doorlopend opgepakt in samenwerking met afvalophaler en verwerker.	
B5	We ronden het onderzoek af naar uniforme tarieven voor straatreiniging, onkruidbestrijding en gladheidsbestrijding.	Door capaciteitstekort is dit niet gedaan.	
B6	We onderzoeken de mogelijkheden om met ondernemers afspraken te maken over een 'Afvalbeleid voor ondernemers', specifiek voor de ondernemers in het winkelgebied.	Door capaciteitstekort is dit niet gedaan.	
B7	We actualiseren het beheer- en onderhoudsplan 'Ondergrondse containers' en stellen een investeringsplan op.	Door capaciteitstekort is dit niet gedaan.	

B8	We gaan het VAB-terrein herinrichten.	Dit wordt meegenomen in de oprichting van meerVAB.	
B9	We borgen en passen, waar nodig, het nieuwe grondstoffen-beleid aan (VANG=Van Afval Naar Grondstof), met specifieke aandacht voor de ontwikkelingen van de milieudoelen van VANG 2025, waaronder het doel van een maximum van 30 kg restafval per inwoner per jaar.	Er zijn grondstoffencoaches aangesteld met onder meer inzet op educatie en scherpte in regels. We zoeken daarin actief naar samenwerking met diverse partijen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het opwekken van 165 TJ (46%) duurzame elektriciteit in 2030.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We stimuleren de ontwikkeling van zonnepanelen op daken. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	In 2023 is gestart met de projecten uit het Uitvoeringsprogramma Energietransitie. Hierin is voor wat betreft het onderdeel Zonnepanelen op daken de focus gelegd op het besparen van energie. Energie opwek door middel van Zonnepanelen op daken is met name gestimuleerd met communicatie uitingen over de energietransitie. In 2024 worden de activiteiten op dit onderdeel geëvalueerd.	
D2	We doen nader onderzoek naar de opwekking van elektriciteit in de eigen gemeente. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	In 2023 zijn de energiecoöperatie en andere initiatienemers gefaciliteerd met werkzaamheden als het gezamenlijk uitwerken van initiatieven, het sturen op voortgang en een kleine financiële bijdrage voor de administratieve lasten. In 2024 worden initiatieven verder in kaart gebracht en zoveel als mogelijk gefaciliteerd.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: 12% energiebesparing in 2025 en 15% energiebesparing in 2030, in de gebouwde omgeving ten opzichte van 2014

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
E1	We geven bewoners en ondernemers duidelijkheid over de warmtetransitie, maken hen bewust en stimuleren hen om in actie te komen. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	Middels Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026 wordt invulling gegeven aan de warmtetransitie. In 2023 is de opgave verder gedefinieerd in samenwerking met buurgemeenten van de Duin- & Bollenstreek en in RES Holland Rijnland. Dit heeft geleid tot de concrete trajecten: Bronnenanalyse, Eindbeelden en Transitiepaden voor de warmtetransitie. Daarnaast lopen gesprekken met de woningcorporatie en Liander om hun wensbeelden helder te krijgen. In gezamenlijkheid zullen deze activiteiten duidelijkheid scheppen voor inwoners en ondernemers over hoe de warmtetransitie zal verlopen. In de tussentijd wordt alsnog ingezet op energiebesparen.	
E2	We hebben voor 2025 inzicht in hoe kansrijk en wenselijk een warmtenet is in Lisse. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	In 2023 is gestart met het traject 'Grand Design' in samenwerking met buurgemeenten uit de Duin- en Bollenstreek en Oegstgeest, onder begeleiding van Firan en Holland Rijnland. Hierin worden de doorrekeningen gedaan voor de kansrijkheid van een warmtenet in de gemeenten. Wanneer de kansrijkheid goed in kaart is gebracht zal ook de wenselijkheid getoetst worden in een nog nader te definiëren traject.	
E3	We maken inzichtelijk waar inwoners ook na 2050 gebruik kunnen maken van het gasnet en waar we op termijn streven naar een warmteoplossing zonder gasnet. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	De lopende trajecten Eindbeeld en Grand Design van Holland Rijnland geven ons de inzichten waar welke warmteoplossingen kansrijk zijn. Daarnaast voeren we gesprekken met de woningcorporatie en netbeheerder over hun wensbeelden. Gezien deze trajecten nog lopen kunnen hier alsnog geen conclusies uit ontleent worden.	

E4	We spelen de komende jaren slim in op de nieuwste inzichten en technieken.	Het is van belang om goed op de hoogte te zijn van trends en ontwikkelingen omtrent de energietransitie. Gemeente Lisse zet hierop in op verschillende niveaus.	
----	--	---	---

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Omgevingsdienst West-Holland (ODWH) VAB Stichting RIJK STEK Holland Rijnland	Inwoners Maatschappelijke instellingen ondernemers Zwerfafvalambassadeurs energiecoaches samenwerkingsverband Duin- en Bollenstreek

Maatschappelijk vastgoed

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het efficiënt en effectief inzetten van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed en de accommodaties van derden.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We voeren het richtinggevend plan bezuinigingen accommodaties 'Stenen voor stenen' uit.	Het vervolg van het bezuinigingsplan 'Stenen voor stenen' wordt opgenomen in het traject Actualisering Accommodatiebeleid (AAB).	
A2	We faciliteren en stimuleren het bij elkaar brengen/cluseren van functies en activiteiten.	In dit kader zijn een Verenigingsavond georganiseerd op 30 november 2023 en een bijeenkomst met verenigingen / vastgoedeigenaren op 12 december 2023. Het bij elkaar brengen/cluseren van functies en activiteiten komt aan de orde in het traject Actualiseren Accommodatiebeleid.	
A3	We investeren in de samenwerking tussen instellingen/organisaties en verenigingen om elkaar te versterken in efficiënt gebruik van locaties en voorzieningen.	In dit kader zijn een Verenigingsavond georganiseerd op 30 november 2023 en een bijeenkomst met verenigingen / vastgoedeigenaren op 12 december 2023.	
A4	We vernieuwen de beheer- en exploitatieovereenkomsten van gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties.	Er is overeenstemming bereikt met de exploitant van de binnensportaccommodaties. De overeenkomsten worden begin 2024 ondertekend.	
A5	We geven uitvoering aan de opdracht om het pand (De Greef) locatie Ruishornlaan 21 en het pand op de locatie Bondstraat 13 te herontwikkelen/af te stoten.	Activiteiten Jongerenwerk aan de Greef / locatie Ruishornlaan 21 verhuist begin 2024 naar het vm Muzenhuis aan de Vivaldistraat 6. Het gebouw aan de Ruishornlaan wordt daarna gesloopt t.b.v. herontwikkeling. Het pand aan de locatie Bondstraat 11-13 is eind 2022 verkocht.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Herontwikkeling van vrijkomend maatschappelijk vastgoed.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We herbestemmen en herontwikkelen locaties van vrijkomend vastgoed volgens de uitgangspunten die aan de raad zijn gecommuniceerd in maart 2021.	De actualisering van het accommodatiebeleid is opgestart, daarin nemen we de herbestemming en herontwikkeling van de locaties mee. De locatie Ruishornlaan 21 wordt afgestoten en na het herhuisvesten van het jongerenwerk naar het vm Muzenhuis begin 2024 gesloopt tbv herontwikkeling. Het pand aan de locatie Bondstraat 11-13 is eind 2022 verkocht.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Wij onderzoeken en prioriteren verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed, waaronder het gemeentehuis, sportaccommodaties en sociaal culturele accommodaties. Op basis van de uitkomsten leggen we vervolgstappen en acties voor ter besluitvorming.	In de eindrapportage van het traject Actualiseren Accommodatiebeleid, volgt welke gebouwen de gemeente langdurig in bezit wil houden. Voor deze gebouwen kan dan een verduurzamingsstrategie worden opgesteld. Randvoorwaarde is dat er voldoende middelen beschikbaar worden gesteld om verduurzamingsmaatregelen te realiseren.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Realisatie van de nieuwbouw van de Ter Specke-hal en accommodatie FC Lisse en herinrichting van het parkeerterrein van sportpark Ter Specke. Plus: realisatie van de ver-/nieuwbouw van de gymzaal aan de Frans Halsstraat.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We benutten het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed en de accommodaties van derden efficiënt en effectief. In 2021 is de nieuwe Ter Specke-hal gerealiseerd en de oude hal afgebroken. In 2022 wordt de accommodatie van FC Lisse en de herinrichting van het parkeerterrein afgerond.	De Ter Specke hal en de accommodatie FC Lisse zijn in gebruik genomen. De herinrichting van het parkeerterrein wordt eerste helft van 2024 afgerond. Het accommodatiebeleid moet uitsluitend geven over de ver-/nieuwbouw van de gymzaal aan de Frans Halsstraat 4.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
	Huurders / gebruikers Verenigingen Woningbouwcorporatie Sportfondsen Bescal FC Lisse Omwonenden Particuliere initiatiefnemers Vastgoedeigenaren.

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Gemiddelde WOZ-waarde	Per 1.000 euro	€ 324	€ 357	€ 367	€ 405	2023: € 369	CBS
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	6,2	4,2	13,5	NB	2022: 9,3	Basis-registratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot personen van 20 tot 65 jaar (%)	79,4%	80,3%	80,3%	80,4	2023: 70,3%	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoons-huishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 779	956	€ 891	€ 982	2023: € 860	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 868	1059	€ 1.000	€ 1.092	2023: € 942	COELO

Toelichting indicator Gemiddelde WOZ-waarde

De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

Toelichting indicator Nieuwgebouwde woningen

Het aantal nieuwgebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Toelichting indicator Demografische druk

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner in kilo's	52	NB	86,9	NB	2019: 163	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	% elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa	10,9	NB	12%	NB	2021: 23,2%	RWS

Toelichting indicator Omvang huishoudelijk restafval

Dit betreft het huis-aan-huis ingezamelde restafval

Toelichting indicator Hernieuwde elektriciteit

Het % hernieuwbare energie, ook wel duurzame of groene energie genoemd. Dit is energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld zoals uit wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa.

* NB: De gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Als de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (in de leeftijd 12 - 17 jaar)	150	70	240	NB	2022: 80	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2,0		1	NB	2021: 1,8	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	1,7		2,8	1,5	2021: 4,3	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	0,9		1,5	1	2021: 1,3	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3,5		3	3	2021: 6,1	CBS

Toelichting indicator Verwijzingen Halt

Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

Toelichting indicator Winkeldiefstallen

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Geweldsmisdrijven

Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Toelichting indicator Diefstallen uit woning

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)

Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

* NB: De gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Als de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Kaderstellende stukken

- [Wet veiligheidsregio's](#)
- [Regionaal Crisisplan](#)
- Integraal Veiligheidsbeleid Lisse 2020-2023
- [Handhavingsuitvoeringsprogramma](#)
- [Algemene Plaatselijke Verordening Lisse](#)
- [Drank- en horecaverordening 2014](#)
- [Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport 2016](#)
- [Regionale Structuurvisie, 2020 Holland Rijnland](#)
- [Prestatieafspraken Wonen Lisse](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West-Holland](#)
- Afgesproken ambities met Omgevingsdienst West-Holland in het werkplan
- [Wegenbeleidsplan Lisse 2017-2021](#)
- [Visie Ruimte en Mobiliteit provincie Zuid-Holland](#)
- [Regionale Strategie Mobiliteit 2021 Holland Rijnland](#)
- [Beleidsregel Parkeernormen 2019](#)
- [Beleidsplan Openbare Verlichting 2018-2022](#)
- [Beleidsplan Civiel Kunstwerken 2018-2022](#)
- [Beleid Laadinfrastructuur 2021](#)
- [Regionale Omgevingsagenda, 2021 Holland Rijnland](#)
- [Regionale Energiestrategie \(RES\) Holland Rijnland 2021](#)
- [Nota Grondbeleid Lisse](#)
- [Woonvisie Lisse 2020-2024](#)
- [Regionale Woonagenda Holland Rijnland 2017](#)
- [Verordening Erfgoedcommissie Lisse 2019](#)
- Integraal Afvalwaterketenplan 2017-2021
- [Bomenbeleidsplan 2014-2030](#)
- [Groenprogramma Holland Rijnland, gebiedsprogramma 2016-2020](#)
- [Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025](#)
- Richtinggevend plan Duurzaamheid Lisse 2040
- [Gemeentelijke afvalstoffenverordening en uitvoeringsbesluit](#)
- [Wet Milieubeheer \(Wmb\)](#)
- [Herziening accommodatiebeleid 2016](#)

Wat heeft het gekost?

Voor een verklaring van de verschillen tussen de Begroting 2023 na wijziging en de Rekening 2023 verwijzen wij naar de toelichting op de programma's in de financiële jaarrekening.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Mobiliteit

Verkeer en vervoer	-2.993	-2.840	-3.210	-3.323
Parkeren	-136	-145	-170	-170

Thema Openbare ruimte en duurzaamheid

Afval	-2.690	-3.088	-3.266	-3.047
Riolering	-1.393	-1.419	-1.395	-1.521
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.137	-2.389	-2.636	-2.773
Milieubeheer	-1.057	-1.188	-1.559	-1.373
Begraafplaatsen en crematoria		-3	-3	-1

Thema Veiligheid

Openbare orde en veiligheid	-669	-903	-923	-884
Crisisbeheersing en brandweer	-1.605	-1.717	-1.810	-1.690

Thema Wonen

Wonen en bouwen	-837	-1.060	-1.349	-1.605
Ruimtelijke ordening	-2.438	-765	-1.414	-1.813

Totaal lasten	-15.955	-15.517	-17.735	-18.200
----------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Mobiliteit

Verkeer en vervoer	412	184	568	592
Parkeren	10	7	7	12

Thema Openbare ruimte en duurzaamheid

Afval	4.085	4.501	4.347	4.401
Riolering	2.108	2.244	2.244	2.242
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	51	53	53	51
Milieubeheer	0	56	56	168

Thema Veiligheid

Openbare orde en veiligheid	15	20	20	20
-----------------------------	----	----	----	----

Crisisbeheersing en brandweer	105	110	113	123
Thema Wonen				
Wonen en bouwen	893	738	551	993
Ruimtelijke ordening	3.260	0	30	649
Totaal baten	10.939	7.913	7.989	9.251
Saldo voor resultaatbestemming	-5.017	-7.605	-9.745	-8.949
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	-417	0	-107	-107
Onttrekkingen reserves	102	197	1.452	995
Totaal reserves	-315	197	1.345	888
Saldo na resultaatbestemming	-5.332	-7.408	-8.400	-8.061

Programma 3 Bedrijvigheid

Trends en ontwikkelingen

Regionale economie

In de Duin -en Bollenstreek is gebiedsgericht werken noodzakelijk voor een integrale ontwikkeling van de economie. De strategische uitvoeringsagenda 'Ruimte Duin- en Bollenstreek' spreekt over het vinden van de balans tussen economie, duurzaamheid, toerisme/recreatie, wonen en leefbaarheid. Want dan ontstaat er een bijzondere en prettige leefomgeving binnen en buiten de regio.

Bollensector

De schaalvergroting in de bollensector door, in combinatie met de krimp van het aantal bedrijven in de bollensector. Veel bedrijven gaan zich steeds meer specialiseren. Daarnaast zet de focus op duurzaam bodembeheer door. Meer rotatie van gewassen zorgt voor een grotere vraag naar areaal dat geschikt is voor bloembollen. Deze ontwikkelingen leggen een (nog) grotere druk op het ruimtegebruik in de streek. Met de oprichting van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) is in 2009 gestart met het optimaal inrichten van de beschikbare ruimte in de streek. Desondanks zien we de afgelopen jaren een trend dat telers meer en meer hectares in andere gebieden opzoeken voor hun teelt.

Om de economische positie van de Greenport te versterken, is in 2019 de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek opgericht. Hierin werken onderwijs, overheid en ondernemers samen. De sector ziet de Bollenstreek nog altijd als haar bakermat vanwege de aanwezigheid van kennispartners (KAVB, BKD, Hobaho en andere), toeleveranciers, de band met De Keukenhof en de nabijheid van kennisinstututen (Leiden, Delft, Amsterdam) en onderwijsinstellingen (Wellant, Hogeschool Leiden, Hogeschool Inholland). Aan de hand van de evaluatie van de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek (ISG) wordt bekeken hoe verdere invulling gegeven wordt aan de ontwikkelingen binnen de Greenport. De transitie naar een duurzame Greenport en hernieuwbare energie maakt daarvan onderdeel uit.

Lokale economie

De lokale economie in het algemeen en de detailhandel in het bijzonder staan onder druk. Structurele ontwikkelingen, zoals de opkomst van online winkelen en veranderende behoeften bij klanten, zorgen ervoor dat het winkelcentrum is veranderd van een plek waar mensen inkopen doen in een plaats voor beleving en ontmoeting. Deze factoren beïnvloeden de opbouw van het centrum.

Verdere internationalisering van productieprocessen heeft gevolgen voor de bedrijventerreinen, steeds meer producten worden buiten onze landsgrenzen gemaakt. Daarnaast zijn er in de afgelopen jaren winkels verdwenen als gevolg van een veranderend koopgedrag en is het aantal leegstaande panden op bedrijventerreinen toegenomen. De laatste tijd neemt de vraag naar panden op de bedrijventerreinen weer toe. Hierbij is de kwaliteit van de bedrijventerreinen een punt van aandacht en transformatie een van de oplossingsrichtingen.

Regionale economie

Onze ambitie is de regionale economische structuur te versterken zonder dat het ten koste gaat van de woonaantrekkelijkheid. Sinds 2017 werken we met een regionale uitvoeringsagenda. Uit de evaluatie van de economische agenda in 2021 blijkt dat de agenda ten eerste moet worden gericht op de regionale vraagstukken. Dan gaat het om het verbeteren van structuurkelpunten, het aantrekken en behouden van kennis en jong talent en het stimuleren van ondernemerschap. Daarnaast moet de uitvoeringsagenda meer strategisch worden. Dat kan door aansluiting te zoeken bij provinciale en landelijke thema's zoals duurzaamheid, digitalisering en circulaire

economie. Aan de hand van de evaluatie is een nieuwe uitvoeringsagenda opgesteld. Als (mede-)financier zijn we als gemeente kaderstellend. Duurzaamheid/circulaire economie is hierbij een belangrijk kader.

Om overeind te kunnen blijven in de strijd om kennis en talent, zal de Duin- en Bollenstreek meer aansluiting moeten zoeken met de economisch sterke regio's om haar heen, zoals de metropoolregio Amsterdam, de regio 071 rond Leiden en de metropoolregio Den Haag/Rotterdam.

De bloembollenteelt en -handel heeft onze regio gemaakt tot wat we zijn: de Bollenstreek, wereldwijd beroemd door de bollenvelden en De Keukenhof. Economie en toerisme in de Greenport Duin- en Bollenstreek zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Op diverse manieren spannen we ons in om onze streek nog mooier en leefbaarder te maken. Onder andere is hiervoor de Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek in 2019 opgericht.

De strategische agenda Duin- en Bollenstreek en de regionale omgevingsagenda Holland Rijnland bevat de ruimtelijke randvoorwaarden voor het vernieuwen en versterken van de lokale en regionale economie.

Regionale economie

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Versterken economische positie van de Duin- en Bollenstreek.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Binnen het kader van een nog te ontwikkelen, meer strategische, regionale economische agenda, de Duin- en Bollenstreek activiteiten (laten) ondersteunen binnen de triple helix. Deze zijn in lijn met de aanbevelingen van het raadsbesluit Evaluatie economische samenwerking Duin- en Bollenstreek. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	In 2023 is de transitie van de Economic Board ondersteund. Er is een overeenkomst gesloten tussen de 5 gemeenten en de Economic Board i.o. Er zijn nieuwe statuten opgesteld die invulling geven aan de nieuwe Governance . Eind 2023 zijn de eerste 8 nieuwe leden van de Economic Board benoemd door de 5 colleges. Door de voormalige Board is een concept meerjaren uitvoeringsprogramma voorbereid en aangeboden aan de nieuwe Board. Ambtelijk is hierin meegedacht.	
A2	Ondersteunen van de activiteiten van de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek binnen de bestaande activiteiten.	Daar waar wenselijk zijn de activiteiten van de stichting Greenport ondersteund.	
A3	We ontwikkelen een regiobrand Duin- en Bollenstreek. Hiervoor moet de samenwerking tussen Stichting Lisse Marketing en de regiopartners worden versterkt, als het gaat om de promotie van de aantrekkelijkheid van de streek voor recreatie en toerisme.	Het ontwikkelen van een regiobrand Duin- en Bollenstreek is onderdeel van de Economische Uitvoeringsagenda. De uitvoering hiervan is belegd bij de Economic Board. Omdat 2023 een transitie jaar was voor de Board is deze taak niet verder ingevuld. Wel is in regioverband gezamenlijk een set van kaders voorbereid waaraan de Regiobrand moet voldoen.	
A4	Uitvoeren uitvoeringsagenda van de strategische agenda Duin- en Bollenstreek.	De uitvoering van het economische deel van de uitvoeringsagenda van de strategische agenda Duin- en Bollenstreek is belegd bij de Economic Board. Omdat 2023 een transitie jaar was voor de Board lag de focus voornamelijk op de invulling van de nieuwe Economic Board.	
A5	Verkennen van strategische samenwerking met omliggende gemeenten (ook buiten de Duin- en Bollenstreek). Uitvoering van de	Binnen de Duin- en Bollenstreek en binnen Holland Rijnland is gewerkt aan de versterking van de strategische samenwerking. Ook	

	activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	daarbuiten is met de Regio deal Sierteelregio samengewerkt.	
A6	Aan de slag met de uitvoeringsagenda verblijfsrecreatie. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	In 2023 is onderzocht of er mogelijkheden waren voor het realiseren van een beperkt aantal camper plaatsen. Dit loopt door in 2024. Daarnaast zijn de mogelijkheden van een meldingssysteem voor verblijfsrecreatie locaties onderzocht. Dit vereist dat eerst andere regelgeving wordt opgesteld. Hieraan wordt nu gewerkt.	
A7	In de Duin- en Bollenstreek verkennen we of en hoe de verschillende kernen elkaar kunnen versterken, en maken er - waar mogelijk - uitvoeringsafspraken over. We verbinden onze kennisintensieve sectoren. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	Het verkennen of en hoe de verschillende kernen elkaar kunnen versterken heeft nog geen prioriteit gekregen doordat niet voldoende capaciteit beschikbaar was. Het verbinden van kennisintensieve sectoren is belegd bij de Economic Board. Omdat 2023 een transitie jaar was voor de Economic Board heeft deze activiteit minder prioriteit gekregen.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V.	Economic Board Duin- en Bollenstreek Omliggende gemeenten Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek Provincie Zuid-Holland Provincie Noord-Holland Metropoolregio Amsterdam

Lokale economie

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een economisch vitaal dorpshart, als ontvangstplek voor de lokale en regionale consument, met een hoog shoppingcomfort en conveniencekarakter.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Wij stimuleren de ontwikkeling van locaties die zijn benoemd in de detailhandelsvisie (waaronder revitalisatie Blokhuis) en brengen in beeld hoe de gemeente deze ontwikkelingen kan bespoedigen.	<p>Om deze doelstelling te halen hebben we intensief contact met de winkeliersverenigingen en werken we waar mogelijk samen aan de ontwikkeling van de commerciële centra. Bij meerdere locaties uit de detailhandelsvisie is voortgang geboekt. De revitalisatie van Blokhuis is grotendeels uitgevoerd en wordt in 2024 afgerond.</p> <p>Momenteel zijn we met een projectgroep centrumplan Lisse in gesprek met de ondernemers in het centrum. We stellen gezamenlijk vast te hoe de huidige situatie wordt ervaren en waar nog kansen en mogelijkheden liggen om verder te ontwikkelen.</p>	
A2	Wij werken samen met Stichting Lisse Marketing (SLM).	De samenwerking met Stichting Lisse Marketing is voortgezet. De subsidie is toegekend.	

A3	We zetten de samenwerking voort met ondernemers en eigenaren uit het centrum.	Op basis van het raadsakkoord 'Samen voor Lisse' heeft het college in juli 2023 de 'Opdracht centrumaanpak Lisse' vastgesteld. Het resultaat van deze opdracht is: een toekomstbeeld van het centrum (spoor 1), een projectstructuur en een afwegingskader (spoor 2) en een uitvoeringsagenda (spoor 3). In 2023 zijn we samen met het bureau DTNP gestart met de centrumaanpak Lisse. In december 2023 heeft een eerste sessies met een kerngroep van ondernemers, vastgoedeigenaren en ambtelijke medewerkers plaatsgevonden. In 2024 vervolgen we het traject met het (inhoudelijk) betrekken van de raad en de start van drie werkateliers met ondernemers, vastgoedeigenaren en inwoners van het centrum.	
----	---	--	---

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Voldoende en duurzame bedrijventerreinen.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Wij maken bestaande bedrijventerreinen toekomstbestendig, in lijn met de Omgevingsvisie Lisse 2040 en op basis van de regionale bedrijventerreinenstrategie.	In 2023 is gewerkt aan de regionale bedrijventerreinenstrategie. Deze wordt in 2024 vastgesteld. Het toekomstbestendig maken van de terreinen is hierin opgenomen.	
B2	Wij ontwikkelen nieuwe bedrijfslocaties op basis van de regionale bedrijventerreinenstrategie.	In 2023 is gewerkt aan de regionale bedrijventerreinenstrategie. Deze wordt in 2024 vastgesteld. Het ontwikkelen van nieuwe bedrijfslocaties is hierin opgenomen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Behoud van Lisse als centrum van de bloembollensector op het gebied van kennis, expertise én toerisme.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Wij werken samen met De Keukenhof, op basis van het convenant, op zo'n manier dat heel Lisse en waar mogelijk de Bollenstreek hiervan profijt heeft. Hierbij wordt aandacht besteed aan potentiegebied en toeristische trekpleister De Keukenhof. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	<p>In 2023 zijn de ambtelijke voorbereidingen getroffen voor de actualisatie van het convenant met Keukenhof. Vanwege de directie wisseling bij Keukenhof is dit proces vertraagd maar zal in 2024 worden voortgezet.</p> <p>Ondertussen zijn via het beleid economie, toerisme en recreatie zowel lokaal als in de streek de identiteit van de bollenstreek en de daaruit voortkomende economische en recreatieve kansen geborgd. Daarnaast zijn de concrete inspanningen en diensten van keukenhof aan de lissesche maatschappij en gemeente voortgezet.</p>	
C2	We actualiseren het convenant 'Keukenhof'.	<p>In 2023 zijn de ambtelijke voorbereidingen getroffen voor de actualisatie van het convenant met Keukenhof. Vanwege de directie wisseling bij Keukenhof is dit proces vertraagd maar zal in 2024 worden voortgezet.</p> <p>Ondertussen zijn via het beleid economie, toerisme en recreatie zowel lokaal als in de streek de identiteit van de bollenstreek en de daaruit voortkomende economische en recreatieve kansen geborgd. Daarnaast zijn de concrete inspanningen en diensten van keukenhof aan de lissesche maatschappij en gemeente voortgezet.</p>	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM) Holland Rijnland	Keukenhof Stichting Lisse Marketing Economic Board DBS Stichting Greenport DBS Provincie Zuid-Holland Dorpshart Lisse Alverha Ondernemers(fonds)

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar	164,2	172,3	150	165	2021: 165,1	LISA
Funciemenging	Index dat verhoudingswaarde aangeeft tussen banen en woningen	47,7%	48,6%	48%	48%	2021: 53,3%	LISA

Toelichting indicator Vestigingen van (bedrijven)

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Toelichting indicator Functievermenging

De functiemenging index (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Kaderstellende stukken

Regionale economie

- [Economische agenda Duin- en Bollenstreek, visie 2030 en uitvoeringsprogramma 2016](#)
- Uitvoeringsagenda Economie en Toerisme 2019
- [Meerjarenprogramma Greenport Duin- en Bollenstreek 2017-2020](#)
- [Intergemeentelijke structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek 2016](#)
- [Groenprogramma Holland Rijnland, gebiedsprogramma 2016-2020](#)

Lokale economie

- [Detailhandelsvisie 2016-2020](#)
- Fantastische lijnen onderwijs en arbeidsmarkt (dagbesteding) Holland Rijnland
- [Convenant huisvesting arbeidsmigranten Holland Rijnland 2014 – 2018](#)
- [Bedrijventerreinenstrategie Holland Rijnland](#)

Wat heeft het gekost?

Voor een verklaring van de verschillen tussen de Begroting 2023 na wijziging en de Rekening 2023 verwijzen wij naar de toelichting op de programma's in de financiële jaarrekening.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Regionale economie

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-50	-71	-85	-74
Economische promotie	-188	-273	-278	-209
Economische ontwikkeling	-1.228	-876	-979	-829
Totaal lasten	-1.466	-1.220	-1.342	-1.113

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Regionale economie

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9	13	13	12
Economische promotie	102	125	125	137
Economische ontwikkeling	378	0	0	51
Totaal baten	489	138	138	200

Saldo voor resultaatbestemming	-976	-1.082	-1.204	-913
---------------------------------------	-------------	---------------	---------------	-------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Toevoegingen reserves	-284	0	0	0
Onttrekkingen reserves	798	493	523	346
Totaal reserves	514	493	523	346

Saldo na resultaatbestemming	-462	-589	-681	-567
-------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Programma 4 Bestuur en ondersteuning

Trends en ontwikkelingen

Een wendbare gemeente, die samenwerkt met andere gemeenten om bestuurlijke en strategische slagkracht te vergroten. Om zo de economische positie voor de gemeente en haar inwoners te verbeteren. Een belangrijk deel van het jaar is actief geïnvesteerd in de regionale samenwerking. Vooraf is nagedacht over de wijze waarop de strategische positie van Lisse in het samenwerkingsverband Duin- en Bollenstreek kon worden verzilverd. De regionale afspraken die gemaakt zijn over het verbeteren van de bereikbaarheid en de leefbaarheid van de noordelijke Duin- en Bollenstreek vormen een belangrijk resultaat van de samenwerking.

Participatie en communicatie

Twee wetgevingen vragen nadrukkelijk een nieuwe oriëntatie op communicatie met de burgers: de Wet Open Overheid en de Omgevingswet. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Voor inwerkingtreding is hard gewerkt aan het oefenen met nieuwe manieren van communiceren met inwoners en ondernemers. Bedoeld om goed voorbereid in 2024 met de nieuwe Omgevingswet van start te kunnen gaan. Beide wetten vroegen en vragen bijzondere aandacht voor digitalisering. Immers, digitale dienstverlening moet het mogelijk maken om sneller en beter met burgers te communiceren en sneller data te kunnen leveren. Onder andere in het kader van de Wet open overheid.

Datagedreven sturen en monitoren

In 2023 is besloten om, op basis van de resultaten uit de programmaperiode, te komen tot een verdere inbedding van DgS, bedoeld om zo een duurzame impuls te geven aan het ontsluiten en combineren van data, zodat de data behulpzaam kunnen zijn bij het evalueren, monitoren en ontwikkelen van (beleids)informatie. Soms gaat het daarbij om geo-informatie en kaartlagen. Soms om de dashboards (monitoren). Met het besluit tot verduurzaming, is een begin gemaakt met het inrichten van de beheersorganisatie voor DgS.

Onderdeel van de beheersorganisatie en inbedding van DgS in de organisatie is sterk verbonden aan stabiele inrichtingsprincipes, infrastructuur, datastrategie- en governance. Met DgS wordt tevens de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van data geborgd, zodat het niet bij een eenmalig overzicht blijft. Het is een nieuwe manier van werken voor de gehele organisatie.

Een aantal in gebruik zijnde producten zijn:

- Afval monitor
- FIXI monitor
- Onderdelen vanuit de MAG (Maatschappelijke agenda)
- Kaartviewer (intern)
- HLTincijfers

Regionale samenwerking

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Versterken van de positie van Lisse als samenwerkingspartner binnen en buiten de regio.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Onderhouden van, investeren in en behouden van een stevige bestuurlijke samenwerkingsrelatie met onze bestuurlijke partners in de Duin- en Bollenstreek, de gemeente Haarlemmermeer, Holland Rijnland, de MRA en MRDG en externe maatschappelijk partners.	In 2023 is de bestuurlijke overlegstructuur in de Duin- en Bollenstreek heringericht. Hierdoor vindt betere afstemming en strategische positionering plaats van de gemeenten in DBS richting overige samenwerkingspartners. Een van de bereikte mijlpalen is de ondertekening van de startnotitie Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer op 10 november 2023.	
A2	We nemen strategische (bestuurlijke) posities in en gaan strategische samenwerkingsverbanden aan met bestuurlijke en maatschappelijke partners. Zo kan Lisse haar positie en invloed versterken.	Gemeente Lisse neemt deel aan diverse samenwerkingsverbanden in de regio. In de overlegstructuur Duin- en Bollenstreek zijn bestuurlijke overleggen ingericht op vijf verschillende strategische opgaven. Elke gemeente levert een voorzitter voor een bestuurlijk overleg, zo ook gemeente Lisse.	
A3	Verder ontwikkelen van het gebiedsgericht werken, samen met de provincie en (regio)gemeenten.	Dit wordt opgepakt binnen de projecten die in de Duin- en Bollenstreek worden uitgevoerd.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het versterken van de belangenbehartiging en de invloed van Lisse binnen Holland Rijnland en Kennemerland op een aantal beleidsterreinen, zoals verkeer en vervoer.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	In 2023 blijft onze gemeente doorlopend betrokken bij belangrijke dossiers op de tafels van Holland Rijnland, provincie Zuid-Holland en Duin- en Bollenstreek, waaronder het mobiliteitsdossier, wonen, de energietransitie, ruimte, recreatie & toerisme en economie. Door de toegenomen samenwerking tussen de HLT-gemeenten en onze partners in de Duin- en Bollenstreek zijn wij beter in staat onze ambities te realiseren.	In uitvoering. De belangrijke projecten uit de Uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek zijn in 2023 ingebracht in de concept Regionale Investeringsagenda van Holland Rijnland en het concept Uitvoeringsprogramma van de Economic Board Duin- en Bollenstreek. Over beide wordt in 2024 besloten.	
B2	We gaan een brede samenwerking aan met bestuurlijke en maatschappelijke partners in de Duin- en Bollenstreek en Kennemerland. Dit om de belangen van onze gemeente binnen de regio's te borgen.	Samen met de vijf gemeenten uit de Duin- en Bollenstreek hebben we een gezamenlijke agenda met concrete projecten.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Benutten van onze 'scharnierfunctie' tussen de grootte stedelijke gebieden.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We bouwen het ambtelijk en bestuurlijk brede netwerk op en verder uit om zo de kansen en mogelijkheden van onze scharnierfunctie nader te onderzoeken.	Hierbij maken we gebruik van de overlegstructuur in de Duin- en Bollenstreek. We bundelen mensen en middelen om krachtiger en integraler te kunnen opereren en besluiten. Een mooi resultaat is de indiening van de aanvraag Regio Deal Brede welvaart in de Sierteeltregio eind oktober 2023 samen met negen andere gemeenten en Hoogheemraadschap Rijnland.	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
HLTsamen Holland Rijnland	Gemeente Haarlemmermeer Schiphol Provincie Zuid-Holland Gemeenten Zuid-Kennemerland Metropoolregio Amsterdam Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Dienstverlening

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Omnichannel dienstverlening; toegankelijk en begrijpelijk

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Bij omnichannel richt de organisatie zich niet langer op het managen van de verschillende kanalen afzonderlijk (vanuit verschillende teams), maar verschuift het accent naar het samenspel van alle kanalen (newsroom, post, inbox, webcare, Fixi, telefonie, receptie, MijnOverheid, omgevingsloket, contactfunctionarissen). Door deze kanalen bij elkaar te brengen, slimmer in te richten en goed op elkaar af te stemmen, realiseren we betere, naadloze, inclusieve klantinteracties; ook met het oog op de nabije toekomst. En voor iedere interactie geldt: het meest geschikte kanaal en begrijpelijke taal.	Per juli 2024 wordt de wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer ingevoerd. Wij hebben de digitale infrastructuur als basis gerealiseerd zodat we aan de minimale wettelijke eisen voldoen. De vervolg stap is om te komen tot een nadere uitwerking in de vorm van strategische kanaalsturing.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Continu verbeteren

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Het continu verbeteren van de dienstverlening bereiken we door casussen met de belanghebbenden te bespreken, klanttevredenheid te meten, prestaties van medewerkers te meten en de behoeften van inwoners en ondernemers te peilen.	In 2023 hebben we onze chatfunctionaliteit verder uitgebreid. Daarnaast hebben we in april 2023 deelgenomen aan Waar Staat Je Gemeente. Alle drie de gemeenten scoren op alle onderdelen bovengemiddeld ten opzichte van de benchmarkgemeenten.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Passende service; klantgericht en met plezier

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We richten ons op (het overtreffen van) de verwachtingen van inwoners en ondernemers binnen de kaders van de organisatie (organisatievisie, werkconcept, etc.). Vanuit onze kernwaarden vraagt dit om de juiste vaardigheden en het passende gedrag om dit te bereiken. De relatie die wij aangaan met onze inwoners en ondernemers staat centraal. Met een goede (centrale) intake van de vraag en serviceformules kunnen wij passende dienstverleningsconcepten in de volle breedte van de organisatie vormgeven volgens de 'één-loket-gedachte'. Service op eenvoudige en complexe vragen, ingeregeld vanuit lean-processen en klantreizen, van standaardproducten tot en met maatwerk.	Het betekenis geven aan de serviceformules wordt meegenomen in het ontwikkelplan dat in april 2024 wordt gemaakt in het kader van de organisatieontwikkeling	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
ODWH Belasting samenwerking Bollenstreek	Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen.

Participatie

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De raad positioneren.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	<p>De ontwikkelopgave Participatie voor de organisatie is de afgelopen periode in beeld gebracht. Het traject dat is uitgestippeld, heeft geleid tot een programma 'Participatie' met meerdere projecten.</p> <p>Participatie onder de Omgevingswet wordt in 2022 afgerond en geeft antwoord op de vraag wie, wanneer en op welke wijze de omgeving moet betrekken bij aanpassingen in de fysieke leefomgeving. Dit geldt voor zowel initiatiefnemers van buiten de gemeente als voor de gemeente als initiatiefnemer van beleid zelf.</p> <p>Waarschijnlijk wordt de Omgevingswet begin 2023 van kracht en zijn ook duidelijke afspraken en tools voor participatie dan beschikbaar.</p> <p>Het project Digitale participatie dat in 2021 is ingezet, wordt in 2022/2023 verder uitgerold en beheerd. Sinds 2020 wordt er op het digitale vlak geëxperimenteerd met verschillende mogelijkheden om inwoners te kunnen laten participeren. Het streven is te komen tot hybride werkvormen (zowel digitaal als fysiek), zodat we een zo groot mogelijke doelgroep kunnen benaderen en bevragen. De raad wordt nauw betrokken bij deze stappen.</p> <p>Ook werken we vanuit het programma 'Participatie' in 2022 en 2023 verder aan de opstelling van een breed participatiebeleid. Dat beleid bestaat uit een (bestuurlijke) visie en methodes (het hoe). In 2022/2023 gaan we verder in gesprek met college, raad en belanghebbenden over de invulling van het participatiebeleid.</p>	<p>Het beleidskader participatie is inmiddels vastgesteld. Er wordt momenteel vanuit de HLT-organisatie gewerkt aan een uitbreiding van de toolbox participatie. Deze toolbox wordt vormgegeven voor inwoners en ondernemers maar ook voor de ambtelijke organisatie.</p>	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: (Pro-)actieve ondersteuning van bewonersinitiatieven.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	<p>We geven duiding en invulling aan participatie (we ondersteunen bewonersinitiatieven). Het op te leveren participatiebeleid geeft zowel inwoners als initiatiefnemers, toetsers (eigen organisatie) en initiatiefnemers vanuit de gemeente handvatten voor het samenwerken met de omgeving. Zo komt er eenduidigheid over wanneer en hoe er samengewerkt kan worden.</p> <p>Dit geldt ook voor participatie als onderdeel van de Omgevingswet die begin 2023 van kracht wordt.</p> <p>Ook spelen de Contactfunctionaris wijken, verenigingen en ondernemers een belangrijke rol bij het begeleiden en actief ophalen van initiatieven.</p>	Er is in het vierde kwartaal van 2023 een beleidskader participatie vastgesteld.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een organisatie die is toegerust om te werken met (ideeën en wensen van) inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	<p>Participatie onder de Omgevingswet loopt in 2022 door en geeft antwoord op de vraag wie de omgeving wanneer en hoe moet betrekken bij aanpassingen in de fysieke leefomgeving. Dit geldt voor zowel initiatiefnemers van buiten de gemeente als voor de gemeente zelf als initiatiefnemer van beleid.</p> <p>Vanuit het programma 'Participatie' werken we verder aan het samenstellen van participatiebeleid. Hierin beschrijven we hoe en wanneer inwoners kunnen meedenken over (het samenstellen van) gemeentelijk beleid en hoe zij initiatieven kunnen aandragen.</p> <p>Samen met de raad gaan we krachtig verder om goede stappen te zetten naar (meer) participatie. In het participatiebeleid komt dit alles samen.</p> <p>Daarnaast werken we toe naar omgevingsgericht werken. In elke fase van beleidsontwikkeling zoeken wij actief naar wat inwoners belangrijk vinden. Dit doen we door hen (ondernemers en organisaties) te benaderen, hen te stimuleren om mee te denken en hen te laten weten welk effect hun inbreng op het resultaat heeft gehad. Zo blijven wij aansluiten op de samenleving.</p>	<p>Het beleidskader participatie is inmiddels vastgesteld. Hierin zijn een participatieproces, spelregels en richtlijnen opgesteld. Er wordt momenteel vanuit de HLTorganisatie gewerkt aan een uitbreiding van de toolbox participatie. Deze toolbox wordt vormgegeven voor inwoners en ondernemers maar ook voor de ambtelijke organisatie.</p>	

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
	Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen

Communicatie

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Communicatieve versterking van de (maatschappelijke) opgaven van de gemeente Lisse.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Het opstellen en vormgeven van communicatieve prioriteiten op basis van het nieuwe raadsakkoord voor de collegeperiode 2022-2026.	We hebben met het college in een aantal sessies de communicatieve prioriteiten heroverwogen. Door deze focus aan te brengen zijn we beter in staat om met onze communicatie en participatie aan te sluiten bij wensen en behoeften van inwoner, ondernemers en verenigingen. Het doorvertalen van deze prioriteiten naar communicatiestrategieën heeft nog niet plaatsgevonden.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het communicatiebewustzijn vergroten bij medewerkers.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We stimuleren de maatschappelijke sensitiviteit en het omgevingsbewustzijn. Dit doen we door de gehele ambtelijke organisatie twee keer per week een omgevingsbeeld toe te sturen vanuit de newsroom. Hierin delen wij sentimenten over de gemeente en voorzien wij deze onderwerpen van inhoudelijke duiding.	Het omgevingsbeeld is gemaakt en verstuurd zoals is afgesproken. Door twee keer per week een omgevingsbeeld naar de organisatie te sturen, met monitoring en duiding van berichtgeving in de (sociale) media, hebben we ervoor gezorgd dat de organisatie beter in staat is om pro-actief om te gaan met signalen uit de samenleving.	
B2	We stellen het bestuur en de organisatie in staat om proactief op communicatiekwesties te reageren door het inzetten van communicatie.	We hebben door onderbezetting onvoldoende kunnen investeren in deze opdracht. We zijn wel gestart met het analyseren van persvragen en persberichten. Ook door middel van het wekelijks omgevingsbeeld in de collegevergadering hebben we communicatiekwesties kunnen agenderen.	

B3	Wij voorzien medewerkers van communicatie-instructies en toolkits en brengen kennis over via adviezen en (georganiseerde) trainingen.	We hebben voorbereidingen gedaan voor een trainingsprogramma op het gebied van omgevingsgericht werken en participatie. Ook is een participatie-toolkit ontwikkeld. We hebben de trainingen en de toolkit nog niet geïmplementeerd.	
----	---	---	---

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De verbinding met de samenleving verder versterken door actief en gericht online en offline te communiceren.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We willen inwoners niet overvoeren met informatie. Op basis van de communicatieprioriteiten en actuele ontwikkelingen, wegen we af waarover de gemeente via diverse kanalen communiceert.	We hebben in 2023 criteria ontwikkeld om de communicatie van de gemeente zoveel mogelijk te richten op activiteiten en ontwikkelingen waarin we een duidelijke rol vervullen en waar in de begroting en het Raadsakkoord over wordt gesproken. Daarbij zetten we per bericht op basis van die uitgangspunten het meest geschikte kanaal in.	
C2	We evalueren het Digipanel Lisse, beoordelen de behaalde resultaten en gaan na hoe wij deze vorm van online participatie verder willen ontwikkelen.	Deze evaluatie is niet gedaan omdat Digipanel als instrument is meegenomen in de plustaak voor Lisse als het gaat om participatie. Deze opdracht heeft een breder doel, namelijk samen met de Raad onderzoeken welke vormen van participatie in Lisse het beste aansluiten bij de wensen en behoeften van inwoners. Dit onderzoek is gestart.	

C3	Op basis van analyses van de newsroom en webredactie gaan wij de communicatiestromen verder ontwikkelen.	In 2023 hebben we twee keer per week via een omgevingsbeeld berichtgeving in (sociale) media gemonitord en geduid. Op basis daarvan hebben we meermaals interventies gepleegd, bijvoorbeeld om onjuistheid in berichtgeving te corrigeren, of in te spelen op in beeld gebrachte behoefte aan informatie of communicatie bij (bijvoorbeeld) gebruikers van sociale media. De brede analyse heeft door personele inzet op andere prioriteiten zoals de omgevingswet niet plaatsgevonden. We hebben wel de data verzameld om die analyse alsnog te kunnen doen	
----	--	--	---

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
<p>Werkorganisatie HLTsamen Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland Samenwerking Belastingen Bollenstreek Veiligheidsregio Hollands Midden</p> <p>Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea) Alliander N.V. Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)</p> <p>* De overige verbonden partijen zijn opgenomen bij het van toepassing zijnde programma.</p>	<p>Digipanel</p>

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Zie de stukken van HLTsamen	Zie de stukken van HLTsamen	Zie de stukken van HLTsamen	Zie de stukken van HLTsamen	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners					*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen					*
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 359	€ 381	€ 411	€ 338	*
Overhead	% van de totale lasten	13,0%	12,6%	12,8%	10,1%	*

* Eigen gegevens

Toelichting indicator Formatie

Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan (vacature). Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.

Toelichting indicator Bezetting

Het gaat hier om het werkelijke aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Terugkijkend op een begrotingsjaar wordt de werkelijke bezetting berekend. Conform de definitie van Vensters voor Bedrijfsvoering is de gemiddelde bezetting in dat begrotingsjaar berekend door het gemiddelde te nemen van de werkelijke bezetting op 1 januari en op 31 december.

Toelichting indicator Externe inhuur

Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een opdrachtgever die bij de organisatie in dienst is i) door een private organisatie met winstoogmerk ii) die tegen betaling personele capaciteit en deskundigheid inzet, iii) zonder arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de ingezette personen.

Toelichting indicator Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van onder meer personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel- en automatiseringskosten voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Toelichting indicator Overhead

De overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Kaderstellende stukken

Regionale samenwerking

- Kadernota 2020-2023
- Startnotitie 'Klimmen zonder te vallen' (2017)
- Coalitieakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam denken, samen vernieuwend doen!'

Dienstverlening

- Kadernota 2020-2023
- Startnotitie 'Klimmen zonder te vallen' (2017)
- Coalitieakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam denken, samen vernieuwend doen!'

Participatie

- Kadernota 2020-2023
- Startnotitie 'Klimmen zonder te vallen' (2017)
- Coalitieakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam denken, samen vernieuwend doen!'

Communicatie

- Kadernota 2020-2023
- Startnotitie 'Klimmen zonder te vallen' (2017)
- Coalitieakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam denken, samen vernieuwend doen!'

Verbonden partijen

- Plan van aanpak Werkorganisatie Hillegom, Lisse, Teylingen: HLT Samen (2015)
- Bedrijfsplan HLT Samen Sterker! (2016)
- Kadernota 2020-2023
- Startnotitie 'Klimmen zonder te vallen' (2017)
- Coalitieakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam denken, samen vernieuwend doen!'

Wat heeft het gekost?

Voor een verklaring van de verschillen tussen de Begroting 2023 na wijziging en de Rekening 2023 verwijzen wij naar de toelichting op de programma's in de financiële jaarrekening.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Dienstverlening

Burgerzaken	-613	-659	-907	-843
Beheer overige gebouwen en gronden	-315	-267	-366	-430

Thema Regionale samenwerking

Bestuur	-1.697	-1.796	-2.031	-2.180
---------	--------	--------	--------	--------

Totaal lasten	-2.625	-2.722	-3.304	-3.453
----------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Dienstverlening

Burgerzaken	293	253	238	264
Beheer overige gebouwen en gronden	590	170	170	361

Thema Regionale samenwerking

Bestuur	530	69	69	53
---------	-----	----	----	----

Totaal baten	1.413	492	477	678
---------------------	--------------	------------	------------	------------

Saldo voor resultaatbestemming	-1.213	-2.230	-2.828	-2.776
---------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Toevoegingen reserves	-90	0	0	-1.073
-----------------------	-----	---	---	--------

Onttrekkingen reserves	259	50	188	1.132
------------------------	-----	----	-----	-------

Totaal reserves	169	50	188	60
------------------------	------------	-----------	------------	-----------

Saldo na resultaatbestemming	-1.044	-2.180	-2.640	-2.716
-------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Algemene dekkingsmiddelen

Verplichte onderdelen Besluit begroting en verantwoording

Alle lasten en baten die samenhangen met de programma's worden direct op het desbetreffende programma geboekt. De baten in algemene middelen bestaan uit doeluittkeringen, specifieke rijksvergoedingen, huuropbrengsten en dergelijke. Dit onderdeel van de begroting volgt uit artikel 8 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

In Algemene dekkingsmiddelen staan de volgende onderwerpen:

- Lokale heffingen
- Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- Dividenden
- Saldo financieringsfunctie

Lokale heffingen

Dit zijn gemeentelijke belastingen die geen directe relatie hebben met een bepaalde gemeentelijke taak; de besteding is niet geoormerkt. De onroerende zaakbelasting en de precariobelasting vallen hieronder. Dit geldt niet voor de rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges, en marktgeden. Deze worden op de desbetreffende programma's verantwoord en zijn geoormerkt voor deze lasten. We verwijzen naar de paragraaf Lokale heffingen voor een uitgebreidere toelichting.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Algemene uitkering	Begroting 23	Tussenrapportage (sept+dec22)	Mei-circulaire 23	September-circulaire 23	December-circulaire 23	Rekening 23
Maatstaven	32.010.019	32.079.808	32.248.684	32.581.456	32.947.298	32.947.298
Uitkeringsfactor	1,285	1,300	1,304	1,311	1,304	1,304
	41.132.875	41.703.751	42.052.284	42.714.289	42.963.277	42.963.277
Kortingen OZB	-4.928.289	-4.928.289	-5.055.903	-5.099.322	-5.099.322	-5.099.322
Algemene uitkering totaal	36.204.586	36.775.462	36.996.381	37.614.967	37.863.955	37.863.955
Decentralisatie uitkeringen						
Combinatiefuncties Brede Scholen sport en cultuur	97.200	97.200				
Dec.prov.taken vergunningverl toez en handhaving	26.267	26.267	26.267	26.267	26.267	26.267
Voorschoolse vz peuters	32.316	32.316	32.335	32.335	32.335	32.335
Armoedebestrijding kinderen	60.455	60.455	60.455	60.455	60.455	60.455
Maatschappelijke begeleiding statushouders			16.590	16.590	33.180	33.180
Impulsgelden Weerbaar Bestuur				7.062	7.062	7.062
Versterking omgevingsveiligheidsd.	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Einde lening inburgeringsplicht			1.516	1.516	1.533	1.533
Extra capaciteit BOA's	32.617	32.617	32.617	32.617	32.617	32.617
Invoeringskosten Omgevingswet (DU)					139.230	139.230
Wet kwaliteitsborging bouw (DU)		13.400	13.400	13.400	13.400	13.400
Leerlingenvervoer Oekraïne (DU)			36.982	36.982	36.982	36.982
Meerkosten Oekraïne sociaal domein (DU)					47.591	47.591
Wet goed verhuurderschap (DU)			7.564	7.564	7.564	7.564
Taal voor ontheemden uit Oekraïne (DU)			36.926	36.926	36.926	36.926
Energietoeslag (DU)					760.154	760.154
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak (DU)					8.203	8.203
Integratie uitkering						
Decentralisatie Participatiewet	1.642.215	1.642.215	1.736.730	1.760.850	1.760.850	1.760.850
Totaal uitkeringen	1.892.070	1.905.470	2.002.382	2.033.564	3.005.349	3.005.349
Totaal Algemene uitkering 2023	38.096.656	38.680.932	38.998.763	39.648.531	40.869.304	40.869.304
Verskil met vorig rekenmoment		584.276	317.832	649.768	1.220.773	0

In de Begroting 2023 is rekening gehouden met de effecten van de Meicirculaire 2022. De circulaire hebben de effecten van het beleid en de financiële ontwikkelingen van het Rijk weergegeven. In de getoonde jaarrekeningcijfers zijn de compensatiepakketten vanwege de Omgevingswet, Oekraïne crisis en de energiecrisis opgenomen.

In 2023 is de afrekening van het jaar 2021 ontvangen voor een bedrag van € 24.676 en zijn er verrekeningen over 2022 geweest tot een bedrag van € 21.229. De verschillen ontstaan voornamelijk door de wijzigingen in de WOZ-waarden van de betreffende jaren omdat deze later worden vastgesteld dan de overige maatstaven.

Dividenden

We ontvangen dividend van Alliander, Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) en Meerlanden naar rato van het bedrijfsresultaat. Het dividend over 2022 van Alliander, BNG en Meerlanden is in 2023 ontvangen.

Bedragen x € 1.000

Dividenden	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023
Alliander	365	400	324	324
Bank Nederlandse Gemeenten	33	42	64	47
Meerlanden	45	88	47	7
Totaal dividenden	443	537	434	378

Saldo financieringsfunctie

De notitie Rente van de Commissie BBV geeft aan dat er niet meer rente mag worden toegerekend dan de werkelijke rentelasten. Er is geadviseerd geen rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen (voorheen bespaarde rente). Lisse rekent geen bespaarde rente toe aan investeringen. Lisse hanteert een omslagpercentage van 2% - berekend volgens de omslagrentemethode - voor de toerekening van rente aan investeringen die via kapitaallasten ten laste van de taakvelden komt. Het renteresultaat in Lisse bedraagt € 351.000.

Renteschema (bedragen x € 1.000)

a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 1.717
b. De externe rentebaten			-/-	€ 101
Totaal door te rekenen externe rente				€ 1.616
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	€ -		
c2. De rentelasten van projectfinanciering	-/-	€ 32		
Saldo door te rekenen externe rente			-/-	€ 32
				€ 1.584
d1. Rente over eigen vermogen				€ -
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)				€ -
De aan taakvelden toe te rekenen rente				€ 1.584
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-/-	€ 1.935
f. Renteresultaat op het taakveld treasury				€ -351
Boekwaarde activa integraal gefinancierd		€ 96.773		
Rentepercentage aan taakvelden toe te rekenen rente		1,64%		
Toegepast omslagpercentage		2%		
Verschil (beneden 0,5%)		0,36%		
Afwijking in bedrag		€ 351		

Overhead

Onder overheadkosten verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Overhead is noodzakelijk om de beleidsdoelen in de begrotingsprogramma's op een effectieve en efficiënte manier te realiseren. Volgens het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn gemeenten sinds 2017 verplicht om een apart overzicht van de kosten van de overhead op te nemen in het programmaplan. Hierdoor gaan gemeenten op dezelfde manier om met kostentoekening, waardoor producten en/of diensten beter vergelijkbaar is tussen de gemeenten.

In 2023 bedraagt de totale overhead afgerond € 7.896.000. Dit is 10,1% van de werkelijk gerealiseerde lasten van € 78.677.000¹.

De overhead bestaat uit:

Overhead	bedragen x € 1.000			
	Realisatie	Begroting	Gewijzigde Begroting	Realisatie
Deel	2022	2023	2023	2023
Bijdrage HLTsamen (overhead deel)	7.798	7.469	7.503	7.062
Huisvesting (gemeentehuis)	480	368	352	488
Overige overhead (zoals bijdrage VNG)	480	489	417	346
Totaal Overhead	8.758	8.326	8.272	7.896
Percentage overhead	13,0%	12,8%	10,7%	10,1%

¹ De werkelijke gerealiseerde lasten op basis van het totaaloverzicht resultaat per programma bedragen afgerond € 83.026.000. In deze lasten zit een bedrag van exploitatiebijdrage aan Sportfondsen Lisse over de afgelopen 2 jaar van afgerond € 4,3 miljoen in verband met de afspraken over de Belastingdienst over de kostprijs dekkende huur. Deze wordt volledig gedekt door inkomsten van € 4,3 miljoen vanuit Sportfondsen Lisse. Dit bedrag wordt daarom uit de werkelijk gerealiseerde lasten gehaald.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over winstgevendende activiteiten. Gemeenten zijn in principe vennootschapsbelastingplichtig voor alle werkzaamheden, die als een ondernemingsactiviteit kunnen worden aangemerkt. Een inventarisatie, ondersteund door PWC, wijst uit dat Lisse geen onder de vennootschapsbelasting vallende activiteiten ontplooit.

We hebben de definitieve aanslag vennootschapsbelasting 2020 van de Belastingdienst ontvangen. Die kwam uit op nihil. De aangifte over 2021 is inmiddels ook al ingediend bij de Belastingdienst en we zijn in februari 2024 gestart met het opstellen van de aangifte over 2022.

Onvoorzien

In 2023 is geen gebruik gemaakt van de post onvoorzien.

Wat heeft het gekost?

Voor een verklaring van de verschillen tussen de Begroting 2023 na wijziging en de Rekening 2023 verwijzen wij naar de toelichting op de programma's in de financiële jaarrekening.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Algemene middelen

Overhead	-8.775	-7.945	-8.273	-7.909
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		-950		
Treasury	82	480	138	180
Belastingen overig	-451	-417	-417	-569
Overige baten en lasten	-230	-303	-44	-62
Totaal lasten	-9.374	-9.135	-8.596	-8.360

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Algemene middelen

Overhead	18	46	1	13
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	38.970	38.097	39.649	40.915
Treasury	687	609	612	758
Belastingen overig	147	116	143	228
Overige baten en lasten	253	0	0	30
OZB niet-woningen	2.570	2.643	2.709	2.753
OZB woningen	4.113	4.210	4.144	4.139
Totaal baten	46.758	45.721	47.258	48.835

Saldo voor resultaatbestemming	37.383	36.585	38.661	40.475
---------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0
Totaal reserves	0	0	0	0

Saldo na resultaatbestemming	37.383	36.585	38.661	40.475
-------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen zijn te verdelen in belasting en rechten. In de paragraaf Lokale heffingen wordt aangegeven wat daadwerkelijk aan opbrengsten van belastingen en rechten is ontvangen. De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. De Gemeente Lisse maakt geen gebruik van de wettelijke mogelijkheid om forensenbelasting te heffen.

Belastingen

Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Onze gemeente heft de volgende belastingen: onroerende zaakbelastingen (OZB), roerende zaakbelastingen (RZB), toeristenbelasting, hondenbelasting en precariobelasting.

Rechten

Rechten zijn betalingen voor een geleverde of een bewezen dienst. Hiervan zijn de tarieven in principe volledig kostendekkend. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. In Lisse worden de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de leges en het marktgeld als rechten geheven.

Overzicht lokale heffingen

Lokale heffingen	Bedragen x € 1.000			
	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Belastingen				
Onroerende zaakbelasting	6.684	6.853	6.853	6.891
Roerende zaakbelasting	3	3	3	3
Toeristenbelasting	102	125	125	137
Hondenbelasting	115	103	115	118
Precariobelasting	13	10	10	66
Totaal niet-bestedingsgebonden	6.917	7.094	7.106	7.214
Leges en Rechten				
Secretarieleges	324	287	272	296
Leges bouwvergunningen	913	738	865	913
Marktgeden	8	13	13	12
Afvalstoffenheffing	3.795	4.074	4.074	4.046
Rioolrechten	2.108	2.244	2.244	2.238
Totaal gebonden aan bestedingen	7.147	7.356	7.468	7.243
Totaal	14.064	14.450	14.574	14.457

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

De tarieven zijn bij de vaststelling aangepast aan de gemiddelde daling of stijging van de WOZ-waarde. De hertaxatie van alle WOZ-objecten vindt jaarlijks plaats. Voor 2023 geldt de waarde van de objecten op basis van het prijspeil van 1 januari 2022. De opbrengsten zijn in 2023 verhoogd met het inflatiepercentage van 2,5%. De opbrengsten zijn vrijwel overeenkomstig de ramingen. De stijgende trend van de waarde van de woningen zet zich door.

Roerende zaakbelasting (RZB)

Deze belasting wordt geheven op roerende woon- en bedrijfsruimte. Woonboten worden in de heffing betrokken, de waarde van de objecten is de heffingsgrondslag. De tarieven en voorwaarden zijn gelijk aan die van de Onroerende zaakbelastingen.

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting wordt geheven van personen die verblijf houden binnen de gemeente en die niet als ingezetene staan ingeschreven in de Basisregistratie personen. Degene die gelegenheid biedt tot het houden van verblijf (hotelhouder of campinghouder) wordt als belastingplichtige aangewezen. De tarieven toeristenbelasting zijn verhoogd met 2,5% inflatie.

Hondenbelasting

Voor het hebben van een hond wordt een belasting geheven. De tarieven voor het hebben van een hond zijn verhoogd met het inflatiecijfer van 2,5%.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het innemen of gebruiken van de openbare grond. De precario tarieven zijn verhoogd met het inflatiecijfer van 2,5%.

Leges en rechten

Kostendekkendheid

Voor het bepalen van de kostendekkendheid van leges en rechten mogen extra comptabel de volgende zaken worden meegerekend:

- a. De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het taakveld. De overhead, de kosten voor Leidinggevend Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting (piofach), zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.
- b. De lasten in het prestatieveld zijn exclusief BTW. Omdat het BTW-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het Gemeentefonds, is toerekening van de BTW geoorloofd.
- c. Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het taakveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De kosten van straatreiniging worden mede gemaakt om het zwerfvuil te verminderen en om verstoppingen in het rioolstelsel te voorkomen.
- d. Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief van de rechten waar dit mogelijk is.
- e. De kosten, gemaakt voor inning en invordering door de gemeenschappelijke regeling Belastingen Bollenstreek mogen worden toegerekend aan de rechten. Bij Afval en Riolerings zijn deze kosten opgenomen in het taakveld.

Leges

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 2,5%, tariefaanpassing vindt slechts plaats voor zover daarmee de kostendekkendheid van de tarieven niet wordt overschreden.

(Bedragen x € 1.000)					
Berekening kostendekkendheid Leges en rechten					
	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
1	Kosten Burgerzaken	613	659	904	843
2	Kosten Wonen en Bouwen	837	1.060	1.349	940
	Netto kosten	1.450	1.718	2.256	1.783
	Toe te rekenen kosten				
a.	Overhead	178	211	277	259
	Totale kosten	1.629	1.930	2.533	2.042
	Opbrengsten Leges	324	287	272	296
	Opbrengsten Omgevingsvergunningen	913	783	865	651
	Totale opbrengsten	1.237	1.025	1.137	947
	Kostendekkendheidspercentage	76%	53%	45%	46%

Er zijn geen bijzonderheden. De opbrengsten voor een vijftal grotere bouwprojecten waren in totaal zo'n € 400.000. Het dekkingspercentage geeft daarom een vertekend beeld.

Marktgelden

Om de levensvatbaarheid van de markt te stimuleren zijn de marktgelden in 2023 niet verhoogd. Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de marktgelden.

(Bedragen x € 1.000)					
Berekening kostendekkendheid Markt					
Onder-deel	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Markt	Kosten Markt	25	35	48	46
	Baten Markt	0	0	0	0
	Toe te rekenen kosten	25	35	48	46
a.	Overhead	3	4	6	6
b.	BTW	5	7	10	10
	Totale kosten	34	47	64	61
	Opbrengsten Leges	9	13	13	12
	Totale opbrengsten	9	13	13	12
	Kostendekkendheidspercentage	26%	20%	22%	20%

De kosten en lasten zijn verantwoord in het taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen, er zijn geen bijzonderheden.

Afvalstoffenheffingen

Het overzicht van de kostendekkendheid van het taakveld Afval. De opbrengst van de afvalstoffenheffing is gebaseerd op 100% dekking van de kosten.

(Bedragen x € 1.000)					
Berekening kostendekkendheid Afval					
Taakveld	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Afval	Kosten Taakveld Afval	2.690	3.042	3.266	2.979
	Baten Taakveld Afval	290	428	273	327
	Netto kosten	2.400	2.667	2.993	2.652
	<i>Toe te rekenen kosten</i>				
a.	Overhead	331	390	412	336
b.	BTW	601	690	726	676
c.	Afvoeren veegafval	218	202	202	202
d.	Kwijtschelding	130	125	140	140
e.	Toegerekende rente investeringen		12	12	
f.	Perceptiekosten	115	40	40	40
	Totale kosten	3.795	4.073	4.472	4.046
	Opbrengsten heffingen	3.795	4.073	4.074	4.046
Kostendekkendheidspercentage		100%	100%	91,1%	100%

De directe kosten van de werkorganisatie HLTsamen zijn aangepast aan de werkelijke werkzaamheden en opgenomen in de kosten van de taakvelden. Daarnaast zijn bij de toe te rekenen kosten de werkelijke overheadkosten en BTW-lasten berekend voor een juiste afspiegeling van het kostendekkendheidspercentage. In de kosten van het taakveld afval is een onttrekking opgenomen van afgerond € 28.000 aan de egalisatie voorziening Reiniging, hiermee is het kostendekkendheidspercentage op 100% uitgekomen.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van de kosten van de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater). De opbrengst van de rioolheffing is gebaseerd op 100% dekking van de kosten.

(Bedragen x € 1.000)					
Berekening kostendekkendheid Riolering					
Taakveld	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Riolering	Kosten Taakveld Riolering	1.352	1.379	1.439	1.477
	Baten Taakveld Riolering	0	0	0	0
	Netto kosten	1.352	1.379	1.439	1.477
	Toe te rekenen kosten				
a.	Overhead	171	209	184	169
b.	BTW	253	328	293	273
c.	Afvoeren veegafval	218	202	206	202
d.	Kwijtschelding	73	86	86	77
e.	Perceptiekosten	41	40	40	40
	Totale kosten	2.108	2.244	2.248	2.238
	Opbrengsten heffingen	2.108	2.244	2.244	2.238
Kostendekkendheidspercentage		100%	100%	99,8%	100%

De dotatie aan de voorziening is bijna € 120.000, hiermee is het kostendekkendheidspercentage op 100% uitgekomen. De perceptiekosten zijn aangepast aan de totale inkomsten per heffing, een deel van de kosten was ondergebracht bij het taakveld.

Kwijtscheldingen

Aan degenen die niet in staat zijn om de belastingaanslag te betalen, is (op grond van de Invorderingswet 1990) gehele of gedeeltelijke kwijtschelding verleend. De kwijtscheldingsnorm is bepaald op 100% van de geldende bijstandsnorm en is met het vaststellen van de belastingverordeningen bevestigd. Kwijtschelding is verleend voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Vooral met name bij de kwijtschelding op de afvalstoffenheffing zien we een forse stijging.

Toegekende kwijtscheldingen lokale heffingen	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Kwijtscheldingen rioolheffing	€ 73.061	€ 86.000	€ 86.000	€ 77.082
Kwijtscheldingen afvalstoffenheffing	€ 129.772	€ 125.000	€ 140.000	€ 139.901
Kwijtscheldingen OZB				
Totaal kwijtscheldingen	€ 202.833	€ 211.000	€ 226.000	€ 216.983

Woonlasten

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De OZB is gebaseerd op de gemiddelde waarde van een woning per gemeente en een meerpersoonshuishouden. In onderstaand overzicht staan de woonlasten van Lisse en een aantal regio- en omliggende gemeenten van het afgelopen begrotingsjaar.

Woonlasten 2023 (bron: Coelo)						
Gemeente	OZB woningen	OZB niet woningen	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	Woonlasten huurder (afval en riool)	Woonlasten eigenaar OZB riool en afval
Haarlemmermeer	0,0635%	0,3623%	€ 213	€ 162	€ 375	€ 782
Teylingen	0,0760%	0,5945%	€ 382	€ 138	€ 520	€ 852
Katwijk	0,0963%	0,5574%	€ 348	€ 137	€ 485	€ 884
Hillegom	0,0906%	0,3540%	€ 335	€ 244	€ 579	€ 988
Noordwijk	0,0829%	0,3504%	€ 409	€ 199	€ 608	€ 1.086
Lisse	0,0968%	0,4718%	€ 433	€ 201	€ 634	€ 1.092
Heemstede	0,0648%	0,4541%	€ 414	€ 260	€ 674	€ 1.216
Leiden	0,1066%	1,0881%	€ 449	€ 223	€ 672	€ 1.226
Oegstgeest	0,1081%	0,6300%	€ 412	€ 228	€ 640	€ 1.333
Bloemendaal	0,1031%	0,7264%	€ 444	€ 283	€ 727	€ 1.874

Verplichte tabel kengetallen Woonlasten

Lokale heffingen		Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	459	366	458
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	192	201	201
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	408	433	433
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	1.059	1.000	1.092
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	839	839	839
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%		126%	119%	130%

De cijfers van de begroting wijken voor de OZB af van de realisatie. Dit wordt veroorzaakt door de ontwikkeling van de gemiddelde WOZ-waarde. Bij de begroting 2023 is in augustus 2022 een inschatting gemaakt van de verwachte gemiddelde WOZ-waarde. Coelo publiceert haar rapport, waar bovenstaande tabel van afgeleid is, op basis van de werkelijke gemiddelde WOZ-waarde. Deze is berekend volgens de gegevens van Coelo € 473.140. De gemiddelde WOZ-waarde maal het door de raad vastgestelde tarief van 0,0968% levert een OZB op van € 458.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in de actuele risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen. De grondslag van deze paragraaf is vastgelegd in artikel 11 van het BBV.

Inleiding en Achtergrond

Lisse omschrijft een risico als een onzekere gebeurtenis die effect heeft op het kunnen behalen van een doelstelling. Een risico onderscheidt zich van een probleem omdat een probleem een zekerheid is. Risico's kunnen zowel intern als extern zijn.

Door te sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is Lisse beter in staat om haar doelen te verwezenlijken met de beschikbare middelen. Bij het aangaan van risico's worden onderstaande vier vragen in acht genomen:

- Wat willen wij bereiken?
- Wat is daarbij onzeker (voor wie)?
- Wat gaan wij doen (voor wie)?
- Hoeveel risico is aanvaardbaar*?

**Ten aanzien van de hoeveelheid aanvaardbaar risico is het voorlopige uitgangspunt gekozen dat de (netto) kans maal (netto) impact van de risico's per programma totaal niet groter mogen zijn dan 5% van het programmabudget tenzij hier een door het college goedgekeurde onderbouwing aan ten grondslag ligt. Het uitgangspunt zal formeel worden vastgesteld wanneer er voldoende ervaring is opgedaan met de herziene methodiek van risicoberekening.*

Het beperken van risico is geen doel op zich. Zonder risico kan Lisse geen invulling geven aan zijn maatschappelijke missie. Volledige controle vereist immers oneindig budget. De kern van bovengenoemde vragen het maken van een gedegen afweging tussen effectiviteit en efficiency.

Het sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is een ontwikkeling binnen Lisse die zich de komende jaren verder zal uitbreiden. In het huidige begrotingsjaar ligt de nadruk op het inventariseren en beheren van de strategische risico's per programma. Hierbij wordt gekeken naar de netto risico's. Dit zijn de risico's na het inrichten van de beheersmaatregelen. De operationele risico's binnen het ambtelijk apparaat (HLTsamen) komen terug in de risico's ten aanzien van verbonden partijen. In de komende jaren zal een grotere nadruk worden gelegd op risicobewustzijn op zowel strategisch, tactisch als op operationeel niveau. De huidige opzet van het risicomangement is weergegeven in onderstaand figuur.

Omvang Risico en Weerstandscapaciteit

De omvang van het risico is berekend door per programma inzichtelijk te maken wat de belangrijkste risico's (zie inleiding en achtergrond) zijn, hoe groot de kans wordt ingeschat dat het risico zich door de jaren heen zal voordoen en hoe groot de impact (in euro) naar inschatting zal zijn wanneer dit plaatsvindt. De kans maal de impact is het risicobedrag dat wordt toegevoegd aan het benodigde weerstandsvermogen.

Bij het inschatten van kans en impact wordt rekening gehouden met de beheersmaatregelen die zijn getroffen (of worden getroffen) om het risico en/of de impact te verkleinen, bijvoorbeeld een verzekering om de schade na een brand te beperken. Op deze manier wordt het netto risicobedrag berekend.

De risico's zijn geïnventariseerd en geactualiseerd door de managers die sturen op beheersing van het risico en de daarmee verbonden doelstellingen. Bij het inschatten van kans en impact hebben zij kunnen kiezen tussen het gebruik een standaard tabel voor kans en impact of het maken van eigen beoordeling.

Op basis van bovengenoemde risico-inventarisatie is gebleken dat de omvang van het netto risico van Lisse € 3.566.280 bedraagt. Dit bedrag is opgenomen in de reserve Weerstandsvermogen op de balans.

Omvang risico Lisse

Per 31-12-2023		
Totaal strategisch netto risico		3.566.280
% risico programma budget		4%
Netto risico Financiering		281.000
Netto risico Overkoepelend risico		989.280
Netto risico Verbonden partijen		1.391.000
Netto risico Vitaliteit		192.000
Netto risico Leefomgeving		669.000
Netto risico Bestuur en ondersteuning		44.000

In bijlage 6 bij deze programmarekening 2023 is een specificatie van alle risico's opgenomen.

Omvang weerstandscapaciteit Lisse

Omvang incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit kan worden ingezet om niet geraamde (onvoorziene) lasten van substantiële aard mee te dekken.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Algemene reserve	€ 6.263	€ 6.881	€ 8.421
Stille reserve	€ -	€ -	€ -
Reserve Weerstandsvermogen	€ 2.494	€ 2.449	€ 3.566
Resultaat boekjaar	€ 5.029	€ 1.069	€ 2.428
Totaal	€ 13.786	€ 10.399	€ 14.415

Omvang structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft de omvang van de maximale ruimte om de belastingen te verhogen om structurele lasten mee te dragen. Dit wordt ook wel de onbenutte belastingcapaciteit genoemd

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2023
OZB	€ 2.277
Hondenbelasting	€ -
Toeristenbelasting	€ -
Onvoorzien	€ -
Totaal	€ 2.277

Omdat Lisse al hondenbelasting en toeristenbelasting heft, tellen deze niet meer mee in de bepaling van de structurele weerstandscapaciteit. De post onvoorzien is bij de 2e Begrotingswijziging 2023 verlaagd naar € 1.000, waardoor de structurele weerstandscapaciteit voor Lisse alleen nog bestaat uit de maximale ruimte die Lisse heeft om de OZB nog te verhogen naar de artikel 12-norm.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risico-inventarisatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit is het vrij besteedbaar deel van de reserves en bedraagt per 31 december € 14.415.000.

De ratio voor het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Voor Lisse komt de ratio uit op (afgerond) 4,0 (€ 14,4 / € 3,6 miljoen) en valt daarmee in niveau A op basis van de waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR).

Waarderings cijfer	Ratio Weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Voor Lisse, met een ratio van 4,0 betekent dit dat het weerstandsvermogen ruim voldoende is en voldoet aan de eis van minimaal niveau B, zoals vastgelegd in de Nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing en de notitie Toekomstbestendig begroten.

Kengetallen Lisse

	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Netto schuldquote	105,1%	150,6%	91,7%
- <i>Gecorrigeerd voor verstrekte leningen</i>	92,1%	139,8%	78,4%
Solvabiliteit	21,2%	14,1%	21,2%
Grondexploitatie	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	-0,16%	0,1%	0,5%
Belastingcapaciteit	126%	119%	130%
Ratio weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit)	5,5	3,8	4,0

De kengetallen geven het volgende aan:

Netto schuldquote:

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Overigens hanteert de VNG een signaalwaarde van 100%, waarboven waakzaamheid is geboden. Een netto schuldquote van hoger dan 130% is een indicatie voor een te hoge schuld. De berekening is uitgewerkt in de paragraaf financiering

Netto schuldpositie gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen en in hoeverre de gemeente aan de financiële verplichtingen kan voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves en het eventuele resultaat uit het overzicht baten en lasten.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld.

De voorraden bouwgrond (inclusief bouwgrond in exploitatie en overige voorraden) kunnen als een aandeel van de inkomsten worden uitgedrukt. Dat levert het kengetal de voorraadquote op.

Structurele exploitatieruimte:

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Woonlasten: De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan het landelijk gemiddelde. In de paragraaf 'Lokale heffingen' zijn de lasten van de diverse heffingen weergegeven en een overzicht van de gemiddelde woonlasten.

Ratio weerstandsvermogen: Wij maken gebruik van de waarderingstabel opgesteld door het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement. De minimale ratio is $1,4 < x < 2$. Hoe hoger de ratio, hoe beter de gemeente in staat is om risico's op te kunnen vangen.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente beheert een groot deel van de openbare ruimte. Hierin vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Daarbij maken we gebruik van kapitaalgoederen die in de openbare ruimte aanwezig zijn:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken, openbare verlichting);
- voorzieningen (groen, sportfaciliteiten);
- gebouwen.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 12 uit het BBV, de belangrijkste kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom en/of beheer heeft. De middelen die beschikbaar worden gesteld worden ingezet om het door de raad vastgestelde beleid in uitvoering te realiseren.

De inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte hebben een directe relatie met elkaar. Daarbij zal in eerste instantie zorg gedragen moeten worden voor de technische staat van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Door goed onderhoud kan een technische staat behouden blijven en blijven de kapitaalgoederen bruikbaar voor de gebruikers van de openbare ruimte. In programma 2 - leefomgeving, openbare ruimte en duurzaamheid' is weergegeven welke doelstellingen en activiteiten er zijn rondom het onderhoud aan kapitaalgoederen. Dit wordt vertaald in diverse beleids- en beheerplannen.

WELKE ONTWIKKELINGEN SPELEN ER?

- Net als voorgaande jaren wordt er gewerkt aan klimaatadaptieve leefomgeving:
 - We bouwen verder op eerder gemaakte afspraken, zoals de in 2022 vastgesteld ambitie t.b.v. klimaatadaptatie.
 - In 2023 is in samenwerking met diverse partners het programma water en klimaatadaptatie verder vormgegeven. Hierin neemt de gemeente een actieve rol in.
- Integraliteit wordt gezocht in de aanpak van onderhoud van kapitaalgoederen, hierbij zijn een aantal dingen goed om te weten:
 - In veel gevallen kan (over)last wordt verminderd worden, zo hoeft een straat minder vaak open voor diverse werkzaamheden.
 - Waar mogelijk worden kosten bespaard.
 - Door breder te kijken kunnen meerdere problemen tegelijkertijd aangepakt worden
 - Soms is het niet mogelijk om integraal te werken, doordat verschillende kapitaalgoederen verschillende afschrijvingstermijnen hebben.
 - Samenwerking met (en tussen) derden (zoals netbeheerders of telecomaanbieders) is mede afhankelijk van de 'goodwill' van deze derde partijen. Door te investeren in goede relaties kan er vaker en pro-actiever oplossingen gevonden worden voor uitdagingen in de openbare ruimte.
- De arbeidsmarkt voor professionals en specialisten die zorg dragen voor het onderhoud van kapitaalgoederen is flink in beweging. Dit is ook te merken bij de gemeente en de partners van de gemeente. Dit heeft in 2023 als gevolg dat een aantal zaken niet uitgevoerd konden worden of vertraging hebben opgelopen. Dit geldt voor verschillende kapitaalgoederen. Uiteraard is de veiligheid in de openbare ruimte niet in het geding gekomen. Ook voor de komende jaren zijn de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt belangrijk om in het oog te houden en dit vraagt soms om een andere wijze van kijken of omgaan met de ambities en doelen van de gemeente.
- Biodiversiteit neemt een meer prominente rol in bij het onderhoud van allerlei kapitaalgoederen. In de basis is dit biodiversiteit niet meer als los onderwerp te zien. Dit is terug te zien in de wijze waarop onderhoud in watergangen gedaan wordt, maar ook bij civiele kunstwerken moet rekening gehouden worden met 'gebruikers' anders dan mensen.

Ook kunnen invasieve diersoorten een negatief effect hebben op de huidige staat van de openbare ruimte, als gemeente moeten we hierop adequaat kunnen reageren.

Gemeentelijke gebouwen en objecten

Naam Beleidsplan	Beleidsplan beheer gemeentelijke gebouwen Lisse 2021-2024
Vastgesteld	2021
Looptijd	2021-2024
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Conditie score 3
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Meerjaren onderhoudsplan 2021-2040
Looptijd	2021-2040
Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Diverse voorzieningen per adres

Diverse onderhoudsvoorzieningen per adres

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Stand per 1 januari	1.021	1.003
Storting	171	164
Uitname	82	81
Vrijval	0	00
Stand per 31 december	1.110	1.086

Uitvoering in 2023

Vervangen rietkap Zemelpoldermolen
Schilderen en vervangen CV bibliotheek

Sportpark

Naam Beleidsplan	-
Vastgesteld	-
Looptijd	-
Actualisatie	-
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Beheerplan Sportpark Ter Specke 2020-2029
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2029
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Beschikbare budgetten		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investerings	0	0

Uitvoering in 2023

- The Flags: Herstellen vogelschade van gazon aan het honkbal/softbalveld
- Hisalis: Periodieke keuring hockeyvelden veld 2 en 3.
- FC Lisse: Aanplanten van 9 bomen thv FC Lisse.
- De Spartaan: Renovatievoorstel vervanging atletiekbaan.
- Alle verenigingen: afgelopen jaar zijn er weer 4 schouwen uitgevoerd.

Toelichting:

Sinds 2020 is een groot deel van het onderhoud overgedragen aan de verenigingen. Samen met de vereniging, externe adviseur en gemeente wordt elk kwartaal een schouw uitgevoerd om te bepalen of de gemaakte onderhoudsafspraken gehaald zijn, of bijgesteld moeten worden. Tevens wordt aan de hand van deze schouwen bepaald of geplande vervanging eerder nodig is, of kan worden uitgesteld. Met name voor de natuurlijke sportvloeren en sportpark inrichting is het beeld veranderlijk door weersinvloeden, speelintensiteit en het tijdstip van beoordeling ten opzichte van het speelseizoen van een sport. Dit laatste geldt vooral voor de natuurgrasvelden. Hierdoor kan geplande uitvoering/ vervanging verschuiven.

Riolering

Naam Beleidsplan	Integraal Waterketenplan 2022-2026
Vastgesteld	2022
Looptijd	2022-2026
Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	n.v.t.
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	n.v.t.
Looptijd	n.v.t.
Actualisatie	n.v.t.
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening Riolering

Beschikbare budgetten

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investerings voorgaande jaren	4.086	68
Investerings 2023	2.610	2
Exploitatiebedragen	580	299

Voorziening riolering		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Stand per 1 januari	1.969	2.235
Storting	0	120
Uitname	253	4
Stand per 31 december	1.716	2.351

Uitvoering in 2023

In 2023 is gestart met de voorbereiding voor de Schilderswijk. Daarnaast zijn onderstaande projecten in voorbereiding:

- * Willemskade veldwerk en onderzoek asbest/bodem
- * Kanaalstraat onderzoek wateroverlast nr 80; kaderplan, bestek met verkeersplan
- * Grevelingstraat doorrekenen opties, opstellen alternatief schetsontwerp, voorbereiden en begeleiden realisatie overstortverbinding.
- * Meer- en Duinpolder opstellen grondwaternormen, onderzoek waterbodem kwaliteit

Toelichting:

Het beheer en onderhoud van de riolering is uitgevoerd op basis van het Integraal Waterketenplan 2022-2026. In dit in de Bollenstreek opgestelde plan wordt invulling gegeven aan het gezamenlijk beleid voor de gehele waterketen en wordt de afstemming verbeterd in de keten van drinkwaterproductie, -distributie en levering, de riolering- en de afvalwaterzuivering. Het waterketenplan vervangt het gemeentelijk rioleringsplan en omvat het gemeentelijk beleid ten aanzien van stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. De financiële consequenties van het plan bepalen de hoogte van de rioolheffing.

Voor het jaarlijkse onderhoud is dit: rioolreiniging en inspecteren; het ledigen van kolken en lijngoten; aanbrengen kolken; lokale herstelwerkzaamheden aan het gemeenteriool (i.v.m. verstopping of calamiteit); reparatie en onderhoud aan rioolgemaal; telemetrie rioolgemaal; opstellen beheer- en onderhoudsplan drainage en infiltratievoorzieningen; signaleringsmodule grondwater.

Groen	
Naam Beleidsplan	Omgevingsvisie Lisse 2040
Vastgesteld	2022
Looptijd	
Actualisatie	
Vastgesteld kwaliteitsniveau	A in het winkelgebied en B in de rest van Lisse
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Groenbeheerplan 2021-2030
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2030
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Beschikbare budgetten		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Bedragen t.l.v. exploitatie	692	904
Investerings oude jaren	52	52
Investerings 2023	475	69

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

- Aanplant bollenmengsel aan het Heemskerkplein, Doormanplein en De Engel.
- Groenvervanging (vaste planten) Amaliarotonde en Haven.

Toelichting:

In 2023 is de campagne 'Alle tuinen groen' in samenwerking met de IVN en De Groene Uitdaging voortgezet. In 2023 is met verschillende acties verder gewerkt aan de bewustwording en het vergroenen van eigenen tuin van inwoners, door onder andere Fiets zoekt Groen, de actie Tegels Eruit, Plan Erin, het NK tegelwippen en het Groendoenplein.

Bij groenrenovaties/herinrichting van plantvakken wordt de plantkeuze afgestemd op meer biodiversiteit. Zo worden er vruchtdragende bomen en heesters aangeplant. Maar ook waar mogelijk prikkelstruiken, zodat bijvoorbeeld egels er kunnen schuilen en overwinteren of vogels er een nest kunnen maken. Ook zijn er in 2023 weer nectar- en stuifmeel gevende bloembollen mengsels geplant, zoals bijvoorbeeld aan het Heemskerkplein, Doormanplein en in de Engel.

Bomen	
Naam Beleidsplan	Bomenbeleidsplan
Vastgesteld	2014
Looptijd	15 jaar
Actualisatie	2030
Vastgesteld kwaliteitsniveau	N.v.t.
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Groenbeheerplan 2021-2030
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2030
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	-
Naam voorziening/reserve	Voorziening Herplantplicht bomen

Voorziening Herplantplicht Bomen		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Stand per 1 januari	16	16
Storting	0	0
Uitname	0	0
Stand per 31 december	16	16

Uitvoering in 2023

- Boomveiligheidscontrole gemeente bomen Rayon 3.
- Uitvoering maatregelen naar boomveiligheidscontrole Rayon 3.
- Vervangen bomen Vincent van Goghstraat.
- Herstellen boomspiegels Montbretiastraat.

Onderhoud:

Jaarlijks wordt een derde deel van de bomen beoordeeld, waar nodig worden maatregelen genomen zoals het snoeien en incidenteel vervangen van bomen. Het gebied dat in 2023 is beoordeeld is Rayon 3 en betreft de wijken Vogelwijk, Componistenwijk, Schilderswijk, Geestwater, Vrouwenpolder en Lisse Rond.

Ziekte en plagen:

Het aantal bomen met eikenprocessierups is in 2023 stabiel gebleven. De verwachte toename is uitgebleven. Het creëren van meer leefruimte en voedsel voor natuurlijke vijanden (meer biodiversiteit) door veranderingen in beheer en inrichting en plaatsen van nestkasten, begint zijn vruchten af te werpen.

Toelichting:

De komende jaren worden de uitgestelde vervangingen verder ingelopen en wordt het bomenbestand in Lisse uitgebreid. Bij de soortkeuze wordt uitgegaan van inheemse soorten en wordt gelet op diversiteit, zo min mogelijk overlast in de toekomst (juiste boom op de juiste plek) en klimaatbestendigheid.

Wegen	
Naam Beleidsplan	Beleidsplan Wegen 2022-2026
Vastgesteld	2022
Looptijd	2022-2026
Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis en basis+
Naam Beheer- en onderhoudplannen	n.v.t.
Looptijd	n.v.t.
Actualisatie	2023
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	n.v.t.

Wegen		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Bedragen t.l.v. exploitatie klein onderhoud	144	331
Bedragen t.l.v. exploitatie groot onderhoud	604	284

Wegen		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investerings voorgaande jaren	3.266	1.184
Investerings 2023	455	22

Uitvoering in 2023

Klein onderhoud elementen- en asfaltverhardingen

Onderhoud belijningen en markeringen

Groot onderhoud elementenverhardingen op diverse locaties

Groot onderhoud asfaltverhardingen

Toelichting:

Het beheer en onderhoud van de wegen is uitgevoerd op basis van het begin 2022 vastgestelde Beleidsplan Wegen 2022-2026. Het wegenbeleidsplan omvat het gemeentelijk wegenbeleid. In het plan worden de te hanteren kwaliteitsniveaus voor de wegen aangegeven. In het plan is vastgesteld om voor alle wegtypes te kiezen voor het kwaliteitsniveau basis en voor specifiek de fietspaden, de winkelstraten en de voetpaden/trottoirs rondom zorgcentra het hogere kwaliteitsniveau basis+. Het basiskwaliteitsniveau komt overeen met een basisniveau van verantwoord wegbeheer waarbij de kosten van onderhoud worden geminimaliseerd. Bij het niveau basis+ wordt een strengere richtlijn gehanteerd waardoor de kwaliteit van de verhardingen op een hoger niveau blijft. In de zettingsgevoelige gebieden van Lisse worden alleen de ernstige zettingen aangepakt.

Naar aanleiding van de globale weginspecties is er in 2023 merendeels klein onderhoud gepleegd. Ook is er onderhoud uitgevoerd aan de Roversbroekdijk. Daarnaast is gestart met de herinrichting van het parkeerterrein Ter Specke en zijn er werkzaamheden geweest aan de Ruijterstraat.

Op basis van de weginspecties die is uitgevoerd wordt in 2024 een beheerplan opgesteld voor de komende jaren.

Spelen

Naam Beleidsplan	Uitvoeringsprogramma spelen en sporten buitenruimte Lisse 2020
Vastgesteld	2020
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2030
Vastgesteld kwaliteitsniveau	B (basis)
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Vervangingsplan spelen
Looptijd	Geen eind datum
Actualisatie	Het plan wordt jaarlijks geactualiseerd
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee

Beschikbare budgetten

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Bedragen t.l.v. exploitatie	41	112
Investerings	97	81

Uitvoering in 2023

Begin 2023 is de herinrichting van 2 speelplekken afgerond.

Door middel van participatie met de bewoners gestart aan de herinrichting van 4 speelplekken.

Er zijn extra kosten gemaakt door brandstichting bij drie speelplekken op de Voerman en de Hannie Schaftlaan.

8 speelplekken zijn er dit jaar verwijderd

De jaarlijks hoofdinspectie is uitgevoerd.

Het vervangingsplan is geactualiseerd. Ouderdom en slijtage bepalen welke plek wanneer heringericht wordt. Waar mogelijk werken we integraal.

De kaart met speelplekken is geactualiseerd. Deze is te vinden via www.lisse.nl/spelen

Straatmeubilair, bebording en bewegwijzering

Naam Beleidsplan	Niet aanwezig
Vastgesteld	-
Looptijd	-
Actualisatie	2023 / 2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	B (basis)
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Niet aanwezig
Looptijd	-
Actualisatie	2023 / 2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee

Beschikbare budgetten

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Exploitatiebedrag kosten onderhoud	78	17

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

Verschillende werkzaamheden m.b.t. straatmeubilair. Wegbewijzing aanpassen, afvalbakken en bankjes plaatsen etc.

Openbare verlichting

Naam Beleidsplan	Beleidsplan Openbare verlichting
Vastgesteld	2018
Looptijd	2018-2022
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Veiligheid: Nederlandse praktijkrichtlijnen NPR13201 richtlijnen. Duurzaamheid: 100% led in 2030.
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Beheerplan Openbare Verlichting 2018-2022
Looptijd	2018-2022
Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Beschikbare budgetten

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investeringsbedragen oude jaren	69	69
Investeringsbedragen 2023	222	118
Bedragen t.l.v. exploitatie	78	94

Uitvoering in 2022 (omschrijving activiteit)

In 2018 is het Beleids/beheerplan Openbare Verlichting 2018-2022 vastgesteld. Hierin is een programma voor de vervanging van lichtmasten door LED-verlichting opgenomen voor 2018-2022 en de financiële gevolgen daarvan. In 2023 is op basis van de inzet van het beleidsplan 2018 - 2022 doorgegaan en is tevens gewerkt aan het opstellen van geactualiseerd beleid voor de jaren 2024 - 2028. Dit geactualiseerde beleidsplan wordt in 2024 vastgesteld.

Op basis van het beleidsplan wordt ieder jaar een deel van de verlichting vervangen door LED-verlichting. In 2030 is dan alle openbare verlichting voorzien van LED-armaturen.

Door leverings- en capaciteitsproblemen bij de aannemer is het niet gelukt het programma van 2023 volledig uit te voeren. Dit wordt in 2024 ingehaald.

Civiele kunstwerken

Naam Beleidsplan	Beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2018-2022
Vastgesteld	2018
Looptijd	2018-2024
Actualisatie	2024; wordt vervangen door het Omgevingsvisie/plan
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Beheerplan civiele kunstwerken 2023-2027
Looptijd	2023-2027
Actualisatie	2027
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening M.O.P. Bruggen

Beschikbare budgetten

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investeringen		
- Voetg.brug Grote Beer/Weegschaal (LI03)	93	15
- Voetg.brug Waterman (LI02)	206	22
- Voetg.brug Veldhuijzen v Zantenpark	92	12
- Veenenburgerbrug	115	0

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Exploitatie	75	2

Voorziening M.O.P. Bruggen

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Stand per 1 januari	152	342
Storting	56	32
Uitname	56	293
Stand per 31 december	152	81

Uitvoering in 2023

In het beheerplan civiele kunstwerken 2023-2027 is een programma opgenomen voor onderhoud en de vervanging van de civiele kunstwerken en de financiële gevolgen daarvan.

Vervangen brug **Grote Beer/Weegschaal**: is in productie genomen. In verband met het vergunningetraject wordt de brug in 2024 vervangen.

Vervangen brug **Waterman**: Oorspronkelijk zat bij dit budget ook het verv. brug Clusiusstraat. Deze is doorgeschoven naar 2025 en heeft een eigen FCL (72100150). Brug Waterman is aanbesteed, vergunningetraject is rond en productie is gestart. Plaatsing in Q1 2024.

Vervangen brug **Veldhuijzen v Zantenpark**: is in productie genomen. In verband met het vergunningetraject en werkzaamheden speellocatie wordt de brug in 2024 vervangen.

Grachtbrug. In afwachting van planstudie en voorbereidingsfase voor de nog te kiezen lange termijn oplossing geldt er voor minimaal 3 jaar een gewichtsbepanking van 3,5 ton. Naast de bebording is dit fysiek geregeld met hoogtebepankingsportaal hoog 2,75 m. Dit portaal is inmiddels 5 keer wegens aanrijdschade vervangen. Portaal wordt nu hoger gemaakt maar beperking blijft 2,75 m. Schade wordt maandelijks gemonitord.

Baggeren

Naam Beleidsplan	Baggerbeleids- en beheerplan Lisse wordt PWKA 2024-2028
Vastgesteld	PWKA november 2023
Looptijd	2024-2028
Actualisatie	2023
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voldoen aan de dwarsprofielen die zijn opgenomen in de legger (diepte en talud onder water) Hoogheemraadschap
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Baggerbeleids- en beheerplan Lisse
Looptijd	2013-2022
Actualisatie	2028
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	-
Naam voorziening/reserve	-

Uitgaven

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Bedragen t.l.v. exploitatie (groot onderhoud)	70	68
Bedragen t.l.v. exploitatie (adviezen en klein onderhoud)	0	30

Uitvoering in 2023

In 2023 heeft de gemeente de baggerwerkzaamheden voor het baggeren voorbereidt, ingekocht en grotendeels uitgevoerd. Er is nog een kleine opgave rondom de Keukenhof dit wordt in Q2 2024 uitgevoerd.

Het Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028 is in oktober 2023 vastgesteld door de raad. Hiermee heeft de gemeente een integraal beleid op het ontvangen en verwerken van hemelwater in de stedelijk water. Onderdeel van dit programma is baggeren van de watergangen. Vanaf 2024 is € 102.000,- de structurele bijdrage van baggeren. Hierin is € 15.000,- voorzien voor de ontvangstplicht van baggerwerkzaamheden vanuit het hoogheemraadschap.

Oevers	
Naam Beleidsplan	Beleidsplan Oevers 2019-2028 wordt PWKA 2024-2028
Vastgesteld	2018
Looptijd	2019-2028
Actualisatie	-
Vastgesteld kwaliteitsniveau	kwaliteitsbeeld B
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	wordt Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028
Looptijd	2024-2028
Actualisatie	2028
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	-
Naam voorziening/reserve	-

Uitgaven		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Bedragen t.l.v. exploitatie (groot onderhoud)	99	45

Uitvoering in 2023

In 2023 is er een nieuwe beschoeiing geplaatst op de Partijsstraat. Tevens zijn in 2023 de voorbereiding gestart voor de gestart voor de inspecties en digitaliseren van de beschoeiingen en duikers om in 2024 een gezamenlijk inkoop met Hillegom en Teylingen van beschoeiingen te kunnen faciliteren en eind 2024 de raad te informeren over de staat van de duikers.

Het Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028 is in oktober 2023 vastgesteld door de raad. Onderdeel van dit programma is beschoeiing, hierbij valt nu ook de aanleggen van natuurvriendelijke oevers (NVO). Vanaf 2024 is € 335.664,- de structurele bijdrage voor oevers. Hierin is € 184.000,- voorzien voor de aanleg natuurvriendelijke oevers.

Paragraaf Financiering

Inleiding

De financieringsfunctie dient uitsluitend de publieke taak. Het beleid valt binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Transparantie en risicobeheersing staan centraal in deze wet. Om inzicht te geven in de manier waarop de gemeente dit doet en een beeld te geven van de stand van zaken, gaan we in deze paragraaf in op de ontwikkelingen rond de gemeentelijke financiering, het te voeren beleid op dit gebied en de risico's die we daarbij lopen.

Algemeen

De door de raad in 2014 vastgestelde Nota Financiering vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken. Hierbij wordt benadrukt dat de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat een prudent beleid wordt gevoerd binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido).

Welke ontwikkelingen speelden er?

Rente-ontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in maart 2016 de herfinancieringsrente verlaagd naar 0,00%. T/m september 2023 is deze rente in 6 stappen verhoogd naar 4,5%. Momenteel (februari 2024) bedraagt de geldmarktrente voor aan te trekken driemaands kasgeldleningen 4%. De vergoedingen bij het Schatkistbankieren staan op 3,91%. De kapitaalmarktrente voor aan te trekken leningen voor looptijden van 5 en 10 jaar zonder renteherziening bedraagt momenteel resp. 2,86% en 2,88%. De verwachting is dat deze rentetarieven iets zullen stijgen.

Gemeentelijke ontwikkelingen

In 2023 zijn er geen langlopende leningen afgesloten.

Liquiditeitsprognoses

Wekelijks stellen we globale liquiditeitsprognoses voor de korte termijn op om tijdig in te kunnen spelen op schommelingen in de liquiditeit. Jaarlijks stellen we een liquiditeitsprognose op met een horizon van minimaal vier jaar. In 2022 is gestart met treasury-kwartaalrapportages. Deze zijn nog in ontwikkeling.

Garantstelling leningen en verstrekken van leningen

Ons beleid is leningen of garanties uit hoofde van de publieke taak alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd. Daarbij winnen we vooraf informatie in over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij. Indien een andere voorziening beschikbaar is, verstrekt de gemeente uitsluitend aanvullend een lening of garantie.

Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het Financieringsstatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen, die de basis vormen voor alle transacties op dit gebied. Ons beleid is uitsluitend gebruik te maken van veilige en inzichtelijke financiële instrumenten.

De Wet Fido geeft normen voor het beperken van risico's. De belangrijkste risicocategorie is het renterisico; de kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn belangrijke richtlijnen om renterisico's te beperken.

De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd tot één jaar. Het totaal van deze leningen mag niet meer bedragen dan 8,5% van de totale lasten op de begroting. De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd vanaf één jaar. De verplichte aflossingen en renteherzieningen op deze leningen mogen niet meer bedragen dan 20% van de totale lasten op de begroting. Het doel van deze normen is het beperken van financiële problemen te beperken wanneer bij herfinanciering van leningen een rentestijging optreedt.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het wettelijke maximum aan leningen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet staat toe om in 2023 de financieringsbehoefte tot een bedrag van € 5,5 miljoen te dekken met kortlopende leningen. Zodra wij deze limiet voor een langere periode (meer dan een half jaar) dreigen te overschrijden, trekken wij een langlopende lening aan of vragen wij (onderbouwd) toestemming aan de provincie om gedurende een bepaalde periode de limiet te mogen overschrijden.

Gelet op de rente voor kort krediet maken we zoveel mogelijk gebruik van de toegestane norm, tenzij we sterke rentestijgingen verwachten op de kapitaalmarkt.

in € 1.000

Kasgeldlimiet		2023
1	Begrotingstotaal lasten	64.658
2	Maximaal toegestane kasgeldlimiet (8,5% van begrotingstotaal lasten)	5.496
3	Gemiddeld saldo vlottende korte schuld en vlottende middelen	-7.075
4	Ruimte onder kasgeldlimiet	5.496

Ruimte kasgeldlimiet per kwartaal		1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
1	Begrotingstotaal lasten	64.658	64.658	64.658	64.658
2	Kasgeldlimiet (Begroting 2022)	5.496	5.496	5.496	5.496
3	Gemiddelde netto vlottende schuld (+), danwel gemiddelde overschot vlottende middelen (-)	-5.699	-6.742	-9.052	-6.806
4	Ruimte onder kasgeldlimiet	5.496	5.496	5.496	5.496

Renterisiconorm

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)		2023
1	Renteherziening op langlopende schuld o/g	0
2	Te betalen aflossingen	4.484
3	Renterisico (1 en 2)	4.484
4	Renterisiconorm	12.932
5a	Ruimte onder risiconorm	8.448
5b	Overschrijding risiconorm	

4a	Begrotingstotaal lasten	64.658
4	Renterisiconorm 20% van begrotingstotaal	12.932

De verwachting is dat we voor de komende jaren onder de renterisiconorm blijven.

Financieringsbehoefte

Per 1 januari 2023 bedroeg het financieringsoverschot € 8,9 miljoen. Dit is een globale berekening van het verschil tussen het totaal van de vaste activa en voorraden grond enerzijds en de vaste financieringsmiddelen anderzijds (reserves, voorzieningen, langlopende leningen). Het werkelijke liquiditeitsoverschot per 1 januari 2023 kan afwijken ten gevolge van debiteuren- en crediteurensaldi en vooruit ontvangen en vooruitbetaalde bedragen.

Financieringsbehoefte (x € 1.000)	Begroting 1-1-2023	Rekening 1-1-2023
1 Reserves en voorzieningen	24.924	32.992
2 Langlopende leningen	86.889	80.564
3 Totaal vaste financieringsmiddelen	111.813	113.556
4 Boekw. investeringen, incl. voorraden grond	112.801	104.687
Financieringstekort/overschot (3 - 4)	-988	8.869

Schuldpositie en solvabiliteit

Het BBV schrijft een aantal kengetallen voor ter opname in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicomanagement. Omdat een aantal van deze kengetallen verband houdt met de financiering, zijn deze ook hier opgenomen.

Recapitulatie kengetallen	rek. 2022	Begr. 2023	rek. 2023
Netto schuldquote	105,1%	150,6%	91,7%
Netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	92,1%	139,7%	78,4%
Solvabiliteitsratio	21,2%	14,5%	21,2%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Overigens hanteert de VNG een signaalwaarde van 100%, waarboven waakzaamheid is geboden. Een netto schuldquote van hoger dan 130% is een indicatie voor een te hoge schuld. Lisse heeft dus een hoge schuld. Dit heeft de nodige aandacht van college, raad en provincie. In 2023 komt het percentage net onder de 100% uit.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		rek. 2022	rek. 2023
Vaste schulden	+	80.571	76.087
Netto vlottende schuld	+	1.938	3.750
Overlopende passiva	+	9.482	7.925
Fin. activa (uitsluitend art. 36, d, e, f)*	-	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-	15.094	13.025
Liquide middelen	-	213	223
Overlopende activa	-	4.989	3.355
Totaal		71.695	71.158
Totale baten, excl. mutaties reserves		68.215	77.579
Netto schuldquote (netto schuld/baten)		105,1%	91,7%

* Betreft art. 36 BBV

- d. uitzettingen in de schatkist van het Rijk met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier, rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote, gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Netto schuldquote gecorr. voor verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)		rek. 2022	rek. 2023
Vaste schulden	+	80.571	76.087
Netto vlottende schuld	+	1.938	3.750
Overlopende passiva	+	9.482	7.925
Fin. activa (uitsluitend art. 36, b,c,d,e,f)*	-	8.850	10.304
Uitzettingen < 1 jaar	-	15.094	13.025
Liquide middelen	-	213	223
Overlopende activa	-	4.989	3.355
Totaal		62.844	60.855
Totale baten, excl. mutaties reserves		68.215	77.579
Netto schuldquote (netto schuld/baten)		92,1%	78,4%

* Betreft art. 36 BBV

b. leningen aan:

1. openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, a, van de Wet fido;
2. woningbouwcorporaties;
3. deelnemingen;
4. overige verbonden partijen;

c. overige langlopende leningen;

- d. uitzettingen in de schatkist van het Rijk met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier, rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen en in hoeverre de gemeente aan de financiële verplichtingen kan voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves en het eventuele resultaat uit het overzicht baten en lasten.

De gemiddelde gemeente heeft een solvabiliteitsratio van 32%. De solvabiliteit heeft de nodige aandacht van college, raad en provincie.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	rek. 2022	rek. 2023
Eigen vermogen	26.446	25.353
Balanstotaal	124.982	119.597
Solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal)	21,2%	21,2%

Verstreckte leningen

Ons beleid is leningen en garanties alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd uit hoofde van de 'publieke taak'. Wij gaan hier terughoudend mee om, waarbij garantieverlening de voorkeur heeft.

verstreckte leningen per einde dienstjaar	rek. 2022	rek. 2023
Leningen aan woningbouwcorporaties		
STEK	685.008	655.340
	685.008	655.340
Leningen aan overige verbonden partijen		
Alliander	2.393.035	2.393.035
	2.393.035	2.393.035
Overige verstreckte langlopende leningen		
Verstreckte startersleningen SVn	1.732.263	2.678.890
Verstreckte duurzaamheidsleningen SVn	320.655	278.645
Verstreckte funderingsleningen SVn	61.717	60.961
Rekening-courant SVn	976.916	1.612.079
Hypothecaire leningen (voormalig) personeel	2.321.958	2.281.171
Geldlening FC Lisse (2012)	120.000	105.000
Lening St. Jenaplanscholen	6.435	6.435
Geldlening Speelkwartier	232.503	232.503
	5.772.448	7.255.684
Totaal verstreckte leningen	8.850.490	10.304.059

Rentemethodiek

In het vernieuwde BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarrekening naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook verplicht inzicht moet geven in:

- de rentelasten uit externe financiering;
- het renteresultaat;
- de wijze van rentetoerekening.

Onderstaand overzicht en toelichting in de paragraaf financiering geeft invulling aan deze verplichting.

Renteomslag	1-1-2023
Restant korte financiering	0
Restant lange financiering	80.564.175
Totaal externe financiering	80.564.175
Gewogen gemiddeld rentepercentage externe financiering	2,01%
a1. De externe rentelasten over de korte financiering	+ 0
a2. De externe rentelasten over de lange financiering	+ 1.717.292
b. De externe rentebaten	- 100.972
<i>Totaal door te rekenen externe rente</i>	1.616.320
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-
c2. De rentelasten van projectfinanciering	- 32.195
c3. De rentebaten van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	+
<i>Saldo door te rekenen externe rente</i>	1.584.125
d1. Rente over eigen vermogen	+ 0
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	+ 0
<i>De aan taakvelden toe te rekenen rente</i>	1.584.125
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	- 1.935.469
<i>f. Renteresultaat op het taakveld treasury</i>	-351.344

Alle rente wordt verantwoord op het taakveld Treasury. Alle rentelasten en -baten worden direct op dit taakveld geboekt. Voor de inzet van immateriële, materiële en financiële activa (exclusief verstrekte leningen) wordt de rente voor de financiering van deze activa omgeslagen over de betreffende taakvelden (lasten). De reserves worden aangewend als intern financieringsmiddel. Hierdoor hoeft er minder geld geleend te worden op de kapitaalmarkt. Vanaf 2019 wordt conform het advies van de commissie BBV geen rente over de reserves berekend. De afschrijvingen worden direct ten laste gebracht van de diverse taakvelden, waarop de af te schrijven activa betrekking hebben.

EMU-saldo en de Wet HOF

De Wet HOF (Houdbare Overheidsfinanciën) bevat een richtlijn over de tekortnorm voor de decentrale overheden. Dit houdt in dat aan de kasstroom van de lagere overheden gezamenlijk (EMU-saldo) een maximum is gesteld. EMU staat voor Economische en Monetaire Unie. Hiervan afgeleid heeft iedere gemeente een zogenaamde referentiewaarde (fictief aandeel). Voor Lisse bedraagt deze ± € 3,0 miljoen.

Overzicht EMU-saldo

Sinds 2006 zijn gemeenten verplicht een raming van de eigen 'bijdrage' aan het EMU-saldo op te nemen. Aanleiding hiervoor was de overschrijding van de norm van het EMU-tekort van 3% waar Nederland in het verleden mee werd geconfronteerd. Om de cijfers tussen verschillende landen goed te kunnen vergelijken zijn in de Europese Unie afspraken gemaakt over de wijze van berekening van het EMU-saldo.

Het EMU-saldo wordt berekend op kasbasis, dus de feitelijke geldstromen die in een jaar plaatsvinden. Een negatief EMU-saldo wil niet zeggen dat de gemeente onmiddellijk een probleem heeft, omdat de gemeente werkt met het baten- en lastenstelsel. Het EMU-saldo van de gemeente Lisse bij de jaarrekening ziet er als volgt uit:

EMU saldo Jaarrekening (x € 1.000)		2023
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	+	-1.093
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-	-3.152
3. Mutatie voorzieningen	+	-64
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	0
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	0
Berekend EMU-saldo		1.995

Paragraaf Bedrijfsvoering

Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid

Op 17 oktober 2019 heeft uw raad de verordening doelmatigheid en doeltreffendheid gemeente Lisse 2019 vastgesteld. Hierin is bepaald dat het college de doelmatigheid onderzoekt en de doeltreffendheid toetst. Jaarlijks voor 1 april zenden wij u een onderzoeksplan toe. In de voortgangsrapportages en de jaarrekening geven wij de voortgang aan van de onderzoeken, de rapportages en de ontwikkelplannen.

Uitvoering 2023

Voor 2023 stond het 213a onderzoek Afhandelen klantvragen gepland. Door enerzijds de werkzaamheden rond de 2^e Kamerverkiezingen en anderzijds capaciteitsproblemen in verband met personeelwisselingen en uitval zal de start van dit onderzoek in 2024 plaatsvinden.

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van de jaarrekening 2023 lichten we in de paragraaf bedrijfsvoering de rechtmatigheidsverantwoording (RMV) toe. Dit onderdeel bestaat uit een inleiding, een toelichting op wat een rechtmatigheidsverantwoording is, de toelichting op de verantwoording 2023, de acties die uitgevoerd zijn in 2023 en die we gaan uitvoeren in 2024. Tot slot geven we aan hoe het met de interne beheersing staat. Hierin behandelen we onderwerpen als processen, risicomanagement etc..

Inleiding

Als gevolg van een wijziging van de Gemeentewet legt het college in de jaarrekening 2023 de rechtmatigheidsverantwoording af. De rechtmatigheidsverantwoording geeft inzicht in de rechtmatige besteding van middelen. De wijziging van de wet beoogt een stimulans voor verbetering van de bedrijfsvoering. In vorige jaren deed de accountant een uitspraak over de rechtmatige besteding van middelen. Nu doet het college zelf deze uitspraak. De accountant controleert of wat het college heeft opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording juist en volledig is. Dit heet getrouwheid.

Wat is een rechtmatigheidsverantwoording?

De rechtmatigheidsverantwoording gaat over de rechtmatigheid van financiële beheershandelingen. Denk aan inkopen, aanbestedingen, legesinkomsten en subsidies. De verantwoordingsgrens is 1% van de lasten inclusief de dotaties aan de reserves, zijnde € 830.263,-. Dit is bepaald in de financiële verordening. Het betekent dat als het totaalbedrag van de afwijkingen (lees onrechtmatigheden) de grens overstijgt dit moet worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Rechtmatigheid gaat om drie specifieke criteria:

1. Voorwaarden criterium: voldoen we aan de eisen van diverse wet- en regelgeving die van toepassing zijn op de financiële beheershandelingen.
2. Begrotings criterium: passen de financiële beheershandelingen in de jaarrekening binnen de begroting. Dit geldt voor baten en lasten en voor de posten op de balans. Voor Lisse is de begroting geautoriseerd op taakveldniveau. In de begroting heeft de raad ook de budgetten geraamd voor de investeringen. In de tussenrapportage en slotwijziging zijn sommige budgetten nog bijgesteld. In de rechtmatigheidsverantwoording melden we de over- en onderschrijdingen.
3. M&O-criterium: voor overheids gelden zoals subsidies of bijdragen verstrekt aan derden toetsen we of aan de voorwaarden is voldaan. Zo voorkomen en bestrijden we misbruik en oneigenlijk gebruik.

Toelichting rechtmatigheidsverantwoording 2023

De rechtmatigheidsverantwoording staat op pagina in de financiële jaarrekening, na het structureel evenwicht. Het is het eerste jaar dat het college zelf deze rechtmatigheidsverantwoording opstelt. Het is positief dat op de processen zoals inkopen, subsidies, leges, grondexploitaties en aanbesteden geen onrechtmatigheden zijn te melden. Alleen het verschil tussen de geraamde budgetten en de werkelijke lasten en baten is nog groot. Het gaat om € 2.333.859. Dit wordt veroorzaakt doordat we in de financiële verordening alle afwijkingen, dus ook de onderschrijdingen, als onrechtmatig hebben aangewezen. Van de onrechtmatige lasten wordt bijna de helft veroorzaakt door onderschrijdingen. We hebben nog een verbeterslag te maken in het melden van onderschrijdingen in de tussenrapportage en slotwijziging. Dit zien we ook terug in het jaarrekeningsaldo. Een afweging kan zijn de verordening hierop aan te passen. Zo nodig komen we hiervoor terug bij de raad.

Hieronder lichten we de rechtmatigheidsverantwoording 2023 toe.

Onrechtmatigheden groter dan € 100.000

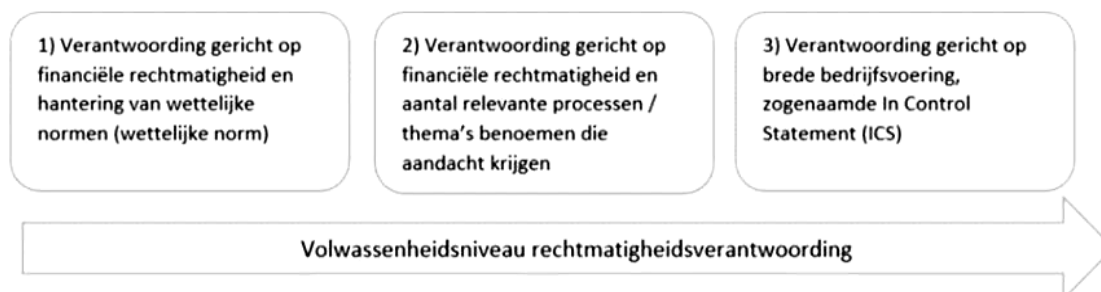
Volgens de financiële verordening van de gemeente artikel 10 lid 3 moeten geconstateerde afwijkingen groter dan € 100.000,- in de paragraaf bedrijfsvoering worden toegelicht. Volgens artikel 12 lid 5 dit geldt niet voor begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad. Die worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (als de verantwoordingsgrens wordt overschreden) maar niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Hiervoor wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Toelichting op de programma's'.

Wat heeft de organisatie gedaan in 2023 en wat zijn de acties voor 2024 en verder?

In 2020 is gestart met acties voor het opstellen van de RMV binnen de gemeente. Diverse stappen zijn gezet. Onder andere:

1. Bepaald is dat de kritische processen hiervoor inkoop, betalen, personeel (inhuur) en subsidies zijn. Tot op heden is het voor het proces inkoop hierop aangepast. De overige processen volgen dit jaar.
2. Er is een programma "Verbeteren financiële sturing en beheersing" (Grip op Geld) opgezet.
3. In het derde kwartaal 2023 is een 'Plan van Aanpak Rechtmatigheidsverantwoording' opgesteld. Het plan van aanpak borduurt voort op de eerder gezette stappen en gaf de organisatie een realistisch ambitieniveau en actieplan voor het opstellen van de RMV voor 2023 met een doorkijk naar 2024.

Voor 2023 is het ambitieniveau 1 bepaald.

Het 'Plan van Aanpak Rechtmatigheidsverantwoording' geeft de volgende acties voor 2023 en verder:

1. Opstellen van de randvoorwaarden (bestuurlijk) => *Gerealiseerd*
2. Formaliseren van de kaders (bestuurlijk) => *Gerealiseerd*
3. Draagvlak creëren (ambtelijk) => *Gerealiseerd*

4. Opzetten en inbedden van beheersmaatregelen (ambtelijk) => Opgestart
5. Voorbereiden en opstellen van de RMV (ambtelijk) => *Gerealiseerd*

Hieronder staan de gerealiseerde en de toekomstige acties toegelicht. Deze zijn gericht op het voorkomen van tekortkomingen in de rechtmatigheid in de toekomst en het proces voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording te verbeteren.

Ad.1 en 2. Randvoorwaarden en kaders

In 2023 zijn de Financiële verordening 2023 (GW art. 212), Controleverordening 2023 (GW art. 213) en het normenkader geactualiseerd en vastgesteld.

Acties 2024 en verder

1. Het normenkader laten afslanken door kritisch te kijken of alleen wet- en regelgeving die betrekking heeft op financiële beheershandelingen is opgenomen;
2. Een separaat toetsingskader opstellen. In dit toetsingskader kunnen specifieke onderdelen van wet- en regelgeving van toepassing verklaard worden.

Ad.3. Draagvlak

Om draagvlak te creëren in de organisatie hebben diverse activiteiten, begeleiding en gesprekken plaatsgevonden richting budgetbeheerders/budgethouders, management, team financiën, de besturen, en de auditcommissie van de raden. Teams hebben verantwoording afgelegd met een formulier Teamverantwoording Rechtmatigheid (TVR).

Ad.4. Beheersmaatregelen

Het begin van dit hoofdstuk vermeldt het streven de processen inkoop, betalen, personeel (inhuur) en subsidies op orde te brengen Dit is voor het proces inkoop uitgewerkt en tegelijk kan de naleving nog beter. Om aan te tonen dat de inkopen rechtmatig hebben plaatsgevonden wordt ter compensatie achteraf een gegevensgerichte controle (steekproef) uitgevoerd. Het streven is om de nu nog nodige gegevensgerichte controles af te bouwen en te groeien naar een procesgerichte of zelfs systeemgerichte controle.

Acties 2024 en verder

1. Verder gaan met het opzetten en implementeren van kwaliteitsverbetering van de processen.
2. Het opzetten van beheersmaatregelen onder andere met het programma "grip op geld".

Ad.5. Opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording

2023 was het eerste jaar voor het opstellen van de RMV. Het is een groeiproces. Voor de organisatie was het zoeken naar welke informatie hiervoor nodig was en hoe dat het handigst, zoveel mogelijk gebruik makend van de bestaande bronnen, geïnventariseerd kon worden. Met de ervaringen over 2023 wordt dit proces verbeterd.

Acties 2024 en verder

1. Verbeteren van het proces van het opstellen van de RMV (denk aan de rolverdeling; wie vraagt wat bij wie, wanneer en wie stelt op);
2. Herzien van de uitvraag in de organisatie en de vorm van begeleiding/uitleg, zodat het minder tijd vergt en tegelijk preciezere informatie oplevert.

Interne beheersing rechtmatigheid; hoe staat het ermee?

Hieronder is per onderwerp aangegeven hoe het staat met de interne beheersing.

Processen

De externe accountant heeft in zijn managementletter over 2023 geen significante tekortkomingen in de processen geconstateerd. De belangrijkste aandachtspunten hebben betrekking op het inkoopproces. We hebben ten opzichte van vorig jaar opnieuw verbeteringen laten zien en bevindingen opgevolgd. Een onderdeel van deze verbetering volgt uit het traject "grip op geld", waardoor de verwachting is dat de verbetering zal doorzetten.

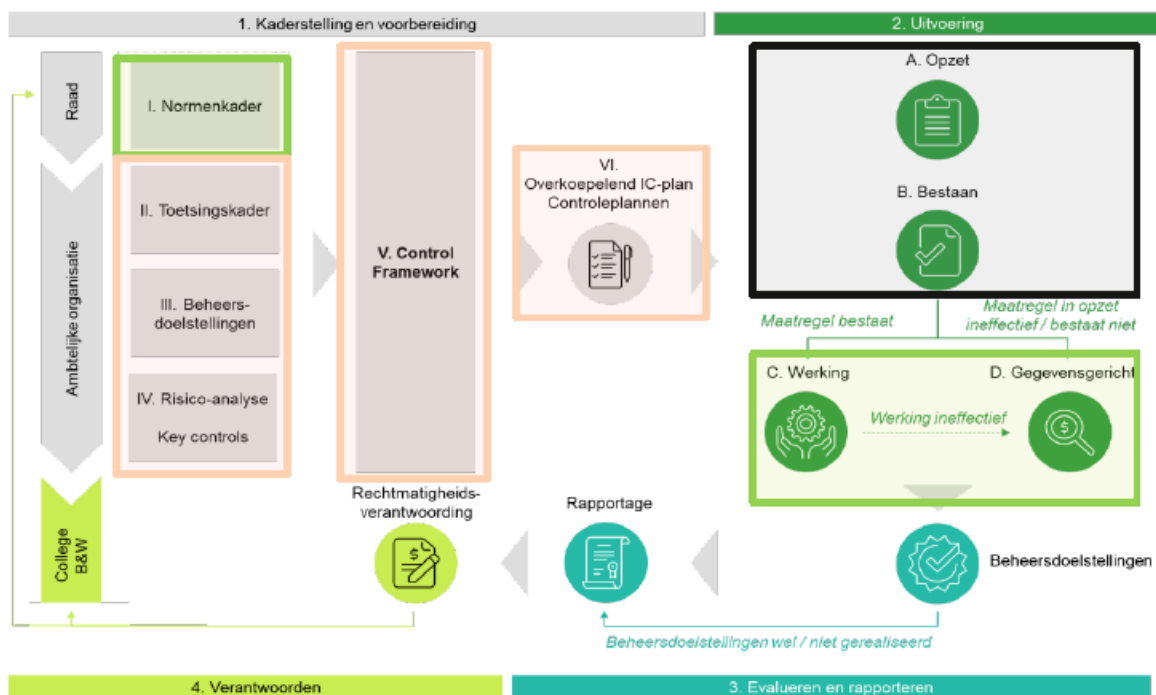
In het kader van "sturen en ontwikkelen" zijn bij het bespreken van de uitgevraagde informatie via de TVR ook aandachtspunten/-ontwikkelpunten binnen de processen opgehaald. Vanuit die aandachtspunten bestaan overigens geen vermoedens of constatering van onrechtmatigheden.

Acties 2024 en verder

1. Vanuit de invalshoek "sturen en ontwikkelen" in de organisatie beleggen van de aandachtspunten binnen de processen die niet binnen programma "grip op geld" vallen.

In control Framework

De werkzaamheden die we konden oppakken hebben we in 2023 opgepakt. Deze waren gericht op de randvoorwaarden, kaders en detailwerkzaamheden voor het voorwaardencriterium en zijn hierboven toegelicht in onder 'Wat heeft de organisatie gedaan in 2023 en wat zijn de acties voor 2024 en verder'. We hebben voor 2024 stappen te zetten met het uitwerken en structureel implementeren van het organisatie-brede control framework, gezamenlijk met eerste en tweede lijn. En de werkzaamheden ten aanzien van begrotings-, krediet-, en aanbestedingsrechtmatigheid moeten eerder starten.

Actie 2024 en verder

1. Uitwerken van het organisatie-brede control framework.
2. Tijdig de werkzaamheden ten aanzien van begrotings-, krediet-, en aanbestedingsrechtmatigheid starten.

Risicomanagement

In 2023 is op basis van het volwassenheidsmodel voor risicomanagement gestart aan de volgende fase. Dit betreft het bevorderen van het risicobewustzijn en het opstellen van een kadernota

risicomanagement. Voor het bevorderen van het risicobewustzijn is een risicospel ontwikkeld. Dit is gestart met een sessie met het management.

Actie 2024 en verder

In 2024 met alle teams het risicospel spelen.

Het M&O-beleid (Misbruik en Oneigenlijk gebruik)

M&O-beleid is extern gericht. Het beoogt te voorkomen dat de inwoner, instelling of organisatie, die via de gemeente gebruik maakt van overheidsregelingen, ten onrechte uitkeringen of voorzieningen verkrijgt of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen betaalt;

- door het opzettelijk verstrekken van onjuiste/onvolledige gegevens (misbruik);
- door handelingen in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan (oneigenlijk gebruik).

Interne regelingen vallen hier niet onder. Deze vallen wat betreft eventueel misbruik of oneigenlijk gebruik onder het gemeentelijke fraude- en integriteitsbeleid. Binnen HLTsamen is in 2023 geen Misbruik en Oneigenlijk gebruik onder het gemeentelijke fraude- en integriteitsbeleid geconstateerd.

Misbruik & Oneigenlijk gebruik-beleid (M&O) is met name relevant bij het domein Maatschappelijke Ondersteuning maar ook bij het opleggen van gemeentelijke belastingen, heffingen en leges. De uitvoering van het M&O-beleid is grotendeels belegd bij verbonden partijen (gemeenschappelijke regelingen). Deze taken vallen niet binnen de begroting van HLTsamen.

Fraude

De overheid werkt met publieke middelen en moet daarom integer handelen. Burgers verwachten dat raadsleden, collegeleden en ambtenaren, vanwege hun maatschappelijke positie integer zijn. Fraude kan dit in de weg staan.

Fraude is een verzamelnaam voor allerlei verwijtbaar en niet toegestaan gedrag door een persoon met als doel het bevoordelen van zichzelf of een ander door opzettelijk wederrechtelijk te handelen. De kans dat fraude plaats vindt hangt onder andere af van drie factoren:

- Gelegenheid (hoe makkelijk is het om te frauderen)?
- Druk (interne of externe druk die er toe leidt dat iemand fraudeert, bijvoorbeeld privé (geld)problemen of druk vanuit het management)
- Rationalisatie (cultuur en voorbeeldgedrag)

Integer handelen en fraudepreventie zijn binnen onze organisatie op een aantal manieren geborgd. We willen hierin groeien. In 2023 hebben we de aanbevelingen van de notitie van de NBA inzake fraudepreventie als richtlijn gebruikt voor een nieuwe Fraudepreventiecode HLTsamen die is vastgesteld door het bestuur van HLTsamen. In deze code staan de doelen die we willen bereiken, de huidige stand van zaken en de acties voor 2023.

Ook is gewerkt aan fraudepreventie en integriteit door:

- Het bespreken van integriteit op werkoverleggen en op de introductiedag nieuwe medewerkers
- Een medewerkerstevredenheidsonderzoek (begin 2024)
- Het uitrollen en monitoren van de cyclus voor jaarplan gesprekken
- Het opstellen van diverse protocollen zoals; verzuimprotocol/agressieprotocol.
- Het ontwikkelen van een risicospel waarin aandacht is voor fraude, dit wordt in 2024 uitgerold
- Het per team opstellen van een rechtmatigheidsverantwoording (TVR) met een uitvraag over fraude. Met iedere teammanager is dit besproken door de directie.

Actie 2024 en verder

Uit de gesprekken, de uitgevraagde informatie via de TVR's en anderszins zijn geen fraudemeldingen binnengekomen. Wel is de behoefte aangegeven aan het verbeteren van processen voor wat betreft het vier-ogen principe. Dit pakken we in 2024 op.

Staatssteun

De organisatie heeft uitvraag gedaan naar staatssteun. Er zijn geen signalen ontvangen om te vermoeden dat staatssteun is verleend. Dit is intern niet centraal getoetst. Voor 2024 is het zaak om het wie/wat/waar/wanneer inzake staatssteun en de toets hierop te beleggen zodat ook voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording deze informatie tijdig beschikbaar is.

Actie 2024

1. Beleggen van wie/wat/waar/wanneer inzake de opgave van staatssteun en de toets hierop ten behoeve van het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn samenwerkingspartners waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft en medeverantwoordelijkheid draagt (mede-eigenaarschap). Van een financieel belang is sprake wanneer de gemeentemiddelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is wanneer de verbonden partij failliet gaat en/of in de financiële problemen komt en de daaraan verbonden kosten verhaald kunnen worden op de gemeente.

Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente (in de persoon van een wethouder, raadslid of ambtenaar) zeggenschap kan uitoefenen via een zetel in het bestuur of stemrecht.

Verbonden partijen kunnen zowel publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) als privaatrechtelijke (stichtingen, verenigingen, nv's en bv's) organisaties zijn. Vanwege de risico's die de gemeente met dat mede-eigenaarschap loopt, geldt voor deze partijen een bijzonder sturings- en beheersingssysteem (*governance*). Vanwege de gemeentelijke belangen in de verbonden partijen hebben deze een bijzondere status.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 15 uit het BBV, de algemene visie op het inschakelen van een verbonden partij, de ontwikkelingen die er spelen en de voorgeschreven lijst van verbonden partijen.

Uitgangspunt van de nota Verbonden partijen is dat de gemeente uitsluitend overgaat tot samenwerking met een verbonden partij als dat bijdraagt aan de behartiging van het openbaar belang en het bevorderen van de doelmatigheid daarvan.

Welke ontwikkelingen spelen er?

Als vervolg op de nota Verbonden partijen, die de raad op 22 februari 2018 vaststelde, is er een governance-regime voor prioritaire gemeenschappelijke regelingen vastgesteld. De vier grote gemeenschappelijke regelingen worden periodiek besproken in de expertteams. Dat zijn: Holland Rijnland, werkorganisatie HLTsamen, Provalu en de Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek. Recent is een evaluatierapport verschenen. Inmiddels is er een expertteam voor de ServiceOrganisatie Zorg (SOZ) ingesteld en vervalt het expertteam Provalu.

Stand van zaken wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Op 14 december 2021 heeft de Eerste Kamer ingestemd met een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Hiermee wordt de politieke verantwoording over gemeentelijke samenwerking versterkt. Volksvertegenwoordigers krijgen zo meer mogelijkheden om hun controlerende rol in dit soort samenwerkingen in te vullen en te versterken. De wijziging is op 1 juli 2022 in werking treden. Het deel van de wet dat rechten geeft aan volksvertegenwoordigers is direct op die datum ingegaan. Voor het andere deel (verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie) geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar.

Met deze wijziging wordt de betrokkenheid van volksvertegenwoordigers bij het bestuur van een samenwerkingsverband verbeterd. Zo krijgen de volksvertegenwoordigers meer invloed op besluiten van een gemeenschappelijke regeling, bijvoorbeeld via zienswijzen of door het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden bij zware regelingen. Ook krijgen volksvertegenwoordigers meer mogelijkheden om invloed uit te oefenen op het functioneren van een regeling, bijvoorbeeld via verplichte afspraken over evaluatie van de regeling en de verplichting om scherpere afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers. Daarnaast komen er extra controlebevoegdheden, zoals de mogelijkheid om een enquête in te stellen over het functioneren van de gemeenschappelijke regeling. Wel dienen alle betrokken volksvertegenwoordigers met deze enquête in te stemmen.

Overzicht met verbonden partijen

De lijst van verbonden partijen bevat de informatie zoals is aangegeven in artikel 15 van het BBV. Hierbij onderscheiden we de vier categorieën: gemeenschappelijke regelingen; vennootschappen en coöperaties; stichtingen en verenigingen, en overige verbonden partijen;

Per verbonden partij maken we duidelijk wat het belang van de gemeente is, maar ook welk openbaar belang daarmee wordt gediend en hoe groot dat belang is. Daarbij vermeldt deze lijst de financiële informatie over de verbonden partijen en eventuele risico's voor de gemeente.

De paragraaf is niet gericht op het gemeentelijk mede-opdrachtgeverschap dat zich richt op de prestaties van de verbonden partij, als bijdrage aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Die rol komt terug in de reguliere begrotingsprogramma's, net zoals dat gebeurt voor de andere samenwerkingspartners, niet zijnde verbonden partijen.

Totaal overzicht bijdragen aan verbonden partijen

Naam	Begroot 2023	Realisatie 2023
1. Gemeenschappelijke regelingen		
HLTsamen	€ 15.368.395	€ 14.823.543
Holland Rijnland	€ 540.596	€ 551.773
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	€ 13.504.470	€ 14.089.293
Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu	€ 1.997.723	€ 1.997.723
Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	€ 1.460.000	€ 1.460.000
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	€ 1.528.076	€ 1.522.005
Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	€ 707.000	€ 730.142
Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)	€ 172.203	€ 167.925
Samenwerking Belastingen Bollenstreek	€ 497.400	€ 547.975
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	€ 172.108	€ 172.108
2. Vennootschappen en coöperaties		
De Meerlanden N.V.	€ 1.794.839	€ 1.948.444
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	€ 0	€ 0
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)		
Alliander N.V.		
3. Stichtingen en verenigingen		
Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)	€ 141.908	€ 141.908
4. Overige verbonden partijen		
Totaal	€ 37.884.718	€ 38.152.839

1. Gemeenschappelijke regelingen

HLTsamen			
Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Daarmee biedt de werkorganisatie een kwalitatief, hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening aan de 'klanten' van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit zes leden van de drie gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Het ene lid is een wethouder en het andere lid is de burgemeester per gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage volgens in het bedrijfsplan opgenomen verdeelsleutel.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van deze verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 896	€ 919
	Vreemd vermogen	€ 11.081	€ 8.490
	Resultaat		€ 1.815
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Uitvoering geven aan het bedrijfsplan zoals vastgesteld in de raden van de aangesloten gemeenten. Focus ligt op het gebied van kwaliteit, kostenreductie, kwetsbaarheid en de verbeterde strategische positie.		
Overige informatie			

Holland Rijnland	
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie aan de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 33 leden, van wie 2 leden afkomstig zijn uit de gemeente Lisse. Het dagelijks bestuur bestaat uit 8 leden, van wie geen afkomstig uit de gemeente Lisse.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 1.609	€ 1.148
	Vreemd vermogen	€ 43.820	€ 34.844
	Resultaat		€ -617
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Vanaf 2020 werkt Holland Rijnland met een nieuwe Regionale agenda 2019-2023. Hierin staan gezamenlijk gedragen ambities op de beleidsterreinen ruimte (o.a. wonen, mobiliteit, biodiversiteit), regionale energie strategie, het sociaal domein en de strategische positionering van de regio.		
Overige informatie			

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek			
Vestigingsplaats	Lisse		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Individuele voorzieningen op het gebied van werk, inkomen en zorg.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit twee wethouders per deelnemende gemeente en het dagelijks bestuur uit één wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners en het aantal lage inkomens.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat		€ 70.686
Risico's	Een risico voor de gemeenten is enerzijds de bijdrage van de gemeenten in de exploitatielasten van de ISD, en anderzijds de uitvoering van een open einderegeling door de ISD, waar de gemeenten de financiële lasten van dragen. Er is er een overschot op de middelen BUIG als gevolg van de fusie van Noordwijk en Noordwijkerhout tot de gemeente Noordwijk.		
Ontwikkelingen	De verwachte stijging van de uitgaven voor de Wmo, vooral bij de post Begeleiding. De invoering van het abonnementstarief voor de eigen bijdrage. De verwachte stijging van Participatiewet-uitgaven, vooral door de loonkostensubsidies.		
Overige informatie			

Werkvoorzieningsschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Provalu verzorgt de plaatsing van mensen met een WSW-indicatie. Provalu verzorgt de interne en externe gesubsidieerde arbeid door uitstromers.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit één wethouder en het dagelijks bestuur uit één wethouder.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 5.012	€ 4.736
	Vreemd vermogen	€ 2.160	€ 2.595
	Resultaat		€ 288
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Op 23 september 2021 zijn de MareGroep en Servicepunt Werk (SPW) geïntegreerd en verder gegaan onder de naam Provalu. Een nieuwe organisatie met een nieuwe naam en gestroomlijnd proces voor het best mogelijke resultaat en de beste uitstroom. Slimmer, beter en goed herkenbaar voor medewerker, klant en werkgever.		
Overige informatie			

Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (Hecht) Hollands Midden, met als uitvoerende eenheden de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Hollands Midden, bureau GHOR Hollands Midden en de Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Hollands Midden, heeft ten doel de belangen te behartigen van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid en de ambulancezorg. Hecht Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit de portefeuillehouders volksgezondheid van de achttien deelnemende gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit zeven leden, van wie geen afkomstig uit de gemeente Lisse.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.
Financieel belang	De kosten van HECHT Hollands Midden worden gedragen door de deelnemende gemeenten.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 5.889	€ 631
	Vreemd vermogen	€ 33.780	€ 38.346
	Resultaat		€ -3.919
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Het proces om de rollen van opdrachtgever en opdrachtnemer uit te splitsen, het vastleggen van een helder (en haalbaar) takenpakket en het introduceren van een solide financieringssysteem wordt in 2020 afgerond. De belangrijkste thema's voor 2020 zijn: Preventie, waarbij vooral aandacht is voor roken, overmatig alcoholgebruik, (ernstig) overgewicht, depressie en diabetes. Daarnaast gezondheidsbescherming (infectieziekenbestrijding, antibioticaresistentie) en het stabiliseren van het terugbrengen van gezondheidsverschillen tussen laag- en hoogopgeleiden. De veranderende rol van de centrumgemeente, met taken op het gebied van de Maatschappelijke Zorg, de Wvvgz en daaraan gerelateerd de ontwikkeling van een Zorg en Veiligheidshuis, heeft consequenties voor taken binnen de organisatie van Hecht HM. Tot slot neemt de Jeugd Gezondheidszorg (JGZ) een belangrijke plaats in, met name wat betreft de doorontwikkeling van Veilig Thuis.		
Overige informatie			

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)			
Vestigingsplaats			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. De achttien burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het dagelijks bestuur is samengesteld uit zes burgemeesters, van wie één afkomstig uit de gemeente Lisse.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 5.724	€ 6.422
	Vreemd vermogen	€ 68.319	€ 79.547
	Resultaat		€ 935

Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.
Ontwikkelingen	<p>Nieuw Regionaal Risicoprofiel VRHM 2023-2026, Beleidsplan 2020-2023 en Crisisplan:</p> <p>Eind 2022 wordt (na consultatie van de raden) het nieuwe Regionaal Risicoprofiel 2023-2026 VRHM vastgesteld. Het regionaal risicoprofiel heeft tot doel inzicht te krijgen in de risico's die binnen de veiligheidsregio bestaan. De inzichten uit het risicoprofiel helpen het veiligheidsbestuur met strategische beleidsvoering om de aanwezige risico's te voorkomen, te beperken en om de crisisorganisatie op specifieke en generieke risico's voor te bereiden. In 2023 zal dan ook (ook na consultatie van de raden) het nieuwe Regionaal Beleidsplan 2024-2027 vastgesteld worden door het bestuur van de veiligheidsregio. Dit strategisch beleidsplan geeft richting aan de inspanningen en beschrijft de te behalen prestaties.</p> <p>Het risicoprofiel en het strategisch beleidsplan vormen de basis en dienen ter input voor het op te stellen crisisplan (crisisbeheersingsorganisatie). In het crisisplan worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de hulpverleningsdiensten vastgelegd voor de bestrijding van rampen en crisis.</p>
Overige informatie	

Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)			
Vestigingsplaats			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Uitvoering van de VTH-A taken (Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving en Advies) volgens de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming en Besluit Bodemkwaliteit.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. De stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het algemeen bestuur en is afhankelijk van de gemeentebijdrage versus de totale begroting. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden, van wie 1 afkomstig uit de gemeente Lisse. Het algemeen bestuur bestaat uit 26 leden van wie 2 bestuursleden afkomstig uit de gemeente Lisse.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 1.757	€ 2.206
	Vreemd vermogen	€ 13.522	€ 14.431
	Resultaat		€ 752
Risico's	De installatie van het overlaadstation is verouderd en de huurovereenkomst loopt tot eind 2023. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek naar de toekomst van het VAB-terrein, zijn investeringen nodig om de continuïteit en de bedrijfszekerheid van de overslag te garanderen tot minimaal de einddatum van de huidige contracten voor de overslag, transport en de verwerking van gft- en restafval.		
Ontwikkelingen	Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de gemeente bevoegd gezag bodem. Deze bevoegdheid ligt nu bij de provincie. De ODWH voert bodemtaken uit namens de provincie. In 2023 gaan gemeente en provincie toewerken naar de overdracht van de bodemtaken. Ook wordt onderzocht (in overleg met de ODWH) welke taken en rollen er bij de ODWH worden neergelegd.		
Overige informatie			

Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De VAB verzorgt voor de Duin en Bollenstreek (Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk) de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: één wethouder. Dagelijks bestuur: twee wethouders.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van een verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 274	€ 373
	Vreemd vermogen	€ 158	€ 3.379
	Resultaat		€ 99
Risico's	De installatie is verouderd en de huurovereenkomst van de het stationslocatie met de NS loopt tot eind 2023. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek zullen investeringen gedaan moeten worden om de continuïteit en de bedrijfszekerheid van de overslag te garanderen tot minimaal de einddatum van de huidige contracten voor de overslag, transport en de verwerking van gft- en restafval.		
Ontwikkelingen	Het contract voor het beheer van het overlaadstation is in 2019 na een Europese aanbesteding gegund aan de MeerlandenNV. Het nieuwe contract loopt tot en met 2023.		
Overige informatie			

Samenwerking Belastingen Bollenstreek			
Vestigingsplaats	Noordwijk		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Belastingen Bollenstreek verricht voor de gemeenten Noordwijk, Lisse en Teylingen de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen: wet WOZ, aanslagoplegging, invordering, kwijschelding en bezwaarschriften.		
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouders belastingen van de colleges van de deelnemende gemeenten komen tenminste eenmaal per jaar in vergadering bijeen voor overleg en afstemming over deze gemeenschappelijke regeling.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat		€ 0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen			

Overige informatie	
--------------------	--

Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Het doel van de gemeenschappelijke regeling is het behartigen van de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein.		
Bestuurlijk belang	Vanaf 1 januari 2023 is de Serviceorganisatie Zorg van start gegaan namens de twaalf deelnemende gemeenten. Alle jeugdhulpwethouders van de deelnemende gemeenten nemen plaats in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.		
Jaarlijkse bijdrage	Kostenverdeling gemeenten: naar rato gebruik jeugdzorg.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 0	€ 163
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 6.708
	Resultaat		€ 163
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2023 is de Serviceorganisatie Zorg van start gegaan namens de twaalf deelnemende gemeenten.		
Overige informatie			

2. Vennootschappen en coöperaties

De Meerlanden N.V.			
Vestigingsplaats	Hoofddorp		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	De Meerlanden werkt samen met een aantal gemeenten aan een schone en duurzame leef- en werkomgeving. Dit doen zij door de gemeenten schoon, heel en veilig te houden en door afval innovatief in te zamelen en te verwerken.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: één wethouder. Dagelijks bestuur: geen.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang			
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 33.276	€ 33.017
	Vreemd vermogen	€ 28.853	€ 40.697
	Resultaat		€ 22
Risico's	De (uniforme) tarieven zijn gebaseerd op (werkelijke) kostenallocatie. Dat betekent dat meer-/minderkosten doorberekend worden aan de aangesloten gemeenten.		

Ontwikkelingen	Meerlanden, als gezamenlijk overheidsbedrijf, verzorgt zijn diensten steeds meer op basis van uniforme tarieven. Dit betekent dat de aangesloten gemeenten evenredig belast worden met de kosten. Daarnaast investeert Meerlanden (in beleid en uitvoering) in een verdere ontwikkeling naar een circulaire economie.
Overige informatie	

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)

Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij GOM zijn vijf Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland en meer in het bijzonder het gebied van de Duin- en Bollenstreek heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, bollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan een integrale ruimtelijke herstructurering van het gebied van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering van de Greenport vraagt om een integrale en bovenlokale aanpak.		
Bestuurlijk belang	Lid van de algemene vergadering van aandeelhouders: één wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Er is geen sprake van een jaarlijks bijdrage.		
Financieel belang	De gemeente heeft zich (evenals de andere vier deelnemende gemeenten) garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen euro.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 325	€ 325
	Vreemd vermogen	€ 17.015	€ 17.650
	Resultaat		€ 0
Risico's	Met inachtneming van de kapitaalbreng van de gemeenten (€ 325.000), de 10 miljoen euro bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de 20 miljoen euro uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden en woningbouwtitels is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben zich - ieder afzonderlijk evenals de andere twee deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen euro.		
Ontwikkelingen	In 2023 is uitvoering gegeven aan het Meerjarenprogramma 2022-2025.		
Overige informatie			

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Bestuurlijk belang	De gemeente is voor 0,62% aandeelhouder. De raad van bestuur en de directie bestaan beiden uit drie leden, van wie geen leden afkomstig uit de gemeenten.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks wordt dividend verstrekt over de in het bezit zijnde aandelen. De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 4.991.000	€ 4.991.000
	Vreemd vermogen	€ 132.518.000	€ 132.518.000
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De bank ondersteunt overheidsbeleid door op basis van haar excellente kredietwaardigheid financiering tegen gunstige voorwaarden te verstrekken ten behoeve van gemeenten, woningcorporaties, zorg- en onderwijsinstellingen, projectfinanciering en andere instellingen met een maatschappelijk belang. Met een balans van EUR 140 miljard is BNG Bank de vierde bank van Nederland.		
Overige informatie			

Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)			
Vestigingsplaats	Zoetermeer		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Dunea produceert en levert aan circa 1,2 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Het bestuur bestaat uit 1 lid, dat niet afkomstig is uit de gemeente Lisse.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	De gemeente heeft 68.314 aandelen tegen een nominale waarde van € 5. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de NV. Dunea keert geen dividend uit.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 245.294	€ 245.594
	Vreemd vermogen	€ 612.196	€ 612.196
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Dunea voert vaak innovatieve projecten uit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en eisen, of om processen verder te optimaliseren zoals schone Maaswaterketen, uitbreiding waterzuivering, samenwerking waterketen en verbinding aan de Greenport.		
Overige informatie			

Alliander N.V.			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De raad van bestuur bestaat uit drie leden, van wie geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Lisse.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks keert Alliander 45% van het resultaat uit in dividend aan de aandeelhouders. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de N.V.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 4470	€ 4470
	Vreemd vermogen	€ 5730	€ 5730
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	De economische groei is een uitdaging en de overgang naar een duurzaam energiesysteem komt steeds meer op stoom. Alliander bevindt zich in een uitdagende periode om dit met alle stakeholders te realiseren. Samen slimme oplossingen bedenken zodat de energievoorziening betrouwbaar, betaalbaar en bereikbaar blijft voor iedereen.		
Overige informatie			

3. Stichtingen en verenigingen

Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)			
Vestigingsplaats	Heemstede		
Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen		
Doelstelling/publiek belang	Stichting RIJK is een samenwerkingsorganisatie tussen gemeenten om financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen voor haar leden te halen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente.		
Bestuurlijk belang	Gemeentesecretaris in het algemeen bestuur.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 1084	€ 1084
	Vreemd vermogen	€ 897	€ 897
	Resultaat		

Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden. Stichting RIJK heeft de risico's geïnventariseerd. Voor 2023 wordt rekening gehouden met een benodigde weerstandcapaciteit van € 903.500. De nota bandbreedte weerstandvermogen is vastgesteld met een bandbreedte voor ratio weerstandvermogen van 0,8 tot 1,2.
Ontwikkelingen	Het maatschappelijk verantwoord inkopen is toegenomen in de werkzaamheden van Stichting RIJK. RIJK heeft, door de urgentie achter het Klimaatakkoord van Parijs (2015), haar werkmodel aangepast om deze versnelling binnen haar eigen organisatie te borgen. In elke aanbesteding die RIJK begeleidt bij de diverse gemeenten zijn deze beleidsthema's als vast onderdeel meegenomen.
Overige informatie	https://www.stichtingrijk.nl/

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid bevindt zich op het snijvlak tussen omgevingsbeleid en financiën. Het is geen doel op zich, maar een essentieel middel om mede uitvoering te geven aan vrijwel alle gemeentelijke beleidsdoeleinden. Het beleid moet passen binnen de financiële mogelijkheden en doelstellingen van de gemeente. Met grondbeleid wordt bepaald of en hoe instrumenten, zoals bijvoorbeeld kostenverhaal, worden ingezet om de gestelde doelen te realiseren.

Naast de ontwikkelingen en de visie op grondbeleid zoomt deze paragraaf in op de uitgangspunten en kaders waarbinnen het grondbeleid wordt uitgevoerd. Het uitgangspunt van de gemeente Lisse is om geen zuiver actief grondbeleid uit te oefenen, maar ook niet per definitie een passief grondbeleid. Er is gekozen voor situationeel oftewel flexibel grondbeleid. Het college kan per opgave of locatie kan afwegen welke vorm van grondbeleid (meer of minder actief) nodig is om het maatschappelijk doel te bereiken.

Ontwikkelingen

De gemeente heeft een groot aantal ambities vervat in de Omgevingsvisie Lisse 2040. Deze ambities geven richting aan het omgevingsbeleid van de komende jaren en zijn verder uitgewerkt in diverse uitvoeringsprogramma's. In de nabije toekomst zijn er in Lisse (en de regio) majeure opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, economie en mobiliteit. Grondbeleid is in financieel-economische zin dienstbaar aan het realiseren van doelstellingen op deze terreinen. De uitvoering van het grondbeleid – via de inzet van instrumenten van grondbeleid – wordt daardoor mede bepaald.

VISIE OP GRONDBELEID

In Lisse is de beleidslijn dat een situationeel grondbeleid wordt gevoerd. De ruimtelijke opgaven vragen om een grondbeleid met mogelijkheden om sturing te geven en de regie te nemen door bijvoorbeeld zelf actief gronden te verwerven. Bij de te volgen strategie staan per project de maatschappelijke doelen en ruimtelijke ambities centraal. Dat betekent dat de keuze voor een meer actieve rol dan wel een facilitaire benadering per project of locatie kan worden gemaakt. Als de markt de door de gemeente gewenste ontwikkelingen niet oppakt, dan ligt een actievere overheidsopstelling meer voor de hand en komt de regie bij de gemeente te liggen. In een dergelijk geval wordt een grondexploitatie gevoerd.

Uitgangspunten en kaders

De belangrijkste uitgangspunten en kaders zijn vastgelegd in:

- Besluit Begroting Verantwoording (BBV)/Renteomslag
- Vennootschapsbelasting
- Notitie 'Grondbeleid' (commissie BBV)
- Nota 'Grondbeleid'
- Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen
- Grondbeleid en risico's

Vennootschapsbelasting (vpb)

Sinds 1 januari 2016 geldt de vpb-plicht, indien handelingen beschouwd worden als ondernemersactiviteit, ook voor gemeenten. De winst die wordt gemaakt met het uitvoeren van (actief) grondbeleid (Bouwgrond in exploitatie) is in beginsel belastbaar voor vpb. Op basis van de aangifte 2016 heeft de Belastingdienst het standpunt ingenomen dat er in Lisse geen actief grondbeleid wordt gevoerd en dat er geen sprake is van vpb-plicht. Tot op heden hanteren we bij de jaarlijkse aangifte vpb dit standpunt. Het enige resterende risico is dat de Belastingdienst bij

latere aangiften, op basis van verandering van de gewijzigde feitelijke omstandigheden, hierover een ander oordeel kan innemen.

Financiële uitgangspunten

In het geval van een particuliere (facilitaire) ontwikkeling waaraan de gemeente medewerking verleent, worden de te verhalen kosten in beeld gebracht. Het betreft de kosten van interne uren van het ambtelijk apparaat en de inhuur. De kosten zijn gebaseerd op de zogenaamde plankostenscan en worden op de ontwikkelaar verhaald middels een anterieure overeenkomst.

Nota grondbeleid

In 2022 heeft de gemeenteraad de nota 'Grondbeleid' vastgesteld. Hierin staat dat de gemeente kiest voor situationeel grondbeleid. Deze beleidskeuze komt mede voort uit financiële overwegingen. De gemeente wil zich richten op haar kerntaken en (financiële) risico's zoveel mogelijk uit de weg gaan. Om dat mogelijk te maken, richt de gemeente zich actief op risicomanagement en projectmatig werken. De wijze waarop dat gebeurt, is vastgelegd in de nota 'Risicomanagement' en het handboek 'Projectmatig Werken'. De projectmatige werkwijze is nog gedetailleerder uitgewerkt in het plan- en besluitvormingsinstrument.

Grondbeleid en risico's

Ruimtelijke projecten zijn altijd omgeven met risico's. Risico's van operationele aard, strategische risico's maar zeker ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn. Risico's die optreden kunnen het financiële beeld van de gemeente beïnvloeden. Daarom worden regelmatig risicoanalyses uitgevoerd om risico's te identificeren, te beoordelen en daar waar nodig beheersmaatregelen te treffen.

Categorieën projecten Grondbeleid

In het BBV wordt onderscheid gemaakt in verschillende soorten gronden en tussen de eigendomssituatie: in bezit van de gemeente of van derden. Ook is van belang of de gronden een vaste of te veranderen bestemming hebben en met welk doel deze gronden zijn verworven. In lijn met het BBV wordt in Lisse onderscheid gemaakt in de volgende soorten gronden en projecten:

- Bouwgrond In Exploitatie (BIE) (niet van toepassing in Lisse)
- Faciliterende projecten
- Warme gronden
- Materiële Vaste Activa (MVA)

Bouwgrond In Exploitatie (BIE)

Definitie: gronden die in eigendom van de gemeente zijn en waarvoor de gemeenteraad een grondexploitatiecomplex met een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

Het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans. Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken, is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal tien jaar bedraagt.

De gemeente Lisse heeft geen eigen grondexploitaties.

Faciliterend grondbeleid

Definitie: bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente zelf geen grond in haar bezit. Zij voert ook niet zelf de grondexploitatie, maar dit gebeurt door een private ontwikkelaar. De kosten die de gemeente maakt, worden in dat geval verhaald op de private partijen. Er is dus geen sprake van

een bouwgrond in exploitatie of een voorraad grond in bezit van de gemeente, maar van een vordering op een derde partij. Feitelijk schiet de gemeente kosten voor die op basis van een overeenkomst worden teruggevorderd bij een derde partij, dan wel op basis van het exploitatieplan mogelijk in de toekomst kunnen worden teruggevorderd van een derde partij.

Relevante onderwerpen

Hoewel de gemeente bij de projecten niet risicodragend betrokken is, kan er toch sprake zijn van risico's en verliezen zoals:

1. Op basis van de wetgeving zijn niet alle te maken kosten via de plankostenscan verhaalbaar.
2. Er worden kosten gemaakt die bij het opstellen van de plankostenscan niet voorzien waren.
3. Uiteindelijk wordt er geen overeenkomst gesloten en/of gaat het project niet door.
4. Door de verkoop van gemeentelijke grond kan er winst gemaakt worden op het faciliterende project. Dit is naar de letter van de wet niet toegestaan.
5. Op de verkoop van gemeentelijke grond kan het VPB-regime van toepassing zijn.

Naast de facilitaire projecten, waarbij gewerkt wordt aan het opstellen en uiteindelijk ondertekenen van een overeenkomst, kan er sprake zijn van faciliterende projecten in de initiatief- of onderzoeksfase. Hierbij worden verkennende gesprekken gevoerd en mogelijkheden onderzocht.

In het onderstaande worden de 3 grotere gebiedsontwikkelingsprojecten nader toegelicht.

Facilitaire projecten; grote gebiedsontwikkelingsprojecten

Geestwater

Geestwater		
Boekwaarde 1-1-2023	974.386	N
Uitgaven 2023	165.435	N
Afboeken uitgaven t/m 2018	-254.631	V
Boekwaarde 31-12-2023	885.190	N
Nog te realiseren opbrengsten	-1.067.035	V
Nog te maken uitgaven	499.800	N
Boekwaarde 31-12-2028	317.955	N
Verliesvoorziening	317.955	

In 2022 is de overeenkomst voor het project Geestwater door AM en de gemeente getekend. In de anterieure overeenkomst is met de ontwikkelaar een exploitatiebijdrage van € 1.067.035 (incl. indexatie) afgesproken. Samen met alle nog te maken plankosten is de inschatting dat er gedurende de hele looptijd van het project (tot en met 2028) in totaal een bedrag gemoeid is van € 1.639.621.

Op basis van regelgeving (Besluit, Begroting en Verantwoording) mogen de uitgaven van een facilitair project 5 jaar lang worden geactiveerd op de balans. De uitgaven tot en met 2018 moeten daarom vrijvallen ten laste van de exploitatie (€ 254.631). In het overzicht wordt de boekwaarde van het project verlaagd met de uitgaven tot en met 2018.

Na verrekening van de uitgaven (exclusief de afgeboekte uitgaven t/m 2028) en opbrengsten is de verwachte boekwaarde per 31-12-2028 € 317.954. Op basis van de BBV is hiervoor in de jaarrekening een verliesvoorziening getroffen via de voorziening stadsvernieuwing.

De compensatie voor dit verlies wordt gevonden in de afwikkeling en levering van de gronden in 2024. Op basis van de ondertekende contracten bedraagt het netto positieve resultaat van de grondtransactie in 2024 ruim € 5,3 mln. De incidentele opbrengsten en boekwaarde van de verkoop zijn financieel opgenomen in de begroting 2024. Deze incidentele opbrengst is ten gunste van de algemene reserve geboekt.

Sportlaan

Sportlaan		
Boekwaarde 1-1-2023	-	171.623
Uitgaven 2023		24.845
Boekwaarde 31-12-2023	-	146.778
Nog te maken kosten in 2024		141.287
Boekwaarde 31-12-2024		-5.491

De gebiedsontwikkeling van de Sportlaan zit in de laatste fase. Het totaal verwachte verkoopresultaat van dit project is € 3,6 miljoen. Deze winst is reeds genomen in de jaren 2018 t/m 2022. In 2024 is alleen nog sprake van plankosten en kwaliteitsimpuls als uitgaven. Dit zijn kosten voor planbegeleiding en kosten van technische voorbereiding van bouwrijp- en woonrijpwerkzaamheden en toezicht houden op de naleving van bestekvoorwaarden bij uitvoering. Alle opbrengsten in het project zijn al eerder gerealiseerd.

Een mogelijk risico is dat een deel van de door de provincie uitbetaalde HOV-nadeelcompensatie terugbetaald moet worden. De HOV-lijn is nog niet aangelegd, maar de inpassing voor de HOV-lijn in het project is wel gedaan. Het risico voor de gemeente bestaat dat de HOV-nadeelcompensatie terugbetaald moet worden (€ 457.500) als blijkt dat de HOV-lijn niet wordt aangelegd. De kans dat dit terugbetaald moet worden, wordt ingeschat als zeer klein.

Ruigrok/Den Dekker

Ruigrok/Den Dekker		
Boekwaarde 1-1-2023	25.794	N
Kosten 2023	18.228	N
Afboeken kosten project	-36.745	V
Vrijval voorziening (2019)	-7.277	V
Eindwaarde saldo 31-12-2023	0	

Het project Ruigrok – Den Dekker is qua kosten verzekerd door de anterieure overeenkomst die op 7 juni 2017 is afgesloten. Het totale plan is opgeknipt in 2 fasen. Fase I bevat 25 woningen, waarvan 12 twee-onder-een-kap woningen, 2 vrijstaande woningen, 4 seniorenwoningen en 7 eengezinswoningen. Deze woningen hebben een hoog ambitieniveau op het gebied van duurzaamheid. Ze zijn geheel zelfvoorzienend in hun eigen energievoorziening en zijn "smart homes" in een "smart grid". Het bestemmingsplan voor fase I is in maart 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. De start van de verkoop was uitgesteld omdat er onzekerheid is over het realiseren van steigers en het aanmeren van boten voor de 10 woningen aan de Greveling. Het onderzoek naar de vaarveiligheid op de Greveling is in 2021 uitgevoerd. Het college heeft besloten dat er, onder voorwaarden, ruimte is voor een smalle steiger waar een boot kan worden aangemeerd.

Inmiddels zijn de woningen verkocht en wordt er gebouwd. Voor de steigers is een vergunning verleend. Deze is nog niet onherroepelijk.

De plannen voor fase 2 omvatten 16 woningen; 4 seniorenwoningen, 5 sociale koopappartementen en 7 eengezinswoningen. De ontwikkelaar van fase 1 is nog in gesprek met de eigenaar van de gronden in fase 2 om deze te verwerven. Indien fase 2 in ontwikkeling wordt genomen (tot nu toe is hier nog niets over bekend) zal een afspraak gemaakt worden over een extra exploitatiebijdrage aan de plankosten van de gemeente. De onderhandelingen zijn opgeschort om dezelfde reden als bij fase I.

Facilitaire projecten; kleine gebiedsontwikkelingsprojecten in uitvoering

Facilitaire projecten in uitvoering	Boek waarde	Kosten	Opbrengsten	Afboeking	Boek waarde
	1-1-2023				31-12-2023
Josephschool Lindenlaan / Villa's Achterweg	0	9.752	0	-5.097	4.655
Hoek Oranjelaan / Heereweg 33	-13.328	13.402	0	0	74
ITS gebouw	-7.660	245	0	0	-7.415
Heereweg 331 Microformat - de gele bol	7.942	5.976	0	0	13.917
Kanaalstraat 33 De Zon - aovk	-5.218	2.147	0	0	-3.072
Heereweg 347b (van Erk)*	54.088	66.631	0	-120.719	0
Heereweg 26	635	0	0	0	635
Broekweg 112 (Cardea school)	-51	686	0	-635	0
Vivaldistraat 2	585	0	0	-585	0
Haven 4 -aovk	-13.746	1.507	0	0	-12.239
Haven 1 Flynth	-68.362	3.920	0	0	-64.442
Trompenburg fase II*	110.496	29.063	-21.798	0	117.761
vml Rembrandtschool*	117.139	15.934	0	0	133.073
Middenweg 21- aovk	-2.931	49	0	2.882	0
Heereweg 455 C	20.075	2.744	-5.550	0	17.269
Von Bönninghausenlaan 54 aovk	-7.247	0	0	0	-7.247
Vuursteeglaan	-7.287	63.786	-44.400	0	12.099
Loosterweg 18 Lisse	0	0	-6.465	0	-6.465
Achterweg 20 - aovk	-4.265	0	0	0	-4.265
Schoolstraat 5 tot en met 11	-32.222	12.403	0	0	-19.819
Heereweg 245-249	-27.416	14.540	0	0	-12.876
Essenlaan 7 - aovk	1.069	1.593	-2.118	0	544
Hyacintenstraat 20 - aovk	0	7.056	-6.920	0	136
Laan van Rijkevorsel 5	0	0	-9.585	0	-9.585
	122.296	251.432	-96.836	-124.154	152.738

* deze projecten worden in het onderstaande nader toegelicht.

Heereweg 347b (van Erk) Swets & Zeitlinger

Op 14 september 2023 heeft de raad een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld van € 150.000 voor de voorbereiding van het project Swets & Zeitlinger ten laste van de algemene reserve. Na het besluit van de raad over het voorbereidingskrediet zijn we gestart met een projectgroep ter voorbereiding op de gesprekken met de ontwikkelaar. Dat heeft ertoe geleid dat er begin 2024 gesprekken, zowel ambtelijk als bestuurlijk met de ontwikkelaar zijn gevoerd over het vervolg en de samenhang met de ondertekende intentieovereenkomst in 2022 (en vorig jaar verlenging tot juli 2024). De ontwikkelaar heeft de intentie uitgesproken om de haalbaarheid van woningbouw in het eerste half jaar van 2024 te onderzoeken. Hiervoor worden verschillende scenario's opgesteld die ter besluitvorming worden voorgelegd. Vervolgens wordt een voorkeursscenario in het tweede half jaar van 2024 nader uitgewerkt en vormt de basis voor een te sluiten anterieure overeenkomst. Bij positieve besluitvorming worden daarna de plannen verder uitgewerkt voor aanvraag van vergunning en ruimtelijke procedures.

De uitgaven van het project tot en met 2023 zijn ten laste gebracht van de algemene reserve conform het eerdere raadsbesluit.

Trompenburg fase II

In 2016 hebben de gemeente Lisse en woningstichting Eigen Haard een intentieovereenkomst getekend voor het woningbouwproject Trompenburg Lisse. Dit project maakte deel uit van een

exploitatieovereenkomst die in 2011 is gesloten en waarvan ook het vernieuwde en inmiddels gerealiseerde woonzorgcomplex Rustoord onderdeel was. In de intentieovereenkomst is overeengekomen dat Eigen Haard de woningbouwlocatie mag overdragen aan een projectontwikkelaar ten behoeve van de realisatie van woningbouw. Wilma Wonen heeft de woningbouwlocatie aangekocht en is van plan om maximaal 65 woningen te ontwikkelen op het braakliggende terrein Trompenburg. De ontwikkeling is een divers woningbouwprogramma dat bestaat uit vrijstaande woningen, twee-onder-een-kapwoningen, appartementen en rijwoningen.. In juli 2021 is de anterieure exploitatieovereenkomst ondertekend en de raad heeft het bestemmingsplan in juni 2022 vastgesteld. Er is beroep ingediend bij de RvS. LaGro is ingehuurd om het verweer te schrijven. Bestemmingsplan is op advies van LaGro opnieuw (gewijzigd) vastgesteld door de raad. Het herstelbesluit is op 23 februari 2023 door de raad genomen. Het herstelbesluit heeft ter inzage gelegen van 8 maart tot en met 19 april 2023. De zitting bij de Raad van State was op 15 juni 2023. Er is een tussenuitspraak gedaan door de RvS, alle beroepsgronden zijn ongegrond verklaart behalve één. Er is een kleine aanvulling / motivatie nodig voor het parkeren. Dit is opgestuurd naar de RvS. De RvS heeft op 20 december 2023 een uitspraak gedaan, waardoor het bestemmingsplan een onherroepelijke status heeft gekregen. De aanvragen voor de omgevingsvergunningen zijn eind 2023 ingediend en worden waarschijnlijk het eerste kwartaal van 2024 verleend. Daarna zal de start van de verkoop van de woningen starten.

Niet alle gemaakte kosten op dit project kunnen worden verhaald op de opdrachtgever. Vooraf is een plankostenplan, een inschatting van de te maken uren en kosten, opgesteld. Door de beroepsprocedure worden er meer interne uren gemaakt op dit project dan vooraf was ingeschat. Daarom is een verliesvoorziening voor dit project opgenomen van € 126.000 per 31/12/2023.

Vml. Rembrandtschool

Frans Halsstraat 6 is een voormalige schoollocatie en in eigendom van de gemeente Lisse. Met STEK is in juni 2022 een koop- en realisatieovereenkomst (KRO) afgesloten. Een KRO met een anterieure overeenkomst is nodig om de afspraken vooraf juridisch goed vast te leggen. Dit om te komen tot verkoop van de voormalige schoollocatie en voor de ontwikkeling en realisatie van het plan. De provincie Zuid-Holland heeft in het kader van de regeling 'Knelpuntenpot sociale huur en middenhuur Zuid-Holland' een subsidie van € 200.000,- toegekend. Het ontwerpbestemmingsplan 'Frans Halsstraat 6' lag vanaf juni 2022 zes weken ter inzage. In deze periode zijn drie zienswijzen ingediend. De beantwoording van de zienswijzen is vastgelegd in de Nota van beantwoording zienswijzen tevens nota van wijzigingen. Op 20 oktober 2022 heeft de gemeenteraad tijdens de openbare vergadering het bestemmingsplan gewijzigd vastgesteld ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan. Binnen de beroepstermijn is door 16 omwonenden een beroepschrift ingediend bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De gemeente en Woonstichting Stek hebben een verweerschrift ingediend. De zitting heeft op 5 maart 2024 plaatsgevonden. De verwachting is dat de Raad van State binnen zes weken uitspraak doet. Deze termijn kan door de Raad van State nog een keer met zes weken worden verlengd. De aanvraag omgevingsvergunning voor het bouwen van de appartementen is in december 2023 door Stek aangevraagd.

Facilitaire projecten; initiatief- of onderzoeksfase

Facilitaire projecten initiatief	Boek waarde	Kosten	Opbrengsten	Boek waarde
	1-1-2023			31-12-2023
Hoogvliet	26.248	3.381	0	29.629
Ruishornlaan 21 - de Greef aovk	194	131.313	0	131.507
Ruishornlaan 25 - Knarrenhof aovk	4.590	52.621	0	57.211
Ruishornlaan 31 - Pauluskerk aovk	340	392	0	732
Nassastraat 25 - Posthuys	5.975	30.107	0	36.082
Bondstraat Lisse	2.963	74	0	3.037
Keukenhofdreef 18A - aovk	8.285	8.717	0	17.002
Tulpenstraat 35	5.920	15.566	0	21.486
Heereweg 351 - aovk	389	6.297	0	6.686
Heereweg 28 aovk	0	854	0	854
Akervoorderlaan 18 aovk	0	460	0	460
Achterweg 18	0	1.846	0	1.846
Gasstraat 8	0	2.009	0	2.009
Heereweg 137	0	196	0	196
Heereweg 357	0	1.686	0	1.686
Heereweg 477-479	0	490	0	490
Oranjelaan 98	0	1.743	0	1.743
HOV lijn	0	2.695	0	2.695
Akervoorderlaan 13 AOVK	0	5.175	0	5.175
Totaal	54.904	265.620	0	320.524

De bovenstaande bedragen betreffen de voorbereidingskosten in de initiatief- of onderzoeksfase. Naar verwachting worden deze kosten bij het afsluiten van de anterieure overeenkomst verrekend met de ontwikkelaar. Niet verrekenbare kosten worden afgeboekt t.l.v. het rekeningresultaat. Vooralsnog worden deze kosten als risico aangemerkt.

Warme gronden

Definitie: de door de gemeente verworven gronden met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor de raad nog geen operationele grondexploitatie heeft vastgesteld.

Op basis van de wijziging van het BBV in 2016 worden deze warme gronden verantwoord onder materiële vaste activa en wel tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is niet toegestaan. Ingeval van duurzame waardevermindering vindt afwaardering plaats naar de waarde volgens de geldende bestemming. Voor gronden die zijn verworven en waarvoor nog geen bestemmingswijziging is doorgevoerd, kan dit betekenen dat er (tijdelijk) een forse afwaardering moet plaatsvinden. Deze kan grotendeels worden teruggedraaid zodra tot de bestemming van bouwgrond wordt besloten. Dit leidt met name bij de gebiedsontwikkeling tot ongewenste effecten, zoals grote fluctuaties in de waardering van deze gronden – en als gevolg daarvan het resultaat en de financiële positie van de gemeente.

De gemeente Lisse heeft geen warme gronden.

Materiële Vaste Activa (MVA) – inclusief overlopende passiva

Definitie: over grond als materiële vaste activa wordt gesteld dat deze grond een vaste bestemming heeft en geen deel is van een transformatieproces. Dit geldt ook voor gronden die anticiperend en strategisch zijn aangekocht, maar waarbij geen sprake is van gebiedsontwikkeling. Bij grond als materiële vaste activa gaat het veelal om ondergrond van gebouwen, wegen, parken, pleinen of van land- of bosbouwgronden.

	Boek waarde
	1-1-2024
Dever Zuid / Geestwater (Gronden)	476.432
Heereweg 351	103.007
Totaal	579.439

Dever-Zuid en Geestwater

Onder de Materiële vaste activa zijn de gronden van Dever Zuid- en Geestwater opgenomen. Op basis van de ondertekende contracten bedraagt het netto positieve resultaat van de grondtransactie in 2024 ruim € 5,3 mln.

Heereweg 351

In 2022 zijn terreinen aangekocht voor het project Geestwater. Dit zal weer worden verkocht in 2024.

Reserves en voorzieningen

Definitie reserves: deze worden aangehouden als buffer voor risico's, om lasten te egaliseren en om te sparen voor toekomstige uitgaven.

Definitie voorziening: er is een bedrag apart gezet voor toekomstige uitgaven die onvermijdelijk zijn, maar waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend is.

Het essentiële verschil tussen een reserve en een voorziening is dat de raad de bestemming van een reserve kan wijzigen. Er is sprake van vrije besteedbaarheid. Bij een voorziening kan dat niet: dan is er sprake van verplichte bestedingsrichting.

Voorziening stadsvernieuwing

Zoals in het BBV is bepaald, mogen verwachte positieve en negatieve resultaten niet worden gesaldeerd en moeten we voor verwachte tekorten direct een voorziening treffen. Per 1/1/2023 zijn de volgende verliesvoorzieningen getroffen.

Project	
Geestwater	€ 317.954
Trompenburg	€ 126.343
Vuursteeglaan	€ 35.979
	€ 480.276

Paragraaf Open overheid

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) richt zich op het passief en actief openbaar maken van overheidsinformatie en op het op orde brengen van de informatiehuishouding. Passief openbaar maken gaat over het openbaar maken van informatie via een Woo-verzoek. Hier lopen we in de pas met de wetgeving. Het actief openbaar maken gaat over het uit eigen beweging openbaar maken van informatie via een web-portaal.

Passieve openbaarmaking

Het aantal Woo-verzoeken is in 2022 en 2023 met meer dan de helft toegenomen. Om de Woo-verzoeken ook in de toekomst te kunnen blijven afhandelen, is de capaciteit die beschikbaar was voor de Woo-coördinator in 2023 uitgebreid. Daarnaast is het proces rondom de afhandeling van Woo-verzoeken verder verfijnd.

In 2023 zijn voor gemeente Lisse 28 Woo-verzoeken binnengekomen.

- 19 verzoeken gevolgd door besluiten waarbij documenten zijn verstrekt.
- 4 verzoeken informeel afgehandeld/doorverwezen.
- 0 verzoeken geen documenten aangetroffen.
- 1 verzoek buiten behandeling gesteld (niet op de juiste manier ingediend/niet gereageerd op preciseringsverzoek).
- 1 besluit geen documenten verstrekt op basis van uitzonderingsgrond.
- 3 verzoeken per 31 januari 2024 nog niet afgehandeld.

Inrichting Woo-portalen

In het vierde kwartaal heeft een leverancier de opdracht gekregen Woo-portalen in te richten voor Hillegom, Lisse en Teylingen. Deze portalen zijn in de testfase gerealiseerd en worden begin 2024 opgeleverd. Hier lopen we een kleine pas voor op de wetgeving. Vanuit de Wet open overheid zijn we nog niet verplicht de Woo-verzoeken te publiceren of een portaal in te richten. Dit geeft ons een kleine voorsprong bij de verdere implementatie van de Woo.

Informatiehuishouding op orde brengen

De Wet open overheid vereist dat overheidsorganisaties de informatiehuishouding verder op orde brengen. De informatiehuishouding vormt de basis van zowel het actief als passief openbaar maken van informatie. Hiermee is dit onderdeel essentieel voor de verdere implementatie van de Woo. Dit onderdeel is ondergebracht in het project 'Samen, Digitaal, Transparant' (SDT). Binnen SDT is er met een externe partner (Becis Dior) een inventarisatie van de informatiehuishouding uitgevoerd. De aanbevelingen vanuit het door Becis opgeleverde rapport geven goed weer welke vervolgstappen wij kunnen nemen in het op orde krijgen van de informatiehuishouding. Parallel aan deze inventarisatie is er in samenwerking met KBenP een visie op informatiegericht werken opgesteld en zijn er stappen gezet in het in het slanker maken van het informatielandschap.

Paragraaf Opvang ontheemden

In februari 2022 begon de oorlog in Oekraïne, waarmee een grote vluchtelingenstroom richting de rest van Europa en dus ook Nederland op gang kwam. De HLT-gemeentes stonden daardoor acuut voor de uitdaging om Oekraïense ontheemden op te vangen en hebben nadrukkelijk hun verantwoordelijkheid genomen bij deze humanitaire ramp. Omdat het hier om crisisopvang gaat, ligt de bevoegdheid bij de burgemeester, aangestuurd door het Veiligheidsberaad (landelijk) en de Veiligheidsregio (regionaal).

Lisse vangt ultimo 2023 151 mensen opgevangen in een deel van hotel Lowietje aan de Heereweg. Daarnaast is er een kleine locatie aan de Laan van Rijckevorsel beschikbaar voor 9 personen. Daarnaast zijn er over 2023 gemiddeld 11 ontheemden bij particulieren in de gemeente Lisse gehuisvest

Voor alle ontheemden die de gemeente Lisse in 2023 heeft opgevangen, is naast huisvesting gezorgd voor zorg, onderwijs, welzijn, toegang tot werk en leefgeld en een veilige leefomgeving. De opgave heeft veel gevraagd van HLTsamen en doet dat nog steeds. Zo is er voor de uitvoering veel gebruikt gemaakt van ingehuurde externe partijen. Ook hebben inwoners van Lisse en vrijwilligers waar nodig ondersteuning geboden.

Periodiek wordt binnen HLTsamen een financiële monitor opgesteld. Deze financiële monitor geeft weer welke kosten we tot nu toe hebben gemaakt, welke inkomsten er zijn en wat de verwachtingen zijn voor in de toekomst. Met behulp van deze monitor brengen we de knelpunten en risico's in kaart. De informatie in deze paragraaf is gebaseerd op de concept monitor over 2023.

Voor het bepalen van de inkomsten en uitgaven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Alle direct aan een gemeente toe te rekenen kosten, worden direct verantwoord in de administratie van de desbetreffende gemeente.
2. Het aantal opvangdagen dat er beschikbaar was in de gemeente, zoals dat ook de basis is voor de declaratie naar het Rijk.
3. De kosten van HLTsamen (met name interne uren, inhuur, welzijn e.d.) worden naar rato van het aantal opvangdagen toegerekend aan de gemeente.
4. Het financiële kader is het Rijksbudget, hier zijn we binnen gebleven. Gezien de onzekerheid wat er nog op ons afkomt, stellen wij voor om dezelfde beleidslijn te volgen als vorige jaar op basis waarvan het nog resterende saldo van 2023 wordt overgeheveld naar 2024.

Inkomsten

Gemeentelijke Opvang Oekraïne

De regeling gemeentelijke opvang Oekraïne (GOO), per 4 juni 2022 in werking getreden, regelt de compensatie voor gemeenten voor de realisatie van noodopvangplekken en verstrekkingen aan ontheemden. Gemeenten ontvangen volgens deze regeling een normbedrag van €83 per dag per gerealiseerde gemeentelijke opvangplek. Onder dit normbedrag vallen alle kosten die direct gerelateerd zijn aan de opvang, zoals huur, energie en schoonmaak.

Over 2023 hebben we € 4.673.481 aan compensatie te ontvangen vanuit het Rijk voor de realisatie van de gemeentelijke opvang

Particuliere Opvang Oekraïne

Waar de meeste ontheemden in gemeentelijke opvanglocaties worden opgevangen, kan een gasthuishouden ook tijdelijk onderdak aanbieden. Het gasthuishouden ontvangt echter geen financiële vergoeding. Hiervoor geldt de regeling particuliere opvang Oekraïne (POO) die ook per 4 juni 2022 in werking is getreden. Na registratie in een gemeente krijgen de ontheemden leefgeld

uitgekeerd per maand. Het uitgekeerde leefgeld wordt volledig vergoed door het Rijk. Gemeenten krijgen daarnaast voor de ondersteuning van de particuliere opvang € 210 per maand per ontheemde.

Met behulp van het aantal beschikbare plekken per locatie, het totaal aantal dagen waarop deze plekken beschikbaar waren en het normbedrag, zijn de inkomsten berekend. De inkomsten zijn gesplitst in perioden waarin verschillende regelingen van kracht waren. Voor particuliere opvang hebben we in 2023 € 59.657 aan compensatie ontvangen.

Uitgaven

De gemeente maakt, wat de kosten betreft, onderscheid tussen drie categorieën: kosten van leefgeld, de locatiekosten (huur, beveiliging, klein onderhoud), inzet van personeel van HLTsamen (zowel eigen personeel als inhuur) en overige kosten. Bij de laatste categorie kan gedacht worden aan de kosten voor de internationale schakelklas, welzijn, catering, tandarts en fysiotherapie. Bij de kosten is geen onderscheid gemaakt tussen gemeentelijke of particuliere opvang, ze zijn als het totaal van de opvang in de gemeente gepresenteerd.

Samenvattend kan financieel de volgende stand van zaken gepresenteerd worden:

Overzicht Financiën Crisis Noodopvang Oekraïne		
Inkomsten		
Gemeentelijke opvang	€	4.673.481
Particuliere opvang	€	59.657
subtotaal inkomsten	€	4.733.138
Uitgaven		
Leefgeld	€	271.081
Kosten locatie	€	2.692.443
Inzet personeel en externe inhuur	€	1.202.034
Overige kosten	€	23.622
subtotaal uitgaven	€	4.189.180
verschil inkomsten en uitgaven € 543.958		

Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat van 2023 stellen we voor om een bedrag van € 543.958 naar 2024 over te hevelen, gezien alle onzekerheden rondom de opvang van ontheemden.

Financiële jaarrekening

Wettelijk kader

De Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten scheppen het wettelijk kader voor de financiën van gemeenten.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn eisen gesteld aan de specifieke informatie die moet zijn opgenomen in de financiële jaarrekening. De bedoeling hiervan is om de transparantie van de gemeentelijke jaarrekening te verhogen. Deze verplichte onderwerpen zijn de uitgangspunten voor de structuur van de jaarrekening.

- De uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.
- Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

Provinciaal toezicht

De provincie heeft de taak toezicht te houden op de gemeenten. Om in aanmerking te komen voor de meest lichte vorm van toezicht (repressief toezicht) hebben Gedeputeerde Staten de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De begroting 2025 moet in evenwicht zijn of, als dat niet het geval is, moet het laatste jaar van de meerjarenraming (2028) in evenwicht zijn.
- De jaarrekening 2023 moet in evenwicht zijn; als de jaarrekening niet in evenwicht is, kan dat, afhankelijk van de aard en/of omvang van het tekort, van invloed zijn bij de bepaling van het toezichtregime.
- De vastgestelde jaarrekening 2023 en de begroting 2025 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli 2023 en 15 november 2024, aan de provincie zijn toegezonden.

Met het hiervoor genoemde evenwicht wordt het 'structureel evenwicht' bedoeld. Dit houdt in dat structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten.

Door vaststelling van de jaarrekening in de vergadering van 20 juni 2024, tijdige inzending en het structurele evenwicht van de jaarrekening wordt aan de eisen voldaan.

Balans

Balans

Bedragen € x 1.000

ACTIVA	31-12-2023	31-12-2022
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa		
• Investerings met een economisch nut		
<i>Bedrijfsgebouwen</i>	6.443	6.717
<i>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</i>	1.271	1.306
<i>Gronden en terreinen</i>	1.095	2.220
<i>Machines, apparaten en installaties</i>	193	881
<i>Overig</i>	58.618	61.294
<i>Woonruimten</i>	381	416
• Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven		
<i>Grond- weg- en waterbouwkundige werken</i>	15.054	15.438
<i>Machines, apparaten en installaties</i>	565	611
• Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut		
<i>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</i>	7.096	4.985
	90.717	93.869
Financiële vaste activa		
• Kapitaalverstrekkingen aan:		
<i>Deelnemingen</i>	1.973	1.968
• Leningen aan:		
<i>Overige verbonden partijen</i>	2.393	2.393
<i>Woningbouwcorporaties</i>	655	685
• Overige langlopende leningen	7.255	5.772
	12.276	10.818
TOTAAL VASTE ACTIVA	102.993	104.687
VLOTTENDE ACTIVA		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
• Vorderingen op openbare lichamen	7.066	5.762
• Rekening-courantverhouding met het Rijk	5.244	7.661
• Overige vorderingen	716	1.671
	13.025	15.094
Liquide middelen		
• Liquide middelen (kas- en banksaldi)	223	213
	223	213
Overlopende activa		
• Nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van:		
<i>Het Rijk</i>	5	1.787
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>	722	378
• Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.628	2.823
	3.355	4.989
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	16.604	20.295
TOTAAL ACTIVA	119.597	124.982

Balans

Bedragen € x 1.000

PASSIVA	31-12-2023	31-12-2022
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen		
• Algemene reserves	8.421	6.263
• Bestemmingsreserves	14.504	15.154
• Nog te bestemmen resultaat	2.428	5.029
	25.353	26.446
Voorzieningen		
• Egalisatievoorzieningen	1.659	1.965
• Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.352	2.198
• Van derden verkregen midd. die spec. besteed moeten worden	2.471	2.382
• Overige voorzieningen	-	-
	6.482	6.546
Vaste schulden		
• Onderhandse leningen van:		
<i>Binnenlandse banken en overige financiële instellingen</i>	76.080	80.564
• Waarborgsommen	7	7
	76.087	80.571
TOTAAL VASTE PASSIVA	107.922	113.563
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden		
• Overige vlottende schulden	3.750	1.938
	3.750	1.938
Overlopende passiva		
• Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	3.870	7.248
• Ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren van:		
<i>Het Rijk</i>	2.868	649
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>	503	936
• Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen.	684	648
	7.925	9.482
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	11.675	11.420
TOTAAL PASSIVA	119.597	124.982
<i>Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen</i>	66.475	70.982

Totaaloverzicht resultaat per programma

In onderstaand overzicht treft u voor de Programmarekening 2023, in één totaaloverzicht, de baten en lasten en de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma, inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien, aan.

		Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening
		2022	2023	2023	2023
Programma 1. Samenleven	Lasten	-35.923	-33.569	-43.535	-47.547
	Baten	8.617	5.723	13.793	18.616
Saldo		-27.308	-27.846	-29.744	-28.931
Programma 2. Leefomgeving	Lasten	-15.952	-15.520	-17.730	-18.200
	Baten	10.937	7.914	7.989	9.251
Saldo		-5.014	-7.609	-9.741	-8.949
Programma 3. Bedrijvigheid	Lasten	-1.466	-1.220	-1.342	-1.113
	Baten	489	138	138	200
Saldo		-977	-1.082	-1.204	-913
Programma 4. Bestuur en ondersteuning	Lasten	-2.623	-2.724	-3.306	-3.453
	Baten	1.412	493	478	678
Saldo		-1.211	-2.232	-2.828	-2.776
Saldo programma's		-34.510	-38.769	-43.517	-41.569

Algemene dekkingsmiddelen:

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Saldo	38.970	37.147	39.649	40.915
Belastingen overig	Saldo	-305	-301	-274	-341
Overhead	Saldo	-8.758	-7.900	-8.271	-7.896
Overige baten en lasten	Saldo	23	-303	-44	-32
OZB niet-woningen	Saldo	2.571	2.643	2.709	2.753
OZB woningen	Saldo	4.113	4.210	4.144	4.139
Treasury	Saldo	769	1.088	748	938
Saldo algemene dekkingsmiddelen		37.383	36.584	38.661	40.475

Saldo voor resultaatbestemming		2.871	-2.174	-4.861	-1.093
---------------------------------------	--	--------------	---------------	---------------	---------------

Storting in reserves

1. Samenleven	Lasten	-2.719	-2.500	-2.585	-3.174
2. Leefomgeving	Lasten	-417	0	-107	-107

3. Bedrijvigheid	Lasten	-284	0	0	0
4. Bestuur en ondersteuning	Lasten	-90	0	0	-1.073
Totaal stortingen in reserves		-3.510	-2.500	-2.692	-4.354

Onttrekkingen reserves

1. Samenleven	Baten	4.510	5.000	5.627	5.401
2. Leefomgeving	Baten	102	197	1.452	995
3. Bedrijvigheid	Baten	798	493	523	346
4. Bestuur en ondersteuning	Baten	259	50	188	1.132
Totaal onttrekkingen uit reserves		5.669	5.740	7.790	7.875

Resultaat na bestemming		5.030	1.066	237	2.428
--------------------------------	--	--------------	--------------	------------	--------------

Waarderingsgrondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De baten en lasten m.b.t. grondbeleid worden in de exploitatie verwerkt volgens de notitie Grondbeleid. Het saldo van de baten en lasten wordt verwerkt in de balans in de post Overlopende passiva of Overlopende activa.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke. Personele kosten worden niet geactiveerd. Dus voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

Waardering en afschrijving materiële vaste activa

1. Geactiveerde kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden lineair in maximaal 5 jaar afgeschreven.
2. Kosten voor het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

3. Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000,- worden in beginsel niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.
4. Bij de waardering van de vaste activa worden bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
6. Investerings worden lineair afgeschreven.
7. Afschrijven van een investering beginnen in het jaar volgend op het jaar waarin het actief wordt opgeleverd.
8. Aan een investering wordt rente toegerekend over de boekwaarde op de eerste dag van het jaar. De rente wordt berekend met het omslagpercentage. Voor 2023 is dit 2%.
9. Bij het bepalen van de afschrijvingen wordt de componentenbenadering gehanteerd. De componentenbenadering houdt in dat verschillende samenstellende delen van een materieel vast actief afzonderlijk worden afgeschreven op basis van het individuele waardeverloop van die delen. Per samenstellend deel kunnen de economische gebruiksduren namelijk verschillen.
10. Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met economisch nut:
 - max. 80 jaar: rioleringen en duikers
 - 40 jaar: (ver)nieuwbouw woonruimten, schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen en parkeergarage
 - 10 jaar: Tijdelijke gebouwen/ noodlokalen/ loodsen/ opslagplaatsen
 - 25 jaar: Renovatie, restauratie en aankoop woonruimten, schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen en parkeergarage
 - 15 jaar: Technische installaties in schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen
 - 10 jaar: Inventaris schoolmeubilair en veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen
 - 20 jaar: motorvoertuigen
 - 40 jaar: begraafplaats
 - 25 jaar: uitbreiding begraafplaats
 - 5 jaar: Hardware
 - 3 – 5 jaar: Software en randapparatuur
 - 7 jaar: Tractie

Het college kan in bijzondere gevallen beargumenteerd afwijken van de bovenstaande afschrijvingstermijnen. Overige niet genoemde investeringen worden zo veel mogelijk volgens bovenstaande richtlijnen geactiveerd.

Warme gronden

Gronden verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, worden in de regel geduid als 'warme gronden'. Conform de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)' worden deze verantwoord onder materiële vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV) tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

Afwaarderen naar de waarde volgens de geldende bestemming van deze gronden kan achterwege blijven als aan een aantal cumulatieve voorwaarden wordt voldaan. Als aan deze cumulatieve voorwaarden wordt voldaan, kan voor deze 'warme gronden' uitgegaan worden van de waarde in toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming (art. 65 BBV). De cumulatieve voorwaarden zijn:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de (toekomstige) bestemming(en)/functies (ontwikkeling) betreffende het plangebied dien(en)t goed onderbouwd te worden;

- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie/het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of rijk;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige bestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Financiële vaste activa

De belangen in gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en effecten worden gewaardeerd tegen kostprijs. De posten worden in waarde vermindert, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. De lening aan de woningcorporatie en de overige uitgegeven leningen worden gewaardeerd tegen nominale waarden.

Flottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen en overlopende posten

De liquide middelen en overlopende posten worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

In het Besluit Begroting en Verantwoording worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis van een raadsbesluit genomen voor het einde van het betreffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Onderscheid tussen reserves en voorzieningen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is een onderscheid gemaakt tussen reserves en voorzieningen.

Algemene reserve: alle reserves, niet zijnde een bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve: een reserve waaraan het bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Voorziening: een voorziening is een deel van het vermogen dat afgezonderd is wegens

1. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs ingeschat kunnen worden;
2. op de balansdatum bestaande risico's m.b.t. bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs ingeschat kan worden;
3. kosten die in een volgend jaar zullen worden gemaakt mits het maken van de kosten zijn oorsprong mede vindt in het (lopende) jaar of in een voorafgaand jaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal jaren.

Van een voorziening is dus sprake als het gaat om te kwantificeren financiële verplichtingen of risico's. Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die

reden kunnen voorzieningen naar de situatie ultimo balansdatum verslagjaar geen negatieve stand hebben. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies'

Het gaat bij voorzieningen om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden, zoals bijvoorbeeld wachtgeld- en belastingverplichtingen, pensioenverplichtingen, garantieverplichtingen en dergelijke. Ook kunnen voorzieningen betrekking hebben op verplichtingen, samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van bepaalde kosten, zoals bijvoorbeeld groot onderhoud. Indien de financiële verplichtingen of risico's niet te kwantificeren zijn dan dienen deze zaken vermeld te worden in de risicoparagraaf.

Pensioenen en andere lange termijn-personeelsbeloningen

De pensioenverplichtingen ten behoeve van de wethouders zijn verzekerd bij Loyalis. Het niet afgedekte deel is tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. Hierbij is de rekenrente op basis van de APPA-rente gehanteerd. De rekenrente van de ingegane pensioenen wijkt af van de APPA-rente.

Gebruik van schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening dient het bestuur, in overeenstemming met de algemeen aanvaarde grondslagen, bepaalde schattingen en veronderstellingen te doen die mede bepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen afwijken van deze schattingen.

Rentetoerekening aan reserves en voorzieningen

Aan reserves en voorzieningen wordt geen rente toegerekend.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met betaalde aflossingen. Vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat. Hier gaan we uit van de op 15 juni 2023 vastgestelde Financiële verordening gemeente Lisse 2023 en het op 14 december 2023 in de vastgestelde slotwijziging opgenomen normenkader.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
 - Een verantwoordingsgrens van 1% van de totale lasten, inclusief de dotaties aan de reserves is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
 - Een rapporteringstolerantie van € 100.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Toelichting op de balans

ACTIVA

Immateriële en Materiële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn vaste activa, die niet tastbaar zijn.

De materiële vaste activa zijn als volgt onderverdeeld:

- Gronden en terreinen: alle terreinen en gronden in gebruik gegeven of verhuurd aan anderen;
- Woonruimten: alle huizen in gebruik gegeven en in gebruik gegeven als dienstwoning;
- Bedrijfsgebouwen: gemeentehuis, brandweerkazerne, scholen e.d.;
- Grondbouwkundige werken: drainages, keerwanden, overstorten e.d.;
- Waterbouwkundige werken: sloten, bruggen, beschoeiingen, rioleringen, duikers, gemalen e.d.;
- Wegbouwkundige werken: straten, pleinen, verlichting, straatmeubilair, groenvoorzieningen e.d.;
- Vervoermiddelen: auto's;
- Machines, apparaten en installaties: machines, computers e.d.;

Deze indeling is gebaseerd op het BBV. De kolommen worden alleen getoond als er daadwerkelijk ook bedragen in voorkomen.

a Investerings met een economisch nut

De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Correctie bw	Investerings	Des- investerings	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Materiële vaste activa economisch nut								
Bedrijfsgebouwen	10 - 40	6.717		129		4	399	6.443
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10 - 15	1.306		87			122	1.271
Gronden en terreinen	-	2.220		76	1.200			1.095
Machines, apparaten en installaties	15 - 60	881	-645	-			43	193
Overig	5 - 40	61.294		-282			2.394	58.618
Woonruimten	25	416		-			35	381
TOTAAL		72.834	-645	10	1.200	4	2.993	68.002

Op diverse onderdelen zijn belangrijke investeringen en/of bijdragen van derden te signaleren. Een toelichting van de belangrijkste mutaties per activumsoort wordt hierna gegeven:

- **Bedrijfsgebouwen**
In 2023 is de Vivaldistraat 6 aangekocht en er zijn nog wat laatste kosten gemaakt voor de sporthal Ter Specke. De bijdrage van derden betreft een specifieke uitkering van het Rijk voor de sporthal Ter Specke.
- **Grond-weg-en waterbouwkundige werken**
De investeringen betreft het inrichten van diverse speelplaatsen € 87.000.
- **Gronden en terreinen**
In 2022 is Grond aangekocht voor de Dever Zuid en Geestwater hierbij stond nog € 50.000 in depot deze is in 2023 betaald. In 2023 is een stuk grond aangekocht binnenterrein Bloemenbuurt Lisse. De vermindering op gronden en terreinen heeft te maken met de verkoop van een deel grond Dever Zuid/Geestwater.
- **Machines, apparaten en installaties**
De investering openbare verlichting zijn gecorrigeerd van Machines, apparaten en installaties economisch nut naar Grond-, weg- en waterbouwkundige werken Maatschappelijk Nut zoals benoemd in het afschrijvingsbeleid.
- **Overig**
Investering heeft betrekking op het Zwembad en heeft betrekking op een correctie van de kosten
- **Woonruimten**
Geen mutaties.

b Investerings met een economisch nut waar tegenover heffingen e.d. staan

De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Des-investeringen	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Materiële vaste activa economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven							
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	15 - 50	15.438	71			456	15.054
Machines, apparaten en installaties	10 - 20	611				46	565
TOTAAL		<u>16.050</u>	<u>71</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>502</u>	<u>15.619</u>

Op diverse onderdelen zijn belangrijke investeringen en/of bijdragen van derden te signaleren. Een toelichting van de belangrijkste mutaties per activumsoort wordt hierna gegeven:

- Grond-weg-en waterbouwkundige werken
De investeringen hebben betrekking op de Riolering.

c. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Correctie bw	Investerings	Des-investeringen	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Materiële vaste activa maatschappelijk nut								
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	10 - 40	4.985	645	2.629		876	286	7.096
TOTAAL		<u>4.985</u>	<u>645</u>	<u>2.629</u>	<u>-</u>	<u>876</u>	<u>286</u>	<u>7.096</u>

Op diverse onderdelen zijn belangrijke investeringen en/of bijdragen van derden te signaleren. Een toelichting van de belangrijkste mutaties per activumsoort wordt hierna gegeven:

- Grond-weg-en waterbouwkundige werken
In 2023 is de boekwaarde openbare verlichting overgeboekt van Machines, apparaten en installaties Economisch nut naar Grond-, weg- en waterbouwkundige werken Maatschappelijk nut. De investeringen hebben betrekking op diverse herinrichtingen wegen en parkeerplaatsen, verkeersmaatregelen, openbare verlichting en het groenbeheerplan. De bijdrage van derden zijn financiële bijdragen van belanghebbende blokhuis.

Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Overige	Boekwaarde 31-12-2023
Financiële vaste activa					
Kapitaalverstrekkingen aan:					
Deelnemingen	1.968	5			1.973
Gemeenschappelijke regelingen	-				-
Overige verbonden partijen	-				-
Leningen aan:					
Overige verbonden partijen	2.393				2.393
Woningbouwcorporaties	685		30		655
Overige langlopende leningen	5.772	1.212	364	635	7.255
TOTAAL	10.818	1.217	394	635	12.276

Leningen aan woningbouwcorporaties

Er loopt nog één lening van het rijk via de gemeente. De gemeente functioneert als doorgeefluik. Zie ook onder Langlopende schulden.

Kapitaalverstrekkingen: Deelnemingen en effecten

De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Aantal aandelen	Boekwaarde 1-1-2023	Aantal aandelen	Boekwaarde 31-12-2023
Deelnemingen				
Aandelen Dunea	70.521	32	68.314	32
Aandelen netwerkbedrijf Alliander	541.261	244	541.261	244
Aandelen De Meerlanden	7.022	940	7.022	940
Aandelen De Meerlanden 2021	3.205	638	3.205	638
Aandelen De Meerlanden 2022	36	7	36	7
Aandelen De Meerlanden 2023			22	5
Aandelen B.N.G.	18.252	41	18.252	41
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij		66		66
TOTAAL		1.968		1.973

Deelnemingen

Het aantal aandelen Dunea bedraagt 70.521 aandelen per 31-12-2022. De aandelen Dunea zijn tegen € 0,45 per stuk opgenomen op de balans. In 2023 heeft er een herindeling van de aandelen plaatsgevonden op basis van inwoner aantallen. Er zijn 2.207 aandelen geleverd aan een andere gemeente zonder tegenprestatie. Destijds heeft Lisse de aandelen verkregen met in de statuten vermelde nominale waarde van 10 gulden.

De aandelen staan nu tegen een waarde van € 0,46 op de balans.

De aandelen in het netwerkbedrijf Alliander zijn voor € 243.567 opgenomen op de balans tegen € 0,45 per stuk. Het aantal aandelen bedraagt 541.260 stuks.

Sinds 1 juli 2009 heeft Lisse aandelen in de Meerlanden. De Meerlanden is een door de overheid gedomineerde vennootschap. In 2021 is er de kapitaalstructuur van de Meerlanden aangepast. Er heeft een herschikking van de aandelen afgestemd op het aantal huisaansluitingen plaatsgevonden. Op de oude aandelen heeft een conversie plaatsgevonden. 8.951 aandelen zijn

met de conversie 7.022 aandelen geworden tegen de zelfde waarde € 939.750. In 2021 zijn er 3.205 aandelen aangekocht. De aandelen kostten € 199 per stuk, in totaal € 638.334. Met de herijking van de aandelen is in 2022 36 aandelen aangekocht. Per stuk € 206 is in totaal € 7.417. Met de herijking van de aandelen is in 2023 22 aandelen aangekocht. Per stuk € 216 is in totaal € 4.750.

Het aantal aandelen BNG bedraagt 18.252 (van € 2,50). De boekwaarde van deze aandelen BNG bedraagt € 41.411,98. Lisse ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit in de BNG.

Bij de oprichting van Greenport heeft de gemeente bijgedragen in de stichting daarvan.

Leningen aan woningbouwcorporaties

De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Overige	Boekwaarde 31-12-2023
Woningbouwcorporaties					
Lening U/G Woonstichting STEK	685		30		655
TOTAAL	<u>685</u>				<u>655</u>

Overige langlopende geldleningen u/g

De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Overige	Boekwaarde 31-12-2023
Overige langlopende leningen					
Diverse:					
Geldlening FC Lisse aflossing schuld 2012 en boeterente	120		15		105
Lening St. Jenaplanscholen (renteloos)	6				6
Geldlening Speelkwartier	232				232
SVN:					
Rekening-courant	977			635	1.612
Duurzaamheidsleningen	321		42		279
Leningen funderingen	62		1		61
SVN Startersleningen	1.732	1.212	265		2.679
Hypothecaire leningen					-
Personeel	2.322		41		2.281
TOTAAL	<u>5.772</u>	<u>1.212</u>	<u>364</u>	<u>635</u>	<u>7.255</u>

In januari 2012 is besloten om de openstaande vorderingen van FC Lisse om te zetten in een renteloze lening van € 360.000, waarvan in 2023 € 15.000 is afgelost.

In januari 2012 is besloten om activa over te nemen van FC Lisse. Met de verkoopopbrengst heeft FC Lisse lopende leningen bij de bank afgelost. De hieruit voortvloeiende boeterente is ook omgezet in een renteloze lening. Voor beide leningen is een overeenkomst van schuld gesloten.

Ingevolge de wet FIDO mogen geen leningen meer verstrekt worden aan het personeel.

De lopende personele leningen zijn voor de invoering al verstrekt.

Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar (x € 1.000)

De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar		31-12-2023	31-12-2022
a.	Vorderingen op openbare lichamen	7.066	5.762
e.	Rekening-courantverhouding met het Rijk	5.244	7.661
h.	Overige vorderingen	716	1.671
		<u>13.025</u>	<u>15.094</u>

- a. De vorderingen op openbare lichamen hebben betrekking op te ontvangen BTW uit het BTW compensatiefonds en een paar overige te ontvangen bedragen.
- e. Rekening- courantverhouding met het Rijk betreft de gelden die in de Schatkist is gestort. In 2013 is het wetsvoorstel verplicht schatkistbankieren in werking getreden. Gemeenten, provincies en waterschappen moeten vanaf 16 december 2013 het overgrote deel van hun overtollige liquide middelen en beleggingen onderbrengen bij het ministerie van Financiën. Deze maatregel levert een significante bijdrage aan de EMU schuldverlaging en vermindert daarnaast het financieel risico voor decentrale overheden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000) Lisse					
		Verslagjaar			
		2023			
(1)	Drempelbedrag	1.293			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	291	304	280	541
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.003	989	1.014	753
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	64.658			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	64.658			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000					
Vanaf 1 juli 2021					
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.		Drempelbedrag	1.293		
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	26.147	27.663	25.723	49.729
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	291	304	280	541

- h. De openstaande vorderingen worden regelmatig nagelopen en periodiek worden de nodige maatregelen getroffen om invordering te bereiken. In 2023 is er een voorziening dubieuze debiteuren gevormd.

Liquide middelen

De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Liquide middelen	31-12-2023	31-12-2022
a. Liquide middelen (kas- en banksaldi)	223	213
	<u>223</u>	<u>213</u>

Overlopende activa

De overlopende activa zijn verdeeld in:

Bedragen € x 1.000

Overlopende activa	31-12-2023	31-12-2022
a. Nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van: <i>Het Rijk</i>	5	1.787
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>	722	378
b. Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.628	2.823
	<u>3.355</u>	<u>4.989</u>

a.

Bedragen € x 1.000

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.	Beginsaldo 1-1-2023	Toevoegingen 2023	Ontvangen 2023	Eindsaldo 31-12-2023
BBZ 2021 SISA G4A declarabel	6		6	-
NTO Noodopvang Oekraïne (vanuit normbedrag)	1.760		1.760	-
SPUK Sport SISA H4	3	2		5
SISA D19 deels besteed	18		18	-
Subtotaal het Rijk	1.787	2	1.784	5
Provincie Zuid-H SGG N207/N208	200		200	-
Holland Rijnland RIF N207/N208	125	17		142
Gem. Hillegom bijdr proj 207/N208	53		53	-
Inkomensoverdracht beschermd wonen	-	580		580
Subtotaal overige Nederlandse overheidslichamen	378	597	253	722
TOTAAL	<u>2.165</u>	<u>599</u>	<u>2.037</u>	<u>727</u>

b.

bedragen € x 1.000

Overige overlopende activa	31-12-2023	31-12-2022
vooruitbetaalde bedragen	1	1
Nog te ontvangen bedragen	1.001	1.304
Nog te verrekenen kosten	252	151
Facilitaire projecten	1.374	1.367
	<u>2.628</u>	<u>2.823</u>

PASSIVA

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn opgenomen :

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Stortingen	Onttrekkingen	Vermindering door afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserve	6.263	3.683	1.525	-	8.421
Subtotaal Algemene reserves	6.263	3.683	1.525	-	8.421
Reserve weerstandsvermogen	2.494	1.072	-	-	3.566
Reserve overhevelen budgetten	618	1.539	1.965	-	192
Reserve accommodatiebeleid	7.332	994	1.928	-	6.398
Reserve huisvesting onderwijs	4.168	1.507	2.187	-	3.488
Reserve regionaal investeringsfonds	542	-	271	-	271
Reserve Maatschappelijke zorg	-	589	-	-	589
Subtotaal Bestemmingsreserves	15.154	5.701	6.351	-	14.504
Resultaat boekjaar	5.029	2.428	5.029	-	2.428
TOTAAL	26.446	11.812	12.905	-	25.353

Algemene reserve

De **Algemene Reserve** is bestemd voor de egalisatie van positieve en negatieve exploitatiesaldi.

De Algemene Reserve is "vrij besteedbaar" om risico's af te dekken.

Bij de Kadernota 2016 is bepaald dat de stand van de reserve 2% van het begrotingstotaal bedraagt.

Bestemmingsreserves

- De Reserve **Weerstandsvermogen** is ingesteld om calamiteiten uit het risicoprofiel op te vangen.
- De bestemmingsreserve **Overhevelen budgetten** is alleen van belang voor de overheveling van budgetten van het ene jaar naar het andere jaar.
- De bestemmingsreserve **huisvesting onderwijs / Accommodatiebeleid** is een egalisatiereserve en dient voor over- of onderschrijdingen, zodat de kosten van de uitvoering van de onderwijshuisvesting en het accommodatiebeleid overeenkomstig het bestaande beleid budgettair neutraal verlopen.
- De bestemmingsreserve **Regionaal Investeringsfonds Holland Rijnland** is een reserve ter dekking van de bijdragen aan het Regionaal Investeringsfonds.
- De bestemmingsreserve **Maatschappelijke zorg** is gevormd voor uit uitvoeren van de maatschappelijke zorgtaken. Ontvangen gelden die niet benut zijn in het jaar worden toegevoegd aan deze reserve.

Vreemd vermogen

Onder het vreemde vermogen vallen voorzieningen en Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Stortingen	aanwending	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2023
Voorziening Stadsvernieuwing	604	72	-	196	480
Voorziening Herplantplicht bomen	16	-	-	-	16
Voorziening beschoeiingen	-	-	-	-	-
Voorziening bruggen	343	32	23	275	77
Voorziening M.O.P. Gebouwen	1.003	164	81	-	1.086
Subtotaal Egalisatievoorzieningen	1.965	269	104	471	1.659
Voorziening Reiniging	147	-	-	28	119
Voorziening Riolering	2.236	120	4	-	2.352
Subtotaal Van derden verkregen midd. die specifiek besteed moeten worden	2.382	120	4	28	2.471
Voorziening pensioenen wethouders	2.198	171	55	-	2.315
Voorziening Calamiteiten Grachtbrug	-	275	237	-	38
Subtotaal Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen, risico's	2.198	446	292	-	2.352
TOTAAL	6.546	835	400	499	6.482

Voorzieningen

- De voorziening **Stadsvernieuwing** is gevormd, omdat verwachte positieve en negatieve resultaten binnen het grondbeleid niet gesaldeerd mogen worden op basis van het BBV. Voor verwachte tekorten moet direct een voorziening te worden getroffen. Zie voor verdere onderbouwing de paragraaf grondbeleid.
- De voorziening **M.O.P. Gebouwen** is opnieuw ingesteld per 2015.
- In 2015 is besloten tot het instellen van de voorziening **Herplantplicht bomen**.
- In 2016 is besloten tot het instellen van de voorziening **Beschoeiingen**.
- De voorziening **Bruggen** is ingesteld in 2017 en maakt onderdeel uit van het beheerplan civiele kunstwerken 2023-2027.
- De voorziening **Riolering** is een voorziening voor de egalisatie van de lasten en baten betreffende de riolering. De voorziening Riolering is opnieuw ingesteld per 2015.
- De voorziening **Reiniging** is een voorziening voor de egalisatie van de lasten en baten betreffende afval. De voorziening Reiniging is opnieuw ingesteld per 2022.
- De voorziening **pensioenen voormalige wethouders** is gevormd in 2016 en gevoed met het noodzakelijke bedrag om aan de pensioenverplichting te kunnen voldoen, zoals dat is bepaald naar de meest actuele berekening. Er is een bedrag van € 55.000 onttrokken aan pensioenskosten.
- De voorziening **Calamiteiten Grachtbrug** is gevormd in 2023 naar aanleiding van de geconstateerde betonrot in 2022. De voorziening is gevoed met het noodzakelijke bedrag voor tijdelijke maatregelen om de Grachtbrug te kunnen blijven gebruiken.

Vaste schulden

Onder vaste schulden zijn begrepen:

De lening aan de woningbouwvereniging en de onderhandse leningen zijn verstrekt door de BNG en de Nederlandse Waterschapsbank.

Naast deze schulden staat er nog een bedrag aan waarborgsom uit.

Bedragen € x 1.000

Vaste schulden	Beginsaldo 1-1-2023	aflossing 2023	rente 2023	Eindsaldo 31-12-2023
b. Onderhandse leningen van:				
1. Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	80.564	-4.484	1.717	76.080
d. Waarborgsommen	7	-	-	7
	<u>80.571</u>	<u>-4.484</u>	<u>1.717</u>	<u>76.087</u>

Vlottende passiva

Vlottende schulden

Bedragen € x 1.000

Netto vlottende schulden	31-12-2023	31-12-2022
d. Overige vlottende schulden	<u>3.750</u>	<u>1.938</u>
	<u>3.750</u>	<u>1.938</u>

- d. De vlottende schulden betreft € 3.691.000 aan openstaande facturen per 31-12-2023. Eind februari 2024 zijn de meeste facturen betaald. Voor € 59.000 aan Loonheffingen en afdrachten december die in januari zijn afgedragen.

Overlopende passiva

Bedragen € x 1.000

Overlopende passiva	31-12-2023	31-12-2022
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	3.870	7.248
b. Ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren van:		
<i>Het Rijk</i>	2.868	649
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>	503	936
c. Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen.	<u>684</u>	<u>648</u>
	<u>7.925</u>	<u>9.482</u>

- a. De verplichtingen hebben betrekking op goederen en diensten die in 2023 zijn ontvangen of afgenomen waar we nog geen factuur voor hebben ontvangen in 2023.

b.

Bedragen € x 1.000

De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.	Beginsaldo 1-1-2023	Ontvangen 2023	Vrijgevallen 2023	Eindsaldo 31-12-2023
SISA SPUK sport 2019	116			116
SISA D55 SPUK OAB restant 2022	104		104	
SISA SPUK G10 correctie 2022	59		59	
SISA SPUK G10 inburgering restant 2023		228		228
SISA G4 SPUK TOZO 2021	11		11	
SISA G4 SPUK TOZO 2023		8		8
SISA G4 SPUK TOZO restant bedrijfskap 2023		71		71
SISA C55 Energie Armoede restant 2022 en 2023	179	119		298
SISA D14 SPUK NPO restant 2022	58		58	
SISA D14 SPUK NPO restant 2023		43		43
SISA H8 rijksbijdrage sportakkoord 2021	38	33	71	
SISA G12 SPUK Kwijtschelding schulden		2		2
SISA G13 Voorlopige uitkering Onderwijsroute 2022	20		20	
SISA G13 Onderwijsroute 2023		32		32
SPUK H21 Cliëntenondersteuning 2022	50		25	25
SPUK KOT Sisa B2	15			15
SISA C105 SPUK Startbouwimpuls (SBI)		988		988
SISA H30 Brede SPUKregeling 2023		79		79
SISA A16 Noodopvang Oekraïne, teveel ontv.normkosten POO		97		97
SISA A16 Noodopvang Oekraïne, teveel ontv.normkosten GOO		37		37
SISA C94 SPUK Lokale aanpak Isolatie LAI23-03576825		436		436
SISA F28 CDOKE		296		296
SISA E44B Klimaatadaptatie Ter Specke		97		97
Subtotaal het Rijk	649	2.566	347	2.868
Subsidie de Waterkanten deel 1 PZH-2021-783134529	258		258	
Subsidie Rembrandtschool deel 1 en 2 PZH-2021-776523624	180		20	160
Subsidie Geestwatertoren deel 1 en 2 PZH-2022-811741950	90	90		180
Investeringsfonds Maatschappelijke Zorg	127		127	
2021 ntb SPUK CTB 3187486	35		35	
Restant niet benutte spuk inburg. ISD G10	132		132	
Restant niet benut beschermd wonen ISD	114		114	
Subsidie N207 N208 SGG PZH via Noordwijk		163		163
Subtotaal overige Nederlandse overheidslichamen	936	253	686	503
TOTAAL	1.585	2.819	1.033	3.371

- c. De overige vooruit ontvangen bedragen zijn ontvangen bedragen met betrekking tot facilitair project Sportlaan, bijdragen derden renovatie Blokhuis en het Wandelnetwerk.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen:

Bedragen € x 1.000

Gewaarsborgde geldleningen	Restantbedrag geldlening per 01-01-2023		Bedrag nieuw gewaarsborgde geldleningen 2023	Bedrag aflossingen 2023	Restantbedrag geldlening per 31-12-2023	
	Totaal	Waarvan door de gemeente gewaarsborgd	Totaal	Totaal	Totaal	Waarvan door de gemeente gewaarsborgd
Direct gegarandeerde leningen	15.076	15.076		552	14.524	14.524
Gemeente garantie	515	193		127	388	152
Deelname Waarborgfonds Soc. Woningbouw	158.432	55.713	67.292	73.302	152.422	51.799
Totaal gewaarsborgde geldleningen	174.023	70.982	67.292	73.981	167.334	66.475

Toelichting

Leningen

Direct gegarandeerde leningen betreft o.a. de garantstelling op de lening verstrekt aan DSV in het kader van de aankoop van de onroerende zaken Rustoord door DSV.

GOM (greenport Ontw.mij) Oorspronkelijk mocht GOM 42 miljoen lenen bij de BNG. 6 Gemeenten stonden garant voor elk 7 miljoen. Sinds de fusie Noordwijk/Noordwijkerhout, staan 5 gemeenten voor elk 7 miljoen garant, totaal 35 miljoen. Op dit moment heeft de GOM geen geldleningen waar Lisse voor garant staat.

Deelname Waarborgfonds sociale Woningbouw

De gemeente heeft een achtervangfunctie bij leningen die door woningstichting Stek zijn aangegaan. Deze leningen worden gewaarsborgd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De achtervangfunctie houdt in dat gemeenten en rijk (50%/50%) renteloze leningen verstrekken als het WSW in financiële problemen geraakt. Het risico voor gemeenten is zeer gering en de woningstichting kan goedkoper lenen. Dit houdt sociale woningbouw beter betaalbaar. Het maximum dat Stek kan lenen (met een achtervang van de gemeente Lisse) heeft een relatie met de WOZ-waarde van de woningen in Lisse die in eigendom zijn van Stek en met de financiële situatie waarin Stek verkeert. Het WSW beoordeelt Stek als voldoende kredietwaardig.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over winstgevendende activiteiten. Gemeenten zijn onder de nieuwe wet in principe vennootschapsbelasting-belastingplichtig voor alle werkzaamheden, die als een ondernemingsactiviteit kunnen worden aangemerkt. Een inventarisatie, ondersteund door PWC, wijst er op dat Lisse geen onder de vennootschapsbelasting vallende activiteiten heeft. We hebben de definitieve aanslag vennootschapsbelasting 2021 van de Belastingdienst ontvangen. Die kwam uit op nihil. De gegevens voor de aanslag 2022 wordt nu besproken en moet ingediend voor 1 mei.

Overige niet in de balans opgenomen verplichtingen

Bedragen € x 1.000

Naam leverancier	Aard dienstverlening	Jaarlijkse contract waarde	Restant verplichting	Looptijd contract t/m
Holland Rijnland	Regionaal investeringsfonds	271	271	2024

Toelichting op de programma's

Programma 1 Samenleven

Lasten	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023
1. Vitaliteit			
Sportbeleid en activering	-2.869	-7.237	-4.368
Sportaccommodaties	-3.054	-3.509	-455
Volksgezondheid	-1.699	-1.489	210
1. Vitaliteit	-7.622	-12.235	-4.613
2. Talentontwikkeling			
Onderwijshuisvesting	-2.526	-2.540	-14
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-819	-781	38
Musea	-79	-78	1
Media	-733	-734	-1
Cultureel erfgoed	-60	-53	7
Openbaar basisonderwijs	-170	-250	-80
2. Talentontwikkeling	-4.387	-4.436	-49
3. Zorg voor elkaar			
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-14	-15	-1
Samenkracht en burgerparticipatie	-906	-878	28
3. Zorg voor elkaar	-920	-893	27
4. Werk en inkomen			
Inkomensregelingen	-7.207	-6.687	520
Arbeidsparticipatie	-292	-292	
WSW en beschut werk	-1.764	-1.752	12
4. Werk en inkomen	-9.263	-8.731	532
5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.153	-1.086	67
Samenkracht en burgerparticipatie	-230	-228	2
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.308	-1.288	20
Jeugdhulp zonder verblijf overig	-88	-89	-1
Jeugdhulp begeleiding	-1.382	-1.545	-163
Jeugdhulp behandeling	-83	-126	-43
Jeugdhulp dagbesteding	-913	-950	-37
Pleegzorg	-151	-173	-22
Gezinsgericht	-114	-255	-141

Jeugdhulp met verblijf overig	-807	-682	125
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-18	-18	
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-1.513	-1.776	-263
Gesloten plaatsing	-519	-517	2
Jeugdbescherming	-366	-392	-26
Jeugdreclassering	-43	-51	-8
5. Opvoeden en opgroeien	-8.688	-9.176	-488

6. Thuiswonen

Beschermde wonen (WMO)	-621	-673	-52
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-107	-90	17
6. Thuiswonen	-728	-763	-35

7. Hulp bij meedoen

Samenkracht en burgerparticipatie	-5.399	-4.780	619
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-634	-327	307
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-371	-427	-56
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-122	-48	74
Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.248	-2.429	-181
Begeleiding (WMO)	-1.985	-2.126	-141
Dagbesteding (WMO)	-742	-768	-26
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-427	-408	19
7. Hulp bij meedoen	-11.928	-11.313	615
Totaal lasten	-43.536	-47.547	-4.011

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023

1. Vitaliteit

Sportbeleid en activering	136	154	18
Sportaccommodaties	2.269	6.772	4.503
Volksgezondheid	289	275	-14
1. Vitaliteit	2.694	7.201	4.507

2. Talentontwikkeling

Onderwijshuisvesting	516	549	33
Media	230	239	9
Openbaar basisonderwijs	0	4	4
2. Talentontwikkeling	746	792	46

3. Zorg voor elkaar

Samenkracht en burgerparticipatie	63	11	-52
3. Zorg voor elkaar	63	11	-52
4. Werk en inkomen			
Inkomensregelingen	4.695	3.963	-732
4. Werk en inkomen	4.695	3.963	-732
5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	416	492	76
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	9	9
Maatwerkdienstverlening 18-	12	0	-12
5. Opvoeden en opgroeien	428	501	73
6. Thuiswonen			
Beschermd wonen (WMO)	483	1.157	674
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	88	78	-10
6. Thuiswonen	571	1.235	664
7. Hulp bij meedoen			
Samenkracht en burgerparticipatie	4.596	4.904	308
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	10	10
7. Hulp bij meedoen	4.596	4.914	318
Totaal baten	13.793	18.617	4.824
Saldo voor resultaatbestemming	-29.745	-28.929	816
Reserves			
	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	-2.585	-3.174	-589
Onttrekkingen reserves	5.627	5.401	-226
Totaal reserves	3.042	2.228	-814
Saldo na resultaatbestemming	-26.703	-26.701	2

Lasten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
1. Vitaliteit				
Sportbeleid en activering			In 2023 is voor de exploitatie van Sportfondsen met terugwerkende kracht een kostprijs dekkende verhuur in rekening gebracht (-4.122K). Dit bedrag wordt ook als exploitatiebijdrage gegeven met terugwerkende kracht tot 2019. Per saldo is dit budgetneutraal. In de begroting was rekening gehouden met een te laag bedrag voor exploitatiekosten (€ 155K). In 2023 heeft nog een correctie op de exploitatie van 2022 plaatsgevonden (€ 72K)	-4.349
		-4.368	In 2023 is de Brede SPUK regeling gestart. Deze regeling is pas eind 2023 vastgesteld en gehonoreerd. In 2023 is optimaal gebruik van deze regeling. Daardoor is een deel van de activiteiten die vallen onder het programma Spelen en sporten nu onder de Brede regeling verantwoord. Hierdoor is een overschrijding op sportbeleid ontstaan.	34
			In de begroting zijn de lasten voor de Brede SPUK Regeling verdeeld tussen Sportbeleid en Volksgezondheid. Bij de realisatie is een deel van de lasten voor Volksgezondheid bij Sportbeleid terecht gekomen (-67K) en voor een deel bij buurtsportcoaches (-35K).	-102
			De uitgaven van de buurtsportcoaches zijn voor een deel op bijdrage derden SPUK geboekt (35K) en voor een deel op subsidies Brede SPUK (35K).	60
			Overige verschillen.	11
			Subtotaal	-4.368
Sportaccommodaties		-455	Voor het beheer en onderhoud aan het terrein van sportcomplex de Waterkanten is over de periode 2018 tot en met 2021 niet geraamde kosten door Sportfondsen in rekening gebracht.	-45
			Wegens onderbezetting is budget uitvoering sportbeleid Buitensportaccommodaties onbesteed gebleven in 2023.	26

			Vanwege de inflatie zijn de kosten van elektriciteit van de sportverenigingen hoger uitgevallen. Deze kosten worden doorbelast en hebben geen effect op het saldo.	-385
			De kosten voor netbeheer waren niet begroot.	-30
			Voor de SPUK regeling Noodfonds energie amateursportverenigingen (NEAS) zijn niet geraamde incidentele subsidies verstrekt. Hier staan inkomsten van hetzelfde bedrag tegenover (budgetneutraal).	-97
			De investering is lager uitgevallen waardoor de afschrijving te hoog begroot was.	31
			Betreft een uitkering van de verzekering voor de schade die in 2022 heeft plaatsgevonden. Dit was niet begroot omdat onzeker was of de schade werd uitgekeerd.	55
			Het onderhoud wordt uitgevoerd door Sportfondsen. Werkzaamheden worden rechtstreeks gefactureerd in de plaats van het vormen van een voorziening.	74
			De publieke heffingen voor zwembad De Waterkanten zijn niet begroot.	-52
			Overige verschillen.	-32
			<u>Subtotaal</u>	<u>-455</u>
Volksgezondheid	210		Een deel van de lasten van de Bijdrage Derden Brede SPUK regeling, is ten laste gekomen van Welzijn (53K), Sportbeleid (67K), jongerenwerk (9K), als onderdeel van de Hechtbegroting. Daarnaast is 20% van de regeling meegenomen naar 2024 (48K).	177
			De lasten voor uitvoering sportbeleid zijn opgenomen onder Sportbeleid.	20
			Overige verschillen.	13
			<u>Subtotaal</u>	<u>210</u>
1. Vitaliteit		-4.613		-4.613
2. Talentontwikkeling				
Onderwijshuisvesting		-14	De afschrijvingen van onderwijshuisvesting worden niet meer centraal afgeschreven, maar per locatie. Per saldo is het daardoor budgetneutraal.	44
			Overige verschillen.	-58
			<u>Subtotaal</u>	<u>-14</u>

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	38		De niet bestede middelen van Lisse 825 Jaar worden meegenomen naar 2024.	30
			Overige verschillen.	8
			<u>Subtotaal</u>	<u>38</u>
Musea	1		Overige verschillen.	1
Media		-1	Overige verschillen.	-1
Cultureel erfgoed	7		Overige verschillen.	7
Openbaar basisonderwijs		-80	Er zijn enkele facturen voor bewegingsonderwijs uit 2022 in 2023 verwerkt. Daarnaast zijn de prijzen voor bewegingsonderwijs geïndexeerd en vallen daarom hoger uit. Ook hebben de scholen meer bewegingsonderwijs aangevraagd ten opzichte van eerdere jaren.	-53
			Overige verschillen	-27
			<u>Subtotaal</u>	<u>-80</u>
2. Talentontwikkeling		-49		-49
3. Zorg voor elkaar				
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			-1 Overige verschillen.	-1
Samenkracht en burgerparticipatie	28		Voor de regeling Versterking cliëntondersteuning zijn de gemeente Noordwijk en Teylingen penvoerders. De budgetten zijn aan hen overgedragen. De regeling is budgetneutraal.	50
			Een deel van de lasten voor de brede regeling GALA is ten laste gekomen van Welzijn (34K), terwijl dit in de begroting is opgenomen onder Volksgezondheid.	-34
			Overige verschillen.	12
			<u>Subtotaal</u>	<u>28</u>
3. Zorg voor elkaar	27			27
4. Werk en inkomen				
Inkomensregelingen	520		Het Rijk heeft een de specifieke uitkering verleend de aanpak energiearmoede t.b.v. energiebesparende maatregelen. In 2023 zijn hier geen uitgaven voor geweest. De regeling loopt tot 2025 en is budgetneutraal.	298
			Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden van de energietoeslag In het verslagjaar zijn er minder kosten dan geraamd voor de uitvoering van de energietoeslag.	307
			De verwachte extra uitgaven voor de	36

		uitvoering van de gelden voor energietoeslag zijn niet nodig gebleken.	
		Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden van de Participatiewet. In het verslagjaar zijn er minder kosten dan geraamd voor de uitvoering van de Participatiewet	-184
		Er is geld in de algemene uitkering ontvangen voor vernieuwde aanpak schulddienstverlening. De hele schuldsanering is belegd bij de ISD Bollenstreek. De ISD heeft geen extra geld voor aanpak schuldsanering gevraagd.	30
		Overige verschillen.	33
		<u>Subtotaal</u>	<u>520</u>
Arbeidsparticipatie	0	Geen verschillen.	0
WSW en beschut werk	12	Overige verschillen.	12
4. Werk en inkomen	532		532
5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	67	Dit betreft de ontvangen taakmutatie voor het taalonderwijs en leerlingenvervoer van de Oekraïense kinderen uit de Mei circulaire waarvan de lasten in de SPUK regeling Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) Deze zijn opgenomen en gedeclareerd bij het Rijk.	59
		Dit betreft het restant van de SPUK regeling Nationaal Programma Onderwijs (NPO) die wordt meegenomen naar 2024.	50
		De kosten voor peuteropvang worden gedekt uit de restantgelden van de OAB voor 2023. Dit is per saldo dus budgetneutraal.	-23
		Overige verschillen.	-19
		<u>Subtotaal</u>	<u>67</u>
Samenkracht en burgerparticipatie	2	Overige verschillen.	2

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	20		De subsidie aan de Stichting Voor Ieder 1 voor de Jeugd Lokale toegang is lager uitgevallen dan geraamd. Dit komt omdat er rekening is gehouden met mogelijke frictiekosten. Dit betreft de BTW naheffing over de detachering van de medewerkers naar Voor ieder 1. Die frictiekosten waren er in 2023 niet, maar in 2024 zullen die wel nodig zijn. In totaal is de verklaarde onderschrijding 123K verdeeld over de thema's opgroeien en opvoeden en hulp bij meedoen.	31
			Overige verschillen.	-11
			<u>Subtotaal</u>	<u>20</u>
Jeugdhulp zonder verblijf overig		-1	Overige verschillen.	-1
Jeugdhulp begeleiding		-163	Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden. In het verslagjaar zijn er meer kosten dan geraamd voor de jeugdhulp begeleiding	-90
			Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 240K.	-80
			Overige verschillen.	7
<u>Subtotaal</u>				<u>-163</u>
Jeugdhulp behandeling		-43	Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 240K.	-43
Jeugdhulp dagbesteding		-37	Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden. In het verslagjaar zijn er meer kosten dan geraamd voor de jeugdhulp dagbesteding	-34
			Overige verschillen.	-3
			<u>Subtotaal</u>	<u>-37</u>

Pleegzorg		-22	Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 240K.	-22
Gezinsgericht		-141	Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 240K.	-141
Jeugdhulp met verblijf overig	125		Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is lager dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 240K.	125
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0		Geen verschillen.	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		-263	In juni is geconstateerd dat er een overschrijding op jeugdhulp verwacht wordt. In een eerste begrotingswijziging is deze deels verwerkt, voor het overige deel is afgesproken begrotingsmaatregelen uit te voeren om de overschrijding te voorkomen dan wel zo veel mogelijk te beperken. Die maatregelen hadden niet het beoogde effect. Daarom was eind november een tweede begrotingswijziging nodig van de ISD, deze is echter niet verwerkt in de ramingen.	-177
			Er zijn in 2023 kosten gemaakt voor inhuur personeel, die niet zijn begroot. Dit gaat om de kosten voor de programmamanager jeugd voor de Duin- en Bollenstreek en de kosten voor ondersteuning door Leiden voor de regio Holland Rijnland. Deze kosten worden ook voor 2024 en verder gemaakt.	-29

			Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 240K.	-48
			Overige verschillen.	-9
			<u>Subtotaal</u>	<u>-263</u>
Gesloten plaatsing	2		Overige verschillen.	2
Jeugdbescherming		-26	Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is lager dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 240K.	-42
			Overige verschillen.	16
			<u>Subtotaal</u>	<u>-26</u>
Jeugdreclassering		-8	Overige verschillen.	-8
5. Opvoeden en opgroeien		-488		-488
6. Thuiswonen				
Beschermd wonen (WMO)		-52	De afspraak tussen de gemeenten Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk zijn dat alle ontvangen middelen onder aftrek van alle kosten aan het eind van het jaar worden verdeeld naar rato van het verdeelmodel van bureau AEF over de deelnemende gemeentes wordt verdeeld. Een raming hiervan is niet opgenomen. Per saldo is de regeling beschermd wonen een budgetneutrale regeling.	168
			Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden. In het verslagjaar zijn er meer kosten dan geraamd voor de jeugdhulp dagbesteding.	-236
			Overige verschillen.	16
			<u>Subtotaal</u>	<u>-52</u>
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	17		Overige verschillen.	17
6. Thuiswonen		-35		-35

7. Hulp bij meedoen				
Samenkracht en burgerparticipatie	619		<p>In de begroting van de Crisis Noodopvang Oekraïne is een bedrag van € 261.000 opgenomen die is overgeheveld vanuit 2022 en in het verslagjaar is geparkeerd en tot nader orde niet is besteed. Het overige budget laat een tekort zien van € 30.000 Bij de oorspronkelijke begroting van de kosten van de Noodopvang Oekraïne is namelijk uitgegaan van 136 opvangplekken. Doordat er uiteindelijk over 2023 154 opvangplekken gemiddeld zijn gerealiseerd zijn er meer huisvestingen en beveiligingskosten gerealiseerd dan geraamd. Dit verklaart een overschrijding van de huurkosten van € 140.000. Daarnaast is in de begroting geen rekening is gehouden met de vergoeding van de particuliere opvang van € 36.000 die wel is gerealiseerd en het overige wordt verklaard doordat er minder leefgeld is uitgekeerd dan geraamd doordat een deel van de ontheemden werk heeft gevonden. Voorgesteld wordt het restantbudget over te hevelen naar 2024.</p>	231
			<p>In 2023 zijn minder SPUK uitgaven geweest dan begroot voor nieuwe wetters. Het restant budget is meegenomen naar 2024 (€ 149K). De reden hiervoor is dat er wachtlijsten zijn bij taaltrajecten en deze trajecten over 2 jaar lopen. Een deel van de in 2023 begrote kosten zullen dus pas in 2024 ten laste van de gemeente komen.</p>	149
			<p>Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden van de inburgering. In het verslagjaar zijn er minder kosten dan geraamd voor de inburgering van statushouders.</p>	183
			<p>In het verslagjaar zijn er geen activiteiten verricht voor een dementievriendelijk samenleving in Lisse. Het Plan van aanpak hiervoor wordt in 2024 opgesteld en daarom wordt het beschikbare budget van € 25.000 overgeheveld naar het nieuwe jaar.</p>	25

			Overige verschillen.	31
			<u>Subtotaal</u>	<u>619</u>
Maatwerkvoorzieningen (WMO)		-56	Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden van de dagbesteding. In het verslagjaar zijn er meer kosten dan geraamd voor de maatwerkvoorzieningen.	-56
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	74		Het plan voor accommodatiebeleid is op dit moment aan de gang en loopt nog. Dit budget wordt meegenomen naar volgend jaar.	70
			Overige verschillen.	4
			<u>Subtotaal</u>	<u>74</u>
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	307		Door onderbezetting van medewerkers zijn er in 2021 en 2022 geen plannen ontwikkeld voor de besteding van de POK middelen. In 2023 zijn alleen de middelen voor dat jaar besteed. De POK middelen van 2021 en 2022 zullen in 2024 worden besteed.	193
			De middelen voor Toegang Wijkteams zijn niet volledig besteed, omdat er mogelijke frictiekosten zouden zijn. Zie verdere uitleg bij thema 5. Opgroeien en opvoeden, taak toegang en eerstelijnsvoorzieningen.	92
			Overige verschillen.	22
			<u>Subtotaal</u>	<u>307</u>
Hulp bij het huishouden (WMO)		-181	Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden van de hulp bij huishouden. In het verslagjaar zijn er meer kosten dan geraamd voor de hulp bij huishouden.	-181
Begeleiding (WMO)		-141	Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden van de begeleiding. In het verslagjaar zijn er meer kosten dan geraamd voor de begeleiding.	-141
Dagbesteding (WMO)		-26	Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden van de dagbesteding. In het verslagjaar zijn er meer kosten dan geraamd voor de dagbesteding.	-26
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	19		Overige verschillen.	19
7. Hulp bij meedoen	615			615
Totaal lasten		-4.011		-4.011

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
1. Vitaliteit				
Sportbeleid en activering	18		Overige verschillen.	18
Sportaccommodaties	4.503		Dit betreffen huurinkomsten van de sportverenigingen die initieel niet begroot waren.	77
			Vanwege de inflatie zijn de ontvangen vergoedingen van de sportverenigingen voor elektra en gas hoger dan verwacht.	177
			Voor de SPUK regeling Noodfonds energie amateursportverenigingen (NEAS) niet geraamde middelen van het Rijk ontvangen. Hier staan lasten van hetzelfde bedrag tegenover (budgetneutraal).	97
			In 2023 is voor de exploitatie van Sportfondsen met terugwerkende kracht een kostprijs dekkende verhuur in rekening gebracht (4.122K). Dit bedrag wordt ook als exploitatielasten gegeven met terugwerkende kracht tot 2019. Per saldo is dit budgetneutraal.	4.122
			Overige verschillen.	30
			<u>Subtotaal</u>	<u>4.503</u>
Volksgezondheid		-14	Overige verschillen.	-14
1. Vitaliteit	4.507			4.507
2. Talentontwikkeling				
Onderwijshuisvesting	33		De huren zijn centraal geboekt onder huisvesting basisonderwijs in plaats van per locatie. Dit bedrag valt weg tegen de te weinig geïnde huren van de locaties.	187
			Deze huur van de kindercampus Joseph is centraal op huisvesting basisonderwijs geïncasseerd.	-64
			Deze huur van de Openbare Daltonschool De Tweemaster is centraal op huisvesting basisonderwijs geïncasseerd.	-69
			Overige verschillen.	-21
			<u>Subtotaal</u>	<u>33</u>
Media	9		Overige verschillen.	9
Openbaar basisonderwijs	4		Overige verschillen.	4

2. Talentontwikkeling	46			46
3. Zorg voor elkaar				
Samenkracht en burgerparticipatie		-52	Voor de regeling versterking cliëntondersteuning zijn de gemeente Noordwijk en Teylingen penvoerders. De rijksbijdrage zijn aan hen overgedragen. De regeling is budgetneutraal.	-50
			Overige verschillen.	-2
			<u>Subtotaal</u>	<u>-52</u>
3. Zorg voor elkaar		-52		-52
4. Werk en inkomen				
Inkomensregelingen		-732	Het Rijk heeft een de specifieke uitkering verleend de aanpak energiearmoede. In 2023 zijn hier geen uitgaven voor geweest. de regeling loopt tot 2025. De regeling is budgetneutraal.	-298
			De Rijksbijdrage voor het uitkeren van de energietoeslag zijn ontvangen in de algemene uitkering. Deze bijdrage is niet geboekt aan taakveld inkomensregeling.	-436
			Overige verschillen.	2
			<u>Subtotaal</u>	<u>-732</u>
4. Werk en inkomen		-732		-732
5. Opvoeden en opgroeien				
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	76		Dit betreft de inkomsten uit de SPUK regeling OAB uit 2022 en 2023 waarvan de lasten zijn opgenomen onder dit taakveld. De resultaten blijven achter bij de baten, het resterende bedrag nemen we mee naar 2024.	117
			Dit betreft de inkomsten van de SPUK regeling Nationaal Programma Onderwijs (NPO) die wordt meegenomen naar 2024 en waarvan de lasten zijn opgenomen onder dit taakveld.	-43
			Overige verschillen.	2
			<u>Subtotaal</u>	<u>76</u>
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	9		Overige verschillen.	9
Maatwerkdienstverlening 18-		-12	Overige verschillen.	-12
5. Opvoeden en opgroeien	73			73

6. Thuiswonen				
Beschermd wonen (WMO)	674		De afspraak tussen de gemeenten Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk zijn dat alle ontvangen middelen onder aftrek van alle kosten aan het eind van het jaar worden verdeeld naar rato van het verdeelmodel van bureau AEF over de deelnemende gemeentes wordt verdeeld. Een raming hiervan is niet opgenomen. Per saldo is de regeling beschermd wonen een budgetneutrale regeling.	491
			Bijdrage investeringsfonds Maatschappelijke Zorg. Zie verklaring hierboven.	193
			Overige verschillen.	-10
			<u>Subtotaal</u>	<u>674</u>
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)		-10	Overige verschillen.	-10
6. Thuiswonen	664			664
7. Hulp bij meedoen				
Samenkracht en burgerparticipatie	308		In de oorspronkelijke begroting van de Crisis Noodopvang Oekraïne is voor de bepaling van de opbrengsten van de normvergoeding uitgegaan van 136 opvangplekken. Over heel 2023 is er uiteindelijk een werkelijke bezetting van 154 werkplekken gerealiseerd. Dit verklaart de hogere normvergoeding. Daarnaast zijn er nog opbrengsten uit de opvang van Particuliere Opvang die niet waren geraamd en die zorgen voor de overgebleven afwijking.	608
			De niet gebruikte budgetten van de Rijksbijdrage Wet Inburgering worden meegenomen naar 2024.	-300
			<u>Subtotaal</u>	<u>308</u>
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	10		Overige verschillen.	10
7. Hulp bij meedoen	318			318
Totaal baten	4.824			4.824

Reserves	Verschil			
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves		-589	<p>Reserve Maatschappelijke zorg. In 2023 is de gemeenschappelijke regeling zonder meer in werking getreden. Dit is een samenwerkingsverband tussen Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk voor het gezamenlijk uitvoeren van de maatschappelijke zorgtaken. De raden van deze gemeentes hebben allen ingestemd met het vormen van een reserve Maatschappelijke zorg. Aan deze reserve worden de gelden die verkregen zijn van de gemeente Leiden en later ook van het Rijk, wanneer de maatschappelijke zorg gedecentraliseerd gaat worden, voor beschermd wonen en voor maatschappelijke en vrouwenopvang toegevoegd voor zover niet benut in het jaar. In de begroting 2023 was deze toevoeging nog niet geraamd.</p>	-589
Onttrekkingen reserves			<p>In de begroting 2023 was een onttrekking geraamd voor Lisse 825 jaar van € 80.000. Voor de werkelijke kosten wordt een bedrag van € 49.701 onttrokken aan de algemene reserve. Per saldo wordt er € 30.299 minder onttrokken aan de algemene reserve.</p>	-30
		-226	<p>Voor de bestuursopdracht 'Stimuleren/faciliteren inzet dementievriendelijke samenleving' was een onttrekking geraamd van € 25.000. In 2023 zijn geen uitgaven geweest en wordt er dus € 25.000 minder onttrokken aan de algemene reserve.</p>	-25
			<p>Voor de bestuursopdracht 'Vernieuwende aanpak schuldhelpverlening' was een onttrekking geraamd van € 30.000. In 2023 zijn geen uitgaven geweest en wordt er dus € 30.000 minder onttrokken aan de algemene reserve.</p>	-30

			Voor de bestuursopdracht 'Actualisatie accommodatiebeleid en inventarisatie locatie buurtcentra' was een onttrekking geraamd van € 80.000. In 2023 zijn de werkelijke uitgaven € 19.524 geweest en wordt er dus € 60.476 minder onttrokken aan de algemene reserve.	-60
			Voor het haalbaarheidsonderzoek van de Don Bosco is een onttrekking geraamd van € 20.000. Hiervoor zijn in 2023 geen kosten gemaakt en wordt er dus € 20.000 minder onttrokken aan de reserve Huisvesting onderwijs.	-20
			Voor het actualiseren van het integraal huisvestingsplan in 2023 is een onttrekking geraamd van € 40.000. In 2023 zijn de werkelijke uitgaven € 28.339. Per saldo wordt er dus € 11.661.	-12
			De daadwerkelijke kapitaalslasten die gedekt worden uit de reserve Huisvesting onderwijs valt € 15.370 lager uit dan begroot en wordt er dus minder onttrokken aan de reserve.	-15
			De daadwerkelijke kapitaalslasten die gedekt worden uit de reserve Accommodatiebeleid voor sportaccommodaties valt € 31.332 lager uit dan begroot en wordt er dus minder onttrokken aan de reserve.	-31
			Overige verschillen.	-2
			<u>Subtotaal</u>	<u>-226</u>
Totaal reserves		-814		-814

Programma 2 Leefomgeving

Lasten	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023
Mobiliteit			
Verkeer en vervoer	-3.210	-3.323	-113
Parkeren	-170	-170	
Mobiliteit	-3.380	-3.493	-113
Openbare ruimte en duurzaamheid			
Afval	-3.266	-3.047	219
Riolering	-1.395	-1.521	-126
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.636	-2.773	-137
Milieubeheer	-1.559	-1.373	186
Begraafplaatsen en crematoria	-3	-1	2
Openbare ruimte en duurzaamheid	-8.859	-8.715	144
Veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	-923	-884	39
Crisisbeheersing en brandweer	-1.810	-1.690	120
Veiligheid	-2.733	-2.574	159
Wonen			
Wonen en bouwen	-1.349	-1.605	-256
Ruimtelijke ordening	-1.414	-1.813	-399
Wonen	-2.763	-3.418	-655
Totaal lasten	-17.735	-18.200	-465

Baten	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023
Mobiliteit			
Verkeer en vervoer	568	592	24
Parkeren	7	12	5
Mobiliteit	575	604	29
Openbare ruimte en duurzaamheid			
Afval	4.347	4.401	54
Riolering	2.244	2.242	-2
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	53	51	-2
Milieubeheer	56	168	112
Openbare ruimte en duurzaamheid	6.700	6.862	162

Veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	20	20	
Crisisbeheersing en brandweer	113	123	10
Veiligheid	133	143	10
Wonen			
Wonen en bouwen	551	993	442
Ruimtelijke ordening	30	649	619
Wonen	581	1.642	1.061
Totaal baten	7.989	9.251	1.262
Saldo voor resultaatbestemming	-9.745	-8.950	795

Reserves	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	-107	-107	
Onttrekkingen reserves	1.452	995	-457
Totaal reserves	1.345	888	-457
Saldo na resultaatbestemming	-8.400	-8.062	338

Toelichting op de verschillen tussen de Programmabegroting 2023 na wijzigingen en de realisatie op basis van de Programmarekening 2023:

Programma 2 Leefomgeving

Lasten	Vershil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Mobiliteit				
Verkeer en vervoer			In 2023 is er een nieuw DVO afgesloten voor gladheidsbestrijding. Hierbij wordt er jaarlijks een eindafrekening gestuurd. Er zijn extra kosten gemaakt vanwege het strooien in het najaar.	-26
		-113	Door beperkte capaciteit en ziekte is bij kunstwerken (civiel) een aantal werkzaamheden niet afdoende uitgevoerd. een aangegane verplichting van € 18.290,00 is pas in 2024 uitgevoerd. een aangegane verplichting van € 48.041,00 is nog niet uitgevoerd.	58

		Verkeersbeleid; advies en onderzoekskosten betreft incidenteel budget wat is meegenomen in de overheveling	83
		Door personeelsgebrek hebben we in 2023 de meeste geplande projecten uit de mobiliteitsplannen niet op kunnen pakken. Voor 2024 is extra capaciteit ingehuurd juist voor dit specifieke onderwerp. We verwachten daardoor in 2024 een versnellingslag te kunnen realiseren.	64
		In de slotwijziging is een groot deel van het onderhoudsbudget wegen af geraamd. Vanaf Q3 en verder zijn er veel werkzaamheden uitgevoerd op basis van de weg inspecties. Dit is met name klein onderhoud	-150
		Indexering uitgevoerde werkzaamheden onderhoud wegen. De uiteindelijke indexering over 2023 is veel hoger geworden waar vooraf mee rekening is gehouden	-105
		De kosten voor elektra bij openbare verlichting zijn hoger, door de nieuwe tarieven en het totale verbruik zijn deze kosten moeilijk in te schatten. Alliander heeft in 2023 voor € 14.000 kosten gemaakt voor het aansluiten van openbare verlichting. Deze kosten zijn vooraf niet in te schatten.	-32
		Overige verschillen.	-5
		<u>Subtotaal</u>	<u>-113</u>
Parkeren	0		0
Mobiliteit		-113	-113
Openbare ruimte en duurzaamheid			
Afval	219	In Q3 heeft de Meerlanden bekend gemaakt een extra indexering te moeten toepassen bij afval inzameling, dit bedrag is opgenomen in de slotwijziging. De uiteindelijke afrekening valt lager uit dan waar vooraf rekening is mee gehouden.	125

		Er is een afrekening ontvangen voor 2020/2021 voor extra aanpak zwerfafval € 22.400. Daarnaast zijn er geen uitgaven gedaan.	40
		Bijdrage HLTsamen nieuwe taken Betreft de extra inzet voor bijplaatsingen. De totale kosten zijn lager dan vooraf begroot.	24
		Overige verschillen	30
		<u>Subtotaal</u>	<u>219</u>
Riolering	-126	Door beperkte/tot geen capaciteit op het cluster riolering gedurende 2023 zijn er ook minder kosten door derden gemaakt.	39
		Door beperkte/tot geen capaciteit op het cluster riolering gedurende 2023 zijn er minder kosten voor onderhoud gemaakt.	77
		De kosten voor elektra zijn hoger en door de nieuwe tarieven en het totale verbruik moeilijk in te schatten.	-35
		Het resultaat van de baten en lasten voor de riolering is berekend en laat een positief resultaat zien. Dit resultaat is gestort in de voorziening. Bij de slotwijziging is eerder nog uitgegaan van een nadeel.	-204
		Overige verschillen	-3
		<u>Subtotaal</u>	<u>-126</u>
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-137	Het hoogheemraadschap verrekend nu onze ontvangstplicht voor baggeren, dit kost €21.992,20. Hier was geen rekening mee-gehouden. In het Programma Water en Klimaatadaptatie, die nu is vastgesteld door de raad, is nu hiervoor een post voor opgenomen.	-20
		Door onderbezetting en uitval van formatie heeft de gemeente voor beschoeiingen niet alles in uitvoering kunnen geven. In het Programma Water en Klimaatadaptatie wordt dit ondervangen door 2fte HLT breed aan te trekken in 2024.	46
		In de zomer is er een zware storm geweest dat voor de nodige schaden heeft gezorgd. Hiervoor	-60

		zijn extra kosten gemaakt voor het opruimen en herstel van bomen.	
		Er zijn door de buitendienst extra kosten gemaakt voor groen door de zomerstorm. Daarnaast is de zomersnoei net als voorgaande jaren uitbesteed.	-52
		De overschrijding heeft te maken met de aanleg van fietsknooppunten. Na afronding ontvangt de gemeente een subsidie voor het volledige bedrag.	-29
		Overige verschillen.	-22
		<u>Subtotaal</u>	<u>-137</u>
Milieubeheer	186	Dit betreffen kosten voor personeel om versneld de doelen voor Klimaat en Energie te realiseren. Hier staan overheidsbijdragen (CDOKE) tegenover waardoor het budgetneutraal is.	-160
		De werkzaamheden van het budget duurzaamheid worden door personeelstekort in 2024 uitgevoerd.	47
		De rijksbijdragen zijn van incidentele aard. Het programma energietransitie wat van deze gelden gefinancierd wordt, duurt echter meerdere jaren. Om deze reden wordt het geld over meerdere jaren verdeeld en wordt het budget steeds overgeheveld.	370
		Door een eindafrekening uit 2022 die in 2023 betaald is, valt de bijdrage aan omgevingsdienst West Holland hoger uit.	-50
		Overige verschillen.	-21
		<u>Subtotaal</u>	<u>186</u>
Begraafplaatsen en crematoria	2	Overige verschillen.	2
Openbare ruimte en duurzaamheid	144		144
Veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	39	In de circulaire van 2022 is extra geld toegekend voor 'openbare orde en veiligheid' Hiervoor is eind 2023 iemand aangenomen bij handhaving BOA's, hierdoor is er minder in rekening gebracht dan begroot.	33
		Overige verschillen.	6
		<u>Subtotaal</u>	<u>39</u>

Crisisbeheersing en brandweer	120	Er is rekening gehouden met een hogere bijdrage vanwege de nieuwe CAO bij de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Hollands Midden. Later is gecommuniceerd dat de CAO opgevangen kan worden door de Veiligheidsregio vanuit eigen budgetten.	102
		Overige verschillen.	18
		<u>Subtotaal</u>	<u>120</u>
Veiligheid	159		159
Wonen			
Wonen en bouwen		Versnelling realisatie tijdelijke woningen betreft een incidentele post welke is meegenomen in de overhevelingen.	27
		Voorstel juridische mogelijkheden betreft een incidentele post welke is meegenomen in de overhevelingen.	30
		Voor het project de Waterkanten is een subsidie vanuit het Rijk beschikbaar gesteld aan STEK. De ontvangen subsidie staat bij de baten. Dit betreft een door boeking aan de woonstichting. Er zit een afwijking van 20K omdat er in 2022 20K teveel meegenomen. Hiermee wordt de totale post weer budgetneutraal.	-323
		Overige verschillen	10
		<u>Subtotaal</u>	<u>-256</u>
Ruimtelijke ordening		Voor 2 facilitaire projecten is een verliesvoorziening getroffen. Dit zijn Trompenburg en Vuursteeglaan. Zie voor een verdere toelichting de paragraaf grondbeleid.	-72
		Het project Den Dekker is afgerond in 2023. Hierop is een verlies gerealiseerd van € 43.000. Zie voor een verdere toelichting de paragraaf grondbeleid.	-38
		Bij het vaststellen van de begroting 2023 en het verwerken van het raadsakkoord heeft de raad incidenteel beschikbaar gesteld voor het onderzoek en proces BOB-model hoogbouw. In verband met een logische volgorde	60

		in de aanpak van de opdrachten uit het akkoord, hebben we deze opdracht nog niet opgepakt in 2023. In 2024 zal aan dit project uitvoering worden gegeven. Bij de overhevelingen wordt gevraagd om dit budget over te hevelen naar 2024.	
		De kosten voor anterieure overeenkomsten, bijvoorbeeld ook de toerekening van uren, verlopen op basis van het BBV via de exploitatie. Tegenover de kosten van anterieure overeenkomsten staan ook de inkomsten. Het saldo van baten en lasten brengen we over naar de Balans. Indien een project is afgerond komt het saldo van ten gunste of ten laste van het resultaat in dit taakveld. Dit taakveld moet gezien worden in combinatie met de baten. samen zijn de posten budgettair neutraal.	-469
		Voor het project Swets & Zeitlinger heeft de raad een incidenteel voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld van €150.000. In 2023 bedroegen de uitgaven € 120.719. Dit geeft een verschil t.o.v. de begroting van € 29.279.	29
		Voor het project Ruishornlaan 21- de Greef heeft de raad een voorbereidingsbudget van €370.000 beschikbaar gesteld. In 2023 bedroegen de uitgaven € 131.507. Dit geeft een verschil t.o.v. de begroting van € 238.493.	238
		Voor het project Geestwater worden al sinds meerdere jaren voorbereidingskosten gemaakt. Deze worden jaarlijks geactiveerd op de balans. Op basis van de BBV dienen de kosten na 5 jaar ten laste van het resultaat te worden gebracht. De kosten t/m 2018 zijn nu afgeboekt.	-254
		De raad heeft voor de begroting 2023 incidentele budgetten beschikbaar gesteld voor Gebiedsvisie Roversbroekpolder, Actualisatie Omgevingsvisie en omgevingsplan. Deze projecten	100

			zijn nog niet afgerond in 2023.	
			De Wet kwaliteitsborging bouw treedt per 1 januari 2024 gefaseerd in werking. Voor de inwerkingtreding en de noodzakelijke werkzaamheden ontvangen gemeenten een bijdrage vanuit de algemene uitkering. In 2023 is deze bijdrage niet volledig besteedt (€ 33.114). In 2024 zijn wij nog volop bezig met deze afstemming/inrichting van dit proces. Onder de overhevelingen is een voorstel opgenomen om het restant budget over te hevelen naar 2024.	33
			Overige verschillen.	-26
			<u>Subtotaal</u>	<u>-399</u>
Wonen		-655		-655
Totaal lasten		-465		-465

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Mobiliteit				
Verkeer en vervoer	24		Door personeelsgebrek hebben we in 2023 de meeste geplande projecten uit de mobiliteitsplannen niet op kunnen pakken. Voor 2024 is extra capaciteit ingehuurd juist voor dit specifieke onderwerp. We verwachten daardoor in 2024 een versnellingslag te kunnen realiseren.	-83
			De gemeente ontvangt een vergoeding voor het opbreken van de straat voor het plaatsen van kabels en leidingen. De uiteindelijke opbrengsten zijn hoger geworden door de start van één groot project.	95
			Overige verschillen.	12
			<u>Subtotaal</u>	<u>24</u>
Parkeren	5		Overige verschillen.	5
Mobiliteit	29			29
Openbare ruimte en duurzaamheid				
Afval	54		Het resultaat van de baten en lasten voor het product afval is negatief. Er is besloten om dit tekort te onttrekken uit de voorziening.	28
			Bij vergoeding inzameling	61

		verpakkingsafval is een eindafrekening geweest voor 2021. Dit zorgt voor een extra inkomst van € 37.000. Voor 2023 is er een vergoeding ontvangen voor de openbare prullenbakken van € 18.000.	
		Er zijn bij de afvalstoffenheffing minder baten ontvangen dan waar vooraf rekening mee is gehouden.	-27
		Overige verschillen.	-8
		<u>Subtotaal</u>	<u>54</u>
Riolering		-2 Overige verschillen.	-2
Openbaar groen en (openlucht) recreatie		-2 Overige verschillen.	-2
Milieubeheer	112	Dit is de rijksbijdrage om personeelslasten te dekken om versneld de doelen voor Klimaat en Energie te realiseren (CDOKE).	160
		De duurzaamheid subsidie is overgeheveld naar het energietransitiebudget.	-56
		Baten bij Energietransitie.	8
		<u>Subtotaal</u>	<u>112</u>
Openbare ruimte en duurzaamheid	162		162
Veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	0	Geen verschillen.	0
Crisisbeheersing en brandweer	10	Overige verschillen.	10
Veiligheid	10		10
Wonen			
Wonen en bouwen	442	Een groot bouwplan die voor 2024 stond geraamd is in 2023 afgehandeld wat de hogere legesopbrengsten verklaart	100
		Dit betreft een ontvangen subsidie van de provincie ten behoeve van het project de Waterkanten. De kosten zijn gemaakt door de woningbouw. De doorbelasting richting de woningbouw is zichtbaar aan de lasten kant en daarmee budgetneutraal.	342
		<u>Subtotaal</u>	<u>442</u>
Ruimtelijke ordening	619	Faciliterend grondbeleid - balans; overige verrekeningen. Zie toelichting onder de lasten. Budgettair neutraal.	469
		Doordat een deel van de kosten (t/m 2018) is vrijgevallen kan de verliesvoorziening voor Geestwater ook worden verlaagd (€ 254k).	189

		Anderzijds zijn de uren voor planvorming verhoogd (€ 65k)	
		Overige verschillen	-39
		<u>Subtotaal</u>	<u>619</u>
Wonen	1.061		1.061
Totaal baten	1.262		1.262

Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves	0			
Ottrekkingen reserves			In de begroting 2023 was een bedrag van € 30.000 opgenomen voor de uitvoering van de opdracht 'Participatie bij nieuw integraal veiligheidsbeleid'. In 2023 is € 7.743 daadwerkelijk uitgeven. Voor deze opdracht wordt € 22.257 minder onttrokken aan de reserve dan begroot.	-22
			In de begroting 2023 was een bedrag opgenomen van € 30.000 voor de opdracht 'Voorstel (juridische) mogelijkheden versnelling leegstaande panden derden'. In 2023 zijn geen uitgaven geweest voor deze opdracht. Hierdoor wordt er € 30.000 minder onttrokken aan de algemene reserve dan begroot.	-30
		-457	In de begroting 2023 was een bedrag opgenomen van € 60.000 voor de opdracht 'Onderzoek en proces BOB-model hoogbouw en gebiedsaanpak entrees'. In 2023 zijn geen uitgaven geweest voor deze opdracht. Hierdoor wordt er € 60.000 minder onttrokken aan de algemene reserve dan begroot.	-60
			In de begroting 2023 was een bedrag opgenomen van € 26.667 voor de opdracht 'Versnelling realisatie tijdelijke woningen'. In 2023 zijn geen uitgaven geweest voor deze opdracht. Hierdoor wordt er € 26.667 minder onttrokken aan de algemene reserve dan begroot.	-27
			In de begroting 2023 was een bedrag opgenomen van € 50.000 voor de opdracht 'Participatief ontwikkeling en onderhoud	-50

		duurzame inrichting openbare ruimte'. In 2023 zijn geen uitgaven geweest voor deze opdracht. Hierdoor wordt er € 50.000 minder onttrokken aan de algemene reserve dan begroot.	
		Voor het dekken van uitgaven in het kader van de voorbereiding voor Swets & Zeitlinger was een onttrekking aan de algemene reserve geraamd van € 150.000. In 2023 bedroegen de uitgaven € 120.719 en is er € 29.281 minder onttrokken aan de algemene reserve.	-29
		Voor het dekken van uitgaven in het kader van de voorbereiding voor Ruishornlaan 21 was een onttrekking aan de algemene reserve geraamd van € 370.000. In 2023 bedroegen de uitgaven € 131.507 en is er € 238.493 minder onttrokken aan de algemene reserve.	-238
		<u>Subtotaal</u>	<u>-457</u>
Totaal reserves		-457	-457

Programma 3 Bedrijvigheid

Lasten	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023
Regionale economie			
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-85	-74	11
Economische promotie	-278	-209	69
Economische ontwikkeling	-979	-829	150
Regionale economie	-1.342	-1.112	230
Totaal lasten	-1.342	-1.112	230
Baten	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023
Regionale economie			
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	13	12	-1
Economische promotie	125	137	12
Economische ontwikkeling	0	51	51
Regionale economie	138	200	62
Totaal baten	138	200	62
Saldo voor resultaatbestemming	-1.204	-913	291
Reserves	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	0	0	
Ottrekkingen reserves	523	346	-177
Totaal reserves	523	346	-177
Saldo na resultaatbestemming	-681	-567	114

Toelichting op de verschillen tussen de Programmabegroting 2023 na wijzigingen en de realisatie op basis van de Programmarekening 2023:

Lasten	Vershil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Regionale economie				
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	11		Overige verschillen.	11
Economische promotie	69		Voor de twee projecten binnen toerisme waaronder, stimuleren	65

		recreatie en toerisme water en Realisatie camper-plaatsen, staat de uitvoering in 2024 gepland. Deze budgetten zijn meegenomen in de overheveling naar 2024.	
		Overige verschillen.	4
		<u>Subtotaal</u>	<u>69</u>
Economische ontwikkeling	150	Binnen lokale economie zijn drietal projecten niet uitgevoerd door de moeilijke arbeidsmarkt. Voor twee projecten, stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap en ontwikkelagenda centrum ontwikkeling, heeft er nog geen uitvoering plaatsgevonden en wordt dit in 2024 gestart. Het project inhuur projectmanager centrumaanpak is dit jaar opgestart en loopt door tot 2024. Het overgebleven budget van de drie projecten zijn meegenomen in de overheveling naar 2024.	162
		Overige afwijkingen	-12
		<u>Subtotaal</u>	<u>150</u>
Regionale economie	230		230
Totaal lasten	230		230

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Regionale economie				
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		-1	Overige verschillen.	-1
Economische promotie	12		Overige verschillen.	12
Economische ontwikkeling	51		Betreffen inkomsten vanuit derden, Holland Rijnland en de Provincie ten behoeve van het project N207/208.	51
Regionale economie	62			62
Totaal baten	62			62

Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves	0		Geen verschillen.	0
Onttrekkingen reserves		-177	Voor 2023 waren diverse uitgaven geraamd voor de uitvoering van bestuursopdrachten vanuit het raadsakkoord 'Samen voor Lisse'. Voor de bestuursopdrachten inhuur projectmanager centrumaanpak, stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap, stimuleren recreatie en toerisme op water en de uitvoering motie realisatie camperplaatsen hebben in 2023 geen uitgaven plaats gevonden. Voorgesteld wordt om deze middelen over te hevelen naar 2024.	-177
Totaal reserves		-177		-177

Programma 4 Bestuur en ondersteuning

Lasten	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023
Dienstverlening			
Burgerzaken	-907	-843	64
Beheer overige gebouwen en gronden	-366	-430	-64
Dienstverlening	-1.273	-1.273	
Regionale samenwerking			
Bestuur	-2.031	-2.180	-149
Regionale samenwerking	-2.031	-2.180	-149
Totaal lasten	-3.304	-3.453	-149
Baten			
	2023 na wijziging	2023	2023
Dienstverlening			
Burgerzaken	238	264	26
Beheer overige gebouwen en gronden	170	361	191
Dienstverlening	408	625	217
Regionale samenwerking			
Bestuur	69	53	-16
Regionale samenwerking	69	53	-16
Totaal baten	477	678	201
Saldo voor resultaatbestemming	-2.828	-2.777	51
Reserves			
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	0	-1.073	-1.073
Onttrekkingen reserves	188	1.132	944
Totaal reserves	188	60	-128
Saldo na resultaatbestemming	-2.640	-2.717	-77

Toelichting op de verschillen tussen de Programmabegroting 2023 na wijzigingen en de realisatie op basis van de Programmarekening 2023:

Lasten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Dienstverlening				
Burgerzaken	64		Het programma arbeidsmigranten is volop in ontwikkeling. Dit budget wordt overgeheveld naar volgend jaar.	64
Beheer overige gebouwen en gronden		-64	Er is dit jaar geen gebruik gemaakt van het budget Beheer gebouwen.	35
			De kosten voor inhuur personeel bij grondzaken & vastgoed betreffen kosten voor advies door derden voor enkele projecten. Door de baten uit deze projecten is het budgetneutraal.	-42
			Betreffen OZB aanslagen die niet begroot waren.	-10
			De kosten van elektriciteit van de milieustraat zijn door de inflatie hoger dan verwacht.	-10
			De kosten van gasgebruik van de milieustraat zijn door de inflatie hoger dan verwacht.	-21
			Het besluit omtrent project oneigenlijk gebruik gemeentegrond is laat in 2023 genomen. Het bedrag wordt naar verwachting in 2024 uitgegeven.	80
			De kosten van gasverbruik van de voormalige Rembrandtschool zijn door de inflatie de kosten hoger uitgevallen dan verwacht.	-49
			Dit betreffen de kosten voor de sloop van het pand aan de Rooversbroekdijk. Dit was niet voorzien.	-21
			Overige verschillen.	-26
			<u>Subtotaal</u>	<u>-64</u>
Dienstverlening	0			0
Regionale samenwerking				
Bestuur		-149	De kosten van de kwartiermaker DBS zijn volledig gemaakt in 2023 (er was ook in 2022 rekening gehouden met een betaling) en hierdoor is het overschreden.	-47
			Als gevolg van de actualisatie van de benodigde omvang van de (oud)wethouderspensioenen moet er afgerond € 57.000 meer in de voorziening worden gestort dan begroot.	-57
			Overige verschillen.	-45
			<u>Subtotaal</u>	<u>-149</u>
Regionale samenwerking		-149		-149

Totaal lasten		-149	-149
----------------------	--	-------------	-------------

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Dienstverlening				
Burgerzaken	26		De opbrengsten van de leges reisdocumenten zijn voorzichtig begroot. Het aantal reisdocumenten en rijbewijzen is moeilijk te voorspellen. Steeds meer inwoners vragen naast een paspoort ook een Nederlandse identiteitskaart aan. In 2023 zijn meer aanvragen ontvangen dan verwacht en daardoor zijn ook de legesopbrengsten hoger.	20
			Overige verschillen.	6
			<u>Subtotaal</u>	<u>26</u>
Beheer overige gebouwen en gronden	191		Dit betreft de netto-opbrengst van de verkoop voor project De Commissionair. De verkoopopbrengst bedroeg afgerond € 750.000. De restant boekwaarde bedroeg afgerond € 604.000. Dit was niet begroot.	146
			Dit betreft de opbrengst van de verkoop van percelen Heereweg en 't Lange Rack. Dit was niet begroot.	51
			Overige verschillen.	-6
			<u>Subtotaal</u>	<u>191</u>
Dienstverlening	217			217
Regionale samenwerking				
Bestuur		-16	Overige verschillen.	-16
Regionale samenwerking		-16		-16
Totaal baten	201			201

Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves		-1.073	Weerstandsvermogen moest op basis van de geactualiseerde risico-inventarisatie aangevuld worden met een bedrag van afgerond € 1,1 miljoen. De risico-inventarisatie wordt 2x per jaar geactualiseerd (bij de begroting en de jaarrekening) en op basis daarvan wordt de mutatie voor de reserve weerstandsvermogen bepaald. Dit betreft de storting in de reserve weerstandsvermogen.	-1.073
Onttrekkingen reserves	944		Voor 2023 was een onttrekking geraamd voor de opdracht 'Fysieke bereikbaarheid en toegankelijkheid' van € 50.000. In werkelijkheid is in 2023 maar € 1.350 uitgeven en wordt het restant in 2024 verwacht. Dit zorgt voor een lagere onttrekking aan de reserve.	-48
			In 2023 was een onttrekking geraamd voor het project oneigenlijk grondgebruik van € 80.000. In 2023 zijn nog geen kosten gemaakt. Dit zorgt voor een lagere onttrekking aan de reserve.	-80
			De reserve Weerstandsvermogen moest op basis van de geactualiseerde risico-inventarisatie aangevuld worden met een bedrag van afgerond € 1,1 miljoen. De risico-inventarisatie wordt 2x per jaar geactualiseerd (bij de begroting en de jaarrekening) en op basis daarvan wordt de mutatie voor de reserve weerstandsvermogen bepaald. Dit betreft de onttrekking aan de algemene reserve.	1.072
			<u>Subtotaal</u>	<u>944</u>
Totaal reserves		-128		-128

Algemene dekkingsmiddelen

Lasten	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023

Algemene middelen

Overhead	-8.273	-7.909	364
Treasury	138	180	42
Belastingen overig	-417	-569	-152
Overige baten en lasten	-44	-62	-18
Algemene middelen	-8.596	-8.360	236
Totaal lasten	-8.596	-8.360	236

Baten	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023

Algemene middelen

Overhead	1	13	12
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	39.649	40.915	1.266
Treasury	612	758	146
Belastingen overig	143	228	85
Overige baten en lasten	0	30	30
OZB niet-woningen	2.709	2.753	44
OZB woningen	4.144	4.139	-5
Algemene middelen	47.258	48.836	1.578
Totaal baten	47.258	48.836	1.578
Saldo voor resultaatbestemming	38.661	40.476	1.815

Reserves	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023

Toevoegingen reserves	0	0	
Onttrekkingen reserves	0	0	
Totaal reserves	0	0	

Saldo na resultaatbestemming	38.661	40.476	1.815
-------------------------------------	---------------	---------------	--------------

Lasten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Algemene middelen				
Overhead	364		De afrekening van HLTsamen valt qua overhead € 317.000 lager uit dan begroot op basis van de laatste bestuursrapportage van HLTsamen.	317
			Het aantal uren van wat toegerekend kan worden aan projecten en investeringen is fors hoger dan begroot. Dit levert een voordeel op van afgerond € 124.000.	124
			De kosten voor elektriciteit en gas voor het gemeentehuis vallen als gevolg van hogere prijzen fors hoger uit dan begroot.	-133
			Voor de bestuursopdracht 'Verbeteren fysieke bereikbaarheid en toegankelijkheid' is als eerste stap de belevingsdag gedaan. De verdere uitvoering vindt in 2024 plaats. Dit levert een voordeel op van afgerond € 49.000.	49
			Overige verschillen	7
			Subtotaal	364
Treasury	42		De rente op de langlopende leningen valt lager uit dan begroot. Dit levert een voordeel op van afgerond € 31.000.	31
			Overige verschillen.	11

			<u>Subtotaal</u>	<u>42</u>
Belastingen overig	-152		Bij het opstellen van de jaarrekening wordt de voorziening dubieuze debiteuren voor belastingen opnieuw berekend. Voor 2023 moet de voorziening met een bedrag van afgerond € 94.000 worden gestort.	-94
			Overige verschillen.	-8
			De kosten voor de Belastingen Bollenstreek zijn afgerond € 50.000 hoger uitgevallen dan begroot.	-50
			<u>Subtotaal</u>	<u>-152</u>
Overige baten en lasten	-18		Overige verschillen.	-18
Algemene middelen	236			236
Totaal lasten	236			236

Baten	Verskil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Algemene middelen				
Overhead	12		Overige verschillen.	12
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	1.266		In de December circulaire 2023 heeft het Rijk de algemene uitkering voor 2023 met € 1,2 miljoen verhoogd.	1.221
			Als gevolg van bijstellingen over voorgaande jaren heeft Lisse in 2023 afgerond € 45.000 meer ontvangen vanuit de algemene uitkering.	45
			<u>Subtotaal</u>	<u>1.266</u>
Treasury	146		Door het uitzetten van kort geld hebben we in het 2e halfjaar van 2023 € 130.000 aan rente ontvangen, die niet	130

			begroot was.	
			Vanuit SVN is meer rente ontvangen dan begroot. Deels komt dit door de hogere rente en deels door de uitbreiding van het fonds voor startersleningen.	16
			<u>Subtotaal</u>	<u>146</u>
Belastingen overig	85		De precariobelasting valt € 22.000 hoger uit dan begroot door een naheffing over 2022. Daarnaast zijn er meer aangiftes gedaan in 2023, waar door de inkomsten € 18.500 hoger uitvallen. Samen levert dit een voordeel op van € 40.500.	41
			In 2023 zijn meer inkomsten ontvangen als gevolg van invorderingskosten. Dit levert een voordeel op van afgerond € 41.000.	41
			Overige verschillen.	3
			<u>Subtotaal</u>	<u>85</u>
Overige baten en lasten	30		In 2023 zijn nog diverse bedragen ontvangen van debiteuren die eerder afgeboekt waren. Dit levert een voordeel op van € 30.000.	30
OZB niet-woningen	44		Door een naheffing vallen de inkomsten uit de OZB voor niet-woningen € 17.000 hoger uit.	17
			Als gevolg van een kleine uitbreiding van het aantal niet-woningen is er meer ontvangen vanuit de OZB niet-woningen	27

			dan begroot.	
			<u>Subtotaal</u>	44
OZB woningen	-5		Overige verschillen.	-5
Algemene middelen	1.578			1.578
Totaal baten	1.578			1.578

Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves	0		Geen verschillen.	0
Onttrekkingen reserves	0		Geen verschillen	0
Totaal reserves	0			0

Overzicht van incidentele baten en lasten

Er volgt nu een overzicht van incidentele baten en lasten op programmaniveau. Voor de incidentele baten en lasten geldt dat, indien van toepassing, de begroting van de gemeenschappelijke regeling gevolgd wordt. Indien de incidentele bate of last uit de begroting van een gemeenschappelijke regeling komt, is de naam van de gemeenschappelijke regeling vermeld.

Op basis van de financiële verordening, die in juni 2023 is vastgesteld, worden alleen incidentele baten en lasten opgenomen met een bedrag groter dan € 25.000.

Bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten		Begroting		Wijzigingen		Begroting na wijzigingen		Rekening	
(- = nadeel)		2023		2023		2023		2023	
Nr.		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1	Programma Samenleven								
1.1	Integraal huisvestingsplan onderwijs vernieuwen	-40				-40	-	-28	
1.2	Lisse 825 jaar	-80		-16		-96	-	-65	
1.3	Vernieuwende aanpak schuldsanering	-30				-30	-	-	
1.4	Onderzoek jongeren ontmoetingsplekken	-40		40		-	-	-	
1.5	Actualisatie accommodatiebeleid en inventarisatie locatie buurtcentra	-80				-80	-	-20	
1.6	Sturing op realisatie kostenbeheersing sociaal domein	-47				-47	-	-47	
1.7	Inzet dementie-vriendelijke samenleving	-25				-25	-	-	
1.8	Vernieuwing algemene subsidieverordeningen	-30				-30	-	-30	
1.9	Overhevelingen van 2022 naar 2023 Programma 2			-805		-805	-	-610	
1.10	Opvang ontheemden			-4.407	4.148	-4.407	4.148	-4.176	4.756
1.11	Plan van aanpak ontmoetingscentrum De Beukenhof			-26		-26	-	-26	
1.12	Incidentele kosten onderwijshuisvesting en accommodatiebeleid ten laste van reserves			-40		-40	-	-18	

	Totaal mutaties baten en lasten	-372	-	-5.254	4.148	-5.625	4.148	-5.020	4.756
1.1	Dekking kosten integraal huisvestingsplan onderwijs uit reserve onderwijshuisvesting		40			-	40		28
1.2	Dekking Lisse 825 jaar uit algemene reserve		80			-	80		50
1.3	Dekking vernieuwende aanpak schuldsanering uit algemene reserve		30			-	30		-
1.4	Dekking kosten onderzoek jongeren ontmoetingsplekken uit de algemene reserve		40		-40	-	-		-
1.5	Dekking actualisatie accommodatiebeleid en inventarisatie locatie buurtcentra uit de algemene reserve		80			-	80		20
1.6	Dekking sturing op realisatie kostenbeheersing sociaal domein uit de algemene reserve		47			-	47		47
1.7	Dekking inzet dementie-vriendelijke samenleving uit de algemene reserve		25			-	25		-
1.8	Dekking vernieuwing algemene subsidieverordening uit de algemene reserve		30			-	30		30
1.10	Overhevelingen van 2022 naar 2023 Programma 1				1.141		1.141		1.141
1.12	Incidentele kosten onderwijshuisvesting en accommodatiebeleid ten laste van reserves				40		40		18
1.13	Overheveling van 2023 naar 2024 Programma 1			-85		-85	-	-85	
1.14	Storting reserve accommodatiebeleid	-993				-993	-	-993	
1.14	Onttrekking reserve accommodatiebeleid		2.053		-112	-	1.940		1.909
1.15	Storting reserve onderwijshuisvesting	-1.507				-1.507	-	-1.507	
1.15	Onttrekking reserve onderwijshuisvesting		2.576		-402	-	2.174		2.158
	Totaal mutaties reserves	-2.500	5.000	-85	627	-2.585	5.627	-2.585	5.401
	Subtotaal programma 1	-2.872	5.000	-5.338	4.775	-8.210	9.775	-7.605	10.157
2	Programma Leefomgeving								

2.1	Participatief ontwikkeling en onderhoud duurzame inrichting openbare ruimte	-50				-50	-	-	
2.2	Participatie bij Integraal Veiligheidsbeleid	-30				-30	-	-8	
2.3	Juridische mogelijkheden leegstaande panden derden	-30				-30	-	-	
2.4	Onderzoek en proces hoogbouw en gebiedsaanpak	-60				-60	-	-	
2.5	Onderzoek tijdelijke versnelling realisatie tijdelijke woningen	-27				-27	-	-	
2.6	Overhevelingen van 2022 naar 2023 Programma 2			-735		-735	-	-255	
2.7	Vorbereidingsbudget Swets & Zeitlinger			-150		-150	-	-121	
2.8	Vorbereidingsbudget Ruishornlaan 21			-370		-370	-	-131	
2.9	Overheveling van 2023 naar 2024 Programma 2			-33		-33		-40	
2.10	Verliesname projecten							-105	
2.11	Verlagen verliesvoorziening Geestwater								189
2.12	Afboeken uitgaven t/m 2018 Geestwater							-255	
	Totaal mutaties baten en lasten	-197	-	-1.288	-	-1.485	-	-915	189
2.1	Participatief ontwikkeling en onderhoud duurzame inrichting openbare ruimte		50			-	50		-
2.2	Participatie bij Integraal Veiligheidsbeleid		30			-	30		8
2.3	Juridische mogelijkheden leegstaande panden derden		30			-	30		-
2.4	Onderzoek en proces hoogbouw en gebiedsaanpak		60			-	60		-
2.5	Onderzoek tijdelijke versnelling realisatie tijdelijke woningen		27			-	27		-
2.6	Overhevelingen van 2022 naar 2023 Programma 3				735	-	735		735
2.7	Vorbereidingsbudget Swets & Zeitlinger				150	-	150		121
2.8	Vorbereidingsbudget Ruishornlaan 21				370	-	370		131
2.9	Overheveling van 2023 naar 2024 Programma 2				-107				-107

	Totaal mutaties reserves	-	197	-107	1.255	-	1.452	-107	995
	Subtotaal programma 2	-197	197	-1.395	1.255	-1.485	1.452	-1.022	1.184
3	Programma Bedrijvigheid								
3.1	Bijdrage Holland Rijnland Regionaal investeringsfonds	-271				-271		-271	
3.2	Inhuur projectmanager centrumaanpak	-100				-100		-	
3.3	Stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap	-33				-33		-	
3.4	Versterken van het beleidsveld Economie: Economische agenda Duin en Bollen	-24				-24		-24	
3.5	Stimuleren recreatie en toerisme water	-30				-30		-	
3.6	Uitvoering motie realisatie camperplaatsen	-35				-35		-	
3.7	Overhevelingen van 2022 naar 2023 Programma 3			-45		-45		-35	
	Totaal mutaties baten en lasten	-493	-	-45	-	-538	-	-330	-
3.1	Mutaties reserves bijdrage Holland Rijnland Regionaal investeringsfonds		271				271		271
3.2	Inhuur projectmanager centrumaanpak		100				100		21
3.3	Stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap		33				33		-
3.4	Versterken van het beleidsveld Economie: Economische agenda Duin en Bollen		24				24		24
3.5	Stimuleren recreatie en toerisme water		30				30		-
3.6	Uitvoering motie realisatie camperplaatsen		35				35		-
3.7	Mutaties reserve Overhevelingen van 2022 naar 2023 Programma 3				30		30		30
	Totaal mutaties reserves	-	493	-	30	-	523	-	346
	Subtotaal programma 3	-493	493	-45	30	-538	523	-330	346
4	Programma Bestuur en ondersteuning								
4.1	Overhevelingen van 2022 naar 2023 Programma 4			-58		-58	-	-	

4.2	Vorbereidingsbudget Project oneigelijk grondgebruik			-80		-80	-	-	
4.3	Verkoop grondopbrengsten								197
	Totaal mutaties baten en lasten	-	-	-138	-	-138	-	-	197
4.1	Mutaties reserve Overhevelingen van 2022 naar 2023 Programma 4		-		58		58	-	58
4.2	Vorbereidingsbudget Project oneigelijk grondgebruik		-		80		80		-
	Totaal mutaties reserves	-	-	-	138	-	138	-	58
	Subtotaal programma 4	-	-	-138	138	-138	138	-	255
5	Algemene dekkingsmiddelen								
5.1	Verbeteren fysieke bereikbaarheid en toegankelijkheid	-50				-50	-	-1	
5.2	Incidentele versterking programma Organisatie ontwikkeling HLTsamen			-84		-84	-	-84	
5.3	Incidentele versterking Financiële sturing en beheersing			-68		-68	-	-68	
5.4	Ingroeimodel kapitaallasten reserves		-1.064			-	-1.064		-784
	Totaal mutaties baten en lasten	-50	-1.064	-151	-	-201	-1.064	-153	-784
5.1	Verbeteren fysieke bereikbaarheid en toegankelijkheid		50			-	50		1
	Totaal mutaties reserves	-	50	-	-	-	50	-	1
	Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	-50	-1.014	-151	-	-201	-1.014	-153	-783
	Totaal mutaties baten en lasten	-1.111	-1.064	-6.877	4.148	-7.988	3.084	-6.418	4.358
	Totaal mutaties reserves	-2.500	5.740	-192	2.050	-2.585	7.790	-2.691	6.802
	Totaal incidentele baten en lasten	-3.611	4.676	-7.069	6.198	-10.573	10.874	-9.110	11.159

Nr. Omschrijving	
1	Programma 1: Samenleven
1.1	In 2023 is gestart met het actualiseren van het integraal huisvestingsplan, dit loopt nog door in 2024. Voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan is (nog) geen wettelijke vereiste en kan daarmee als incidenteel worden aangemerkt. De kosten voor deze actualisatie worden gedekt vanuit de reserve Onderwijshuisvesting. Volgens het BBV zijn reservemutaties in principe incidenteel.
1.2	In 2023 bestond Lisse 825 jaar. Vanuit het budget zijn activiteiten georganiseerd samen met inwoners, ondernemers en organisaties. De viering van een jubileum van een gemeente kent geen wettelijke grondslag en dan daarmee als incidenteel worden aangemerkt. Deze kosten zijn gedekt uit de algemene reserve.
1.3	Voor het verkennen van nieuwe ontwikkelingen binnen de schuldhulpverlening is aan de ISD Bollenstreek een opdracht met prioriteit gegeven. Voor deze post is in de begroting een taakmutatie opgenomen onder het taakveld Inkomensvoorzieningen. De opdracht moet conform het raadsakkoord in 2023 worden afgerond en kent daarmee een specifieke einddatum. De post kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve. De ISD heeft deze opdracht echter binnen haar eigen begroting gerealiseerd en heeft geen aanspraak gemaakt op het geraamde post en daarom zijn er geen werkelijke uitgaven.
1.4	Het onderzoek jongeren ontmoetingsplekken maakt onderdeel uit van de strategische opgave Accommodatiebeleid en moet (samen met het onderzoek naar accommodatiebeleid en inventarisatie buurtcentra) leiden tot een nieuw Accommodatiebeleid. Het onderzoek zou in 2023 zijn afgerond moeten zijn op basis van het raadsakkoord en daarna vindt besluitvorming plaats over een eventueel vervolg. De opdracht kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve. Dit onderzoek staat nu echter gepland voor het eerste kwartaal van 2024 en is bij de slotwijziging overgeheveld.
1.5	De actualisatie van het accommodatiebeleid en inventarisatie buurtcentra maakt onderdeel uit van de strategische opgave Accommodatiebeleid en moet (samen met het onderzoek jongeren ontmoetingsplekken) leiden tot een nieuw Accommodatiebeleid. Het onderzoek moet in 2023 zijn afgerond op basis van het raadsakkoord en daarna vindt besluitvorming plaats over een eventueel vervolg. De opdracht kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve worden gedekt.
1.6	De opdracht realisatie kostenbesparing sociaal domein heeft een concrete einddatum: de opdracht moet in 2024 zijn afgerond. De opdracht kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt. De kosten worden uit de algemene reserve worden gedekt. Het budget dat is toegekend voor sturing op realisatie kostenbeheersing sociaal domein is overgedragen aan HLTsamen waar de realisatie van deze taak plaatsvindt.
1.7	De opdracht dementie-vriendelijke samenleving heeft een concrete einddatum: de opdracht moet in 2024 zijn afgerond en moet leiden tot beleid op dit onderwerp. De opdracht kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve. In het verslagjaar zijn er geen activiteiten verricht voor een dementievriendelijk samenleving in Lisse. Het Plan van aanpak hiervoor wordt in 2024 opgesteld en daarom wordt voorgesteld het beschikbare budget van € 25.000 over te hevelen naar het nieuwe jaar.

1.8	Vanuit de Maatschappelijke Agenda moet onderzoek worden gedaan naar de subsidies die door de gemeente worden verstrekt op basis van de algemene subsidieverordening. Dit is één van de vier strategische opgaven vanuit het raadsakkoord en moet in 2024 worden agerond. De opdracht kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve.
1.9	Betreffen de lasten en baten als gevolg van budgetten die vanuit 2022 zijn overgeheveld naar 2023 of bij de Slotwijziging 2023 naar 2024. Dit loopt via de reserve Overhevelingen. Dit is alleen mogelijk als er sprake is van incidentele budgetten. Reservemutaties zijn in principe altijd incidenteel volgens het BBV.
1.10	Vanuit het Rijk zijn middelen ontvangen en maakt de gemeenten kosten voor de opvang van ontheemden, omdat hier vooralsnog sprake is van een tijdelijke regeling, worden alle inkomsten en uitgaven omtrent de opvang van ontheemden als incidenteel geoormerkt.
1.11	Het plan van aanpak ontmoetingscentrum De Beukenhof is een eenmalig onderzoek en kan daarom als incidenteel geoormerkt worden.
1.12	In 2023 waren kosten geraamd voor het haalbaarheidsonderzoek Don Bosco en kosten als gevolg van de aankoop van de Vivaldistraat voor het jongerenwerk. Voor het haalbaarheidsonderzoek zijn in 2023 geen kosten gemaakt. Het betreft een eenmalig onderzoek en kan daarom als incidenteel geoormerkt worden. Dekking voor beide posten vindt plaats vanuit reserves. Reservemutaties zijn in principe altijd incidenteel volgens het BBV.
1.13	Betreffen de lasten en baten als gevolg van budgetten die vanuit 2022 zijn overgeheveld naar 2023 of bij de Slotwijziging 2023 naar 2024. Dit loopt via de reserve Overhevelingen. Dit is alleen mogelijk als er sprake is van incidentele budgetten. Reservemutaties zijn in principe altijd incidenteel volgens het BBV.
1.14	Deze regels hebben betrekking op de toevoeging en de onttrekking aan de reserve Accommodatiebeleid. De reserve Accommodatiebeleid wordt ingezet om de kapitaallasten van de gemeentelijke accommodaties (sport, cultuur en overig maatschappelijk) te egaliseren. De reserve Accommodatiebeleid voldoet niet aan de voorwaarden om volledig als structureel aangemerkt te mogen worden. Voor 2023 was sprake van een ingroeimodel en mocht 50% van de mutatie als structureel worden aangemerkt. Deze 'correctie' staat op 5.4 onder de incidentele baten en lasten.
1.15	Deze regels hebben betrekking op de toevoeging en de onttrekking aan de reserve Onderwijshuisvesting. De reserve Onderwijshuisvesting wordt ingezet om de kapitaallasten van de scholen te egaliseren. De reserve Huisvesting onderwijs voldoet niet aan de voorwaarden om volledig als structureel aangemerkt te mogen worden. Voor 2023 was sprake van een ingroeimodel en mocht 50% van de mutatie als structureel worden aangemerkt. Deze 'correctie' staat op 5.4 onder de incidentele baten en lasten.
2	Programma 2: Leefomgeving
2.1	De opdracht 'Participatief ontwikkeling en onderhoud duurzame inrichting openbare ruimte' heeft een concrete einddatum en moet uiterlijk in 2026 worden afgerond en moet leiden tot nieuw beleid van de gemeente als het gaat om participatie en openbare ruimte. In het raadsakkoord is opgenomen om met twee wijken aan de slag te gaan in het kader van de wijkaanpak en de inrichting van de openbare ruimte. Het voorstel is om te onderzoeken voor twee wijken hoe de participatie hieromtrent vorm gegeven moet worden. De opdracht kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve.

2.2	De opdracht 'Participatie bij nieuw integraal Veiligheidsbeleid' heeft een concrete einddatum en moet uiterlijk in 2024 worden afgerond en moet leiden tot nieuw beleid van de gemeente als het gaat om een integraal veiligheidsbeleid. De opdracht kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt. In 2023 is men gestart met het opstellen van dit veiligheidsbeleid en zal in 2024 worden afgerond. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve.
2.3	De opdracht 'Mogelijkheden leegstaande panden derden' heeft een concrete einddatum en moet uiterlijk in 2024 worden afgerond en moet leiden tot nieuw beleid van de gemeente als het gaat om een leegstaande panden derden inclusief juridische mogelijkheden. De opdracht kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve.
2.4	De opdrachten 'Onderzoek hoogbouw' en 'gebiedsaanpak entrees' moeten leiden tot een beleid waarin de raad kaders vastlegt voor beide onderwerpen. In verband met een logische volgorde in de aanpak van de opdrachten uit het akkoord, hebben we deze opdracht nog niet opgepakt in 2023. In 2024 zal aan dit project uitvoering worden gegeven. De opdrachten kunnen daardoor als incidenteel worden aangemerkt. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve.
2.5	De opdracht 'Onderzoek tijdelijke versnelling realisatie tijdelijke woningen' moet in het 2e kwartaal van 2024 worden afgerond en kent daarmee een specifieke einddatum. De opdracht moet leiden tot nieuw beleid waarmee de gemeente in elk geval tijdelijk kan versnellen met het realiseren van tijdelijke woningen. De opdracht kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve.
2.6	Betreffen de lasten en baten als gevolg van budgetten die vanuit 2022 zijn overgeheveld naar 2023 of bij de Slotwijziging 2023 naar 2024. Dit loopt via de reserve Overhevelingen. Dit is alleen mogelijk als er sprake is van incidentele budgetten. Reservemutaties zijn in principe altijd incidenteel volgens het BBV.
2.7	Betreft het project Swets en Zeitlinger, doordat de kosten vooralsnog niet verhaald kunnen worden op een projectontwikkelaar worden de kosten ten laste van de algemene reserve gebracht. Winsten of verliezen uit dergelijke projecten worden als incidenteel gezien, omdat de voorraad projecten eindig is.
2.8	Betreft het project de Greef/Ruishornlaan 21, doordat de kosten vooralsnog niet verhaald kunnen worden op een projectontwikkelaar worden de kosten ten laste van de algemene reserve gebracht. Winsten of verliezen uit dergelijke projecten worden als incidenteel gezien, omdat de voorraad projecten eindig is.
2.9	Betreffen de lasten en baten als gevolg van budgetten die vanuit 2022 zijn overgeheveld naar 2023 of bij de Slotwijziging 2023 naar 2024. Dit loopt via de reserve Overhevelingen. Dit is alleen mogelijk als er sprake is van incidentele budgetten. Reservemutaties zijn in principe altijd incidenteel volgens het BBV.
2.10	Betreft de verliesname op een tweetal projecten. Winsten of verliezen uit dergelijke projecten worden als incidenteel gezien, omdat de voorraad projecten eindig is.
2.11	Voor het project Geestwater kon de verliesvoorziening worden verlaagd. Winsten of verliezen op projecten worden als incidenteel gezien, omdat de voorraad projecten eindig is.
2.12	Voor het project Geestwater worden al sinds meerdere jaren voorbereidingskosten gemaakt. Deze worden jaarlijks geactiveerd op de balans. Op basis van de BBV dienen de kosten na 5 jaar ten laste van het resultaat te worden gebracht. De kosten t/m 2018 zijn nu afgeboekt.

Winsten of verliezen uit dergelijke projecten worden als incidenteel gezien, omdat de voorraad projecten eindig is.

3	Programma 3: Bedrijvigheid
3.1	Voor het Regionaal Investeringsfonds bij Holland Rijnland zijn tot en met 2024 regionale afspraken gemaakt en is daarvoor ook budget geregeld voor die jaren. De lasten worden gedekt vanuit de reserve Regionaal Investeringsfonds. Volgens het BBV zijn reservemutaties in principe incidenteel.
3.2	Voor het opzetten van de centrumaanpak is een programmamanager nodig om dit proces integraal op te pakken. Deze nieuwe aanpak moet leiden tot besluitvorming over het centrum in het eerste kwartaal van 2024. De kosten worden daarom als incidenteel aangemerkt. De kosten worden gedekt vanuit de algemene reserve.
3.3	De gemeente wil een aanvullend nieuw beleid ontwikkelen voor innovatief en circulair ondernemerschap. Voor het opzetten van dit nieuwe beleid wordt externe expertise ingezet. De kosten worden daarom als incidenteel beschouwd. De kosten worden gedekt vanuit de algemene reserve.
3.4	De economische samenwerking in de Duin- en Bollenstreek krijgt steeds meer vorm. Om de laatste stap naar besluitvorming mogelijk te maken wordt vanuit de mogelijk deelnemende gemeenten een investering gedaan op de voorwaarde dat de besluitvorming uiterlijk in 2024 wordt gerealiseerd. De kosten worden daarom als incidenteel beschouwd. De kosten worden gedekt vanuit de algemene reserve.
3.5	De gemeente wil een aanvullend nieuw beleid ontwikkelen voor recreatie en toerisme in, op en aan het water. Voor het opzetten van dit nieuwe beleid moet worden ingehuurd. De kosten worden daarom als incidenteel beschouwd. De kosten worden gedekt vanuit de algemene reserve.
3.6	Voor de uitvoering motie camperplaatsen moet een locatieonderzoek gedaan worden en een tijdelijke voorziening van maximaal 3 jaar worden gerealiseerd. De kosten worden daarom als incidenteel beschouwd. De kosten worden gedekt vanuit de algemene reserve.
3.7	Betreffen de lasten en baten als gevolg van budgetten die vanuit 2022 zijn overgeheveld naar 2023 of bij de Slotwijziging 2023 naar 2024. Dit loopt via de reserve Overhevelingen. Dit is alleen mogelijk als er sprake is van incidentele budgetten. Reservemutaties zijn in principe altijd incidenteel volgens het BBV.
4	Programma 4: Bestuur en Ondersteuning
4.1	Betreffen de lasten en baten als gevolg van budgetten die vanuit 2022 zijn overgeheveld naar 2023 of bij de Slotwijziging 2023 naar 2024. Dit loopt via de reserve Overhevelingen. Dit is alleen mogelijk als er sprake is van incidentele budgetten. Reservemutaties zijn in principe altijd incidenteel volgens het BBV.
4.2	De gemeente Lisse heeft in november 2023 besloten om een project te starten om oneigenlijk grondgebruik binnen de gemeente aan te pakken. Om het project van de grond te brengen is er een bedrag van € 80.000,- nodig. Het betreft een eenmalig project en kan daarom als incidenteel worden beschouwd.
4.3	Betreft de verkoop van overige gronden. Deze inkomsten worden als incidenteel beschouwd, omdat de gemeente stukken grond verkoopt als de mogelijkheid zich voordoet en geen beleid heeft om deze gronden te verkopen.

5	Algemene dekkingsmiddelen
5.1	Door middel van het actualiseren c.q. uitvoeren van een scan wordt bepaald of de gemeente actief aan de slag gaat met het verbeteren van de fysieke bereikbaarheid en toegankelijkheid openbare gebouwen, het centrum en overige voorzieningen. De kosten omvatten alleen de kosten voor de scan. In 2023 is het eerste deel van de scan afgerond. De afronding van de opdracht was gepland in het raadsakkoord voor het 4e kwartaal 2023 zijn afgerond. Dit is niet gelukt en het project loopt door in 2024. De kosten worden daarom als incidenteel beschouwd en gedekt vanuit de algemene reserve. Reservemutaties zijn op basis van het BBV altijd incidenteel.
5.2	In 2021 zijn we gestart om te komen tot een toekomstbestendige organisatiemodel die invulling geeft aan de visie van HLTsamen. Deze transitie moet leiden tot een betrouwbare partner voor bestuur en inwoners van Hillegom, Lisse en Teylingen. Dit vraagt collectieve sturing, collectief eigenaarschap en goed opdrachtgever-opdrachtnemerschap van alle actoren. Goed proces- en organisatieontwerp alsmede ontwikkeling van competenties is nodig om stapsgewijs te komen tot bovenstaand resultaat.
5.3	HLT samen heeft de ambitie om in de komende jaren een stevige vervolgstap te zetten om de gegevensbescherming verder te implementeren in de systemen en processen. In de afgelopen jaren heeft HLT samen al verschillende stappen genomen om de digitale weerbaarheid te verhogen. De uitgevoerde stappen hebben een directe bijdrage geleverd aan het verhogen van de digitale weerbaarheid, passend bij volwassenheidsniveau twee. Volwassenheidsniveau twee is echter onvoldoende om risico's structureel te beheersen.
5.4	Na zes jaar HLT samen constateren wij dat belangrijke (financiële) processen nog niet voldoende op orde zijn. Zo heeft de samenstelling van de Bestuursrapportage 2022 van HLT samen laten zien dat het heel lastig is om een goede voorspelling te doen over het rekeningresultaat. En dit speelt ook in de planning en control van de gemeenten. De gekozen constructie van één ambtelijke werkorganisatie voor drie zelfstandige gemeenten brengt ook de nodige extra complexiteit met zich. Hoewel in de afgelopen jaren al belangrijke verbeteringen zijn gerealiseerd, is er nog veel te doen. Het afgelopen jaar hebben wij belangrijke verbeterpunten geïdentificeerd. Met een brede programmatische aanpak willen wij het komende jaar een grote stap zetten in versterking van de financiële sturing en beheersing.

Structureel evenwicht

Kengetal structureel evenwicht verplichting BBV

Eén van de verplichte kengetallen van het BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) is het aantonen van het structurele evenwicht. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval zou zijn, zou de kans aanwezig zijn dat er op termijn een (begrotings)tekort ontstaat. Op basis van onderstaande overzicht wordt aangetoond dat de jaarrekening 2020, conform de uitgangspunten in het BBV, structureel in evenwicht is.

Berekening structureel evenwicht

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welk deel structureel.

De aard van de taak is daarbij bepalend voor het onderscheid tussen structureel en incidenteel. In het onderstaande overzicht wordt de berekening van het structureel evenwicht gepresenteerd.

Voor de specificatie van de incidentele baten en lasten verwijzen wij naar de hoofdstuk 3.6.

Uitkomst structureel evenwicht is positief

De uitkomst van het structureel evenwicht is € 377.000 positief (0,5%). Dit betekent dat de structurele lasten lager waren dan de structurele baten in 2023.

Materieel in evenwicht

bedragen x € 1.000

Programma	Realisatie	Realisatie	Realisatie
	2023	2023	2023
	Lasten	Baten	Saldo
1. Samenleven	-47.547	18.616	-28.931
2. Leefomgeving	-18.200	9.251	-8.949
3. Bedrijvigheid	-1.113	200	-913
4. Bestuur en ondersteuning	-3.453	678	-2.775
Algemene dekkingsmiddelen	-8.269	48.745	40.476
	-78.582	77.490	-1.093
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	-4.354	7.875	3.521
	-82.936	85.365	2.428
Incidentele baten en lasten	-6.418	4.358	-2.060
Incidentele toevoegingen en onttrekkingen reserves	-2.691	6.802	4.111
Structureel resultaat	-73.827	74.205	377

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten en de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. In 'getrouw' zijn een drietal rechtmatigheidscriteria niet inbegrepen. Dit zijn het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, en de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. De criteria worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Kort gezegd houdt dit in dat de verantwoorde baten en lasten, en de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting (op programma), gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 14 december 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 830.263.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties voor een bedrag van € 2.377.193 niet rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het saldo van de onrechtmatigheden (ook wel afwijkingen) overschrijdt de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen 1:

Begrotingscriterium	€ 2.333.859
Voorwaardencriterium	€ 43.334
M&O-criterium	€ <u>0</u>
Totaal	€ 2.377.193

De afwijkingen van het begrotingscriterium passen binnen het bestaande beleid van de raad conform de *Financiële verordening gemeente Lisse 2023, artikel 12 lid 5*.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over financiële rechtmatigheid. Ook heeft het college beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

¹ De afwijkingen (fouten en/of onduidelijkheden als gedefinieerd in de notitie rechtmatigheidsverantwoording) worden alleen in de rechtmatigheidsverantwoording vermeld indien de door de raad gestelde verantwoordingsgrens voor rechtmatigheid is overschreden. Op basis van afspraken tussen de raad en het college kunnen afwijkingen die lager zijn dan de verantwoordingsgrens in de paragraaf Bedrijfsvoering worden vermeld.

Bijlage 1: SISA-verantwoording

Single information, single audit (SiSa) betekent eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole. SiSa is de manier waarop mede overheden (provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen) aan het Rijk ieder jaar verantwoorden of en hoe ze de specifieke uitkeringen hebben besteed.

Het CBS vervult hierbij namens het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de intermediaire rol tussen mede overheden en vakdepartementen. Gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen dienen hun verantwoordingsinformatie met een rapport van bevindingen opgesteld door de accountant hierover, vóór 15 juli 2024 digitaal aan het CBS te verstrekken.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstr ekker	Uitkerin gcode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbep aling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbep aling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>

			<i>Indicator: A16/01</i>	<i>Indicator: A16/02</i>	<i>Indicator: A16/03</i>	<i>Indicator: A16/04</i>	<i>Indicator: A16/05</i>	<i>Indicator: A16/06</i>
			€ 4.673.232	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 23.537
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
					Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08			
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>		
			<i>Indicator: A16/07</i>	<i>Indicator: A16/08</i>	<i>Indicator: A16/09</i>	<i>Indicator: A16/10</i>		
			€ 0	€ 36.120	€ 4.732.889	€ 6.492.874		
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)	Normbedragen voor e (ja/nee)
		Gemeenten					Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2	Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle D2</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
			<i>Indicator: B2/01</i>	<i>Indicator: B2/02</i>	<i>Indicator: B2/03</i>	<i>Indicator: B2/04</i>	<i>Indicator: B2/05</i>	<i>Indicator: B2/06</i>

	0	19	0	1	Ja	Ja
Wijziging keuze per (2023/2024)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten			
<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/10</i>			
N.V.T.	Nee					
Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten	
<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/11</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/12</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/13</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/14</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/15</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/16</i>	
€ 0	€ 0			€ 0	€ 0	
Reeks 2 Normbedrag	Reeks 2 Normbedrag	Reeks 2 Normbedrag	Reeks 2 Normbedrag	Reeks 2 Normbedrag	Reeks 2 Normbedrag	Reeks 2 Normbedrag

			onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3)	onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)
			Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/17</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/18</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/19</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/20</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/21</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/22</i>
			€ 0	€ 7.220	€ 0	€ 3.468	€ 0	€ 2.244
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	
			Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/23</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/24</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/25</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/26</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/27</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
			€ 0	€ 12.000	€ 0	€ 0	€ 0	
BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparen de voorzieningen	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoede kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparen de voorzieningen	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoede kosten

			zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/d e energierekening			zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/d e energierekening		
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
			<i>Indicator: C55/01</i>	<i>Indicator: C55/02</i>	<i>Indicator: C55/03</i>	<i>Indicator: C55/04</i>	<i>Indicator: C55/05</i>	<i>Indicator: C55/06</i>
			28	€ 0	€ 131.823	0	€ 0	€ 0
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huisheeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeoide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemeoide kosten			

			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09</i>			
			11	€ 0	€ 0			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierkening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15</i>
			15	21	0	0	0	0
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle R Indicator: C62/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02</i>				
			€ 0	Ja				

BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	
			<i>Indicator: C92/01</i>	<i>Indicator: C92/02</i>	<i>Indicator: C92/03</i>	<i>Indicator: C92/04</i>	<i>Indicator: C92/05</i>	
			€ 22.532	€ 0	1	146	1	
BZK	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicator: C94/01</i>	<i>Indicator: C94/02</i>	<i>Indicator: C94/03</i>	<i>Indicator: C94/04</i>	<i>Indicator: C94/05</i>	<i>Indicator: C94/06</i>
			LAI23-03576825	€ 0	0	0	0	€ 0

			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparen de isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C94/07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C94/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C94/09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C94/10</i>		
		1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
		2						
		100						
BZK	C105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Projectnummer	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Besteding (jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator:</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator:</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator:</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator:</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator:</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator:</i>

			C105/01	C105/02	C105/03	C105/04	C105/05	C105/06
1			<i>De Gele Bol</i>	28	Ja	0	Ja	€ 0
2			<i>De Zon</i>	0	Ja	0	Ja	€ 0
3			<i>Transformatie voormalig kantoorgebouw De witte Zwaan</i>	0	Ja	0	Ja	€ 0
			Kopie projectnummer	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/11</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: C105/12</i>
1			<i>De Gele Bol</i>	€ 0	Ja		28	Ja
2			<i>De Zon</i>	€ 0	Ja		0	Ja
3			<i>Transformatie voormalig kantoorgebouw De witte Zwaan</i>	€ 0	Ja		0	Ja
			Kopie projectnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/14</i>				

			1 <i>De Gele Bol</i>	Nee								
			2 <i>De Zon</i>	Nee								
			3 <i>Transformatie voormalig kantoorgebouw De witte Zwaan</i>	Nee								
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)					
								<i>Aard controle R Indicator: D8/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/05</i>
								€ 246.074	€ 170.501	€ 0	€ 0	€ 104.015
		Gemeenten	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid						

			Bedrag		Bedrag			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/09</i>		
			1					
			2					
			100					
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			<i>Aard controle R Indicator: D14/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/05</i>	
			€ 131.477	€ 0	€ 6.862	€ 0	€ 57.864	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten)	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		

			ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06</i>	<i>Aard controle R n.v.t. Indicator: D14/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08</i>	<i>Aard controle R n.v.t. Indicator: D14/09</i>		
			1					
			2					
			10					
lenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02</i>	<i>Aard controle R n.v.t. Indicator: E44B/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04</i>	<i>Aard controle R n.v.t. Indicator: E44B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06</i>
			1 030008 Provincie Zuid-Holland	CDOKE-23-03459803	€ 49.470	€ 49.470	€ 0	€ 0

			Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08</i>		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09</i>			
			1 030008 Provincie Zuid-Holland	CDOKE-23-03459803	Nee				
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13</i>			
			1 030008 Provincie Zuid-Holland	CDOKE-23-03459803	CDOKE - Energietransitie	Nee			
EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	
			<i>Aard controle R Indicator: F28/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: F28/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: F28/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: F28/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06</i>	

			€ 0	€ 160.368	€ 0	€ 160.368	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle n.v.t.</i>					
			<i>Indicator: F28/07</i>					
			Nee					
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R Indicator: G2/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/06</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de

			Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhou d) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/07</i>	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhou d) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/08</i>	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/09</i>	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/10</i>	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/11</i>	hersteloperatie kinderopvangtoes lagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/12</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoes lagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: G2/13</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
			€ 0	Nee	<i>Aard controle n.v.t.</i>			
SZW	G2A	Gebundelde uitkering	Hieronder per	Besteding (jaar	Baten (jaar T-1)	Besteding (jaar	Baten (jaar T-1)	Besteding (jaar

		<p>op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2022</p> <p>regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen</p> <p>Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1) (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)</p>	<p>T-1) algemene bijstand</p> <p>Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam</p> <p>I.1 Participatiewet (PW)</p>	<p>algemene bijstand (exclusief Rijk)</p> <p>Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam</p> <p>I.1 Participatiewet (PW)</p>	<p>T-1) IOAW</p> <p>Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam</p> <p>I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)</p>	<p>IOAW (exclusief Rijk)</p> <p>Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam</p> <p>I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)</p>	<p>T-1) IOAZ</p> <p>Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam</p> <p>I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)</p>	
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicator: G2A/01</i>	<i>Indicator: G2A/02</i>	<i>Indicator: G2A/03</i>	<i>Indicator: G2A/04</i>	<i>Indicator: G2A/05</i>	<i>Indicator: G2A/06</i>
	1	060553 Gemeente Lisse	€ 3.199.933	€ 56.982	€ 223.563	€ 1.567	€ 17.380	
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud zelfstandigen	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud zelfstandigen (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	

			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
				I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicator: G2A/07</i>	<i>Indicator: G2A/08</i>	<i>Indicator: G2A/09</i>	<i>Indicator: G2A/10</i>	<i>Indicator: G2A/11</i>	<i>Indicator: G2A/12</i>
1	060553	€ 0	Gemeente Lisse	€ 52.386	€ 10.472	€ 0	€ 277.480	
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T-1) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsi	Inclusief geldstroom naar openbaar	Inclusief geldstroom naar openbaar	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam		

			informatie voor die gemeente invullen	lichaam	lichaam				
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G2A/13</i>	1.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2A/14</i>	Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2A/15</i>	Participatiewet (PW) <i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: G2A/16</i>			
			1 060553 Gemeente Lisse	€ 92	€ 0	€ 0			
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_ gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)	
			Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoordden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/06</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		

			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	kapitaalverstrekingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	ng Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Gemeente Aard controle R Indicator: G3/07	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/08	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/09	Gemeente Aard controle R Indicator: G3/10	Indicator: G3/11	Aard controle n.v.t.
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_ totaal 2022	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstreking	Baten (jaar T-1) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004		Inclusief geldstroom naar openbaar	Inclusief geldstroom naar openbaar	Inclusief geldstroom naar openbaar	Inclusief geldstroom naar openbaar	Inclusief geldstroom naar openbaar

		lichaam	lichaam	lichaam	lichaam	lichaam	
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)				Gemeente	lichaam
		<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
		<i>Indicator: G3A/01</i>	<i>Indicator: G3A/02</i>	<i>Indicator: G3A/03</i>	<i>Indicator: G3A/04</i>	<i>Indicator: G3A/05</i>	<i>Indicator: G3A/06</i>
1	060553 Gemeente Lisse	€ 8.119	€ 0	€ 1.748	€ 0	€ 0	
2							
100							
	Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A/01	Besteding (jaar T-1) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstreking	
	In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T-1 (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in jaar T-1 (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	
			Inclusief	Inclusief	Inclusief	Inclusief	

			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G3A/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3A/08</i>	<i>geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G3A/09</i>	<i>geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G3A/10</i>	<i>geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G3A/11</i>	<i>geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicator: G3A/12</i>
			1 060553 Gemeente Lisse	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2					
			100					
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregelin g zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstreki ng	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstreki ng (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstreki ng (overig)
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/06</i>
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			4 Tozo 4 (geldend	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

	van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstreking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
	<i>Aard controle n.v.t.</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i>	Gemeente	<i>Aard controle n.v.t.</i>	
	<i>Indicator: G4/07</i>	<i>Indicator: G4/08</i>	<i>Indicator: G4/09</i>	<i>Indicator: G4/10</i>		
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Nee		
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Nee		
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Nee		
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Nee		
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Nee		
6	Totaal	0	0	N.v.t.		
	Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking Tozo buitenland (gemeente	Baten (jaar T) kapitaalverstreking Tozo buitenland (gemeente Maastricht),	Baten (jaar T) kapitaalverstreking Tozo buitenland (gemeente Maastricht),	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	

		Maastricht)	aflossing	overig	
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/13</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/14</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/15</i>
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16</i>	<i>Gemeente Aard controle R Indicator: G4/17</i>	<i>Gemeente Aard controle D2 Indicator: G4/18</i>	<i>Gemeente Aard controle R Indicator: G4/19</i>	
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	

			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6	Totaal	0	0	0	
SZW	G4A	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_totaal 2022		Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstreking	Baten (jaar T-1) levensonderhoud	Baten (jaar T-1) kapitaalverstreking (aflossing)
				Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoordten hier het totaal (jaar T-1). Dit totaal (jaar T-1) regeling G4B + (jaar T-1) regeling G4 blijkt uit de vaststellingsbeschikking		<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>

	die uw gemeente van het Ministerie van SZW over 2020 heeft ontvangen. De gegevens uit die beschikking neemt u hier op.					
		<i>Indicator: G4A/01</i>	<i>Indicator: G4A/02</i>	<i>Indicator: G4A/03</i>	<i>Indicator: G4A/04</i>	<i>Indicator: G4A/05</i>
1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 9.784	€ 36.303	
2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 1.334	€ 0	€ 4.518	€ 8.926	
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 15	€ 0	€ 3.088	€ 1.144	
4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 429	€ 235	
5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 636	€ 684	
	Kopie regeling	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (overig)	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T-1)		
		Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam		
	Aard controle n.v.t.	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>		
	<i>Indicator: G4A/06</i>	<i>Indicator: G4A/07</i>	<i>Indicator: G4A/08</i>	<i>Indicator: G4A/09</i>		

			1 Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 2.482	0	0		
			2 Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 975	0	0		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 142	0	0		
			4 Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 19	0	0		
			5 Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	0	0		
			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T -1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T-1) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T -1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam		

				lichaam	lichaam	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/10</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4A/11</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: G4A/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4A/13</i>
			1 Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0
			2 Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
			4 Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
			5 Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) Gemeente	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente	
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr				

			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G10/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G10/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G10/03</i>
			€ 86.102	€ 0	Nee
SZW	G10A	Wet inburgering 2021_ Totaal 2022	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsi nformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Baten (jaar T-1) (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T- 1) regeling G10B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G10)	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G10A/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G10A/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G10A/03</i>
		1	060553 Gemeente Lisse	€ 0	€ 0
		2			

		20				
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslag ffaire_gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente	
Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr						
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G12/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G12/03</i>	
			€ 0	€ 0	Nee	
SZW	G12A	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslag ffaire_totalen 2022	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	

		een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G12B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G12)					
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G12A/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G12A/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G12A/03</i>		
			1 060553 Gemeente Lisse	€ 0	€ 0		
			2				
			20				
SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G13/05</i>
			€ 5.880	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Gemeenten	Totale werkelijke berekende subsidie			
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/02</i>			

			€ 9.661	€ 17.010					
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08</i>	
			1 Nieuwbouw	€ 5.337	€ 5.337	€ 0	€ 0		
			2 Onderhoud	€ 7.673	€ 7.673	€ 0	€ 0		
			3 Mengpercentage	€ 4.000	€ 0	€ 0	€ 4.000		
		100							
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) Gerealiseerd	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) Gerealiseerd	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: H8/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H8/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06</i>	
			1 560131464	€ 37.717	€ 0	€ 37.717	€ 0	€ 37.717	
			2						
			3						
			4						
			Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)					

			mer				
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H8/08</i>			
			1 560131464	Ja			
			2				
			3				
			4				
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H12/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H12/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H12/04</i>	
			€ 20.000	€ 42.880	Ja	Ja	
VWS	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>

			Indicator: H21/01	Indicator: H21/02	Indicator: H21/03	Indicator: H21/04	Indicator: H21/05			
			Ja		€ 24.696	€ 24.696	Nee			
VWS	H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Beschikingsnummer / kenmerk	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T) <i>Automatisch berekend</i>	Totale definitieve exploitatietekort <i>Automatisch berekend</i>	Totale cumulatieve besteding <i>Automatisch berekend</i>	Eindverantwoording			
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>			
			Indicator: H25/01	Indicator: H25/02	Indicator: H25/03	Indicator: H25/04	Indicator: H25/05			
			1	SPUKIJZ21-22227	€ 31.095	€ 35.839	€ 31.095	Ja		
			Naam locatie	Betreft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022?	Totale toezegging per locatie	Hoogte definitief exploitatietekort per locatie	Besteding per locatie	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T)		
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>		
	Indicator: H25/06	Indicator: H25/07	Indicator: H25/08	Indicator: H25/09	Indicator: H25/10	Indicator: H25/11				
	1	Sportcentrum de waterkanten	Nov + dec 2021	€ 21.165	€ 25.909	€ 0	€ 21.165			
	2	Sportcentrum de waterkanten	jan-22	€ 9.930	€ 9.930	€ 0	€ 9.930			
	50									
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?		

			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
1	Lokaal Sportakkoord		€ 17.228	€ 13.782	€ 3.446	€ 13.782	Ja	
2	Brede regeling combinatiefuncties		€ 118.605	€ 94.884	€ 23.721	€ 94.884	Ja	
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden		€ 26.504	€ 21.228	€ 5.301	€ 21.228	Ja	
4	Kansrijke Start		€ 19.878	€ 15.902	€ 3.976	€ 15.902	Ja	
5	Mentale Gezondheid		€ 9.276	€ 7.677	€ 1.855	€ 7.677	Ja	
6	Aanpak overgewicht en obesitas		€ 23.191	€ 18.569	€ 4.638	€ 18.569	Ja	
7	Valpreventie		€ 68.248	€ 52.330	€ 13.650	€ 52.330	Ja	
8	Leefomgeving		€ 13.252	€ 9.650	€ 2.650	€ 9.650	Ja	
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek		€ 3.313	€ 2.385	€ 663	€ 2.385	Ja	
10	Versterken sociale basis		€ 48.370	€ 38.817	€ 9.674	€ 38.817	Ja	
11	Mantelzorg		€ 13.252	€ 13.023	€ 2.650	€ 13.023	Ja	
12	Eén tegen eenzaamheid		€ 13.252	€ 10.601	€ 2.650	€ 10.601	Ja	
13	Welzijn op recept		€ 7.289	€ 6.481	€ 1.458	€ 6.481	Ja	
14	Versterking kennis- en adviesfunctie		€ 3.313	€ 2.650	€ 663	€ 2.650	Ja	

	GGD					
15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 11.794	€ 9.491	€ 2.359	€ 9.491	Ja
	Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?				
	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>				
	<i>Indicator: H30/07</i>	<i>Indicator: H30/08</i>				
1	Lokaal Sportakkoord	Ja				
2	Brede regeling combinatiefuncties	Ja				
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja				
4	Kansrijke Start	Ja				
5	Mentale Gezondheid	Ja				
6	Aanpak overgewicht en obesitas	Ja				
7	Valpreventie	Ja				
8	Leefomgeving	Ja				
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja				
10	Versterken sociale basis	Ja				
11	Mantelzorg	Ja				

			12	Eén tegen eenzaamheid	Ja				
			13	Welzijn op recept	Ja				
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja				
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)						
					<i>Aard controle n.v.t.</i>				
			<i>Indicator: H30/09</i>						
			Nee						
VWS	H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting		
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>		<i>Aard controle n.v.t.</i>	
			<i>Indicator: H31/01</i>	<i>Indicator: H31/02</i>	<i>Indicator: H31/03</i>	<i>Indicator: H31/04</i>	<i>Indicator: H31/05</i>		
			SPUKNEAS230174	€ 97.292	€ 97.292	Ja			
VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen				
				<i>Automatisch berekend</i>	<i>Automatisch berekend</i>				

			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/03</i>		
			MEOZ23066	€ 395.019	€ 395.019		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H32/06</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: H32/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/08</i>
			Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting
			1 Sportcentrum de Waterkanten	€ 395.019	€ 395.019	Ja	
			2				
			20				
VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T)			
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>			

			<i>Indicator: H35B/01</i>	<i>Indicator: H35B/02</i>	
			060546 Gemeente Leiden	€ 24.724	

Bijlage 2: Overzicht investeringskredieten

Kredietnaam	Uit jaar	Inkomst en uitgaven	Totaal krediet	Uitgegeven t/m 2022	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023
Orion 2: SCH/PO Vernieuwbouw 2021	2021-2022	Uitgaven	160.800	160.800	1.989.200	-1.989.200	-	-	project staat nu on hold in afwachting van gereedkomen IHP Lisse
Sportlaan 9-23: ZW/SH Plaatsen zonnepanelen 2023	2023	Uitgaven				400.000	-	400.000	project is opgestart
Trainingshal Ter Specke verkeersmaatr. en parkeren		Uitgaven	1.981.829	358.689	776.311	846.829	342.542	1.280.598	Wordt in 2024 afgerond
		Inkomsten	-	-18.450	18.450		-49.470	67.920	
			1.981.829	340.239	794.761	846.829	293.072	1.348.518	
Gebiedsprogramma 2021	2021	Uitgaven	406.510	-	406.510		-	406.510	Project is in uitvoering.
	2021	Inkomsten	-145.726	-	-145.726		-	-145.726	
	2021	Inkomsten	-81.071	-	-81.071		-	-81.071	
	2021	Inkomsten	-129.713	-	-129.713		-	-129.713	
			50.000	-	50.000	-	-	50.000	
Gebiedsprogramma 2023	2023	Uitgaven	25.000	-	-	25.000	14.994	10.006	Project is in uitvoering.
	2023	Inkomsten		-	-		-	-	
			25.000	-	-	25.000	14.994	10.006	
Gebiedsprogramma 2022	2022	Uitgaven	25.000	-	25.000		-	25.000	
Sportlaan 21: ZW/SH Sportcomplex 2015	2011	Uitgaven	563.090	104.708	458.382		55.199	403.183	Project is in uitvoering.
	2022	Inkomsten		-	-		-411.000	411.000	
			563.090	104.708	458.382	-	-355.801	814.183	
2016 Gymlokaal Frans Halsstraat	2024	Uitgaven		-	870.000		-	870.000	
Sportpark herindeling	2015	Uitgaven	55.168	2.026	53.142		-	53.142	Bouw van complex is afgerond. Begin 2024 wordt het financieel afgerond. Momenteel is de onderhoudstermijn van kracht.

Kredietnaam	Uit jaar	Inkomst en uitgaven	Totaal krediet	Uitgegeven t/m 2022	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023
Spekkelaan 1: SH Nieuwbouw bouwkundig 2019	2019	Uitgaven	3.705.278	3.742.496	-1.166.616	1.129.398	29.942	-67.160	Bouw van complex is afgerond. Begin 2024 wordt het financieel afgerond. Momenteel is de onderhoudstermijn van kracht.
	2019	Inkomsten		-10.000	10.000	-10.000	-	-	
	2019	Inkomsten			-	-	-38.562	38.562	
			3.705.278	3.732.496	-1.156.616	1.119.398	-8.620	-28.598	
Spekkelaan 1: SH Nieuwbouw installaties 2019	(<)2018	Uitgaven	1.987.251	1.987.251	-527.738	527.738	14.366	-14.366	Bouw van complex is afgerond. Begin 2024 wordt het financieel afgerond. Momenteel is de onderhoudstermijn van kracht.
	2023	Inkomsten			-		-3.672	3.672	
			1.987.251	1.987.251	-527.738	527.738	10.694	-10.694	
Spekkelaan 1: SH Vaste inrichtingen 2019	(<)2018	Uitgaven	107.177	107.177	-43.177	43.177	870	-870	Bouw van complex is afgerond. Begin 2024 wordt het financieel afgerond. Momenteel is de onderhoudstermijn van kracht.
Spekkelaan 1: SH bijkomende kosten 2019	2022	Uitgaven	3.773.675	3.773.675	-54.283	54.283	18.454	-18.454	Bouw van complex is afgerond. Begin 2024 wordt het financieel afgerond. Momenteel is de onderhoudstermijn van kracht.
	2021	Inkomsten			487.582	-487.582	-	-	
			3.773.675	3.773.675	433.299	-433.299	18.454	-18.454	
Spekkelaan 1: SH Aanhelingskosten 2019	(<)2018	Uitgaven	650.000	25.615	624.385	-624.385	6.320	-6.320	Bouw van complex is afgerond. Begin 2024 wordt het financieel afgerond. Momenteel is de onderhoudstermijn van kracht.
Speelplaats Van Ostadestraat 72	2021	Uitgaven	41.000	33.817	7.183			7.183	Project is in 2023 afgerond
Speelplaats Prinsessestraat 86 2022	2022	Uitgaven	45.527	30.582	14.945		4.544	10.402	Project is in 2023 afgerond
Speelplaats Veldhuizen van Zantenpark 2023	2023	Uitgaven	43.076	-	-	43.076	7.664	35.412	Project wordt in 2024 afgerond
Speelplaats	2023	Uitgaven	31.956	-	-	31.956	23.763	8.193	Project wordt in 2024 afgerond

Kredietnaam	Uit jaar	Inkomst en uitgaven	Totaal krediet	Uitgegeven t/m 2022	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023
Scheepmakerskade 2 2023									
Speelplaats Meer en Houtplein 2023	2023	Uitgaven	31.956	-	-	31.956		31.956	Project wordt in 2024 afgerond
Speelplaats Jacoba van Beierenlaan 24 2023	2023	Uitgaven	31.956	-	-	31.956	49.185	-17.229	Project wordt in 2024 afgerond
Groenbeheerplan 2022	2022	Uitgaven	250.000	197.817	52.183		52.183	-	Gereed
Groenbeheerplan 2023	2023	Uitgaven	475.000	-	-	475.000	69.335	405.666	Project wordt in 2024 afgerond
2019 Beheerplan duikers	2019	Uitgaven	20.000	8.799	11.201			11.201	Project in 2023 afgerond
2016 GRP Vrijverval Schoolstraat	2016	Uitgaven	150.000	-	150.000		-	150.000	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld en prioriteiten gesteld.
2018 Meer- en Duinpolder waterstructuur	2018	Uitgaven	553.000	439.548	113.452		9.133	104.319	Kosten hebben betrekking op: opstellen grondwaternormen; onderzoek waterbodempkwaliteit
GRP verbetering vrijvervalriolering 2022	2022	Uitgaven	218.000	52.479	165.521		-	165.521	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld welke riolering vervangen moet worden aanvullend worden er prioriteiten gesteld.
GRP verbetering vrijvervalriolering 2023	2023	Uitgaven	1.631.000	-	-	1.631.000	2.000	1.629.000	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld welke riolering vervangen moet worden aanvullend worden er prioriteiten gesteld.
GRP drukriol. 3e Poelln Jachth.dam en Rijckev. 2022	2022	Uitgaven	15.982	-	15.982		-	15.982	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld en prioriteiten gesteld.

Kredietnaam	Uit jaar	Inkomst en uitgaven	Totaal krediet	Uitgegeven t/m 2022	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023
GRP indiv behandeling afvalwater Loosterw Nrd 2022	2022	Uitgaven	9.156	-	9.156		-	9.156	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld en prioriteiten gesteld.
GRP randvoorziening Tasmanstraat 2022	2022	Uitgaven	69.869	-	69.869		-	69.869	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld en prioriteiten gesteld.
GRP rioolgemaal Vd Veldestraat en Grev.str 2022	2022	Uitgaven	65.730	-	65.730		6.880	58.850	Kosten hebben betrekking op: doorrekenen opties; opstellen alternatief schetsontwerp, voorbereiden en begeleiden realisatie overstortverbinding.
GRP drukrio buitengeb aanlg.jr 1985 elec mech 2023	2023	Uitgaven	916.000	-	-	916.000	-	916.000	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld en prioriteiten gesteld.
GRP rioolgem Driehuizenpark De Engel elec mech 2023	2023	Uitgaven	63.000	-	-	63.000	-	63.000	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld en prioriteiten gesteld.
Riolering De Ruijterstraat Lisse	2021	Uitgaven	50.000	1.975	148.025		-	148.025	Realisatie fase. Project loopt door in 2024
Rioolvervanging Schilderswijk 2022	2022	Uitgaven		-	-	-	12.162	-12.162	Kosten hebben betrekking op: peilbuis, bemalingsadvies; uitvoeringsadvies;

Kredietnaam	Uit jaar	Inkomst en uitgaven	Totaal krediet	Uitgegeven t/m 2022	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023
Wateroverlast Kanaalstraat 80 2022	2022	Uitgaven	200.000	21.698	178.303		23.726	154.577	Kosten hebben betrekking op: onderzoek wateroverlast nr. 80; rapportage maatregelen wateroverlast Kanaalstraat; kaderplan, bestek met verkeersplan.
Wateroverlast Willemskade 2022	2022	Uitgaven	170.000	13.486	156.514		4.650	151.864	Kosten hebben betrekking op: veldwerk en onderzoek asbest/bodemonderzoek; proefsleuven.
Verbetering Grevelingstraat 2022	2022	Uitgaven	-	-	180.000	-180.000	-	-	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld en prioriteiten gesteld.
Riolering Schilderswijk 2022	2022	Uitgaven	2.592.940	-	2.592.940		12.292	2.580.648	Kosten hebben betrekking op: projectleiding, opleveren SSK raming; wijzigen RAW bestek; vlakkenkaart i.v.m. bewonersparticipatie; opstellen grondwaternormen. In 2024 wordt verder gewerkt aan dit project
Renovatie / vervanging rioolleiding 2022	2022	Uitgaven	350.000	303.626	46.374		-	46.374	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld en prioriteiten gesteld.
Riolering Zeeheldenwijk 2022	2022	Uitgaven	375.000	-	375.000		-	375.000	In 2024 wordt op basis van inspecties een plan van aanpak opgesteld en prioriteiten gesteld.

Kredietnaam	Uit jaar	Inkomst en uitgaven	Totaal krediet	Uitgegeven t/m 2022	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023
Reconstructies wegen 2021	2021	Uitgaven	72.500	-	72.500			72.500	Op basis van nieuw te maken wegininspecties moet bepaald worden welke wegen in aanmerking komen voor een volledige reconstructie. Dit budget wordt vervolgens gebruik ter dekking.
Reconstructies wegen 2022	2022	Uitgaven	455.000	-	455.000	-110.000		345.000	Op basis van nieuw te maken wegininspecties moet bepaald worden welke wegen in aanmerking komen voor een volledige reconstructie. Dit budget wordt vervolgens gebruik ter dekking.
Reconstructies wegen 2023	2023	Uitgaven	455.000	-	-	455.000	22.455	432.545	Op basis van nieuw te maken wegininspecties moet bepaald worden welke wegen in aanmerking komen voor een volledige reconstructie. Dit budget wordt vervolgens gebruik ter dekking.
Grachtbrug: voorbereidingskosten 2024	2023/2024	Uitgaven				110.000	40.001	69.999	Project loopt door in 2024
Duurzaam veilig 2020	2022	Uitgaven			24.537		-	24.537	Krediet wordt benut voor verkeersmaatregelen
	2021	Inkomsten			-18.450		-	-18.450	
			-	-	6.087	-	-	6.087	
Duurzaam veilig 2021	2021	Uitgaven	37.500	1.011	36.489		-	36.489	Krediet wordt benut voor verkeersmaatregelen
Duurzaam veilig 2022	2022	Uitgaven	37.500	-	37.500		-	37.500	Krediet wordt benut voor verkeersmaatregelen
Renovatie Blokhuis	2021	Uitgaven	-123.111		146.889	-270.000	770.588	-893.699	Financiële afronding in Q1 2024

Kredietnaam	Uit jaar	Inkomst en uitgaven	Totaal krediet	Uitgegeven t/m 2022	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023
	2021	Inkomsten	67.093		67.093		-929.192	996.285	
			-56.018	-	213.982	-270.000	-158.605	102.587	
Infrastructuur Buitenruimte Blokhuis	2023	Uitgaven	270.000		-	270.000	215.845	54.155	Financiële afronding in Q1 2024
2015 HOV Noordwijk-Schiphol	2015	Uitgaven	-	-41.708	-51.461		10.060	-61.521	Project loopt door in 2024
	2015	Inkomsten	-	19.971	-19.971		-	-19.971	
			-	-21.737	-71.432	-	10.060	-81.492	
2016 Uitvoeren mobiliteitsplan	2016	Uitgaven	153.463	159	153.304		7.500	145.804	Door onvoldoende personeelscapaciteit is er in 2023 zeer beperkt uitvoering gegeven aan de mobiliteitsplannen. Werkzaamheden schuiven door naar 2024.
Vervangen brug Oranjelaan/Waterman (2)	2022	Uitgaven	206.000	-	206.000		21.821	184.179	vervanging brug is aanbesteed en wordt in Q1 2024 geplaatst
Vervangen voetg.brug Grote Beer Weegschaal 2023	2023	Uitgaven	93.000	-	-	93.000	14.668	78.332	vervanging brug is aanbesteed en wordt in Q1 2024 geplaatst
L105 Voetg.brug Veldhuijzen van Zantenpark 2023	2023	Uitgaven				92.000	11.566	80.434	vervanging brug is aanbesteed en wordt in Q1 2024 geplaatst
Vervangen Veenenburger Brug	2020	Uitgaven	541.000	425.350	115.650		566	115.084	Project is afgerond
Herinrichting Grevelingstraat	2023	Uitgaven	-	-	590.900	-590.900	-	-	Project wordt doorgeschoven naar 2025 in verband met bouwwerkzaamheden in de omgeving

Kredietnaam	Uit jaar	Inkomst en uitgaven	Totaal krediet	Uitgegeven t/m 2022	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023
Bushalte Oranjelaan/Kanaalstraat fietsparkeren	2019	Uitgaven	60.000	51.777	8.223		4.394	3.829	Overgedragen aan beheer. Project afgerond
Openbare verlichting 2022	2022	Uitgaven	190.000	120.754	69.246		69.246	-	Project afgerond
Openbare verlichting 2023	2023	Uitgaven	222.000	-	-	222.000	118.573	103.427	Project loopt door in 2024
Ophoging Zeeheldenwijk Van Speykstraat 2021	2021	Uitgaven	248.000	-	248.000		-	248.000	Vorbereiding start in Q2 2024
Ophoging Zeeheldenwijk De Ruijterstraat 2020	2020	Uitgaven	642.856	68.795	574.061		46.227	527.834	Realisatie fase. project loopt door in 2024
Verkeersstructuur 2022	2022	Uitgaven	818.000		818.000		-	818.000	Gebruiken t.b.v. mobiliteitsplan
Verkeersstructuur 2023	2023	Uitgaven	818.000	-	-	818.000	-	818.000	Gebruiken t.b.v. mobiliteitsplan
Duurzaam veilig inrichten Ter Specke 2022	2022 R302	Uitgaven	-		427.500	-427.500	-	-	Begroting overgezet naar 75200205.30
Herinrichting Spekkelaan 2022	2022	Uitgaven	615.000	211.137	403.863		47.236	356.627	Gaait in uitvoering mei - aug 2024
	2022	Inkomsten	-	-	-18.000			-18.000	
			615.000	211.137	385.863	-	47.236	338.627	
Herinrichting terrein Ter Specke 2022	2022 R302	Uitgaven	435.000	15.671	419.329	-419.329	748.724	-748.724	Bouw van complex is afgerond. Begin 2024 wordt het financieel afgerond. Momenteel is de onderhoudstermijn van kracht.
Uitritconstructie Broekweg 2021	2021	Uitgaven	55.000	-	55.000		-	55.000	Gebruiken t.b.v. mobiliteitsplan
Uitritconstructie Heereweg 2021	2021	Uitgaven	40.000	-	40.000		-	40.000	Gebruiken t.b.v. mobiliteitsplan

Kredietnaam	Uit jaar	Inkomst en uitgaven	Totaal krediet	Uitgegeven t/m 2022	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023
Aankoop Vivaldistraat 6 Lisse	2023	Uitgaven	-	-	-	-	97.889	-97.889	Het pand is mei 2023 aangekocht; de akte van levering dd 3 mei 2023 is betaald.
Dever Zuid/Geestwater voorber tm 2020	2000	Uitgaven	-	-339.900	339.900	-	-	339.900	In combinatie zien met 78203016. Betreft de boekwaarde van de grond die in 2024 verkocht zal worden.
De Factorij Heereweg verkoop	2000	Uitgaven	-	-	-	-	-46.736	46.736	
Beukenhof voorbereiding	2023	Uitgaven	75.000	-	-	75.000	-	75.000	
Sportlaan - grondverkoop	2023	Uitgaven	-	-	-	-	-	-	Voor de Sportlaan zal het openbaar gebied van € 1 terug worden geleverd aan de gemeente Lisse. Voor deze transactie zal de grootboekrekening nog open moeten blijven staan.
Heemskerkplein - vh Factorij	2020	Uitgaven	-	-	-	-	-	-	Het project loopt door in 2024.

Kredietnaam	Uit jaar	Inkomst en uitgaven	Totaal krediet	Uitgegeven t/m 2022	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023
Josephschool Lindenlaan / Villa's Achterweg	2020	Uitgaven	177.665	-	177.665		-	177.665	Het project wordt medio 2024 opgeleverd.
Grond Dever Zuid / Geestwater Heerweg 351	2021	Uitgaven	4.046	2.023	-602.023		984	-603.007	Resterend is € 100.000 stuk grond / weg. Dit betreft de boekwaarde in de balans. Deze wordt in 2024 verkocht aan Amvest.
	2021	Inkomsten		-	-		-550.000	550.000	
	2021	Inkomsten		-	-		50.000	-50.000	
			4.046	2.023	-602.023	-	-499.016	-103.007	
Dever Zuid / Geestwater - vanaf 2021	2023	Uitgaven		-	-		-	-	Afsluiten geen saldo.
Vb-kstn Tiny houses binnenterr. Bloemenbuurt Lisse	2020	Uitgaven	335.000	121.446	213.554		126.492	87.062	Het project wordt medio 2024 opgeleverd.
Speelplaats Meeuwenlaan 9 2022		Uitgaven					1.921	-1.921	Project is in 2023 afgerond
Totaal			28.484.928	11.994.300	12.913.314	3.276.473	16.189.787	15.031.461	

Bijlage 3: Wet normering topinkomens

In deze bijlage staan de topfunctionarissen van de gemeente Lisse opgenomen. Op grond van de Wet Normering Topinkomens (WNT) moeten inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak openbaar gemaakt worden. Het voor de gemeente Lisse toepasselijke bezoldigingsmaximum is het algemeen bezoldigingsmaximum en is in 2023 gesteld op € 223.000.

Voor gemeenten geeft de wet specifiek aan wie als topfunctionaris wordt aangemerkt. Dit zijn:

- de gemeentesecretaris
- de griffier

Het is goed denkbaar dat de gemeentesecretaris en de griffier niet boven de WNT-norm verdienen. Toch worden ze aangemerkt als topfunctionaris en geldt voor hen de verplichting tot openbaarmaking en melding van de WNT-gegevens.

De leden van het college van B&W en de gemeenteraad zijn op grond van de WNT géén topfunctionarissen.

Dit verantwoordingsdocument bestaat uit het volgende model:

1. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2023	M.G.J. Veeger	E. Prins
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 113.489	€ 117.872
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.684	€ 19.539
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 129.173</i>	<i>€ 137.411</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging 2023	€ 129.173	€ 137.411
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2022	M.G.J. Veeger	E. Prins
Functiegegevens	Griffier	Gemeente-secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 94.266	€ 113.266
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.323	€ 20.258
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 110.589</i>	<i>€ 133.524</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging 2022	€ 110.589	€ 133.524

De topfunctionaris E. Prins is ook topfunctionaris in HLTsamen. In HLTsamen vindt er geen bezoldiging plaats.

Inhuur

In 2023 is er niemand ingehuurd boven de WNT-norm.

Bijlage 4: Overzicht mutaties van de reserves

Stortingen reserves 2023

bedragen x € 1.000

	Begroting	Gewijzigde begroting	Werkelijk	Saldo	Omschrijving	S / I
	2023	2023	2023			
Programma 1. Samenleven						
Reserve accommodatiebeleid	993	993	993		Storting reserve accommodatiebeleid cf. begroting 2023	i
Reserve huisvesting onderwijs (IHP)	1.507	1.507	1.507		Storting reserve huisvesting onderwijs conf. begroting 2023	i
Reserve overhevelen budgetten		42	42		Overheveling naar 2024: Sociale activering inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt	i
Reserve overhevelen budgetten		43	43		Overheveling naar 2024: integratie statushouders en verminderen spanningen tussen burens	i
Reserve Maatschappelijke zorg			589	-589	Restant Beschermd wonen en Maatschappelijke Opvang naar reserve	s
Totaal - Programma 1. Samenleven	2.500	2.585	3.174	-589		
Programma 2. Leefomgeving						
Reserve overhevelen budgetten		107	107		Overheveling naar 2024: Budget omgevingsplan	i
Totaal - Programma 2. Leefomgeving	0	107	107	0		
Programma 3. Bedrijvigheid						
Totaal - Programma 3. Bedrijvigheid	0	0	0	0		
Programma 4. Bestuur en ondersteuning						
Reserve weerstandsvermogen			1.073	-1.073	Aanvulling op basis risico-analyse JRK 2023 vanuit de algemene reserve.	i

Totaal - Programma 4. Bestuur en ondersteuning	0	0	1.073	-1.073	
Totaal stortingen reserves	2.500	2.692	4.353	-1.662	
Storting resultaat in algemene reserve			2.668	-2668	
Totaal stortingen incl. resultaat vorig boekjaar	2.500	2.692	7.021	-4.329	

Onttrekkingen reserves 2023

bedragen x € 1.000

	Begroting	Gewijzigde begroting	Werkelijk	Saldo	Omschrijving	S / I
	2023	2023	2023			
Programma 1. Samenleven						
Algemene reserve	47	47	47		Sturing op realisatie kostenbesparing sociaal domein	i
Algemene reserve	25	25	0	25	Stimuleren/faciliteren inzet dementie-vriendelijke samenleving	i
Algemene reserve	30	30	30		Vernieuwing algemene subsidieverordening	i
Algemene reserve	30	30	0	30	Vernieuwende aanpak schuldhulpverlening	i
Algemene reserve	40	0	0		Onderzoek jongeren ontmoetingsplekken	i
Algemene reserve	80	80	20	60	Actualisatie accommodatiebeleid en inventarisatie locatie buurtcentra	i
Algemene reserve	80	80	50	30	Kosten Lisse 825 jaar	i
Reserve accommodatiebeleid	2.052	1.940	1.909	31	Onttrekking reserve Accommodatiebeleid B2023	i
Reserve accommodatiebeleid		20	18	2	Uitgaven verbouwing Vivaldistraat 6	i
Reserve huisvesting onderwijs (IHP)	2.576	2.174	2.158	15	Onttrekking reserve Onderwijshuisvesting B2023	i
Reserve huisvesting onderwijs (IHP)	40	40	28	12	Uitgaven Integraal Huisvestingsplan	i

Reserve huisvesting onderwijs (IHP)		20	0	20	Haalbaarheidsonderzoek t.b.v. de Don Boscoschool	i
Reserve overhevelen budgetten		190	190		Overhevelingen 2022 naar 2023 POK gelden 2021 via 2e Turap 2022	i
Reserve overhevelen budgetten		25	25		Overheveling naar 2023: Statushouders	i
Reserve overhevelen budgetten		261	261		Overheveling naar 2023: Opvang ontheemden	i
Reserve overhevelen budgetten		450	450		Overheveling naar 2023: Energietoeslag lage inkomens decembercirculaire 2022	i
Reserve overhevelen budgetten		46	46		Overheveling naar 2023: Gelden energietoeslag 2022	i
Reserve overhevelen budgetten		94	94		Overheveling naar 2023: Energietoeslag lage inkomens restant ISD	i
Reserve overhevelen budgetten		42	42		Overheveling naar 2023: Project Meedoen	i
Reserve overhevelen budgetten		17	17		Overheveling naar 2023: Middelen Transitiefonds Holland-Rijnland	i
Reserve overhevelen budgetten		16	16		Overheveling naar 2023: Lisse 825 jaar	i
Totaal - Programma 1. Samenleven	5.000	5.627	5.401	225		
Programma 2. Leefomgeving						
Algemene reserve	30	30	8	22	Participatie bij nieuw integraal Veiligheidsbeleid	i
Algemene reserve	30	30	0	30	Voorstel (juridische) mogelijkheden versnelling leegstaande panden derden	i
Algemene reserve	60	60	0	60	Onderzoek en proces BOB-model hoogbouw en gebiedsaanpak entrees	i
Algemene reserve	27	27	0	27	Dekking Versnelling realisatie tijdelijke woningen uit budget strategische ambities	i
Algemene reserve	50	50	0	50	Participatief ontwikkeling en onderhoud duurzame inrichting openbare ruimte	i
Algemene reserve		150	121	29	R309 Voorbereidingsbudget Swets & Zeitlinger	i
Algemene reserve		370	132	238	Voorbereidingskrediet Ruishornlaan 21	i
Reserve overhevelen budgetten		195	195		Overhevelingen 2022 naar 2023 Energietransitie via 2e Turap	i

Reserve overhevelen budgetten		202	202	2022	
				Overhevelingen 2022 naar 2023 Omgevingsvisie via 2e Turap 2022	i
Reserve overhevelen budgetten		20	20	Overhevelingen 2022 naar 2023 Visie recreatie via 2e Turap 2022	i
Reserve overhevelen budgetten		40	40	Overheveling naar 2023: Incidenteel budget duurzaamheid	i
Reserve overhevelen budgetten		125	125	Overheveling naar 2023: Structureel budget duurzaamheid	i
Reserve overhevelen budgetten		60	60	Overheveling naar 2023: Gebiedsvisie Rooversbroekpolder	i
Reserve overhevelen budgetten		30	30	Overheveling naar 2023: Actualisatie Omgevingsvisie	i
Reserve overhevelen budgetten		30	30	Overheveling naar 2023: Verwerken wijzigingen vanuit de Omgevingswet	i
Reserve overhevelen budgetten		33	33	Overheveling naar 2023: taakmutatie Omgevingswet: Wet kwaliteitsborging bouw	i
Totaal - Programma 2. Leefomgeving	197	1.452	995	457	
Programma 3. Bedrijvigheid					
Algemene reserve	33	33	0	33 Stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap	i
Algemene reserve	30	30	0	30 Stimuleren recreatie en toerisme water	i
Algemene reserve	35	35	0	35 Uitvoering motie realisatie camperplaatsen	i
Algemene reserve	100	100	21	79 Inhuur projectmanager centrumaanpak	i
Algemene reserve	24	24	24	Dekking Economische agenda Duin- en Bollen	i
Reserve regionaal investeringsfonds	271	271	271	0 Onttrekking bijdrage 2023 Holland Rijnland	i
Reserve overhevelen budgetten		5	5	Overhevelingen 2022 naar 2023 De Kleine Kroniek via 2e Turap 2022	i
Reserve overhevelen budgetten		25	25	Overheveling naar 2023: Gebiedsprogramma B(I)oeiend bollenstreek	i
Totaal - Programma 3.	493	523	346	178	

Bedrijvigheid						
Programma 4. Bestuur en ondersteuning						
Algemene reserve	50	50	1	49	Verbeteren fysieke bereikbaarheid en toegankelijkheid openbare gebouwen, centrum en voorzieningen	i
Algemene reserve		80	0	80	Vorbereidingsbudget project oneigelijk grondgebruik	i
Algemene reserve			1.073	-1.073	Aanvulling op basis risico-analyse JRK 2023 vanuit de algemene reserve.	s
Reserve overhevelen budgetten		5	5		Overhevelingen 2022 naar 2023 Bijdrage rekenkamer 2e Turap 2022	i
Reserve overhevelen budgetten		3	3		Overheveling naar 2023: Toegankelijkheid en de aanpassing software burgerlijke stand	i
Reserve overhevelen budgetten		50	50		Overheveling naar 2023:Arbeidsmigranten	i
Totaal - Programma 4. Bestuur en ondersteuning	50	188	1.132	-944		
Totaal onttrekkingen uit reserves	5.740	7.790	7.875	-84		
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-3.240	-5.098	-853	-4.245		

Bijlage 5: Overhevelingen

Onderwerp	Raads akkoord	Dekking uit reserve	Bedrag	P&C product	Toelichting
Stimuleren/faciliteren dementievriendelijke samenleving	Ja	Ja	€ 25.000	Programmarekening 2023	In het verslagjaar zijn er geen activiteiten verricht voor een dementievriendelijk samenleving in Lisse. Het Plan van aanpak hiervoor wordt in 2024 opgesteld en daarom wordt voorgesteld het beschikbare budget van € 25.000 over te hevelen naar het nieuwe jaar.
POK gelden 2022	Nee	Nee	€ 190.445	Programmarekening 2023	In 2021 en 2022 hebben we door personele onderbezetting geen bestemming kunnen realiseren voor de POK middelen. In 2023 zijn de POK middelen van dat jaar wel ingezet. Er zijn plannen in voorbereiding voor de middelen uit 2021 en 2022. Deze worden tot uitvoering gebracht in 2024.
Decembercirculaire 2023: Energietoeslag	Nee	Nee	€ 760.154	Programmarekening 2023	In de Decembercirculaire 2023 is een bedrag opgenomen voor energietoeslag lage inkomens 2023. Het restant van de gelden worden in 2024 ingezet. De ISD draagt zorg voor de uitvoering van deze regeling.
Opvang Ontheemden Oekraïne 2023	Nee	Nee	€ 580.267	Programmarekening 2023	In 2023 zijn minder kosten gemaakt voor de opvang van ontheemden dan dat we aan vergoeding ontvangen hebben gekregen van het Rijk. Gezien alle onzekerheden rondom de opvang van ontheemden wordt voorgesteld om het restant van 2023 over te hevelen naar 2024.
Opvang Ontheemden Oekraïne 2022	Nee	Nee	€ 261.388	Programmarekening 2023	Het saldo van 2022 ten bedrage van € 261.388 voor de opvang van ontheemden dat is overgeheveld naar 2023 is in het verslagjaar niet besteed. Gezien alle onzekerheden rondom de opvang van ontheemden wordt voorgesteld om dit saldo over te hevelen naar 2024.

Haalbaarheidsonderzoek Don Bosco	Nee	Ja	€ 20.000	Programmarekening 2023	Voor het haalbaarheidsonderzoek van de Don Bosco is een onttrekking geraamd van € 20.000. Hiervoor zijn in 2023 geen kosten gemaakt. Naar verwachting wordt dit volgend jaar gedaan.
Actualisatie integraal huisvestingsplan	Nee	Ja	€ 11.661	Programmarekening 2023	In 2023 is gestart met het actualiseren van het integraal huisvestingsplan. Dit loopt nog door in 2024.
Samenwerking met organisaties en vrijwilligers	Nee	Ja	€ 31.200	Programmarekening 2023	In 2023 hebben we veel positieve ervaringen opgedaan in samenwerkingen rondom de viering van Lisse 825 jaar. Het restant van het beschikbare budget ad. € 31.200 willen we inzetten voor een verdiepend experiment in de samenwerking met organisaties en vrijwilligers uit Lisse.
Accommodatiebeleid en inventarisatie locatie buurtcentra	Ja	Ja	€ 60.476	Programmarekening 2023	De werkzaamheden van het accommodatiebeleid zijn volop in gang. Op het moment is HEVO bezig met de uitwerking van het plan wat naar verwachting medio 2024 opgeleverd wordt. De besteding van dit budget vindt dan ook grotendeels in 2024 plaats.
Sociale activering inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt	Nee	Nee	€ 41.800	Slotwijziging 2023	Het programma Lekker Fit is sociale activering voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. De verwachting is dat in 2024 wordt gestart met het programma.
Onderzoek jongeren ontmoetingsplek	Ja	Ja	€ 40.000	Slotwijziging 2023	Uit het raadsakkoord 2022-2026 is € 40.000 beschikbaar gesteld voor mogelijk participatieproject jeugd voor uitgaans-/ontmoetingsplekken. Dit onderzoek staat gepland voor het eerste kwartaal van 2024 en daarom wordt voorgesteld deze middelen over te hevelen.

Integratie statushouders en verminderen spanningen tussen burens	Nee	Nee	€ 43.106	Slotwijziging 2023	Gezien de verhoging van de taakstelling van de Wet Inburgering komt er meer druk te staan op de sociale omgeving en het sociale verkeer in de wijk. Burenruzie's nemen toe in de wijk waar oud en nieuwkomers samen moeten leven. Voorgesteld wordt hiervoor een ervaringsdeskundige inzetten die op individueel gezinsniveau kunnen ondersteunen om deze verhoudingen in wijk te verbeteren en de inburgering en integratie beter te doen slagen. Dit project vindt echter pas in 2024 plaats en daarom wordt voorgesteld een budget van € 43.106 over te hevelen naar het nieuwe jaar.
Totaal Programma 1 Samenleven			€ 2.065.497		
Uitvoeringskosten klimaatakkoord	Nee	Nee	€ 376.568	Programmarekening 2023	Op 30 november 2022 is het Energieprogramma 2022-2026 aan de Raad gepresenteerd. Om de planning uit het Energieprogramma uit te kunnen voeren is jaarlijkse overheveling van het budget nodig. Om deze reden stellen wij voor om het budget naar 2024 over te hevelen. Zonder dit budget kunnen de werkzaamheden niet doorgaan.

<p>Vorbereidingsbudget Ruishornlaan 21 - de Greef</p>	<p>Nee</p>	<p>Ja</p>	<p>€ 240.000</p>	<p>Programmarekening 2023</p>	<p>In 2023 heeft de raad een voorbereidingsbudget van € 370.000 beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van de Ruishornlaan 21-de Greef. In 2023 is hieraan € 130.000 besteed. Aan dit project zal in heel 2024 nog gewerkt worden. Enerzijds voor het doorlopen van de planologische procedure met benodigde onderzoeken en daaruit voortvloeiende sanering. Anderzijds voor het bepalen van de randvoorwaarden voor de Tender. Hiervoor wordt nog een scenariokeuze gemaakt door de raad. Participatie speelt bij dit project ook een grote rol.</p>
---	------------	-----------	------------------	-----------------------------------	---

<p>Vorbereidingsbudget Swets & Zeitlinger</p>	<p>Nee</p>	<p>Ja</p>	<p>€ 87.000</p>	<p>Programmarekening 2023</p>	<p>Op 14 september 2023 heeft de raad een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld van € 150.000 voor de voorbereiding van het project Swets & Zeitlinger. In 2023 hebben wij hier € 63.000 aan uitgegeven.</p> <p>Na het besluit van de raad over het voorbereidingskrediet zijn we gestart met een projectgroep ter voorbereiding op de gesprekken met de ontwikkelaar.</p> <p>Dat heeft ertoe geleid dat er begin 2024 gesprekken, zowel ambtelijk als bestuurlijk met de ontwikkelaar zijn gevoerd over het vervolg en de samenhang met de ondertekende intentieovereenkomst in 2022 (en vorig jaar verlening tot juli 2024). De ontwikkelaar heeft de intentie uitgesproken om de haalbaarheid van woningbouw in het eerste half jaar van 2024 te onderzoeken. Hiervoor worden verschillende scenario's opgesteld die ter besluitvorming worden voorgelegd. Vervolgens wordt een voorkeursscenario in het tweede half jaar van 2024 nader uitgewerkt en vormt de basis voor een te sluiten anterieure overeenkomst. Bij positieve besluitvorming worden daarna de plannen verder uitgewerkt voor aanvraag van vergunning en ruimtelijke procedures.</p>
---	------------	-----------	-----------------	-------------------------------	--

<p>Mobiliteit kwaliteitsimpuls regio en planbeoordeling</p>	<p>Nee</p>	<p>Nee</p>	<p>€ 83.256</p>	<p>Programmarekening 2023</p>	<p>Met de deelname van de provincie Noord-Holland, Vervoerregio Amsterdam en de gemeenten Haarlemmermeer in januari 2023 zijn de belangrijkste bestuurlijke partijen gezamenlijk op weg om de leefbaarheid, de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid van de noordelijke Duin- en Bollenstreek en de westflank van Haarlemmermeer te verbeteren. Dit resulteerde in november 2023 in een door alle partijen vastgestelde startnotitie. De incidentele budgetten die beschikbaar zijn gesteld voor kwaliteitsimpuls verbetering regionale afstemming en uitvoerings en ontwikkelingsagenda mobiliteit zijn aangewend ter dekking van de projectkosten (inhuur personeel, stakeholdersanalyse en verkeersstudie). Het project vervolgt met het opzetten van een projectteam (inhuur capaciteit) voor de verbinding N206-N207 met aftakking station Hillegom en deelname aan het provinciale projectteam N208 – A44. Daarnaast werkt het projectteam aan de realisatie van fietsmaatregelen, waaronder de fietstunnel bij Lisse en de uitwerking van prioritaire (provinciegrensoverschrijdende) doorfietsroutes in de noordelijke Duin- en Bollenstreek.</p>
<p>Onderzoek en proces BOB-model hoogbouw</p>	<p>Ja</p>	<p>Ja</p>	<p>€ 60.000</p>	<p>Programmarekening 2023</p>	<p>Bij het vaststellen van de begroting 2023 en het verwerken van het raadsakkoord heeft de raad incidenteel beschikbaar gesteld voor het onderzoek en proces BOB-model hoogbouw. In verband met een logische volgorde in de aanpak van de opdrachten uit het akkoord, hebben we deze opdracht nog niet opgepakt in 2023. In 2024 zal aan dit project uitvoering worden gegeven.</p>

Participatief ontwikkeling en onderhoud duurzame inrichting openbare ruimte	Ja	Ja	€ 50.000	Programmarekening 2023	Vanwege onvoldoende capaciteit is de post participatie initiatieven niet ingezet in 2023. In 2024 wordt de bestuursopdracht opgepakt.
Gebiedsvisie Rooversbroekpolder	Nee	Nee	€ 48.000	Programmarekening 2023	In 2023 bijeenkomsten georganiseerd voor het opstellen van de gebiedsvisie. Het proces werd tijdelijk gepauzeerd om eerst meer duidelijkheid te krijgen vanuit Provincie Zuid-Holland over de zoeklocaties voor de ontsluiting. De verwachting is dat hierover in 2024 meer duidelijkheid komt en het proces voor de gebiedsvisie afgerond kan worden. Overheveling van het resterende budget om in 2025 verder te gaan met het opstellen van de gebiedsvisie voor de Rooversbroekpolder.
Incidenteel budget duurzaamheid	Nee	Nee	€ 47.404	Programmarekening 2023	Voor 2023 is er 60k beschikbaar gesteld om uitvoering te geven aan duurzaamheidsactiviteiten/projecten, denk aan communicatiekosten voor een permanente draaggolfcampagne duurzaamheid. In 2023 is tevens gewerkt aan het opzetten van een nieuw Programma Duurzaamheid, waardoor niet alle middelen benut zijn. Om in 2024 alsnog de middelen in te kunnen zetten ten behoeve van duurzaamheid, wordt voorgesteld om de resterende middelen over te hevelen.

Wet kwaliteitsborging Bouw	Nee	Nee	€ 33.114	Programmarekening 2023	<p>De Wkb treedt per 1 januari 2024 gefaseerd in werking. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Voor de inwerkingtreding en de noodzakelijke werkzaamheden ontvangen gemeenten een bijdrage tot en met 2026. Deze middelen zijn eerder beschikbaar gesteld vanuit het Rijk.</p> <p>Als gevolg van de Wkb is de vorige omgevingsvergunning voor het bouwen in twee activiteiten worden opgesplitst, een bouwactiviteit en een omgevingsplanactiviteit. Afhankelijk van de activiteit zal een initiatief een bepaald proces doorlopen. Deze processen zullen opnieuw ingericht en afgestemd moeten worden. In 2024 zijn wij nog volop bezig met deze afstemming/inrichting en voor de uitvoering daarvan zijn de beide wetten daardoor onlosmakelijk.</p>
Aanpassen Omgevingsplan en omgevingsvisie	Nee	Nee	€ 30.000	Programmarekening 2023	De verwachte softwarewerkzaamheden om de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan technisch op elkaar aan te laten sluiten hoefden of konden in 2023 nog niet uitgevoerd te worden.
Juridische mogelijkheden versnelling leegstaande panden derden	Ja	Ja	€ 30.000	Programmarekening 2023	Vanwege onvoldoene personele capaciteit is het onderzoek naar 'Juridische mogelijkheden versnelling leegstaande panden derden' later gestart dan voorzien. Inmiddels is opdracht gegeven aan een externe partij en loopt het onderzoek. De resultaten van het onderzoek worden in mei/juni 2024 opgeleverd.

Versnelling realisatie tijdelijke woningen	Ja	Ja	€ 26.667	Programmarekening 2023	In 2023 zijn 'out of de box' sessies geweest tussen gemeente en de woonstichting over hoe versnelling aan te brengen in de realisatie van (tijdelijke) woningen en alternatieve vormen van wonen. Vanwege onvoldoende personele capaciteit heeft dat in 2023 nog niet geleid tot een voorstel voor de raad rondom dit onderwerp. Een voorstel wordt in 2024 voorgelegd.
Participatie bij Integraal Veiligheidsbeleid	Ja	Ja	€ 22.257	Programmarekening 2023	De participatie bij het Integraal Veiligheidsbeleid wordt voortgezet in 2024. Zo wordt er van dit geld onder andere personeel ingehuurd.
Nationaal programma Landelijk Gebied	Nee	Nee	€ 8.203	Programmarekening 2023	Bij decembercirculaire gemeentefonds 2023 van het Rijk zijn uitvoeringskosten 'gebiedsgerichte aanpak' aan gemeenten beschikbaar gesteld voor inzet van extra personeel. Deze gelden worden ingezet voor het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport in 2024.
Actualisatie Omgevingsvisie	Nee	Nee	€ 22.000	Programmarekening 2023	Het niet besteedde budget van 2023 inzetten om via uitgebreidere participatie de omgevingsvisie verder te specificeren en actualiseren.
Uitwerking Visie Verblijfsrecreatie	Ja	Ja	€ 20.000	Programmarekening 2023	In 2023 was er geen formatie voor dit project, de uitwerking van de Visie Verblijfsrecreatie wordt in 2024 opgepakt.

Omgevingsplan	Nee	Nee	€ 107.000	Slotwijziging 2023	<p>Afgelopen jaar is er veel denkwerk verricht in relatie tot de structuur van het permanente deel van het Omgevingsplan. De structuur staat klaar voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.</p> <p>Het jaar 2024 staat in het teken van het schrijven van de juridische regels van het Omgevingsplan. De transitieperiode om alle regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving te verankeren in het permanente deel van het Omgevingsplan duurt tot 2032. Het betreft een enorme opgave.</p> <p>Het omgevingsplan dient qua juridische regels verordenend te worden geschreven. Er dienen veel werkingsgebieden te worden getekend. Een en ander dient ook nauw aan te sluiten op het onderdeel toepasbare regels (vraagbomen). Dit moet aan elkaar worden gekoppeld. Daarom wordt voorgesteld om het resterende incidentele budget voor het omgevingsplan over te hevelen naar 2024.</p>
Totaal Programma 2 Leefomgeving			€ 1.291.469		
Stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap	Ja	Ja	€ 33.334	Programmarekening 2023	In 2023 is er een regisseur circulair gestart. Pas vanaf 2024 worden de kosten verbonden aan het project stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap.
Ontwikkelagenda Centrumontwikkeling	Ja	Ja	€ 50.000	Programmarekening 2023	Project is in 2023 gestart door het inhuren van DTNP en de eerste bijeenkomsten/ De kosten van de uitvoering zijn voorzien van 2024 en verder.
Project Entree N207/N208	Nee	Nee	€ 15.989	Programmarekening 2023	Het project wordt in 2024 afgerond en afgerekend. Er worden in 2024 nog een drietal kunstwerken geplaatst. Lisse rekent af met Hillegom. Verantwoording wordt voorgelegd aan Holland Rijnland.
Inhuur projectmanager Centrumaanpak	Ja	Ja	€ 78.968	Programmarekening 2023	In 2023 is DTNP gestart met het traject voor de Centrum Aanpak. Dit loopt door in 2024.

Stimuleren recreatie en toerisme water	Ja	Ja	€ 30.000	Programmarekening 2023	Het opstellen van een beleidsvisie voor het stimuleren van recreatie en toerisme in, op en aan het water wordt in 2024 opgepakt.
Motie realisatie camperplaatsen	Ja	Ja	€ 35.000	Programmarekening 2023	Uitvoering van de motie vindt in 2024 plaats.
Totaal Programma 3 Bedrijvigheid			€ 243.291		
Vorbereiding project oneigenlijk grondgebruik	Nee	Ja	€ 80.000	Programmarekening 2023	Betreft een raadsbesluit van 28 november 2023. Het budget zal naar verwachting in 2024 gebruikt worden.
Verbeteren fysieke bereikbaarheid en toegankelijkheid openbare gebouwen, centrum en voorzieningen	Ja	Ja	€ 48.650	Programmarekening 2023	Tijdens de beleving van de toegankelijkheid van het Dorpshart voor slechtzienden en minder validen zijn korte en lange(re) termijn oplossingen aangedragen. Het beschikbare budget van € 48.650 willen we inzetten om een aantal zogenaamde quick wins te realiseren. Denk daarbij vooral aan de ontoegankelijkheden van ons eigen gemeentehuis. Dit gaat over looproutes, verlichting, informatievoorziening en veiligheid. Ook zijn een aantal snelle aanpassingen in de openbare ruimte urgent, die later in de tijd structureel verankerd kunnen worden in de centrumaanpak.
Inzet personeel Arbeidsmigranten	Nee	Nee	€ 64.386	Programmarekening 2023	Het actieprogramma arbeidsmigranten loopt in 2024 door. De projectleider is bezig met de uitvoering van het programma. De verwachting is dat het budget volgend nodig zal zijn, daarom stellen wij voor het budget over te hevelen naar 2024.
Totaal Programma 4 Bestuur en ondersteuning			€ 193.036		
			€ 3.793.293		Totaal

Bijlage 6: Risico-inventarisatie

Programma	Categorie	Risico	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
Samenleven	Open einde regelingen	Stijging van de vraag naar zorg en ondersteuning binnen open-einde-regelingen.	Dit resulteert in een toename van niet-begrote kosten.	Snelle toeleiding naar de passende zorg versterken door de inzet van integrale toegang, POH Jeugd en Jeugdhulp in onderwijs als algemene voorziening.	113.000
Samenleven	Bedrijfsrisico	De verwachte kostenreductie in de begroting van de gemeenschappelijke regelingen in het sociaal domein kan niet worden gerealiseerd.	Dit resulteert in een toename van niet-begrote kosten.	Snelle toeleiding naar de passende zorg versterken door de inzet van integrale toegang, POH Jeugd en Jeugdhulp in onderwijs als algemene voorziening.	79.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Bouwleges kunnen onvoldoende onderbouwd.	Dit kan resulteren in claims door burgers en bedrijven. Als de onderbouwing niet blijkt te kloppen, mogen in 2023 geen leges worden gevorderd. Totale schade is dan de geraamde opbrengst voor omgevingsleges.		34.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Het begrote volume aan bouwleges kan niet geïnt worden doordat projecten doorschuiven naar volgende boekjaren.	Dit kan resulteren in een dekkingstekort in de begroting.		34.000

Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Implementatie van de omgevingswet en de wet kwaliteitsborging loopt vertraging op.	Dit kan veroorzaakt worden door mismatch in kennis, vaardigheden en cultuur. Dit resulteert in extra kosten voor inhuur en begeleiding.	Inbouw flexibele schil voor vergunningsverleners en routekaart voor de ontwikkeling van de gewenste competenties.	39.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	De inventarisatie van kapitaalgoederen is onvolledig.	De oorzaak hiervan is uitbesteding en onvoldoende vastlegging van kennis, met als gevolg: kapitaalgoederen hebben onvoorzien onderhoud nodig. Kapitaalgoederen zijn kostbaar, herstel is vaak kostbaar.	Aanbesteding van kennispakketten en vastlegging van kennis moet het gat in de inventarisatie van kapitaalgoederen laten afnemen/wegnemen.	7.000
Leefomgeving	Juridisch risico	Een bestuurlijke maatregel is gebaseerd op een foute beoordeling.	Als uit de juridische procedure blijkt dat een bestuurlijke maatregelen onrecht is opgelegd kan dit leiden tot een schadeclaim.		7.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Schade door vandalisme is groter dan voorzien en is niet verzekerd.	De gemeente is verzekerd tegen brand,- storm-, vliegtuig- en inbraakschade voor gebouwen. Schades door vandalisme zijn voor rekening van de gemeente. Het risico bestaat dat bij onderverzekering een lager bedrag wordt uitgekeerd dan de werkelijke schade. De verzekerde waarden van de gebouwen zijn volgens de polissen geïndexeerd. Periodiek wordt de juistheid daarvan gezien door taxaties. De gemeente heeft budgetten voor vandalisme opgenomen.		7.000

			Tot op heden zijn deze budgetten toereikend.		
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Ziekten en plagen in de buitenruimte nemen toe door o.a. klimaatverandering.	We zien steeds meer ziekten en plagen in de buitenruimte ontstaan waartegen we maatregelen moeten nemen. Essentaksterfte, kastanjabloedingsziekte, eikenprocessierups. Om de negatieve gevolgen hiervan te bestrijden, moeten vaker onvoorziene kosten worden gemaakt.		28.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Bij inspecties/groot onderhoud constateren dat er gebreken zijn aan civiele kunstwerken.	Bij onderhoud en inspecties is eerder geconstateerd dat de staat van een civiel kunstwerk niet direct zichtbare problemen had. Directe actie is hierbij vereist om verdere problemen te voorkomen.		250.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Het klimaat is aan het veranderen waarbij ontstaat de kans dat de huidige inrichting niet meer voldoet of sneller slijt dan voorzien.	Klimaatverandering brengt het risico met zich mee dat de huidige inrichting niet meer voldoet of sneller slijt dan voorzien.	Met regelmaat inspecties uitvoeren en daarnaast bijvoorbeeld zaken als de klimaatstresstest.	113.000

Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Risico energietransitie, het klimaatakkoord en het regionale en lokale duurzaamheidsbeleid & consequenties voor ons gemeentelijk vastgoed.	De energietransitie, het klimaatakkoord en het regionale en lokale duurzaamheidsbeleid heeft ook consequenties voor ons gemeentelijk vastgoed. Naast het realiseren van onze eigen duurzaamheidsambities ontstaan er ook steeds meer wettelijke verplichtingen omtrent dit thema waaraan wij moeten voldoen. Denk hierbij aan o.a. de informatie- en energiebesparingsplicht, het verplichte energielabel, energieneutraal en aardgasvrij. De uitvoering van deze verplichtingen vragen om aanzienlijke investeringen in ons vastgoed.	150.000
Bestuur & Ondersteuning	Bedrijfsrisico	Politieke agenda kan niet geheel worden uitgevoerd vanwege vroegtijdig vertrek bestuurder	Dit kan resulteren in vertraging van de politieke agenda en additionele kosten voor wachtgeld. Bij het financieel maken van dit risico is enkel rekening gehouden met het aspect wachtgeld. Het jaarsalaris van een wethouder exclusief werkgeverlasten is afhankelijk van het aantal resterende maanden in het jaar.	27.000

Bestuur & Ondersteuning	Bedrijfsrisico	Participatietrajecten wekken vertrouwen dat onvoldoende kan worden waargemaakt.	Dit resulteert in imagoschade en additionele communicatie-inspanningen en -kosten voor verwachtingsmanagement en het herstellen/beperken van imagoschade.	Opstellen visie op samenspel gemeentesamenleving en opstellen handelingsperspectief incl. toolbox voor zowel burgerparticipatie als overheidsparticipatie voor medewerkers.	17.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	Onvoldoende borging van projecten (projectmatig werken)	De oorzaak hiervan is tijd (afhankelijkheid van andere projecten), kennis en cultuur. Dit resulteert in kwaliteitsproblemen en herstelwerkzaamheden.	Standaarden voor projecten en borging (professionele werkmethoden).	7.000
Overkoepelend Risico	Algemene uitkeringen	Ontwikkeling gemeentefonds	Risico dat de bestaande verdeelmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.	Volgen van circulaire.	39.000
Overkoepelend Risico	Algemene uitkeringen	Ontwikkeling gemeentefonds	Prijzontwikkeling gaat harder dan begroot.	Volgen van circulaire.	158.000
Overkoepelend Risico	Juridisch risico	Procedurefouten bij aanbestedingen	Bij een gerechtelijke procedure kan de gemeente veroordeeld worden tot het betalen van de financiële schade. Tevens kan achteraf blijken dat de aanbesteding niet op rechtmatige wijze heeft plaats gevonden.	interne controle proces monitoren en verder opleiden van medewerkers.	28.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	Hogere uitgaven en lagere inkomsten vanwege crisissen, zoals corona en vluchtelingen.	Onzekerheid welke compensatie wij ontvangen in relatie tot de noodmaatregelen en of deze compensatie voldoende is om alle extra kosten te dekken.		100.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	Risico dat directe tegenpartijen stoppen met betalen waardoor leningen niet of	Dit heeft een negatief effect op de exploitatieruimte van de gemeente.		281.000

		deels terugbetaald worden.			
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	De digitale dreiging van cyberaanvallen is aanwezig. Het risico van geslaagde cyberaanval is hier gekwantificeerd .	De afgelopen jaren zien wij een groei in de digitale dreiging voor gemeenten. Gemeenten worden doelbewust aangevallen door zowel statelijke, criminele en activistische actoren. De impact van een succesvolle aanval kan enorm zijn. De continuïteit van onze dienstverlening kan stil komen te liggen en privacy gevoelige gegevens van onze inwoners kunnen op straat belanden. Een succesvolle hack brengt vervolgens ook zware financiële gevolgen met zich mee.	Digitale beveiling optimaliseren.	657.280
Verbonden partijen	Bedrijfsrisico	Risico's in de bedrijfsvoering van een verbonden partij.	Hierdoor is de verbonden partij onvoldoende in staat om haar opdracht uit te voeren en/of schade (euro) wordt doorbrekend aan de gemeente.		1.391.000
				TOTAAL	3.566.280

Bijlage 7: Overzicht baten en lasten per taakveld

Bedragen x € 1.000

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Afval				
Lasten	-2.690	-3.088	-3.266	-3.047
Baten	4.085	4.501	4.347	4.401
Saldo	1.395	1.413	1.081	1.354
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds				
Lasten		-950		
Baten	38.970	38.097	39.649	40.915
Saldo	38.970	37.147	39.649	40.915
Arbeidsparticipatie				
Lasten	-267	-315	-292	-292
Baten				
Saldo	-267	-315	-292	-292
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
Lasten	-50	-71	-85	-74
Baten	9	13	13	12
Saldo	-41	-58	-72	-62
Begeleiding (WMO)				
Lasten			-1.985	-2.126
Baten				
Saldo			-1.985	-2.126
Begraafplaatsen en crematoria				
Lasten		-3	-3	-1
Baten				
Saldo		-3	-3	-1
Beheer overige gebouwen en gronden				
Lasten	-315	-267	-366	-430
Baten	590	170	170	361
Saldo	275	-97	-196	-69
Belastingen overig				
Lasten	-451	-417	-417	-569
Baten	147	116	143	228

Saldo	-305	-301	-274	-341
Beschermd wonen (WMO)				
Lasten			-621	-673
Baten			483	1.157
Saldo			-138	485
Bestuur				
Lasten	-1.697	-1.796	-2.031	-2.180
Baten	530	69	69	53
Saldo	-1.168	-1.727	-1.962	-2.128
Burgerzaken				
Lasten	-613	-659	-907	-843
Baten	293	253	238	264
Saldo	-320	-406	-670	-580
Crisisbeheersing en brandweer				
Lasten	-1.605	-1.717	-1.810	-1.690
Baten	105	110	113	123
Saldo	-1.501	-1.607	-1.698	-1.568
Cultureel erfgoed				
Lasten	-61	-58	-60	-53
Baten				
Saldo	-61	-58	-60	-53
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie				
Lasten	-966	-847	-956	-844
Baten	692			
Saldo	-273	-847	-956	-844
Dagbesteding (WMO)				
Lasten			-742	-768
Baten				
Saldo			-742	-768
Economische ontwikkeling				
Lasten	-1.228	-876	-979	-829
Baten	378			51
Saldo	-850	-876	-979	-779
Economische promotie				
Lasten	-188	-273	-278	-209
Baten	102	125	125	137

Saldo	-85	-148	-153	-72
Geëscaleerde zorg 18-				
Lasten	-498	-490		
Baten				
Saldo	-498	-490		
Geëscaleerde zorg 18+				
Lasten	-15	-18		
Baten				
Saldo	-15	-18		
Gesloten plaatsing				
Lasten			-519	-517
Baten				
Saldo			-519	-517
Gezinsgericht				
Lasten			-114	-255
Baten				
Saldo			-114	-255
Hulp bij het huishouden (WMO)				
Lasten			-2.248	-2.429
Baten				
Saldo			-2.248	-2.429
Inkomensregelingen				
Lasten	-6.474	-5.205	-7.207	-6.687
Baten	3.619	3.721	4.695	3.963
Saldo	-2.855	-1.485	-2.511	-2.724
Jeugdbescherming				
Lasten			-366	-392
Baten				
Saldo			-366	-392
Jeugdhulp begeleiding				
Lasten			-1.382	-1.545
Baten				
Saldo			-1.382	-1.545
Jeugdhulp behandeling				
Lasten			-83	-126
Baten				
Saldo			-83	-126

Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf				
Lasten			-18	-18
Baten				
Saldo			-18	-18
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf				
Lasten			-1.513	-1.776
Baten				
Saldo			-1.513	-1.776
Jeugdhulp dagbesteding				
Lasten			-913	-950
Baten				
Saldo			-913	-950
Jeugdhulp met verblijf overig				
Lasten			-807	-682
Baten				
Saldo			-807	-682
Jeugdhulp zonder verblijf overig				
Lasten			-88	-89
Baten				
Saldo			-88	-89
Jeugdreclassering				
Lasten			-43	-51
Baten				
Saldo			-43	-51
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)				
Lasten			-107	-90
Baten			88	78
Saldo			-19	-12
Maatwerkdienstverlening 18-				
Lasten	-5.066	-5.374		
Baten			12	
Saldo	-5.066	-5.374	12	
Maatwerkdienstverlening 18+				
Lasten	-5.423	-5.535		
Baten				
Saldo	-5.423	-5.535		

Maatwerkvoorzieningen (WMO)				
Lasten	-444	-370	-371	-427
Baten				
Saldo	-444	-370	-371	-427
Media				
Lasten	-696	-696	-733	-734
Baten	203	202	230	239
Saldo	-492	-494	-504	-495
Milieubeheer				
Lasten	-1.057	-1.188	-1.559	-1.373
Baten		56	56	168
Saldo	-1.057	-1.133	-1.503	-1.206
Musea				
Lasten	-76	-77	-79	-78
Baten				
Saldo	-76	-77	-79	-78
Mutaties reserves				
Lasten	-3.510	-2.500	-2.692	-4.353
Baten	5.669	5.740	7.790	7.875
Saldo	2.159	3.240	5.098	3.521
Onderwijsbeleid en leerlingzaken				
Lasten	-946	-602	-1.153	-1.086
Baten	479	61	416	492
Saldo	-466	-541	-737	-594
Onderwijshuisvesting				
Lasten	-2.585	-2.555	-2.526	-2.540
Baten	582	512	516	549
Saldo	-2.003	-2.043	-2.011	-1.991
Openbaar basisonderwijs				
Lasten	-196	-166	-170	-250
Baten				4
Saldo	-196	-166	-170	-245
Openbaar groen en (openlucht) recreatie				
Lasten	-2.137	-2.389	-2.636	-2.773
Baten	51	53	53	51
Saldo	-2.086	-2.336	-2.583	-2.722

Openbare orde en veiligheid				
Lasten	-669	-903	-923	-884
Baten	15	20	20	20
Saldo	-653	-883	-903	-864
Overhead				
Lasten	-8.775	-7.945	-8.273	-7.909
Baten	18	46	1	13
Saldo	-8.758	-7.900	-8.272	-7.896
Overige baten en lasten				
Lasten	-230	-303	-44	-62
Baten	253			30
Saldo	23	-303	-44	-32
Overige maatwerkarrangementen (WMO)				
Lasten			-427	-408
Baten				
Saldo			-427	-408
OZB niet-woningen				
Lasten				
Baten	2.570	2.643	2.709	2.753
Saldo	2.570	2.643	2.709	2.753
OZB woningen				
Lasten				
Baten	4.113	4.210	4.144	4.139
Saldo	4.113	4.210	4.144	4.139
Parkeren				
Lasten	-136	-145	-170	-170
Baten	10	7	7	12
Saldo	-126	-138	-163	-158
Pleegzorg				
Lasten			-151	-173
Baten				
Saldo			-151	-173
Riolering				
Lasten	-1.393	-1.419	-1.395	-1.521
Baten	2.108	2.244	2.244	2.242
Saldo	715	825	850	721

Ruimtelijke ordening				
Lasten	-2.438	-765	-1.414	-1.813
Baten	3.260		30	649
Saldo	822	-765	-1.384	-1.164
Samenkracht en burgerparticipatie				
Lasten	-3.322	-2.729	-6.535	-5.886
Baten	1.945	804	4.659	4.914
Saldo	-1.377	-1.924	-1.875	-971
Sportaccommodaties				
Lasten	-2.758	-2.625	-3.054	-3.509
Baten	907	398	2.269	6.772
Saldo	-1.851	-2.227	-785	3.263
Sportbeleid en activering				
Lasten	-1.515	-1.100	-2.869	-7.237
Baten	122		136	154
Saldo	-1.393	-1.100	-2.734	-7.083
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen				
Lasten	-1.388	-1.576	-1.942	-1.615
Baten	16			19
Saldo	-1.373	-1.576	-1.942	-1.596
Treasury				
Lasten	82	480	138	180
Baten	687	609	612	758
Saldo	770	1.089	749	938
Verkeer en vervoer				
Lasten	-2.993	-2.840	-3.210	-3.323
Baten	412	184	568	592
Saldo	-2.582	-2.656	-2.642	-2.731
Volksgezondheid				
Lasten	-1.480	-1.468	-1.699	-1.489
Baten	49	25	289	275
Saldo	-1.431	-1.443	-1.410	-1.214
Wonen en bouwen				
Lasten	-837	-1.060	-1.349	-1.605
Baten	893	738	551	993
Saldo	56	-322	-797	-611

WSW en beschut werk

Lasten	-1.748	-1.756	-1.764	-1.752
Baten				
Saldo	-1.748	-1.756	-1.764	-1.752
Totaal saldo taakvelden	5.028	1.069	237	2.429

